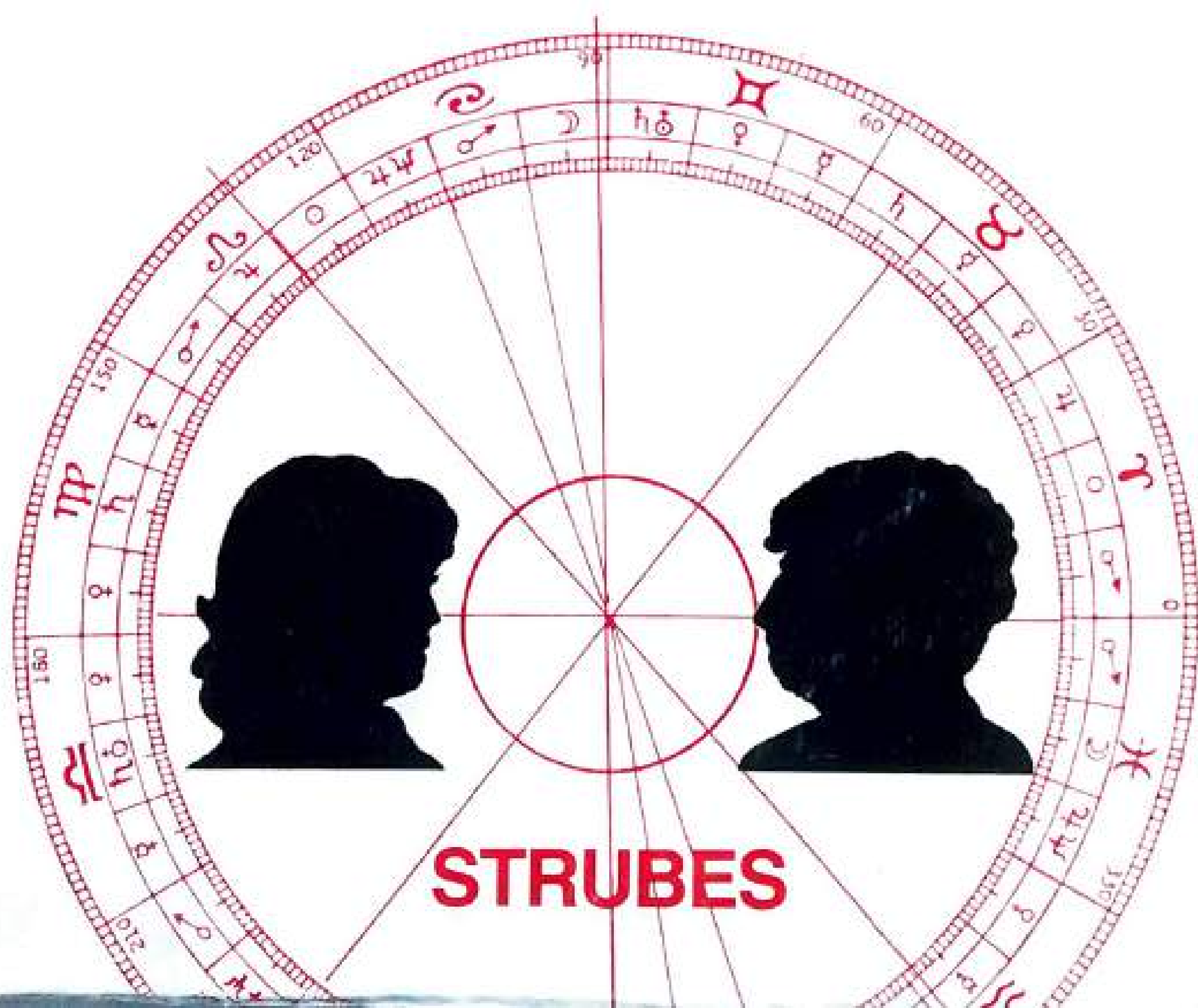
LIZ GREENE

OS imellem

En astrologisk guide til livet sammen med andre på en lille planet

STRUBES

LIZ GREENE

OS *imellem*

Dr. Greene anvender på symbolsk og praktisk måde fundamentale, astrologiske begreber i den jung'ske psykologis rammer, for at vise hvorledes mennesker kan forholde sig til hinanden på såvel bevidste som ubevidste niveauer. Bogen er et originalt, avanceret, provokerende og gennemarbejdet værk, fyldt med oplysninger. Begreber som »normal« og »unormal« sættes der ingen grænser for, men derimod respekt for de store forskelle, der er fra menneske til menneske.

For den almindelige læser vil den bogstaveligt talt åbne øjnene. Den vellykkede kombination af astrologi og psykologi vil være en åbenbaring for mange rådgivere, da forfatteren er en pioner på dette område. Bogen vil blive et opslagsværk for alle, der er interesserede i Jung, i transpersonlig og al post-Masloviansk psykologi, skønt forfatteren pointerer, at den er skrevet til alle mennesker, alle vegne, der ønsker en større erkendelse om sig selv og om deres forhold.

»Hvis De kun vil læse én astrologibog i år, så læs Liz Greene's *OS imellem* ... Hvis De i det hele taget kun vil læse én bog i år, vil *OS imellem* stadigvæk være et fortræffeligt valg.«

Horoscope Magazine

»... En tankevækkende og videnskabelig bog, der forener Jung's psykologi med astrologiens ældgamle videnskab og forsyner vor selverkendelse og vore forhold med ny indsigt.«

Psychology Today

STRUBES

ISBN 87-7508-289-6

OS imellem
er oversat af Birthe Børgesen
efter RELATING

Omslag af Poul Larsen
ISBN 87-7508-289-6
Tryk: Narayana Press, Gylling

LIZ GREENE

OS
imellem

En astrologisk guide til livet
med andre mennesker på en
lille planet

1983
STRUBES FORLAG
Viby Sj.

En dybtfølt tak til de mennesker, hvis hjælp direkte eller indirekte har gjort det muligt for mig at skrive denne bog ud fra virkelige erfaringer snarere end ved intellektuel teori: Ian Gordon-Brown, Barbara Somers og Gerhard Adler for deres hjælp og venskab på min indre rejse; Rich Leigh for hans inspirerede hjælp med at redigere manuskriptet og Jan Fenton for hjælp med at lære, hvordan jeg skal forholde mig til andre mennesker.

Mødet mellem to personligheder er som kontakten mellem to kemiske stoffer: Kommer der en reaktion, vil begge forvandles.

C. G. Jung

Indholdsfortegnelse

Indledning

> Ved du ikke, at himlen og elementerne fra begyndelsen var ét, men blev adskilt ved et guddommeligt kunstgreb, for at kunne skabe dig og alle ting? Hvis du ved dette, vil du også vide resten. Derfor vil en udskillelse af denne art være nødvendig i enhver udvikling ... Du vil aldrig kunne skabe den Ene, som du søger, ud fra andre, medmindre du først selv bliver én ...
>
> Gerhard Dorn

Ethvert barn ved, at prinser og prinsesser altid lever lykkeligt til deres dages ende. Kærligheden sejrer, og dét endda på trods af magiske fortryllelser, onde stedmødre, trolde, kæmper og ondsindede dværge. Det onde overvindes, og det lykkelige par forsvinder hånd i hånd ind i fantasiens tåger, uden antydning af en fremtid formørket af skilsmissesager og underholdsbidrag.

Naturligvis fortæller selve den proces, det er at »blive voksen«, med den tiltagende modenhed og evne til at »se livet, som det er, i øjnene«, os noget ganske andet, og det får ethvert barn da også at vide. Prinser og prinsesser, julemanden, påskeharen, fantasi-legekammerater og andre levn fra barndommens verden er ikke passende ting at beskæftige sig med, når man er blevet voksen. Allerede på et temmeligt tidligt tidspunkt lærer vi, at ingen lever lykkeligt til deres dages ende, og at det drejer sig om at få sine forhold til andre mennesker til at »fungere«; det er et spørgsmål om ansvar, forpligtelse, disciplin, selvopofrelse, kommunikation og andre udtryk, som anvendes så ofte, at deres mening burde være nogenlunde klar. Men på en eller anden måde bliver disse udtryk stadigt mere tvetydige og dunkle efterhånden, som man gør sine livserfaringer og bliver klar over, at denne anden, denne fremmede, som man står over for, hvad enten det er mand, kone, søn, elsker, ven, lærer, kompagnon eller fjende, stadigvæk er en fremmed.

Det, at lære hinanden at kende, er et fundamentalt livsaspekt. Det er arketypisk, hvilket vil sige, at det er en erfaring, som ikke blot gennemsyrer den menneskelige psykes struktur-basis, men en erfaring, der gennemsyrer universet i sin helhed. I sidste instans er alle

ting bygget på det: »at lære at kende«, for vi ville ikke være os nogen side af livet bevidst, hvis vi ikke erkendte den ved dens forskellighed fra enhver anden af livets sider. Vi erkender, at der er dag, fordi der findes nat, og forholdet mellem de to definerer og identificerer hinanden hver især. Tænker man blot en smule over dette, vil det være mere og mere åbenbart, at vi mennesker kun er i stand til at forstå os selv ved sammenligning med det, som vi ikke er.

Af mange årsager, hvoraf nogle er indlysende, andre langt mere spidsfindige, lægges der nu større vægt på det: »at lære at kende«, end der blev tidligere i historien. Forholdet til andre mennesker har altid været en vigtig livsfacet, men man har ikke altid kaldt det forhold, lige som man heller ikke har kunnet se andre formål med det, end de mest iøjnefaldende, nemlig: lindring af ensomhed, tilfredsstillelse af begær, arternes beståen, beskyttelse af individ og samfund, oplevelse af kærlighed (et helt igennem tvetydigt ord, hvad ethvert voksent menneske ved) og større indtægter. For os er alle disse grunde tilstrækkelig gyldige til, at vi gør den nødvendige indsats for at leve sammen med vore medmennesker. Ofte kan det betale sig, men lige så ofte er denne indsats pinefuld. Gennem det psykologiske arbejde, der er foretaget i løbet af de sidste femoghalvfjerdsindstyve år, er det imidlertid blevet åbenbart, at forhold ikke blot er et middel til personlig tilfredsstillelse, det være sig af den ene eller den anden art, men de er også nødvendige, hvis mennesket vil udvide sin bevidsthed og derved nå til en bedre forståelse af sig selv. Man ved ikke, hvordan man ser ud, før man har set sig selv i et spejl; og denne enkle sandhed er ikke kun en fysisk, men også en psykisk realitet.

Såvel utallige esoteriske som psykologiske skrifter giver udtryk for, at mennesket netop er i færd med at træde ind i en ny tid. Det tyske ord *Zeitgeist* beskriver dette begreb træffende, men det er ikke særlig let at oversætte. Groft sagt, betyder det tidsånd, en ny vind, der blæser gennem en tidsalder og bebuder forandringer af betydningsfuld og dramatisk art i menneskets bevidsthed. Man kunne sige, at de store ændringer, som i renæssancens tid indtraf i menneskets syn på religion, videnskab, kunst og på alle andre områder af den menneskelige stræben, var manifestationer af en *Zeitgeist*. Noget nyt var født, og det gjorde mennesket i stand til at se en anden slags virkelighed, eller mere præcist udtrykt, at se et større stykke af virkeligheden, end det tidligere havde været i stand til. De bevidsthedsændringer, som indtraf ved den kristne tidsalders første begyndelse, kan også betragtes som

manifestationer af en *Zeitgeist*, fordi det er karakteristisk ved begyndelsen af en ny æon, at gamle guder dør, og nye fødes. Det kunne se ud, som om vi på nuværende tidspunkt af historien oplever en ny *Zeitgeist*, skønt dens tågede omrids i øjeblikket kun er synligt for dem, der har studeret symbolernes sprog.

Det er muligt, at denne bevidsthedsændring – astrologien har givet den det symbolske navn Vandmandens tidsalder – som et af sine centrale motiver står for en stræben efter indre viden – en viden, som ville komplettere den vægt på ydre viden, som vi i forvejen er så bekendt med. Vor indeværende tidsånd synes at være dybt engageret i selverkendelse og i en søgen efter mening. Skønt denne søgen kan tilskrives økonomiske og politiske ændringer, er det ændringer, der uundgåeligt vil skabe spændinger, stress og selvransagning; det vil måske også være muligt at betragte disse to samvirkende tendenser – social-økonomisk omvæltning og det, som ganske enkelt kan betegnes som åndelig søgen – som synkrone tildragelser; dvs. det ene behøver ikke nødvendigvis at være grunden til det andet, men begge kan være symptomatiske for en dyb indre ændring i menneskets kollektive psyke.

Det lyder måske mærkeligt, at så vægtige spørgsmål som menneskets bevidsthedsændring og det, at vi er ved at træde ind i en ny tid, kunne have noget at gøre med de yderst subjektive forstyrrelser og problemer, som driver så mange mennesker til at søge rådgivning, når det drejer sig om vanskeligheder i deres forhold. Hvis en kone har forladt sin mand til fordel for en elsker, eller en kvinde kæmper med følelsen af seksuel utilstrækkelighed, og dette lammer mulighederne for gennemførelsen af et ægteskab, kan det synes irrelevant at få at vide, at det skyldes en *Zeitgeist*; og dog er relevansen til stede. Vi har til bevidstløshed fået at vide, at skilsmisseprocenten er stigende, at de hellige værdier og den moralske standard, som vore forhold gennem århundreder har støttet sig til, nu smuldrer og er ved at være uden mening for de yngre generationer, at gængs seksuel adfærd har taget en ny drejning, som end ikke Romerrigets forfald kan komme op på siden af. Det ser afgjort ud, som om der er ved at ske noget med kriteriet for, hvordan man bør vurdere forhold, og at der ligeledes er ved at ske noget med vores måde at behandle problemerne på. Der var en gang, hvor vi led i stilhed. Men nu er der i blade såvel som i avisartikler én stadig stigning i antallet af offentlige tilkendegivelser, der omhandler vanskelighederne ved dét at omgås andre mennesker. Der er også en stadig stigning i ægteskabsbureauer, »vækst-bevægel-

ser«, værksteder og grupper og i individuel terapi og analyse – alt sammen et forsøg på, med større eller mindre held, bl.a. at tage sig af det enkelte menneskes behov, ønsker, konflikter og stræben i forholdet til andre. Det er næppe nødvendigt at nævne fænomener som kvinde-bevægelsen eller de homoseksuelles bevægelse, der begge, på hver sin måde, forsøger at se visse aspekter i øjnene vedrørende de problemer, der har med deres måde at forholde sig til andre mennesker på. Selv striden om seksualundervisningen i skolerne er et spørgsmål, der koncentrerer sig om det at forholde sig til hinanden, ligesom spørgsmålet om abort gør det.

Hele denne re-vurdering af forhold spiller en lige så stor rolle i den søgen, der overalt finder sted efter mere meningsfyldte værdier og større forståelse af det psykiske, ligesom den mere overraskende fremkomne interesse for de gamle esoteriske studier som astrologi, alkymi og andre lignende specielle studier. Alle er de sider af den samme søgen, og jo før vi bliver klar over det, jo større perspektiv vil vi, i videre sammenhæng, have som basis for vore personlige problemer.

Videnskaben, som indtil nu har haft det sidste ord at skulle have sagt angående virkeligheden, forbløffer sig selv ved at nærme sig det område, som ellers blev regnet for de forældede studier. Til vor forfærdelse bliver vi, af mennesker med ansete titler, gjort opmærksom på, at planter er modtagelige for menneskelige følelser og nyder musik, at solen, månen og planeterne faktisk synes at udsende energier, som påvirker menneskenes liv, at mennesket er i stand til bedrifter som telepati, telekinese og clairvoyance inden for et laboratoriums strenge og kontrollerede rammer, og at Gud måske faktisk, når alt kommer til alt, er i live og er hemmeligt skjult i alt stof. I dette tilfælde er det ikke blot dogmatisk indskrænkethed, men lige så meget skræk, der får folk til at klamre sig krampagtigt til deres gamle begreber om, hvad der er sandt og rationelt, for selv videnskaben står på tærsklen til et univers, som udviser slående lighed med eventyrenes magiske og mystiske verden. Tror man, at man står fast på en solid klippe, er det svært at skulle se i øjnene, at klippen er begyndt at forskyde sig, bryde sammen og forandre sig til noget andet. Det nye landskab, som vi alle, hvad enten vi bryder os om tanken eller ej, er i færd med at blive kastet ind i, efterlader os med et desperat behov for landkort. Vi har så ringe vejledning, for vi er i færd med at lære, at vi i virkeligheden ved meget lidt om den menneskelige natur, og det er alarmerende.

Under sit nuværende navn er psykologi en meget ny videnskab, og på mange måder er den primitiv og uerfaren, som alt vil være det i sin spæde barndom. Og dog er psykologien et af de få pålidelige kort, vi har, også selv om vi tegner kortet under selve udforsknings-processen. Imidlertid har psykologien i sin dybeste forstand eksisteret i lang tid under andre navne, hvoraf det tidligste måske nok var astrologi. Måske vil det være en større overraskelse for psykologer end for alle andre; men ordet psykologi stammer fra to græske ord – *psyche*, som betyder sjæl, og *logos*, som betyder visdom, og studiet af den menneskelige sjæl var astrologiens område længe før, det kom til at høre under noget andet område.

I visse cirkler synes de ældste og de yngste videnskaber at indgå et besynderligt giftermål. På det sidste har astrologien nydt en opblomstring, skønt dens reelle værdi ikke ligger i den populære og vildledende forestilling om magiske forudsigelser om fremtiden, men i den langt vigtigere rolle, den kan spille som kraftfuldt redskab i udforskningen af den menneskelige psyke.

På trods af, at psykologi og astrologi benytter sig af forskellige sprog og forskellige metoder, hvad angår videnskabelig undersøgelse og redskaber, er undersøgelsesobjektet det samme; og rent potentielt er de meget udbytterige forbundsfæller. Frugten af en sådan forbindelse er endnu ikke fuldt ud erkendt, men den udgør emnet for denne bog. Og tager vi den idé i betragtning, at forhold bl.a. er en vej mod individuel selvbeherskelse, er det muligt, at astrologiens gamle visdom og dybdepsykologiens moderne indsigt sammen har noget at fortælle os om

Et grundigt lagt fødselshoroskop er et symbolsk kort over den individuelle menneskelige psyke. Dette horoskop er som et frø, fordi den mikrokosmisk indeholder de muligheder, som er til stede individuelt, og de perioder af vedkommendes liv, hvor der vil være en sandsynlighed for, at mulighederne kan bringes til virkelighed. Skønt astrologiens billedsprog adskiller sig fra psykologiens mere præcise terminologi, kan det astrologiske fødselshoroskop lignes ved de modeller af psyken, som mænd med genial indsigt på det psykologiske område, f.eks. C.G. Jung og Roberto Assagioli, har ydet os. Men modeller er kun modeller og ikke virkelighed, og det har ikke været hensigten at fortolke dem som virkelighed. I virkeligheden er en model et vink, en logisk slutning, en linse, igennem hvilken man, hvis man ser omhyggeligt efter, kan få et glimt af det, som ikke kan udtrykkes i ord eller begreber. Ethvert menneskes hjerte er et mysterium, og essensen af

tiltrækning og frastødning er ligeledes et mysterium, uanset hvor meget vi forsøger at holde det fast i begrebsmæssige vendinger. Men har vi gode kort, kan vi i det mindste begynde at udgrunde mysteriet om hjertet, selv om vi ikke fatter det med intellektet.

Her vil ikke blive gjort forsøg på at bevise eller modbevise astrologiens gyldighed. Der findes allerede en mængde udmærket litteratur til rådighed for dem, som er interesseret i de faktiske vidnesbyrd om emnet. Hver enkelt må i sidste instans danne sin egen mening om astrologien; men ingen kan i virkeligheden danne sin egen mening om emnet, før vedkommende véd noget om sagen og frem for populære opfattelser og misforståelser har erfaring i brugen af den. På nuværende tidspunkt burde vi have lært, at sådanne forestillinger og misforståelser er yderst fejlbare. Det er ikke så længe siden, at vi troede, at Jorden var flad og blev holdt fast oppe i himlen af en kæmpemæssig skildpadde, og dette med fuld billigelse af tidens videnskabsmænd. Man ved ikke, hvor skoen trykker, før man har haft den på, og man kan kun træffe afgørelser, hvis man bruger sin egen erfaring og viden til at nå frem til sin egen bedømmelse – frem for en andenhåndsaccept.

Er denne bog ikke et forsøg på at retfærdiggøre astrologien, er den heller ikke en håndbog i, hvordan man kan lægge sit eget horoskop – dels fordi det i sig selv ville føre til et helt værk, og dels fordi der i forvejen findes mange sådanne værker. Derfor drejer det astrologiske materiale, som her er stillet til rådighed, sig om tydning og ikke om den mekaniske del af det. For at kunne få størst muligt udbytte bør man være i besiddelse af et korrekt horoskop over sig selv og over dem, som man er involveret i, hvad enten man selv kan lægge det, eller man må have professionel hjælp.

Der er mange måder at anskue virkeligheden på, og den måde, der er af værdi for ét menneske, kan være værdiløs for et andet. Muligvis ser ingen af os virkeligheden i sin helhed, for vi er kun i stand til at se den i perspektivet af vor egen psykiske beskaffenhed. Derfor vil virkeligheden fremstå subjektivt for selv de mest »fordomsfri« og »uhildede« af os. Vi har nyligt erfaret, at selv subatomare partikler kan ændre adfærd alt efter, hvem der betragter dem, og det engang så sikre område af livløst stof udgør ikke længere en sikkerhed for os som den sidste bastion af »objektiv virkelighed«. Det, at vi erkender vor ensidighed, er måske begyndelsen til visdom.

Det er måske oven i købet på tide at få støvet vore gamle eventyrbø-

ger af, da Jungs værker har vist os, at eventyr, på samme måde som drømme, ikke er, hvad de ser ud til at være. Der er en visdom i eventyr og myter, som taler til noget andet i os end til intellektet. Årsagerne til dette fører os direkte ind i en konfrontation med den ubevidste psykes og symbolverdens virkelighed. Når eventyret fortæller os, at prinsen og prinsessen lever lykkeligt til deres dages ende, er der en mening med den bestemmelse; for, som selv børn ved, tilhører eventyrene ikke den almindelige verden og skal heller ikke optages som sådan. De tilhører det ubevidstes verden og er symbolske. Når eventyret fortæller os, at prinsen for at vinde prinsessen må udfordre dragen, slå den onde troldmand ihjel og med bistand af sin hjælpsomme dyrekammerat bryde den onde stedmoders magt, har også det en mening; og vi kan lære meget om de veje, som egentlig ligger os åbne, hvis vi betragter prinsens søgen med andre øjne. Myter og eventyr udgør endnu et kort over vort fremmede land. I deres skildringer af de omskiftelser og strabadser, som helten, der søger sin elskede, udsættes for, afspejler de en indre rejse, som enhver af os må foretage for at kunne blive hele mennesker. Kun i erkendelsen af vor egen helhed, er det muligt at genkende den fremmede, den anden. Måske kan vi først da, i sandhed, begynde at komme i kontakt med hinanden.

Måske er det nødvendigt for os at vokse nedad i stedet for opad, så vi kan betragte vores såkaldte virkelighed med et barns øjne og blive klar over, at sandhed kan eksistere i den psykiske verden uafhængigt af et materielt modstykke. Det, at »se livet, som det er, i øjnene«, kunne måske endda vise sig at være en holdning, som rummer en kolossal arrogance og meget lidt visdom, siden ingen af os i virkeligheden ved, hvad livet er; vi ved kun, hvorledes det viser sig for os. Vort liv har nøjagtig så megen mening eller så lidt mening, som vi selv tilfører det. Tilsyneladende er vi alle alene, men hvad enten det absolut burde være sådan, eller om ensomhed har den betydning, som vi tror den har, er et spørgsmål.

Mest af alt har vi brug for mod til, fordomsfrit, at eksperimentere med nye redskaber. Jung havde, som læge og forsker, modet til at lære astrologi og til at bruge den i sin udforskning af psyken. Hvis der, takket være hans arbejde, ligger nogen sandhed i den større forståelse af os selv, som vi nu er kommet i besiddelse af, giver det mening at have mod til at udforske sig selv ved hjælp af lignende redskaber – især da hvis disse redskaber måske kan hjælpe os til at leve et mere me-

ningsfyldt liv og nyde nogle mere meningsfyldte forhold. Prinsens søgen er fuld af overraskelser; og en af de største er erkendelsen af, at enhver af os på samme tid er prinsen, dragen, den onde stedmoder, den hjælpsomme dyrekammerat og den elskede, ligesom vi både er dét, som han søger efter, og historiefortælleren, alt sammen på samme tid.

I
Det ubevidstes sprog

Verden og tanken er kun bobler af
truende kosmiske billeder; blod
pulserer i deres flugt; tanker tændes af deres ild; og
disse billeder er – myter.

Andrei Beley

Alt, hvad der hænder får et udtryk af værdighed
alt, hvad der sker får rang af en værdifuld mening.
Alle ting er enten symbol eller lignelse.

Paul Claudel

De fleste af os, der selv mener at være tænkende individer, kan godt lide at forudsætte, at vi ved en hel del om os selv. Det gør vi sandsynligvis også, ud fra det standpunkt, at vi kan opgøre vore dyder og laster, katalogisere vore »gode« og »dårlige« sider og bestemme vore sympatier, antipatier og mål. Men blot en selverkendelse af så begrænset et omfang, er for meget for mange mennesker, som synes at vandre gennem livet blottet for enhver anden identitetsfølelse end et navn, de ikke selv har valgt, en krop, som blev skabt uden, at de havde nogen kontrol med det og en plads i livet, som sædvanligvis er et resultat af materielle behov, sociale betingelser og tilsyneladende tilfældigheder.

Selv hvis vi tager et individ, der rent adfærdsmæssigt »kender« sig selv, opstår der et besynderligt fænomen. Bed ham give en beskrivelse af sig selv. Er han ærlig over for dig og over for sig selv – en forudsætning, som oven i købet er sjælden nok – vil han måske give dig et meget omfattende billede af sin personlighed. Men bed så hans kone om en beskrivelse, og man kunne måske tro, det var en anden person, hun talte om. Egenskaber, som manden selv synes ganske uvidende om, kommer til syne. Han tillægges nogle mål, som han selv anser for at have ringe værdi, og han får egenskaber, som er diametralt modsat dem, han selv mener, udgør hans identitet. Så er det, man begynder at spekulere over, hvem der bedrager hvem. Spørg børnene om deres

mening, og du vil igen få et helt anderledes billede. Hans kolleger kan give yderligere information, og en bekendt vil skildre endnu en anden mand. Vi kan alle foretage denne simple undersøgelse og, ved hjælp af den, se, at de af os, der er mest opmærksomme, mest selvanalyserende, alligevel kun ser, hvad vi vælger at se gennem vor egen psykes linse. Og da vore begreber om virkeligheden, både hvad angår os selv og hvad angår andre, altid bliver betragtet gennem farvede briller, vil resultatet uundgåeligt være, at vi ved langt mindre om os selv, end vi aner.

> Vi må indrømme, at netop det, der er tættest på os, er det, vi ved mindst om, skønt det synes at være det, vi kender bedst af alt.[1]

Der kan siges meget angående Freuds teorier om det ubevidste; men vi kan ikke komme uden om den kendsgerning, der fastslår, at menneskets psyke indeholder langt mere end det, der er tilgængeligt for vor begrænsede bevidste viden. Hvad enten vi i virkeligheden er motiverede af biologiske behov, som Freud mente, eller af magtdrift, som Adler sagde, eller af en indre trang til helhed, som Jung mente, vil ét være klart: Sædvanligvis er vi ikke klare over vore dybeste motivationer, og med en sådan grad af blindhed er vi næppe heller i stand til at være klar over nogen andens.

Begreberne bevidst og ubevidst er vanskelige at forklare, fordi de er levende kræfter, som, ulig det fysiske legemes organer, ikke er til at kategorisere. Ikke desto mindre indeholder menneskets psyke et uhyre område af skjult materiale, som sædvanligvis kun kan opfattes gennem kanaler, der i almindelighed afvises eller overses. De fleste mennesker forstår ikke deres egne drømme, og ofte gør de enten intet forsøg på at huske dem, eller også anser de dem for at være betydningsløse. Fantasier betragtes som barnlige, medmindre de er erotiske, og så anses de for at være syndige. Følelsesudbrud opfattes som noget pinligt og tilsløres med undskyldninger, der strækker sig fra et svagt helbred til forretningsproblemer.

Når vi taler om dét at komme i kontakt med hinanden, er projektering måske nok den vigtigste mekanisme, vi har som et redskab til at

1. C.G. Jung: Modern Man in Search of a Soul, Routledge & Kegan Paul, London 1961.

se ind i psyken. Vi bruger ofte udtrykket i forbindelse med biografen, og dets betydning kan, i denne forbindelse, hjælpe os til også at forstå det i psykologisk forstand. Når vi ser et billede projiceret op på et lærred, betragter vi billedet og reagerer på det, frem for at undersøge den film eller det lysbillede, som er inde i filmsapparatet, og som er billedets virkelige kilde. Vi ser heller ikke på det lys, der er i filmsapparatet, og som gør det muligt for os overhovedet at kunne se billedet. Når en person projicerer en eller anden ubevidst egenskab, som eksisterer inde i ham selv, over på en anden person, reagerer han på projektionen, som om den tilhørte en anden. Det falder ham ikke ind at se ind i sin egen psyke efter kilden til den. Han vil behandle projektionen, som om den eksisterede uden for ham selv, og den virkning, den vil have på ham, vil sædvanligvis kræve en høj følelsesmæssig pris, fordi det i virkeligheden er hans eget ubevidste selv, han konfronteres med.

Denne meget simple mekanisme er virksom når som helst vi reagerer på et andet menneske på en overdreven eller en irrationel, følelsesbetonet måde. Det, at vende indad, at erkende og bringe disse ubevidste egenskaber tilbage til os selv, så vi kan begynde at opfatte et svagt omrids af den andens identitet, er et arbejde, der tager hele livet. Og vi nærmer os bestemt ikke, men fjerner os tværtimod, hvis vi indleder eller bryder vore forhold alt efter reaktioner, baseret på vore egne projektioner.

> Psykiske projektioner er en af psykologiens mest almindelige kendsgerninger ... Vi kalder dem blot noget andet og benægter som regel, at vi gør os skyldige i dem. Alt, hvad der er ubevidst i os selv, opdager vi hos de andre, og behandler dem derefter.[1]

Hvad får os til at tillægge andre det, som er vort eget? Det er forståeligt, når det drejer sig om »dårlige« egenskaber. Har jeg en egenskab, som jeg ikke bryder mig om, hvis det faktisk er så pinefuldt for mig at indrømme den, at den forbliver ubevidst, vil denne uerkendte del af mig, i sin stræben efter at komme til udtryk, vise sig ved udefra at stille sig ansigt til ansigt med mig. Det er måske straks sværere at forstå, hvad der kan få os til at fornægte positive egenskaber. For at kunne det, må vi lære noget om psykens struktur og lovmæssighed – idet vi

1. C.G. Jung: Modern Man in Search of a Soul.

altid bør have i tankerne, at det, som psykologien kan sige om psyken, i virkeligheden altid vil være psyken, der udtaler sig om sig selv, hvilket umuliggør fuldstændig »objektivitet«; og så kan vi vende tilbage til emnet, projektion.

Ego'et er hverdagslivets centrum, rationel bevidsthed; det er ganske enkelt dét, jeg véd eller tror, jeg véd – at være mig selv.

> Bevidsthed består først og fremmest af det, vi véd og af det, vi véd, at vi véd.[1]

For de flestes vedkommende udgør ego'et alt, hvad vi ved om os selv, og når vi fra det synspunkt ser ud over verden, vil den vise sig for os som farvet af netop dette ego's særlige synsvinkel. Enhver, der ser anderledes på det, anser vi for at være stædig og smalsporet, en bevidst løgner eller muligvis unormal eller sindssyg.

Ego'et synes fra fødslen at udvikle sig ad bestemte linjer. Var vi kun et produkt af arv, betingelser og miljø, ville børn født ind i de samme psykologiske omstændigheder være psykologisk nøjagtigt ens – hvilket de selvfølgelig ikke er.

> De individuelle anlæg er en kendsgerning allerede i barndommen. De er medfødte og ikke noget, som erhverves i løbet af livet.[2]

Det ligger også i astrologien, at den enkeltes temperament er noget medfødt, og en forståelse af astrologien kan være en hjælp i erkendelsen af naturen, som ligger i den kerne, der udvikler sig til det voksne ego. Den kan ikke blot oplyse os om det Selv, vi kender, men også om det Selv, vi ikke kender. Fødselshoroskopets symbolik afspejler også den naturlige menneskelige tendens til at erfare og vurdere livet gennem ego'et, for horoskopet har Jorden og ikke solen som centrum. Med andre ord viser det, på hvilken måde livet optræder og sandsynligvis vil blive oplevet af det bevidste menneske, frem for det, som livet i sandhed er.

Idet vi bliver voksne, vil der være mange egenskaber i vor natur, som ikke bliver indføjet i det ego, som er i færd med at udvikle sig,

1. June Singer: The Boundaries of the Soul, Anchor Books, N.Y., 1973.
2. Modern Man in Search of a Soul.

skønt vi ikke desto mindre har dem. Sådanne egenskaber skal have lov til at leve; men måske er de uacceptable, set ud fra et forældresynspunkt, måske i uoverensstemmelse med religiøse dogmer, krænker måske almindelig social standard, eller kan endelig, hvilket har den største betydning, være i konflikt med alt det, som ego'et sætter højest. Nogle af disse forkastede egenskaber er måske »negative« i den forstand, at de er destruktive, andre er måske »positive« og langt mere værdifulde, individuelt og socialt, end det, som ego'et har gjort sig selv til. Et menneske kan faktisk værdsætte middelmådighed – uden selv at være klar over det – og kan på den måde undertrykke frøkorn af individuelt enestående kreative muligheder i sig selv; eller vedkommende har måske et ekstremt beskeden »image« af sig selv, og mere fremragende egenskaber bliver så henvist til det ubevidste. Alle disse ting vil så blive projiceret på et passende objekt. Projektionsobjekter er ikke begrænset til mennesker. Det kan være en organisation, en nation, en ideologi eller en bestemt racetype, som bliver fokus for projektionen af den uerkendte mørke side. Et menneske, som er voldsom og irrationel modstander af kapitalisme vil projicere lige så meget, som et menneske med en tilsvarende voldsom og irrationel reaktion på kommunisme. Det, der er projektionens kendetegn, er ikke synspunktet, men reaktionens intensitets-grad og den værdi, den tillægges. Man kan stå midt i en diskussion mellem to mennesker og med forbløffelse høre, at hver især beskylder hinanden for noget, som de begge gør. Deltager man ikke selv i diskussionen, er det på samme tid tragisk og latterligt, hvilket de fleste skilsmisseadvokater kan bevidne. Men når man, med vakt underbevidsthed, er fanget af sin egen projektions-mekanisme, er man ikke det mindste i tvivl om, at man har ret. Det, at måtte acceptere den pinefulde og allestedsnærværende mulighed af, at man kan have taget fejl, er frastødende, fordi det vil være ensbetydende med at skulle opgive nogle illusioner om sig selv, som det har taget lang tid at opelske. At leve livet uden disse illusioner kræver et mod og en moralsk indstilling, der ikke tåler sammenligning med de almindelige, sociale sort-hvide moralbegreber. Det er ikke så sært, at vi projicerer, for kun ved at gøre det, vil vi fortsat kunne laste andre for vore lidelser i stedet for at erkende, at psyken indeholder mørke såvel som lyse sider, og at den virkelighed, vi lever i, er selvskabt. Dog ligger der i projektionen og en senere opdagelse af den, et fantastisk vigtigt middel ved hjælp af hvilket vi kan opnå viden om det, der ligger gemt i os selv, og det, vi ikke kan få øje på hos andre.

Det er sædvanligt at rette sin projektion mod et lærred, der i nogen grad ligner det projicerede billede, selv om det er ganske almindeligt at forveksle lighed med identitet. En person må være en god »knage« for, at man kan hænge noget op på den, ellers kan det ikke lade sig gøre. Desuden ønsker vi »bølgelængde« i vore forhold. (Som vi senere vil få at se, er også her astrologien en vigtig nøgle til, hvad man sandsynligvis vil projicere, og hvilket slags menneske man sandsynligvis vil beære eller fornærme med anbringelsen af projektionerne.) Men på trods af ligheden mellem lærred og billede vil de aldrig være den samme ting, og projektionen er næsten altid en grov overdrivelse af en egenskab, som, i sig selv, ville kunne bearbejdes på harmonisk måde – i den andens eller i ens egen natur.

Ofte vil der i et forhold opstå visse ubehagelige aspekter som følge af projektion. Når man er den stadige skydeskive for en andens ubevidste egenskaber, og man ikke har tilstrækkelig selverkendelse til at blive klar over, hvad det er, der sker, vil man efterhånden begynde at ligne projektionen. Vi kender alle den tilsyneladende uforklarlige situation, hvor f.eks. en kvinde øjensynligt er så uheldig at tiltrække den ene belastende mand efter den anden. Måske får hun prygl af den ene elsker efter den anden, selv om vedkommende måske aldrig har foretaget noget sådant før; og vi ryster bedrøvet på vore hoveder og ymter noget om de sørgelige vilkår, kvinder må leve under, uden at den ubevidste hemmelige sammensværgelse, som har fået situationen til at opstå, går op for os. Vi har, gennem vore projektioner, en vis evne til at tiltrække os egenskaber; egenskaber, som, hvis de havde været overladt til sig selv, var forblevet på kimstadiet og dermed aldrig nået til spiring. Ingen af os kan påstå, at hans psyke ikke indeholder lige så store muligheder for godt som for ondt, og ingen af os er i stand til at bedømme kim. Men ved den vanding og det sollys, som vore projektioner er, fremkalder vi gensidigt hos hinanden reaktioner, der af og til kan ligne dæmonisk besættelse.

Den mand, der betragter kvinden som et fortærende, manipulerende og destruktivt væsen, fordi disse egenskaber er til stede i en ubevidst del af ham selv, maskerer måske alt dette under en bevidst holdning af tiltrækning mod det andet køn, men han bliver måske forfærdet over at opdage, at samtlige kvinder, han engagerer sig i, når alt kommer til alt, viser sig at fortære, manipulere og ødelægge ham. Han vil måske tro, at han har fundet den endelige sandhed om kvin-

den, men den mulighed er også til stede, at det er ham selv, der har vakt disse egenskaber i kvinder, som ellers aldrig ville have lagt dem for dagen. I et andet forhold ville den samme kvinde måske have opført sig ganske anderledes; og eftersom det mandlige køns samlede mening ikke er enstemmigt kvindehadsk, kan vi nok med sikkerhed tillade os at nære en vis mistanke til den stakkels mishandlede herre.

Men hvem har skylden her? Kan man drages til ansvar for det ubevidste? Er det ikke mere realistisk og barmhjertigt at indrømme, at vi ikke kan kontrollere noget, vi ikke ved noget om? Selv domstolene vil medgive, at en forbrydelse, begået i en tilstand af utilregnelighed, snarere må behandles psykiatrisk end straffes. Hvad så med vore ubevidste projektioner af fjendskab, vrede, dumhed, destruktion, ejermentalitet, jalousi, nedrighed, småtskårenhed, brutalitet og de utallige andre aspekter af vore skyggesider, som vi altid tror at finde hos de mennesker, som vi føler, har skuffet os.

Selv om vi ikke kan påtage os ansvaret for det ubevidste – når alt kommer til alt, er ego'et blot et for øjeblikket gældende produkt af det ubevidstes støbeform – er det vort ansvar at forsøge at lære en smule om det, med en vis hensyntagen til de grænser, som vores bevidsthed trækker. Måske er denne udfordring en del af vor *Zeitgeist*. Efter så mange tusinde års historie er vi ikke længere børn, og vi må derfor acceptere ansvaret for den voksne psykologi. En del af dette ansvar er at få vore projektioner bragt hjem.

Vi ved ikke ret meget om det ubevidste, hvilket er indlysende, da det, når alt kommer til alt, er ubevidst. Vi ved, at dette grænseløse hav, som vort lille fyrtårn af viden udspringer af, ser ud til at arbejde i overensstemmelse med forskellige energimønstre og følge forskellige love; det har forskellige måder at udtrykke sig på, benytter sig af forskellige sprog og må udforskes med respekt for disse forskelle. Hvis en englænder rejser i Tyskland, kan han ikke forvente at blive forstået, hvis han nægter at tale andet end engelsk; og det samme gør sig gældende for forholdet mellem ego'et og det ubevidste. Uheldigvis har ego'et ofte den samme holdning som englænderen og bliver forbløffet over kravet om kompromis. Men forsøger vi at udforske os selv, og at opfylde de muligheder, som vi i virkeligheden er i besiddelse af, er vi nødt til først at lære det ubevidstes sprog; og, at det er et fremmed sprog, er ubestrideligt. Det er så fremmed, at vi ler nervøst eller genert af skræk, når vi ser det i drømme, fantasier, følelsesudbrud og

alle de områder i livet, hvor noget af magisk eller mærkelig beskaffenhed gennemtrænger vor opfattelsesevne, og gør kanterne af dét, som vi troede var skarp og klar virkelighed, til noget uklart.

> Grunden til, at vi tror, at vi er herrer i vort eget hus, er, at vi kan lide at smigre os selv. Men i virkeligheden er vi, i overraskende grad, afhængige af, at den ubevidste psyke fungerer rigtigt og er nødt til at stole på, at den ikke svigter os.[1]

Et af de vigtigste af Jungs postulater angående det ubevidste er det, at det ubevidste kompenserer for bevidstheden.

> Psyken er et selvregulerende system, som holder sig selv i ligevægt på samme måde som kroppen. Enhver proces, der går for vidt, vil omgående og uundgåeligt fremkalde en kompenserende aktivitet.[2]

Med andre ord ligger alt det, som ego'et i sit liv ikke indeholder eller udtrykker, i spirende og ufuldstændig form i det ubevidste. En af de ting, der karakteriserer menneskets bevidste ego'er, er, at det specialiserer sig, og at det sondrer. Det ubevidste, derimod, er et flydende, omskifteligt og udifferentieret hav, som strømmer rundt om, under og over ego'ets klare muslingeskal, og som derved afslider visse dele og aflejrer andre, nøjagtigt på samme måde, som havet flyder rundt om et klippefremspring. Psyken, som helhed, indeholder alle muligheder; ego'et er kun i stand til at arbejde med én ting ad gangen, da dets funktion er at ordne, strukturere og manifestere et særligt stykke af de grænseløse oplevelser, som livet indeholder. Det er ikke mærkeligt, at den ubevidste verden i myter og eventyr meget ofte bliver symboliseret ved havet, og at heltens rejse ind i dybderne er ego'ets rejse til psykens dybder. Det ubevidste er en undervandsverden, fyldt med mærkelige og magiske væsener. Og for menneskelige lunger, der er vant til at ånde i luft, vil total neddykning selvfølgelig være ensbetydende med psykologisk død. Denne død kalder vi sindssygdom.

I lyset af alt dette vil man begynde at kunne forstå, hvorfor det menneske, hvis vækst har formet sig på en skæv måde, og hvis ego har udviklet sig langs en snæver vej og er nægtet rige udtryksmuligheder,

1. Modern Man in Search of a Soul.
2. The Boundaries of The Soul.

også vil være det menneske, der bliver plaget af de mest intense projektioner på andre og, øjensynligt, ser ud til at være hårdt belastet af andre menneskers tilsyneladende fejltrin.

For det ubevidste er symbolet det vigtigste udtryksmiddel. Vi er, livet igennem, omgivet af symboler. De stammer fra vort eget indre liv, fra andres liv og fra vore omgivelser; men ofte ænser vi ikke deres betydning og deres magt. Et symbol er ikke det samme som et tegn; det er ikke bare noget, der står for noget andet. De forskellige tegn, vi f.eks. ser på gaden, har en bestemt betydning: Højresving forbudt, parkering forbudt eller vejarbejde forude, men et symbol antyder eller drager en logisk slutning af en side af livet, som er uudtømmelig i sin fortolkning, og som i sidste instans vil smutte fra alle intellektets anstrengelser for at fastholde eller indeholde det. Aldrig vil man til fulde, bare nogenlunde, blive færdig med uddybelsen af symbolets mangfoldige betydninger, ligesom man ikke kan katalogisere disse meninger i intellektuel forstand, fordi de ofte indeholder modsætninger, som det bevidste ego ikke kan opfatte samtidigt. Desuden er meningen bag et symbol kædet sammen af associationer og ikke af logik; og associationer har netop den egenskab, at de virker i en mangfoldighed af modstridende retninger på én gang. Vi kan ikke gøre os alle associationerne bevidst samtidigt, ligesom vi ikke kan indkredse bølgerne af associationer på samme måde, som vi kan det med den klart definerede logiske vej. Et symbol er som en sten, der tabes ned i psykens hav. Vi befinder os så at sige midt i havet, og vi har ikke øjne i nakken.

Et symbol fremkalder i os en respons på et ubevidst plan, fordi det sammenfatter associationer, som ikke er logisk forbundet, for at sammensmelte dem til et logisk hele. Flaget er et ganske enkelt eksempel herpå. For et patriotisk menneske er netop dét bestemte flag symbolet på alt det, som hans land betyder for ham. Når han bliver stillet ansigt til ansigt med det, bliver han øjeblikkeligt opfyldt af alle de følelsesmæssige og religiøse værdier, det indeholder: Frihedsfølelse eller mangel på samme, sit hjem, sine rødder, sin arv, fremtidens muligheder og et væld af andre associationer, som han aldrig fuldt ud ville kunne gøre rede for. I dette enkle og mangelfulde eksempel kan man se noget af den magt, symbolet udøver. Et flag kan fremkalde had, voldsomhed, lidenskab, kærlighed, offervillighed, selvdestruktion eller heltemod, og kan kaste et menneske – eller en hel nation – ud i en følelsesmæssig reaktion, som der ikke er nogen som helst bevidst kontrol med. Hage-

korsets symbol, brugt med iskoldt overlæg og fuld viden om dets magt, var, for blot fyrre år siden, medvirkende til at styrte verden i kaos; og selv nu har det, når man ser det kradset ind i væggen på en station eller på væggen af en bygning, magt til at vække mægtige følelsesmæssige reaktioner og en hær af kraftige associationer. På samme måde kan religiøse symboler have enorm magt. Sølvkrucifikset om halsen på den fromme kristne eller Davidsstjernen om halsen på en jøde har en betydning, som aldrig vil kunne udtrykkes i ord, men som dog udtrykt i enkel geometrisk form, giver et glimt af noget, som for mange er det højeste og det helligste af alle mysterier.

Flaget, Hagekorset, Davidsstjernen og Krucifikset er symboler, som vi let kan identificere som værende symboler. Vi er imidlertid omgivet af symboler, som vi ikke har nær så let ved at identificere, fordi de er udtryk for underliggende energimønstre, som former selve livet. Jung kaldte disse grundliggende energimønstre for arketyperne; og skønt en arketype ikke har nogen form, meddeler den sig til os gennem symboler af så umådelig en natur, at det bevidste ego viger tilbage i ærefrygt. Naturen fungerer, ligesom den menneskelige natur, i overensstemmelse med arketypiske mønstre samtidig med, at den indeholder dem. I de skiftende årstider kan vi f.eks. – med nyt opdukkende liv om foråret, modning og frugtbarhed om sommeren, gradvis hensmuldren og høst om efteråret og goldhed og skjult, underjordisk spiring om vinteren – se den cyklus, der gør sig gældende i vore egne liv fra fødsel til modning, til forfald, død og genfødsel. I solens gang på himlen, når den står op i øst, kulminerer i zenith, går ned i vest og i løbet af natten forsvinder for så at stå op igen, mente man i gammel tid at se Guds ansigt, fordi man, i solens gang, så livet reflekteret i sin helhed. I modsætning til vore forfædre tilbeder vi ikke længere solen, men vi reagerer stadigvæk ubevidst på symbolet. En plantes vækst fra frø til blad, videre til blomst og igen til frø, symboliserer igen denne livsproces – ligesom månens til- og aftagen, planternes cykler og konstellationer gør det. Her kan vi begynde at se, hvorfor astrologien fik oldtidens mennesker til at se universets gang i et nyt lys – fordi enhver menneskelig oplevelse vil vise sig at svare til en af disse naturlige, himmelske cykler. Litteraturens sprog indeholder, ligesom myten og eventyret, en overflod af lignende overensstemmelser; og vi anvender dem endda i vor daglige tale, når vi taler om ebbe og flod, livets til- og aftagen og om begær og kærlighed.

Sådanne ting er det nødvendigt at fordybe sig i og at føle, i stedet for

at analysere dem, for livets naturlige symboler fortæller om os, som den helhed, vi er og om vor kontakt med hinanden og med selve livets gang; men man opdager dem ikke, hvis man kun anskuer dem intellektuelt. Man må kunne strække sig endnu videre og sige, at vi mennesker selv er symboler; for hele universet er energi, og der er visse grundliggende, underliggende energimønstre, uden form, men dog med bestemte egenskaber, som legemliggør sig selv som menneske.

Freud brugte en hel del tid på at forsøge at påvise, at alt det, der optræder i drømme, er symboler på enten mandlige eller kvindelige kønsorganer. Hvad derimod ikke faldt ham ind, var muligheden af, at han satte tingene på hovedet, og at mandlige og kvindelige kønsorganer i sig selv er symboler på de mystiske, arketypiske energier, som kineserne kalder *yin* og *yang*. Jung skal en gang have sagt, at selv penis er et fallisk symbol. De egenskaber, vi forbinder med det maskuline – ligefremhed, vilje, målrettethed, klarhed, åbenhed, kraft – er afspejlet i enhver mands krop; og de egenskaber, vi forbinder med det feminine – finhed, skjulthed, mildhed, blidhed, sarthed – er på samme måde afspejlet i enhver kvindes krop. Som et resultat af Jungs livsværk er der grund til at mene, at arketypen, selve den grundliggende energi, eksisterer, før der findes en form som den kan manifestere sig igennem – eller, som Bibelen udtrykker det: I begyndelsen var Ordet.

Når vi betragter hinandens ansigter, ser vi i dem symbolerne på iboende karaktertræk. Vi giver instinktivt udtryk for dette i vores tale om vigende hager og karakterfaste kæber, intelligente pander og ørnenæser, gennemtrængende øjne og kunstneriske hænder. Vi udtrykker, i ord, vor ubevidste opfattelse af, at selve kroppen kan være et symbol på individet; og vi ser, i fysisk form, en udkrystalliseret, konkretiseret destillation af denne anden, som vi står overfor. Dette er et yderst vigtigt princip at tage under overvejelse, fordi det fortæller os noget om, hvad der i virkeligheden ligger i det at føle sig seksuelt tiltrukket og frastødt.

Der åbner sig en ganske anden verden for os, hvis vi antager, at manifesteret virkelighed, i sig selv, er et symbol. Alle religiøse dogmer er anlagt på dette grundlag; og al esoterisk tanke, århundreders hemmelige visdomstraditioner stammer fra dette symbolets mirakel, som Smaragdtavlen fastslog i formuleringen: »Som oppe, så nede«. Jung insinuerer det samme i sit værk; men som videnskabsmand var han forpligtet til at basere sine tanker på empirisk iagttagelse frem for på

intuitive visioner – eller i det mindste at bakke sine visioner op med bevislige kendsgerninger.

> Psyken opstår af et åndeligt princip, som er lige så utilgængeligt for vor forståelse som materien. [1]

De samme arketypiske mønstre ligger til grund for begge.

Vi kan nu begynde at skimte, hvilken betydning det ubevidste i virkeligheden har. Freud troede, det var en affaldsspand, som hvert menneskes private bunke af kasserede rester blev hældt i. Han troede, at dets indhold næsten udelukkende bestod af undertrykte ønsker, som var uacceptable for det bevidste ego og for det samfund, mennesket lever i. Der ligger uden tvivl en samling skidt i ethvert menneskes underbevidsthed – sandsynligvis i kompenserende forhold til det bevidste ego's »renhed«. Men samtidig ligger der også en mængde rigdomme. Desuden er skidt også relativt. Det er ikke særligt appetitligt på køkkenbordet; men enhver gartner ved, at hans have ville være sølle uden kompostbunken. Det ubevidste udfolder, såvel under som over os, en mængde kreativ energi, en støbeform, som alt vokser frem af; og det stopper ikke på det individuelle plan, men glider over i et fælles hav, hinsides menneskelige grænser, der strækker sig til det ukendte. Der er en mulighed for, at det, som moderne psykologi kalder det ubevidste, er det samme som det, man i gamle dage kaldte guder eller Gud; og tænker vi over disse ting, er det ikke noget under, at videnskab og religion, efter i århundreder at have kastet sten efter hinanden, er begyndt at opdage, at de bevæger sig i den samme retning, mod det samme mysterium – hvor forskellige deres hjælpemidler end er.

Lad os nu, fra vores tur ind i en verden, hvor psykologi og religion mødes, vende tilbage til de praktiske problemer, der opstår, hvor mennesker skal i kontakt med hinanden. Vi kan nu se, at størstedelen af det, mennesket er, forbliver ubevidst. Mysteriet om, hvorfor en mand føler sig tiltrukket af en bestemt type kvinder, hvorfor han indleder sine bekendtskaber på en bestemt måde, hvorfor forholdet ytrer sig netop på den måde, som det gør, og hvorfor han ramler ind i bestemte problemer, som han er nødt til at klare, er ikke nær så mystisk, hvis vi gør os klart, at meget af det, vi kalder tiltrækning og

1. Modern Man in Search of a Soul.

frastødning virkelig er tiltrækning og frastødning, der angår ubevidste egenskaber i manden selv. Det menneske, der kan sige, at der ikke eksisterer noget projektionselement i hans forhold, er et sjældent menneske, for der er sandsynligvis en hel del af det ubevidste, som aldrig vil kunne bevidstgøres, og som man til evig tid vil projicere. Det kan endda være, at vi projicerer Gud. Hvem er så den elskede, hvor kan hun findes? Inden i os eller uden for? Eller begge dele?

II
De individuelle muligheders horoskop

Det, som er ovenover, er som det, der er nedenunder, og det som er nedenunder, er som det, der er ovenover, for at udvirke miraklet om det Eneste Ene.

Smaragdtavlen

Skæbne og sjæl er to ord for det samme princip.

Novalis

Fødselshoroskopet

Enhver forståelse af det astrologiske sprog må begynde med en erkendelse af, hvad fødselshoroskopet kan eller ikke kan fortælle os. Horoskopet er et højst indviklet astronomisk kort, baseret, ikke blot på fødselsdagen, men også på tidspunkt, år og sted. Derfor må vi først skubbe alle forudfattede meninger og fordomme, baseret på populær ugeblads-astrologi, som faktisk ikke har noget som helst med det virkelige studim at gøre, til side.

Fødselshoroskopet er ikke en udregning af det enkelte menneskes skæbne på en forudbestemt måde. Snarere symboliserer det grundlinjerne i udviklingen af et menneskes karaktermæssige muligheder. Man skal ikke tænke sig ret meget om, for at forstå, at et menneske vil handle og udforme sit liv ifølge sine behov, sin frygt og sine evner, og at disse behov, frygt og evner udspringer af vedkommendes iboende natur. I denne forstand er karakter det samme som skæbne; og kender vi ikke vor egen natur – som tilfældet vil være for de fleste, der aldrig har udforsket det ubevidste – kan man ikke bebrejde stjernerne, at man styrter hovedkulds og blindt af sted ad den bane, man selv har valgt. Dette fundamentale punkt er afgørende for forståelsen af hele astrologistudiet. Jo mere overfladisk man fortolker skæbne og fri vilje – skæbnen er det, jeg er »bestemt« til at gøre, mens fri vilje er det, jeg selv »vælger« at gøre – jo mere umuligt vil det være for os at se det spidsfindige paradoks, der viser, at disse to modsætninger er én og samme ting.

Vi ved, at de arketypiske mønstre, selve livsstrukturens nøgne knogler, ligger bag alt liv, hvad enten det drejer sig om psykisk eller materielt liv. Endnu ved vi ikke, om der er nogen materiel basis for den kendsgerning, at astrologiske data hænger sammen med menneskelig adfærd, skønt det, gennem vor undersøgelse af biologiske ure og solpletter[1] ikke vil vare længe, før vi har vort bevis. Michel Gauquelin's omhyggelige og helt igennem statistiske undersøgelse har, på dramatisk vis, bevist, at sådanne sammenhænge gør sig gældende;[2] men grunden dertil er vi stadig ikke klare over. De materielle kendsgerninger angående astrologi, som muligheden af energi-udstråling fra planeterne, der påvirker solens energifelt, er imidlertid kun den ene side af arketypens spektrum. Den anden side er symbolsk, og himmelhvælvingens position på et bestemt tidspunkt reflekterer, foruden dette øjebliks karakter, også karakteren af alt, der fødes i det øjeblik, hvad enten det er et individ, en by, en tanke, et firma eller et ægteskab. Det ene forårsager ikke det andet; de er synkrone og afspejler hinanden.

Hvad angår årsagen til denne synkronisme, står vi på den ene side med Jungs kollektive, ubevidste arketyper og på den anden side med den esoteriske doktrins lære. Disse to synspunkter synes at afsløre den samme sandhed, hvilket kvante-fysikkens og biologiens opdagelser, i løbet af de sidste femogtyve år, er begyndt at bekræfte. Livet er i virkeligheden én organisme, og de forskellige dele af den organisme tager, på trods af forskellig form og tilsyneladende adskillelse, del i den samme helhed og er indbyrdes forbundet med enhver af de andre dele.

Paracelsus sagde, da han i det 16. århundrede skrev om astrologi:

> Hvis jeg har »manna« i min struktur, kan jeg tiltrække »manna« fra himlen ... »Saturn« er ikke blot på himlen, men også dybt nede i jorden og i havet. Hvad er »Venus« andet end den »bynke«, der vokser i din have? Hvad er »jernet« andet end »Mars«? Det vil sige, Venus og bynken er begge produkter af samme essens, og Mars og jernet er begge manifestationer af samme årsagssammenhæng. Hvad er det menneskelige legeme andet end en konstellation af de samme kræfter, som formede stjernerne på himlen? Den, som ved, hvad jern er, kender Mars'

1. Se Lyall Watsons »Supernature«, Hodder & Stoughton, London, 1972.
2. Michel Gauquelin: Cosmic Influences on Human Behaviour.

egenskaber. Den, som kender Mars, kender jernets egenskaber.[1]

Solsystemet er ikke blot et arrangement af en fysisk sol og nogle planeter, bundet sammen af tyngdekraft, og som så følger nogle baner gennem rummet. Det må også betragtes som symbolet på et levende energimønster, der til enhver tid afspejler de mindre former for liv, som befinder sig i det.

Når vi skal forsøge at forstå symbolikken i fødselshoroskopet, er det nyttigt at tage det, vi ved om psyken, i betragtning. For fødselshoroskopet er, i symbolsk forstand, faktisk en model af de forskellige energimønstre eller bestanddele, der udgør individet. Vi ved, at ego'et, som det bevidste områdes centrum, er et regulerende centrum, som tjener den funktion at oplyse de områder i det ubevidste, der tragter efter lys. Ligeledes ved vi, at ego'et er et surrogat eller et spejlbillede af det mystiske centrum, som Jung kalder Selv'et, og som esoterisk lære kalder Sjælen. Vi ved også, at idet et menneske udvikler sig, vil han sandsynligvis fra sit bevidsthedsområde udelukke de sider af sin natur, som i virkeligheden tilhører ham, men, som af en eller anden årsag, er uforenelige med dét, som han anser for at være værdifuldt. Endelig ved vi, at søger man at realisere sig selv, og søger man et meningsfyldt liv, som også kan opfylde det mere omfattende mål, som man er født til at opfylde, er det yderst vigtigt, at bringe disse sider af ens egen natur frem i lyset, i stedet for at dømme dem til det ubevidstes evige mørke. Da personligheden projicerer på fuldendt måde lige fra den tidligste barndom, vil den næsten aldrig fuldt ud kunne komme til udtryk; kun en del af den vil komme til orde; og for mange menneskers vedkommende er denne del langt mindre end den del, der udgør deres virkelige fødselsret. I sådanne tilfælde siger vi, at et menneske ikke virkeligt har brugt sine muligheder, at det har forspildt chancer eller talenter, eller at det i virkeligheden aldrig har været »tro mod sig selv«.

Fødselshoroskopet er et frø eller et udkast til alle de muligheder, der ligger i et menneskes personlighed – som den ville være, hvis den stod i fuldt flor og var fuldt bevidst. Det er i egentligste forstand et vejkort. For hensigten med at studere det er ikke at »besejre indflydelserne« fra planeterne, men derimod at give dem plads i ens liv for

1. Paracelsus: Life and Prophecies, Franz Hartmann, Rudolf Steiner Publications. N.Y., 1973.

at udtrykke alle de egenskaber og kræfter, som horoskopet er et symbol på. Kun da kan mennesket nærme sig den originale plan for sit livs udvikling, sådan som det blev udklækket af Selv'et, for i sidste instans må vi nå frem til en intelligent og formålstjenlig udvikling.

Virker en sådan definition af fødselshoroskopet for dunkel eller for ophøjet, er det vigtigt at huske, at før astrologien blev de populære ugebladsspalters og avisers ejendom, var den en gang en hellig kunst. Gennem den havde den studerende adgang til en intuitiv erkendelse af, hvorledes energierne bag livet arbejder, hvilket intet andet system fra gammel tid kunne tilbyde – med undtagelse måske af den tilsvarende østerlandske *I Ching*. Det store afspejler sig i det små, og den omstændighed, at astrologi også kan bruges til at kaste lys over de mere verdslige problemer, er ikke ensbetydende med en forkastelse af dens dybere psykologiske værdi. Det viser blot, at selv i den allermindste detalje af vort liv, afspejler vi det, som er vort væsensindhold.

Set i det lys vil det være åbenbart, at en forståelse af fødselshoroskopet yder en ny dimension til forståelse af ens livsvej. På samme måde vil sammenligningen af to horoskoper give betydelig information om den måde, hvorpå de to liv arbejder sammen; og det er ud af den kunst, det er at sammenligne horoskoper, at synastrien – brugen af horoskopsammenligning i vurderingen og udforskningen af forhold – har udviklet sig.

Astronomisk set er fødselshoroskopet ganske simpelt et kort over himlen, som den ser ud, set fra det nøjagtige sted og tid for individets fødsel – så nøjagtigt udregnet, at selv den mest pertentlige astronom ikke ville kunne udsætte noget på det. De tolv dyrekredstegn er et symbol på helhed, og i deres helhed repræsenterer de alle livets muligheder. I den henseende er zodiaken det samme som ethvert andet universelt symbol på helhed, som f.eks. ægget, slangen der bider sig selv i halen eller korset med fire lige store arme. Den er et mandala, og, som Jung har vist, er mandala et symbolsk udtryk for livets og den menneskelige psykes potentielle helhed. De er på samme tid symboler på Selv'et og symboler på Gud, for disse to begreber er, ud fra menneskelig erkendelse, udtryk for det samme.

Med baggrund i dyrekredsen (som kaldes ekliptika, og som i virkeligheden er solens tilsyneladende bue, idet den går hen over himlen) har solen, månen og de otte kendte planeter deres beliggenhed. Disse planeters positioner, som de er placeret på dyrekredsens hjul i det

øjeblik, individet fødes, danner fødselshoroskopets indre mønster. Således har vi et symbolsk billede, med helhedens hjul som den ydre ramme, og den individuelle kombination af psykologiske bestanddele inden for rammen. Ethvert horoskop består af samme ingredienser: tolv dyrekredstegn, otte planeter og solen og månen. Dog er hvert horoskop forskelligt, fordi alle disse faktorers orden er forskellig på ethvert givet tidspunkt, både hvad angår det planetariske mønster og i forholdet mellem planeterne og selve Jordens horisont.

Med andre ord er ethvert menneske dannet af de samme råstoffer, af de samme kræfter eller energier, behov og muligheder; men disse energier er individuelt ordnede, og de giver hvert mønster sit eget enestående præg. De samme kræfter er til stede i os alle, en kendsgerning, som man bliver konfronteret med i det uendelige, når man arbejder med rådgivning eller terapi. Men der er en kreativ individualitet til stede, som ud fra disse grundlæggende energier, former det enestående kunstværk, som hvert eneste individuelle liv er. Vi må gå ud fra, at denne kreative skabelse ikke stammer fra ego'et, som næppe er i stand til en sådan bedrift. Den stammer fra Selv'et, og Selv'et som sådan, er ikke kortlagt i horoskopet. Selv'et er hele zodiaken. På samme måde kan horoskopet heller ikke vise et menneskes beslutning om, på et givet tidspunkt i livet, frivilligt at ville samarbejde med sin egen psykes bestræbelser på at opnå større bevidsthed, og dermed gøre bedre brug af de muligheder, som vedkommende har været i besiddelse af fra begyndelsen. I denne beslutning ligger den dybeste betydning af individuel, fri vilje.

Planeterne

De otte planeter, solen og månen er de fundamentale byggestene i astrologisk symbolik. I astrologisk sprogbrug omtales solen og månen også som planeter, fordi det gør det lettere. I astronomien er disse ti himmellegemer de bestanddele, som udgør vort solsystems organisme. Symbolsk udgør de den menneskelige psykes organisme. I den gamle esoteriske lære mente man, at rummet ikke var »tomt«, men i virkeligheden var et gigantisk livs levende legeme, en organisme, som besad egenskaberne: Bevidsthed og hensigt. Dens fysiske legeme var solsystemet, og solen var udtryk for hjertet, omkring hvilket månen og otte planeter tjente som organer eller energicentrer – på samme måde som det menneskelige legemes organer primært tjener som funktioner

Fødselshoroskopets struktur

for det livgivende hjerte. Før opdagelsen af Uranus i 1781, kendte man kun fem planeter; men vi kan se skyggeagtige antydninger af de tre andre i mytologien, hvor de altid bliver fremstillet symbolsk, som usynlige guder, der lever under vandene eller jorden. Selv om vi måske finder denne esoteriske idé om solsystemet abstrakt og vanskelig at forestille sig, er det et uundværligt symbol, når man skal forsøge at forstå, hvordan planeterne fungerer i fødselshoroskopet.

> Astrologien består, lige som det kollektivt ubevidste, som psykologien beskæftiger sig med, af symbolske konfigurationer: »Planeterne« er guderne, symboler på de ubevidste kræfter.[1]

Vi kan nu gå i gang med at udforske betydningen af hvert af himmellegemerne i overensstemmelse med urkræfterne eller de arketypiske mønstre, som de symboliserer i mennesket.

Solen og månen

Solen, som er solsystemets hjerte og det vigtigste af symbolerne i fødselshoroskopet, antyder ved måden, hvorpå den bliver afbildet – et punkt i midten af en cirkel – at den afspejler menneskets higen mod at blive sig selv. Skønt dette lyder enkelt nok, er det en opgave, der varer hele livet. Cirklen er det gamle symbol på helhed, på guddommelighed og på livets enhed, fordi den hverken har begyndelse eller ende. Punktet i midten hentyder til, at det åndelige eller livet eller Selv'et (på et bestemt sted og på et bestemt tidspunkt) manifesterer sig som individuel personlighed, der, som en af sine egenskaber, ejer impulsen til selvrealisation. Ligesom det er tilfældet med ethvert andet levende symbol, kan solen i fødselshoroskopet ikke indskrænkes til et par få velvalgte nøgleord. Men hvis vi ved, at den hentyder til den vej, som mennesket må følge for at fuldbyrde sin fundamentale trang til bevidst identitet, vil vi måske kunne opnå en eller anden form for fornemmelse af, hvad den står for. Man kunne sige, at solen symboliserer trangen til at udtrykke selvrealisation, selvbevidsthed eller ethvert andet udtryk, som ikke rigtig har nogen mening, medmindre man, på bevidst måde, er klar over det underliggende behov, man har i sig for at være sig selv – og medmindre man kan se dette behov virksomt i alle de

1. C.G. Jung: Letters, Vol. II, udgivet af Gerhard Adler, Routledge & Kegan Paul, London, 1976.

kreative handlinger, man foretager sig, uden bagtanke, som en ægte afspejling af individualitetens væsen.

Fødselshoroskopets planeter symboliserer livets arketypiske erfaringer, og astrologi er blot én måde at afbilde dem på. Som vi har set er myten og eventyret en anden måde, og solen kan betragtes som en afspejling af det samme princip, som udtrykkes ved heroen. Heroens søgen er den samme rejse, som fødselshoroskopets symbolik udtrykker; og heroen søger evigt og altid først og fremmest sin anden halvdel således, at han kan blive hel, og derefter sit udspring således at han, i sandhed, kan erkende sin herkomst og det formål, der er med ham. Vi kunne også sige, at solen i horoskopet er et symbol på den drift i mennesket, der får det til at stræbe mod erkendelsen af den livskraft eller det livs-center, som dets bevidste ego, dets personlige »Jeg«, er en afspejling af.

Solen er således symbol på ego'et – i den forstand Jung bruger udtrykket. I sidste instans er den fartøjet eller midlet, som psyken i sin helhed, Selv'et, må tage i anvendelse for at kunne manifestere sig. Som sagt viser horoskopet ikke Selv'et, for det symboliseres af zodiaken i sin helhed. Fødselshoroskopet er blot den vej, som ego'et vælger, den individuelle heros særlige søgen. Og de egenskaber, som mennesket har mulighed for at kunne virkeliggøre bevidst – hans lille del af livets større spektrum – symboliseres af det tegn, som solen er placeret i ved fødslen.

Astrologien har lidt megen skade på grund af soltegn-spalter i aviser og populære ugeblade; og uheldigvis fanges selv den mere seriøse astrologi-studerende ofte i samme fælde. Generelt fortolkes soltegnet som et sæt forud-eksisterende og stivnede adfærdsmønstre. Man vil kunne læse, at er man Vædder, er man hidsig, impulsiv, ubesindig og har behov for udfordringer. Er man Tyr, er man stabil, pålidelig, sensuel, stædig og holder af materiel velstand osv. osv. Men det ville give langt bedre mening og stemme meget bedre overens med den psykiske forståelse, som analytisk, psykologisk arbejde giver, ikke blot at betragte solen som et simpelt katalog over visse egenskaber, men derimod som det, man stræber efter at blive til, og det man i sit væsensindhold er, potentielt. I virkeligheden vil symbolet på det fuldt ud bearbejdede ego kun sjældent kunne begribes, før efter man er fyldt tredive år; og den første begyndelse til et virkeligt selv-opgør følger sædvanligvis i hælene på det niogtyvende års krisepunkt, der kaldes Saturn-runden. Det, at udleve alle solens muligheder, er en

livslang rejse. Derfor kan man roligt sige, at ens soltegn ikke »gør« en til noget som helst i særdeleshed, men derimod symboliserer de kræfter, den særlige myte, som lærer en, hvordan man bliver bevidst, og som man forsøger at give udtryk for på en kreativ måde. Det er ethvert menneskes opgave at gøre sin egen unikke, individuelle kanal bevidst, og at bringe betydningen af det, som soltegnet symboliserer igennem den, således, at det får karakter af ens eget Selv's mystiske væsen. Bliver man født med solen i Vædderen er det ikke dermed sikkert, at man bliver et hidsigt og impulsivt menneske; men det antyder, at man har behov for at udvikle sansen for selve livskraften, evnen til at hævde sig i den ydre verden, kvalificere sig til at tage initiativet til forandringer og møde udfordringer på en kreativ måde, for at kunne blive en helhed. Med faren for oversimplificering kunne vi på samme måde sige, at Tyren må lære at sætte sig selv i relation til den jordiske verden og opbygge sansen for dens permanente værdi. Tvillingerne må lære at udvikle de kræfter, der ligger i intellektuel iagttagelse, således, at de kan lære mere om den verden, der er omkring dem. Krebsen må lære at åbne for den strøm af følelser, han har, og rette den ud mod andre mennesker for, på den måde at nære den spirende bevidsthed hos dem, som han elsker. Løven må, gennem sine kreative kræfter, lære at erkende det centrum, han har inden i sig selv, som er den sande skaber, og som han må være tro overfor. Jomfruen må lære at udvikle og forædle sig selv som et tjenende redskab og derved påtage sig sin del af forvandlingen af alt det i livet, som er falsk og uudviklet. Vægten må lære sin egen naturs modsætninger at kende og bringe dem i ligevægt, således at han kan komme i kontakt med andre mennesker. Skorpionen må lære at elske og bearbejde sit eget mørke, således at han kan læge det mørke, der er i hans omgivelser. Skytten må lære at forstå den underliggende stabilitet, der er i al menneskelig stræben, således, at hans følelser for det betydningsfulde i livserfaringer kan gives videre til andre. Stenbukken må lære at beherske sine livsforhold, og derefter sig selv, således at han kan være et lysende eksempel på den menneskelige viljes magt. Vandmanden må lære at blive bevidst m.h.t. det kollektive liv, som han er en del af, således at han kan yde sin del af den kollektive bevidstheds udvikling. Og Fiskene må lære at tilbyde sig selv som en gave til livet i videre forstand, således at de kan bjærge det, som er mistet. Soltegnet er næppe så personligt som et sæt adfærdsmønstre, og det vil aldrig kunne gøre nogen til noget som helst. Det er et symbol på det, som

nødvendigvis skal begribes. Sandsynligvis vil mennesket kun kunne opnå det med vanskelighed.

Det er godt at have i erindring, at solen i horoskopet ikke er et personligt punkt, forstået som personlig opførsel. Den symboliserer vejen, målet, ikke befordringsmidlet – indtil det tidspunkt, hvor de to ting bliver én og samme ting. Solen er det menneskelige væsens hjerte, og hvor mange af os kender i virkeligheden vore hjerter?

Planeterne falder, lige som al anden astrologisk symbolik, i to grupper, hvoraf den ene består af maskuline, den anden af feminine energier. Solen regnes for at være en maskulin planet, da den er tilknyttet den side af livet, der har med vilje, bevidsthed, beslutsomhed og indflydelse på omgivelserne at gøre – med andre ord et aktivt princip. Som man nok kan tænke sig, er mænd mere »modtagelige« for den, end tilfældet er for kvinders vedkommende, fordi den afspejler en impuls, som er lettere at gøre bevidst for mænd end for kvinder. På det tidspunkt, hvor mænd når seksten-årsalderen, vil de fleste være klar over nødvendigheden af at være i besiddelse af en individuel identitet; mens mange kvinder, i den første halvdel af deres liv, er tilfredse med at finde deres identitet i partner og familie. Det princip, der ligger til baggrund for det at fuldbyrde sig selv ved at sende sit ego's udstråling ind i verden, spiller en meget større rolle for maskulin bevidsthed end for feminin. Derfor antyder solen, i en kvindes horoskop, ofte det, hun søger i den maskuline side af livet og det, hun søger hos mænd for at kunne komplettere sig selv. Men ideelt set, er det selvfølgelig en nødvendighed, at både den maskuline og den feminine pol i horoskopet finder udtryk hos ethvert menneske; og dette er en del af udfordringen i vores voksende bevidsthed.

Solen afspejler, i ethvert menneske, trangen til at udtrykke sig selv, og til at udvikle sig til det, som man potentielt er. Månen, derimod, symboliserer trangen mod det ubevidste, mod fortiden og mod fordybelsen i den strøm af følelser, der lader mennesket være en del af livets masse-strømme uden samtidig forpligtelse til at tage den kamp op, som selverkendelse kræver. Månen er også symbol på moderen, såvel personligt som arketypisk, og det er til dette skød med dets velsignede tryghed og sikkerhed, at måne-siden af os længes efter at vende tilbage. Månen afbilder trangen til at sænke sig selv ned i selv-oplevelsen af livet, uden samtidigt at være nødt til at vurdere eller forstå oplevelsen. Den symboliserer også trangen til komfort, til det behagelige og til tilfredsstillelse af følelsesmæssige behov. Mens solen higer efter ad-

skillelse, higer månen efter relationer, hvor alle identiteter smelter sammen i en højere enhed. Solen undgår personlige forhold til fordel for udviklingen af det uafhængige ego; månen undgår identitet til fordel for kontakt og længes efter nattens stilhed, hvor alle farver blandes, og hvor alt falder til ro. I sin bog om månens psykologiske betydning siger Esther Harding:

> Den gang man tilbad månen, beskæftigede religionen sig med den åndelige verdens usynlige kræfter; og selv, da statsreligionen blev overdraget solen, Krigsguden, guden for personlig udvikling og denne verdens ting, betragtede man stadigvæk de åndelige kvaliteter som noget, der hang sammen med måneguddommene. For tilbedelse af månen er tilbedelse af naturens skabende og frugtbare kræfter og af den visdom, der bor i instinktet og i det, at være ét med naturen. Men tilbedelse af solen er tilbedelse af det, som besejrer naturen, af det, som ordner dens kaotiske fylde og udnytter dens kræfter til opfyldelse af det, som mennesket har til hensigt.[1]

Solen og månen omfatter, i fødselshoroskopet, et par af hankøn og hunkøn, som symboliserer den maskuline og den feminine polaritet inden for hvert menneske, og den spænding, som derved opstår, er nødvendig. Uden den kunne bevidsthed og liv ikke eksistere. Sol og måne er beslægtet med de øvrige symbolpar som f.eks. mørke og lys, ånd og materie, aktiv og passiv, mor og far, liv og død og ethvert andet par af antiteser, der udgør de grundpiller, hvorpå livsorganismen hviler. Disse modpoler omfatter alt lige fra det sublime til det latterlige. Solen viser, på omfattende og dyb måde, ikke kun hvilken vej, mennesket må gå for at nå til fuldbyrdelse, men siger også noget om det »image«, man vil projicere på andre; og månen viser ikke blot den vej, mennesket må følge for at kunne gen-etablere kontakten med det naturens liv, som ligger til grund for tilværelsen, men fortæller også noget om den måde, man holder sit hus på, og hvilke personlige vaner man har. Denne spredning i betydningen gør ofte folk forvirrede m.h.t. astrologi: Hvordan kan ét symbol, på samme tid, betyde noget, der er af så omfattende karakter og noget, der tilsyneladende er ganske ubetydeligt? Men det vil ethvert symbol, netop ifølge sin natur,

1. M. Esther Harding: Woman's Mysteries, Rider & Co., London, 1971.

altid gøre; desuden er det arketyper, vi her behandler, og de planeter, der symboliserer dem, er fundamentet for menneskets erfaring. Alt det, der har med dem at gøre, lige fra det mest åndsforladte til det mest dybsindige, vil være i overensstemmelse med selve mønsteret.

Vi kan, ud fra det tegn, hvori månen befinder sig ved fødslen, få noget at vide om den måde, hvorpå mennesket vil udtrykke sig, når han *ikke* er en individualitet, men et instinktivt væsen. Sagt med andre ord, symboliserer månen den instinktive eller irrationelle natur. Ved sin placering i fødselshoroskopet hentyder den også til den sfære i livet, hvor mennesket søger en symbolsk søvn, søger ubevidsthed, en flugt eller et tilflugtssted – hvilket højst sandsynligt snarere vil være domineret af behov end af egenvilje og evnen til at træffe beslutninger. Man vil kunne observere månen, når ego'et ikke stræber målbevidst mod noget bestemt – når et menneske hviler i sine instinktive reaktionsmønstre.

Et eksempel kan måske hjælpe i opklaringen af polariteten mellem sol og måne på tydningsplan. Med solen placeret i et bestemt stjernetegn, vil de målsætninger, som symboliseres af dette tegn, bliver en del af menneskets higen her i livet på den ene eller den anden måde. Når månen er placeret i et bestemt tegn, vil de instinktive behov, som tegnet symboliserer, være en del af de betingelser, som mennesket stiller for følelsesmæssigt at kunne trives. Derfor vil vi f.eks. se et menneske med solen i Løven stræbe mod, kreativt, at give udtryk for sig selv, som et af sine vigtigste mål her i livet, og med en bevidst værdsættelse af ære, loyalitet, retskaffenhed og individuel uforlignelighed. Derimod vil vi måske se et menneske, med månen i Løven, reagere på livet på en intuitiv, dramatisk måde, med et ubevidst behov for »show«, accept, beundring og en scene at optræde på – ikke fordi han værdsætter disse ting, men fordi han har behov for dem for at kunne føle sig sikker. Mennesket, med solen i Løven, vil, hvis han forbliver tro mod den vej, han følger, stræbe efter at blive det mest ophøjede og det bedste af det, som herofiguren har at tilbyde. Månen i Løven føler sig ganske simpelt som noget særligt og opfører sig i overensstemmelse dermed, med et noget mindre indsigtsfuldt – men mere naturligt og afslappet – sortiment af de egenskaber, som Løven kan tilbyde.

I al almindelighed er solen, i en mands horoskop, et symbol på det bevidste, mens månen er symbol på det ubevidste; i en kvindes horoskop symboliserer månen det bevidste og solen det ubevidste. Undta-

gelser findes naturligvis. De optræder f.eks., hvis en kvinde har en stærk maskulin hældning, hvad enten det skyldes, at hun er mentalt højt udviklet, eller det skyldes et oprør mod egne instinkter. Det samme kan gøre sig gældende, hvis en mand har en kraftig feminin hældning, fordi han har stærkt udviklede følelser, eller fordi han gør oprør imod nødvendigheden af at kæmpe for individualiteten. Men solen og månen er to halvdele af samme enhed, og begge er nødtørftige i deres rette sammenhæng. Det er den harmoniske kombination af disse to symboler, som alkymisterne beskrev i deres *coniunctio*, eller hellige ægteskab og, som eventyrene, er enden på historien, helten og den elskede, der lever lykkeligt til deres dages ende. Men, som vi har set, er det menneske, der kan føre sig selv fuldstændigt ud i livet, meget sjældent. Sædvanligvis kolliderer instinkterne med målene her i livet, enten fordi målene er for indskrænkede eller for vanskelige at nå, eller fordi samfundet eller ens egne normer forbyder dem; og ofte føler mennesket, at han må vælge mellem dem, hvor det nødvendige i virkeligheden er et ægteskab imellem dem, således at begge kan komme til udtryk som en levende helhed. Kan man ikke få dette indre ægteskab i stand, hvorledes kan man så forvente at få succes i et ydre?

Merkur

Den næste planet, vi kommer til, er Merkur, som astronomisk set er solsystemets mindste og hurtigste planet, og mytologisk set er en mærkelig, tvekønnet figur, som ejer nøglerne til al viden, og som er budbringer guderne imellem, og mennesker og guder imellem. Merkur hænger sammen med den græske Hermes, den ægyptiske Thot og den nordiske eller germanske Loke, og er ikke blot et symbol på den måde, vi opfatter på, men også på den måde, hvorpå vi ordner det, vi opfatter, så det kan gøres forståeligt og viderebringes. Han er først og fremmest et symbol på trangen til at forstå, at kombinere det ubevidste motiv med den bevidste erkendelse. Denne planet repræsenterer ikke intellektet, på trods af, at den er blevet forklaret således i ældre lærebøger; for vi må huske, at der findes andre opfattelsesmåder end den logisk begrundede, måder, som i meget lang tid, ikke er blevet skænket megen opmærksomhed. Man kan opfatte og forstå via følelser, intuition eller via de fem sanser. Merkur placeret i Krebsen ved fødslen antyder et menneske, som opfatter via det ubevidste og vurderer sin opfattelse gennem følelser. Merkur i Stenbukken opfatter deri-

mod via sanserne og samler kendsgerningerne i sit temmeligt hårde hovede, og vurderer sine opfattelser overensstemmende med det, der i forvejen er gennemprøvet og bevist. Planeten er symbol på den måde, hvorpå individet bliver sig sine omgivelser og sig selv bevidst; og man kan også sige, at den er symbol på trangen til at fordøje erfaringer, til at blive klar over tingene.

Merkur har forbindelse til den middelalderlige alkymis mærkelige figur, Merkurius. Dette antyder, at der måske ligger mere i denne planet, end man rent umiddelbart får øje på, på trods af, at han ikke anses for at have særlig magt eller at være særlig betydningsfuld i traditionel astrologi, der i al almindelighed degraderer ham til definitionen på »kommunikation«. I alkymien er Merkurius den store forvandler; og måske burde vi minde os selv om, at det er menneskets trang til forståelse, der hæver det op over naturens øvrige riger, og som får det til at reflektere over sin egen udvikling og følgeligt får det til frivilligt at samarbejde med det ubevidste i en stræben mod fuldkommenhed. Derefter kan vi begynde at indse, hvorfor Blavatsky i sin *Secret Doctrine* siger: »Merkur og solen er ét«, idet hun derved lader formode, at det lille mikrokosmos, som menneskets forståelse består af og det mægtige kosmiske formåls makrokosmos, er en énhed. Da den planet, der er nærmest solen, nemlig Merkur, er solens budbringer, og da solen er symbol på selve den absolutte essens, er Merkur symbolet på den funktion, som gør os i stand til at lære selve den absolutte essens at kende.

Merkurs tegn-position ved fødslen antyder måden, hvorpå mennesket tager ved lære, hvorledes han opfatter og kategoriserer eller fordøjer det, han har lært: Hvilken metode han benytter til at omdanne erfaring til erkendelse. Som budbringer er Merkur symbolet på broen mellem Selv'et og ego'et og mellem ego'et og omgivelserne. Han er såvel den store forener, som han er den store tilintetgører. Ved hans knivs æg kan mennesket enten erkende alle tings sammenhæng eller løsrive sig selv fra sammenhængen ved at lade isolerede og meningsløse formodninger vokse ud over alle grænser.

Venus og Mars

Venus og Mars, som i græsk og romersk mytologi var elskende, er et andet maskulint-feminint par. De udtrykker på anden måde det, som solen og månen udtrykker, nemlig yin og yang, eller hankøn og hun-

køn. Men her er den grundlæggende feminine higen mod kontakt, harmonisering og tilpasning i det personlige forholds sfære et fint modstykke til den grundlæggende maskuline higen mod erobring, mod adskillelse og løsrivelse og selvhævdelse i forholdet til andre, med det formål at få sine behov dækket. Venus symboliserer behovet for at dele med et andet menneske, og det strækker sig helt til det punkt, hvor man vil være nødt til at underordne sig. Mars symboliserer den lidenskab, som søger at bruge sig selv på et andet menneske og dét, at nå et objektivt mål. Mars begærer, Venus ønsker at blive begæret. Venus lader os erkende, at vi er i slægtskab med andre mennesker, og netop ved sammenligning søger at opdage lighederne. Mars gør os i stand til at gå vore egne veje på trods af andre mennesker og gennem selvhævdelse at afsløre forskellighederne.

De gamle astrologiske tegn for disse planeter bruges nu som biologiske symboler på han- og hunkøn. Disse to »guder« er udtryk for den store sol-måne polaritet i specialiseret form: De er de kosmiske principper for lys og mørke, aktiv og passiv, sådan, som de specifikt gør sig gældende på det menneskelige forholds område.

Hvis månen er moderen, er Venus arketypen på elskerinden eller hetæren. Disse er to sider af kvinden. Hvis solen er faderen, er Mars erobreren. Disse er to sider af manden. Enhver af os indeholder alle fire sider, men vi vil vælge at identificere os mere med den ene side end med de resterende andre; som D.H. Lawrence har sagt det, er kvinder enten koner eller elskerinder, og mænd er enten ægtemænd eller elskere. Den trang, som Venus symboliserer, kommer til udtryk ved den måde, en person pynter sig selv på, i den personlige smag, i reaktionen på skønhed og i sociale normer. Den kan også ses på det, som mennesket sætter højest i forholdet til andre, i det man søger i det ideelle partnerskab. Den trang, som Mars symboliserer, kommer til udtryk ved den måde, hvorpå et menneske bærer sig ad med at opnå det, han ønsker, hans attrås beskaffenhed afspejles af denne planet, måden han optager forfølgelsen på, og hvilket udtryk, hans lidenskab antager.

Da disse to planeter er specielt vigtige i forholdet mellem mennesker, vil der blive sagt mere om dem på et senere tidspunkt. Som for solens og månens vedkommende synes samme generelle love at gøre sig gældende her: For mænd er Mars lettere tilgængelig end for kvinder, mens Venus er lettere tilgængelig for kvinder end for mænd. Følgelig vil, ligesom m.h.t. solen og månen, den planet, som i sin

energi er modsat individets køn, sædvanligvis blive projiceret på et passende objekt i et personligt forhold, og individet vil prøve at leve sin transseksuelle side ud gennem sin partner. Ofte vil det tegn, som Venus er placeret i, i en mands horoskop, beskrive det, han søger hos en kvinde som den ideelle elskerinde; og det tegn, som Mars er placeret i, i en kvindes horoskop, vil beskrive det, hun søger hos en mand. F.eks. vil en kvinde med Mars i Stenbukken måske finde egenskaber som jordbundethed, ambitioner, viljestyrke og beslutsomhed seksuelt tiltrækkende hos en partner. En mand med Venus i Fiskene vil måske holde af egenskaber som sympati, medfølelse, mildhed, fantasi og barmhjertighed hos en kvinde.

Jupiter og Saturn

Med disse to planeter lader vi sfæren af personlige impulser bag os. Solen, månen, Merkur, Venus og Mars kaldes personlige planeter, fordi de symboliserer en indre trang, som manifesterer sig på personlig måde. De er ego-orienterede i deres måde at symbolisere de psykiske energier på, og er forholdsvis let tilgængelige for bevidstheden, hvis man tager de vanskeligheder, som kombinationen af modsætningerne bevirker, i betragtning. Jupiter og Saturn er begge guder i oldtidens mytologi, og deres kongerige fører mennesket ud over den personlige ego-bevidste sfære, og man begynder at etablere kontakt med det, som går ud over det personlige – både uden for og inden i sig selv. Jupiter og Saturn er de store udforskere, vagtposterne ved porten til den personlige verden. Begge har de to ansigter, et, der ser indad og et, der ser udad, og begge symboliserer trangen til at overskride det »lille« Selvs begrænsninger. Den ene går op, den anden går ned. De er guleroden, der fører æselet videre ved et løfte om fremtidig belønning, og kæppen, som får det til at bevæge sig, fordi det gør for ondt at blive stående. Af indlysende årsager har vi en tilbøjelighed til at foretrække guleroden frem for kæppen og en tendens til at sætte større pris på held end på smerte; men begge disse planeter symboliserer, hver på deres måde, trangen til udvikling af bevidstheden. Man kunne sige, at Jupiters trang er maskulin, og at Saturns er feminin. Dette skyldes, at Jupiter, himmel- og tordenguden, hører til det intuitive områdes »øvre« regioner, mens Saturn, Titanen, er en jord-gud og hører til det personlige ubevidstes »lavere« regioner, den mørke side af den menneskelige natur. Begge er nødvendige og skaber i fællesskab endnu en

variation af temaet lys og mørke, i denne forbindelse overført til den sfære, hvor teorien skal føres ud i praksis.

Da vi senere vil beskæftige os noget mere udførligt med Saturn-symbolet, vil vi ikke sige ret meget mere om det nu. Jupiter fortjener dog yderligere beskrivelse. Denne planet hænger sammen med det, der kan udtrykkes som menneskets religiøse higen, en trang, som Freud og hans tilhængere følte, blot var en undertrykkelse af det seksuelle instinkt, men som Jung har afsløret som noget, der er en fundamental drift hos det menneskelige væsen på samme måde som en hvilken som helst anden biologisk impuls. Overlevelsestrang og slægtens beståen er ikke de eneste ting af nødvendighed for mennesket. Man er også nødt til at vide, at på en eller anden måde, et eller andet sted, findes der et livsmønster, en indre orden og mening, et hele, som man i det mindste må have en eller anden tåget, intuitiv kundskab om, hvis man skal kunne opretholde nogen som helst form for håb og evne til vækst. Det kan godt være, at vi har skabt Gud; men vi kan ikke skabe noget, som vi ikke har nogen oplevelse af, om den så er nok så ubevidst. Og man kan sige, at Jupiter symboliserer behovet for at erfare det ærefrygtindgydende, det guddommelige, det, som vi projicerer ud af os selv og ind i symbolske former, som vi så kan tilbede og kalde guddommelighed. Det tegn, som Jupiter befinder sig i ved fødslen, antyder den måde, hvorpå et menneske søger denne erfaring i livet. Et menneske med Jupiter i Jomfruen vil f.eks. søge at erfare en form for mening gennem sit arbejde, fordi hans arbejde måske udgør et slags ritual, en rytmisk selvforædling, som giver ham bevidsthed om et større mønster. Da Jupiter søger at udvide erfaring på en sådan måde, at dens betydning skinner gennem dens form, vil Jupiter i Jomfruen søge større mening med det at udvikle sig selv gennem sit arbejde, således at man kan gøre noget »stort« ud af det og føle, at det har en videregående betydning end blot det at tilfredsstille nødvendige behov. Denne planet symboliserer det myte-dannende princip, i ordet »myte«s mest positive forstand.

Jupiter er således forbundet med den psykiske trang til at skabe symboler, og dette fører os ind i dybe lag, hvis vi tager den skabende kraft, som har udformet verdens store myter, legender og religioner i betragtning. Den kraft, som skaber symbolikken i vore drømme, er ikke mindre, og således er enhver drøm et mesterværk, hvad angår betydning og mening, og ville ikke på nogen måde kunne ændres til det bedre. Derfor er Jupiter i sandhed en »tærskelens vogter«, for han

danner et led mellem det bevidste og det ubevidste gennem skabelsen og en intuitiv forståelse af symbolerne. Som vi har set, er symbolerne livets oprindelige sprog, og Jupiter symboliserer den funktion, som både skaber dem i mennesket, og som pr. intuition oplyser mennesket om deres betydning.

De ydre planeter

Har vi først en gang passeret Saturns grænser, befinder vi os i det kollektivt ubevidstes rige – opbevaringsstedet for de arketypiske billeder – og der, hvor den higen befinder sig, der ikke blot har meget lidt med personlige drifter at gøre, men i virkeligheden også ofte vil være fjendtligtstillede over for dem. Man kunne næsten betragte de indre personlige planeter og de ydre transpersonelle planeter som endnu et par af modsætninger, henholdsvis symboliserende ego'ets liv og det større oprindelsens liv, som ego'et, med sine illusioner om at være noget særskilt, udspringer af.

De drifter, som de tre ydre planeter symboliserer, er kun sjældent tilgængelige for menneskets bevidsthed; for alle markerer de overgangen fra ét bevidsthedsplan til et andet, og bevidstheden er ikke i stand til at fatte sådanne overgange. Den opfatter kun det plan, som den i et givet øjeblik fungerer på. Saturn er den store »tærskelens vogter« og illusionernes herre, idet han spiller Lucifers rolle og hvisker til os, at den personlige verden, som vi erfarer, er virkelighedens yderste grænse, og at det at forsøge at trænge igennem den i bedste fald er tåbeligt og i værste fald sindssygt. Ofte tror vi på denne hvisken og identificerer os med det, vi kalder »objektiv« virkelighed, idet vi ikke får øje på, at det i bund og grund er subjektivt, og at vi blot er i færd med at skabe vore egne fortolkninger af livet. Og ligesom Lucifer – hvad Goethe påpeger – er Guds hemmelige højre hånd, tilskynder Saturn os til i højere og højere grad at identificere os med vore fortolkninger, på en sådan måde, at vi til sidst isolerer os selv så meget, at vi i sandhed befinder os i Helvede – et helvede af adskillelse fra livets dybeste, underliggende energier. På denne måde er Saturn den store lærer, forklædt som den, der bringer smerte og begrænsning, for det er først på grænsen til mørke og forfald – dét, som alkymisterne kaldte *nigredo* eller Caput Mortuum, Det Døde Hovede, første stade af alkymistens arbejde – at vi bliver klare over den Anden inde i os selv, Selv'ets sande skabende kraft. Dette kunne mere og mere lyde som en

mystikers vision; og dog er det en psykologisk proces, som kan iagttages i praksis i ethvert menneskes liv – skønt måderne, hvorpå folk aktualiserer den, er meget forskellige.

Uranus og Neptun danner et nyt maskulint-feminint par, hvor Uranus er den maskuline og Neptun den feminine pol; og vi kan lære meget om disse planeter eller »guder«, hvis vi betragter deres optræden i mytologien. Uranus er gamle tiders himmelgud og er gift med sin moder Gaia, Jorden, og barnebarn af Kaos, urnatten, som virkeligheden – eller bevidstheden – er opstået af. Uranus er et symbol på de arketypiske ideers verden, det underliggende mønster, som visse teologiske tankegange ville kalde Guds tanke, og dét som i den platoniske doktrin er grundlaget for de guddommelige ideer, der understøtter universets struktur. Det er ikke noget under, at vi har svært ved at nå til forståelse af, hvilken betydning denne planet har for den individuelle psyke.

I det individuelle horoskop synes Uranus, himmelens og det åndeliges første gud, at personificere psykens trang til løsrivelse fra identifikationen med den materielle virkelighed og trangen til at erfare den arketypiske tankes verden. Således symboliserer Uranus, i traditionel astrologi, trangen til forandringer, til frihed, til opfindelse og befrielse og til udviklingen af de ideer, der overskrider den konkrete tankes rige, som er bundet af kendsgerninger og praktiske erfaringer. Uranus er blevet kaldt »Vækkeren«, fordi den trang, den symboliserer, som alt andet ubevidst indhold, bliver projiceret. For mennesket ser det ud, som om der »udefra« tilstøder ham en pludselig begivenhed, der splitter den indre sammenhæng, som han før identificerede sig med som sin virkelighed. Dette sker ofte på en højst smertelig måde. Men samtidig giver den ham lejlighed til at få et glimt af den underliggende, kollektive idé, som hans lille personlige erfaring har været bygget på. At mennesker selv tiltrækker den slags oplevelser, går som regel ikke op for dem, det ligner mere »skæbnens hånd«. Men man må være klar over, at det er ens egen psyke, der er ens skæbne, hvis man skal kunne forstå meningen med det, der tilstøder en og udnytte oplevelsen, som den bør udnyttes – som en »vækker« til større bevidsthed.

Det er mindre »tilfældigt« end synkronisk, at Uranus, der er et symbol forbundet med befrielse, frihed og opfindelser, blev opdaget i 1781. Det år falder mellem to store politiske revolutioner – hvoraf begge omfattede ideer om menneskelig frihed, lighed og befrielse for de arvelige privilegier eller handicaps – og i den første begyndelse af

det, vi kalder den industrielle tidsalder, hvor den mentale kraft til at opdage, mestre og anvende det fysiske univers' teknologiske love søgte at befri mennesket for trældommen under materien. Det kan måske synes utænkeligt, at opdagelsen af en planet skulle kunne have nogen som helst forbindelse med den teknologiske tidsalder og med den amerikanske og franske revolution; men vi må huske, at opdagelsen af planeten ikke »bevirkede«, at disse begivenheder fandt sted, den afspejlede bare hændelserne. De samme bevidsthedsændringer, som afstedkom begge revolutioner og trangen til videnskabelig opdagelse og anvendelse, producerede også de tekniske midler, som gjorde den fysiske planet synlig for menneskets bevidste øje; og planetens symbolske betydning hører så igen sammen med den eventyr-, opdagelses- og frihedsånd, som gjorde alle disse fysiske begivenheder mulige. Selve planeten og verdens tilstand på tidspunktet for planetens opdagelse afspejler hinanden: De er synkrone.

Det, at man ikke nødvendigvis behøver at identificere sig med en speciel erfaring eller en side af den, kan vise sig i alle ting. Man kan erfare Uranus i trangen til at ændre sin forståelse af sig selv, sit arbejde, sin tro eller i forholdet til andre mennesker. Netop forholdet til andre mennesker er en erfaring, som ethvert menneske tolker på sin egen måde – og der ligger i ethvert menneskes psyke en higen efter en ændring af fortolkningerne, således at de kan omfatte mere og blive mere bevidste.

I græsk og romersk mytologi er Uranus far til Saturn (Kronos). Og Saturn, en jordgud, kastrerede sin far og bemægtigede sig hans trone, ægget dertil af sin mor. Det siges, at disse begivenheder hændte, fordi Uranus var forfærdet over sit afkom. Han var gud i de øvre regioner og veg tilbage for de mørke, jordbundne væsener, som han skabte. Rent intuitivt vil man kunne se meget ud fra dette brudstykke af myten. Saturns voldsomme handling mod sin far styrtede den himmelske regering og var begyndelsen til de jordiske titaners herredømme; og vi kan måske have set det samme mønster udspille sig i den menneskelige civilisation gennem historiens tusinder af år.

Læser vi videre, vil vi se, at fra de bloddråber, der faldt på jorden fra det frygtelige sår, opstod Erinyerne, Furierne eller hævngudinderne (karma); og af de bristede genitalier, som blev kastet i havet, opstod Afrodite/Venus, kærligheds- og skønhedsgudinden, astrologisk symbolet på trangen til kontakt med andre mennesker. Det kunne se ud, som om vi gennem kontakten med andre kunne finde en vej,

hvor vi kunne bringe den himmelske verden til live igen eller bevidstgøre den. Man kan ikke forstå det mytologiske sprog med intellektet alene, det må høres intuitivt og opfattes med hjertet, kun da vil det afsløre sine hemmeligheder. Betragter man, i fødselshoroskopet, denne treenighed af planeter – Uranus, Saturn og Venus – i lys af myten, ligger der en underforstået proces, en cyklus, som er til stede inden i enhver individuel psyke. Vi kan også se det i det velkendte eventyr om skønheden og uhyret, hvor uhyret stjæler skønheden fra faderen og holder hende indespærret, indtil hun lærer at elske ham for hans egen skyld; for dette fortæller os noget om den samme proces. Noget inden i os nægter at vedkende sig noget andet, og det, som bliver fornægtet, hævner sig. Det drejer sig om en pinefuld og ofte voldsom konfrontation med én selv, med éns oprindelse og ret til at blive født, med det, man er og det, man avler og skaber. Men ud fra denne uharmoniske konflikt rejser muligheden sig for en ny harmoni og fuldstændiggørelse.

Som kontrast til de himmelske regioners gud er Neptun en vandguddom, og på trods af, at han, mytologisk, er en maskulin figur, er den energi, han personificerer, feminin. Som havenes og dybdernes gud – og, som Poseidon-Hippios, jordskælvenes og de underjordiske vandvejes herre – er Neptun symbol på det hav af kollektive følelser, som, nedefra, bevæger os til at fordybe os i mængden, opofrende vor hårdt tilkæmpede og vaklende individualitet således, at vi gennem opløsning kan rense os selv. Man kan få et glimt af denne kraft i virksomhed i enhver flok, der er motiveret af et eneste emotionelt brændpunkt: Der findes i en flok ikke længere noget, der hedder individualitet, men bare én sydende organisme, motiveret af én dominerende følelse, som må frigøres – ofte på voldsom måde – før individualiteten kan kræve sig selv tilbage. Det kunne se ud til, at trangen til denne form for opløsning af den individuelle bevidsthed er noget, der eksisterer i os alle, og det er et yderst smitsomt fænomen. Man behøver bare at gå til en fodboldkamp for at se en relativt harmløs manifestation af det, eller sætte sig fyrre år tilbage til Tyskland for at finde en manifestation af den mere alvorlige del af dette fænomen.

Neptun forbindes også med Dionysos, ekstasens gud. Og den hellige nedsænken sig i dybderne udgjorde en gang en del af de fleste gamle mysterie-ritualer. Det menneske, som på denne måde erfarede »gudernes velsignelse«, blev på en eller anden måde renset, født på ny og tilgivet sin fortid. Han kunne ofre alt, hvad han selv havde samlet,

til guderne og ville blive skyllet nøgen i land parat til at begynde et nyt stadium af sin rejse. På trods af, at en af Neptuns sider uden tvivl virker destruerende på alt, hvad vi kalder civilisation, findes der en anden side, som i dybeste forstand er nødvendig for psyken, fordi den rensende oplevelse, man har, når man nedsænkes i det ubevidste hav, i dybeste forstand er en sand religiøs erfaring – og begrebet betyder ud fra sin latinske rod: »at genforbinde«. I meget lille målestok udfører vi dette ritual hver eneste nat, når vi ofrer vor bevidsthed for at synke ned i det ubevidste, når vi skal »sove«.

Man vil også kunne se den neptunske virksomhed i alle symbolerne på det kollektive følelsesliv, som vi kalder mode. Hvad enten denne mode gælder musik, tøj, ideer eller kunst, er den uimodståelige trang til at gøre det samme som alle andre gør til stede i enhver af os – hvor meget nogle af os end søger at bekæmpe den, til tider med rette, fordi det reducerer det individuelle ego's autoritet. I disse forbigående moder, som fejer hen over kulturerne – og ofte har religiøse retninger også denne modeprægede tendens – vil vi kunne se symboler på følelseslivets strømme under overfladen, skiftende og forandrende sig i al evighed lige som havets bølger. På mange måder er det en sund oplevelse for et stykke tid at blive fejet væk af disse bølger, fordi man igennem dem opdager, at der er grund til at respektere det ubevidstes kraft og udvikle et mere balanceret syn på den rolle, som ego'et spiller.

I det individuelle fødselshoroskop symboliserer Neptun trangen til at ofre det personlige »Jeg« og den personlige følelse på det kollektive følelseslivs alter. Der findes arketypiske tanker og der findes arketypiske følelser, og Neptun symboliserer det sidste, hvilket vi alle på et eller andet tidspunkt vil erfare. Fantasi, romantik, glamour, ekstase, den mystiske vision – alt dette står Neptun for. Det ville virke ødelæggende, hvis vi aldrig tillod os selv at opleve disse sider af virkeligheden men samtidig er de nødvendige for psyken, og man må give dem en plads i ens personlige liv.

For størstedelen af menneskeheden er Neptun, ligesom Uranus, ubevidst. Hvorledes skulle ego'et kunne forholde sig bevidst til det, som søger at underminere dets autoritet, selve dets fundament i virkeligheden? Det ville være en indrømmelse af, at der, i psyken, eksisterer andre kræfter end den personlige vilje, hvilket er en højst ubehagelig indrømmelse for ego'et at gøre. Så Neptun bliver, ligesom Uranus, sædvanligvis projiceret og erfaret som en hændelse, som menne-

sket ubevidst har tiltrukket sig, og som så igen ser ud til at være »skæbnens« tilsynekomst. Neptunske »begivenheder« er i al almindelighed af en sådan art, at de indvikler mennesket i en situation, som man er blind over for betydningen af. Følgelig befinder man sig i en magtesløs situation, hvor man indtil en vis grænse er ude af stand til at foretage sig andet end at ofre et længe næret ønske. Man er underkastet et niveau, hvor kun kollektiv følelse råder, og som ændrer, lutrer og binder en for en tid, for derefter blidt at løslade en og efterlade en som den samme og dog, som en anden, for man er blevet berørt af gudens kraft og vil aldrig igen ærligt kunne sige til sig selv, at man er i stand til at kontrollere sine egne følelser fuldstændigt.

Neptun blev opdaget i 1846 med en flertydighed, som er så karakteristisk for netop dens symbol: Der var to opdagere, og en betydelig forvirring om hvem, der bar ansvaret for hvad. Sammenfaldende med opdagelsen af den, dukkede en udbredt interesse for spiritisme og psykiske fænomener op, såsom hypnose, suggestion og fri associationer samt den virkelige start på den udforskning, som efterhånden gradvist blev forædlet, testet og checket i det uendelige, indtil den til sidst fremstod som psykoanalyse, studiet af den menneskelige ubevidste psyke. Ligeledes faldt den sammen med et hav af traumatiske revolutioner, der fejede som en bølge hen over hele Europa og på uoprettelig måde underminerede den etablerede orden, selv om det var mere usammenhængende og mere ufuldkomment, end hvad der havde fundet sted i det foregående århundrede. Med opdagelsen af Neptun blev revolutionen – ofte for sin egen skyld – selv en »mode«.

Det er på sin plads at opkalde den – i øjeblikket – yderste, kendte planet i vort solsystem efter oldtidens herre over underverdenen, lige som det »passer«, at astronomer ikke en gang er sikre på, om Pluto i virkeligheden er en planet, eller om den er en tabt måne fra et eller andet himmellegeme. Pluto skaber på samme måde også megen forvirring, fordi dens tæthed slet ikke står i noget som helst rimeligt forhold til dens lille størrelse, hvilket antyder, at den måske i virkeligheden er langt større, end vi hidtil har været i stand til at konstatere med vore teleskoper. Pluto bærer denne karakter i mytologien, idet han har sin residens under jorden, råder over de døde og over jordens rigdomme og kun vover sig op over jordens overflade, når han er iført sin magiske hjelm, som gør ham usynlig for det menneskelige øje.

I enhver nations myte, lige som i mange eventyr, findes der en »Dødens herre«, og dette symbol synes at være forbundet med den

arketypiske erfaring af begyndelse og ende, død og genfødsel. Joseph Campbell siger i sin bog »*Creative Mythology*«:

> Dette tilværelsesgrundlag, som både er giver og tager af de former, som viser sig for så at forsvinde i rum og tid, kan, på trods af, at de absolut er mørke, ikke betragtes som værende onde medmindre, man også må betragte verden selv som ond. Hades-Plutos belæring ... består ikke i, at den dødelige del af os er uværdig, men, at inden for den – eller sammen med den – findes denne udødelige Person, som de kristne deler op i Gud og Djævel og betragter som »dem der ude«.[1]

»Giveren og tageren af de former, som viser sig for så at forsvinde i rum og tid«, er arketypen på den endeløse cyklus af død og genfødsel personificeret i planeten Pluto; og den proces, der består af endeløs rejse og tilbagevenden, er til stede i ethvert af livets aspekter. Det liv, som findes i alle former, vil altid være liv; men netop liv, fordi det forandrer sig i det uendelige og uundgåeligt vokser fra enhver form, som så til gengæld må dø, for at livet kan frigives i en ny fødsel og i en ny form. Naturen kan på utallige måder fortælle os om denne arketypiske proces, og betragter man sit eget liv, vil man se, at enhver erfaring, enhver holdning, ethvert forhold, enhver følelse, enhver tanke – i virkeligheden alt – har en begyndelse, en midte, en ende og en ny begyndelse i en anden form. Instinktivt viger vi tilbage for denne cyklus, fordi vi, som Faust, ønsker, at visse øjeblikke skal vare evigt. Forandringen er acceptabel, hvis den er behagelig, men når den uundgåelige fase i forandringens cyklus, som stiller os over for indgangen til mørket, indtræder, viger vi tilbage: Vi har ingen tillid til »Dødens herre«. På mange måder har den kristne tidsalder berøvet os enhver form for forståelse for ham, fordi kristendommen, idet den gyser ved tanken om udsigten til evig fornyelse, har fastlåst vor opmærksomhed på ét enkelt fikseret liv efter døden, der består af enten straf eller belønning – har erstattet den vitale og dynamiske proces med en stagneret tilstand. Det er en karakteristisk egenskab ved ego'et, at det ønsker at tro, at livet er konsekvent; men lykkelig- eller ulykkeligvis er forandring det eneste, der her i livet er konsekvent. Derfor symboliserer Pluto en psykisk higen i sjælen, som sædvanligvis er ubevidst,

1. Joseph Campbell: Creative Mythology, Souvenir Press, London. 1974

og på samme måde som Uranus og Neptun, viser planeten sig ved at operere gennem erfaringer, som »tilstøder« mennesket og, som på en eller anden måde tvinger det til at opleve en form for død inden i sig selv. Der følger altid genfødsel efter død, og den nye form er altid mere magtfuld end den gamle; men kommer det an på en prøve, vil størstedelen af menneskene ikke tro på dette, men føle, at de har mistet noget uopretteligt. I al almindelighed vil det dreje sig om en *ting* (eller et menneske), som man er knyttet til med intense følelsesmæssige bånd, hvorigennem man på en eller anden måde lever en del af sit liv – en del, som burde genfindes, så man kan leve sit eget liv ud. Så bliver båndet væk, forholdet ændres, og det opleves som en form for død; og søger man i asken, vil man finde et nyt perspektiv og en ny fødsel.

Pluto er særlig betydningsfuld i de menneskelige forholds sfære, fordi det netop er i denne sfære, at så mange mennesker oplever følelsesmæssig død og genfødsel. Pluto er også forbundet med seksualitet i den forstand, at den seksuelle akt betegner – eller potentielt symboliserer – den individuelle særskiltheds død ved erfaringen af »den anden« og ved den nye skabende livskraft, der strømmer gennem dem begge. Skabelsen af nyt liv vil altid indebære en eller anden form for død, en forandring i ens psykologiske holdning. Det at føde et barn vil uundgåeligt bevirke en sådan psykisk ændring, fordi man er overgået fra at være barn til at være mor eller far, der har givet liv til et barn, og en ny fase i livet har taget sin begyndelse. Døden er, i sin bogstaveligste form, Plutos domæne, for samtidig med, at døden er enden på én cyklus, betegner den begyndelsen på en ny. På trods af, at den vestlige verden er langsom m.h.t. overvejelsen af reinkarnationsprincippet, har mange store individuelle ånder – for den østlige verdens tænkere er den jo en selvfølge – accepteret den gennem århundreder enten som en egentlig erfaring eller som symbolet på væsenets evige liv, »væren«, som danner baggrund for den flygtige, individuelle livs- og dødscyklus.

Pluto er symbolet på trangen til det at omskabe sig selv. Med andre ord findes der i psyken en impuls til vækst, som kræver en stadig omdannelse af de former, der er en betingelse for, at væksten kan finde sted. Mennesket må vokse, hvad enten det ønsker det eller ej; og vækst-cyklen kræver perioder af død, forfald, ny spiring, svangerskab og ny fødsel. Hele naturen holdes oppe af dette princip. Det, at mennesket forkaster det og forsøger at fornægte det, er karakteristisk

for den tabte forbindelse med livets rødder, som er så typisk for den tid, vi lever i.

Ligesom Wolfram von Eschenbach's Parsifal beskriver det, fortæller alkymien i en meget smuk myte om den proces, som astrologien kalder Pluto. Der findes en konge, siger den alkymistiske symbolik, som er gammel, gold og ikke længere i stand til at regere effektivt, fordi han har mistet kraften til at skabe nyt liv. Hans land er ufrugtbart, og hans folk dør af sult og tørst. Først må han indgå et helligt ægteskab med enten sin mor, søster eller datter, idet incesttemaet antyder, at det er et ægteskab mellem to energier eller princippet, som udspringer af den samme kilde. Derefter må han stige ned i havets dybder eller under jorden for at fuldbyrde foreningen. I det øjeblik, hvor fuldbyrdelsen når ekstasen, dør han og bliver sønderrevet og fortæret af den mørke kvinde, som han har forenet sig med. Dronningen bliver gravid og efter sin svangerskabsperiode, føder hun et nyt liv – som er kongen, men en genfødt konge med restitueret ungdom og virilitet og med nyt liv strømmende gennem sig og alt det, som han hersker over.[1]

Kun det, der kan destruere sig selv, er i sandhed levende.[2]

* * *

Som vi har set, er planeterne symboler på det ubevidstes kræfter. De symboliserer arketypiske erfaringer eller energier, som er til stede i alt levende og dermed også i mennesket, som er en del af livet. Har vi én gang lært planeternes formsprog og betydningen af dem i det individuelle fødselshoroskop at kende, kan vi, ved at betragte horoskopet, få en tilkendegivelse af, hvorledes hver af disse energier vil komme til udtryk individuelt. Det tegn, som en planet befinder sig i, forholder sig til planeten, som adjektivet forholder sig til substantivet, som beklædningen til den krop, som har den på: Det manifesterer den måde, hvorpå planeten finder sit udtryk. Vi kan nu begynde at lære noget om selve dyrekredstegnene og deres inddeling i en maskulin og en feminin polaritet, hvilket forklares nærmere ved de fire elementer. Denne fundamentale firdelte struktur er, som vi vil få at se, også arketypisk, og vi må vende tilbage til vores udforskning af psyken, set gennem psykologiens øjne, for at opnå større indsigt i luftens, vandets, jordens og ildens riger.

1. C.G. Jung: Psychology and Alchemy, Routledge & Kegan Paul, London, 1953.
2. Ibid.

III
Luft, vand, jord, ild – De psykologiske typer

Man ser det, man helst vil se.
C.G. Jung.

Længe før psykologien på sin yderst underholdende måde brugte tid på at opdele mennesket i typer, stod renæssance-filosofien for fire grundlæggende temperamenter baseret på teorien om »legemsvæskerne« i blodet. Det drejede sig om det melankolske (jord), det flegmatiske (vand), det sangvinske (luft) og det koleriske (ild). George Herbert skrev i 1640, i en lettere sindsstemning:

Kolerikeren drikker, Melankolikeren æder, Flegmatikeren sover. Hvad Sangvinikeren foretager sig, er overladt til fantasien; men eftersom han er »æterisk« eller luftig, må vi gå ud fra, at han filosoferer.

Nu til dags ville et menneske blive forbløffet, hvis hans psykiater med høj røst meddelte ham: »Jeg er faktisk sikker på, at Deres problem skyldes den kendsgerning, at De har et kolerisk temperament«, og vedkommende ville uden tvivl forlange sine penge tilbage. Vi bruger dog stadigvæk disse vendinger i vores daglige tale om ikke i andre forbindelser, så i fornærmende; og de har endnu beholdt deres oprindelige betydning. På trods af, at det nu er på mode at »gøre hvad der passer én«, er det ikke så let at fjerne ideen om typer.

Som Jung har vist i sin »Psychological Types«,[1] har den tilsyneladende bemærkelsesværdige kendsgerning, at folk har en tendens til at falde inden for bestemte temperaments-grupper længe optaget videnskaben, filosofien og kunstarterne. Tidligere var det noget, som astrologien beskæftigede sig med, og netop astrologien giver det, som man kunne kalde vor tidligste typologi-beskrivelse. Følgelig er det ikke overraskende – undtagen for visse psykologiske retninger, som insisterer på, at vi helt og aldeles er et produkt af arv og miljø – at Jungs fire funktions-typer passer som fod i hose ind i astrologiens gamle opdeling af de fire elementer. Det er ikke således, at den ene teori bort-

1. C.G. Jung: Psychological Types. Routledge & Kegan Paul, London 1971.

forklarer den anden, snarere er det to måder at beskrive den empiriske observation af det samme fænomen på.

Dette fænomen er et udtryk for den simple kendsgerning, at på trods af, at alle mennesker hver især er enestående, vil enhver også stræbe mod, hvad man groft sagt kunne kalde kategorier, baseret på forskellige fundamentale måder at se, vurdere, forstå og fortolke livet ud fra. Rent bortset fra, at det er en morsom måde at bedømme sine venner og nærmeste familie på, er forståelsen af bare en del af denne fundamentale typologi en udmærket måde at lære en af de vanskeligste lektier på, nemlig: Ingen andre er nøjagtig ligesom jeg.

> Alle tror, at psykologi er det, som man selv kender bedst – psykologi er altid *ens egen* psykologi, som man alene kender, og samtidig er ens psykologi også ethvert andet menneskes psykologi. Rent instinktivt går man ud fra, at ens egen psykiske konstitution er den alment gældende og, at alle i bund og grund er ens, dvs. ligesom jeg er ... som om ens egen psyke er en slags mester-psyke, som passer på alle og enhver, og berettiger en til at gå ud fra, at ens egen situation er alment gældende. Folk bliver virkeligt forbavsede, eller endog forfærdede, når det viser sig, at denne regel ganske øjensynligt ikke passer – når de opdager, at en anden person i virkeligheden er helt forskellig fra dem selv. I al almindelighed føler de ikke, at disse psykiske foreteelser på nogen måde er interessante, endsige tiltalende, men de opfattes som ubehagelige mangler, der er svære at tage, eller som uudholdelige fejl, som man føler sig nødsaget til at fordømme.[1]

Det er umiddelbart indlysende, hvad denne typiske, menneskelige holdning kan bevirke i selv det mest lovende forhold. I mere foranderlige forhold, som mellem forældre og børn, kan dens virkninger være direkte tragiske. Et ægtepar eller et par venner vil måske være i stand til at kæmpe sig igennem problemet og nå til en større forståelse af hinandens individuelle synspunkter, men et barn er ude af stand til at forsvare sig selv. Det er prisgivet de forventninger og antagelser, som dets forældre projicerer på det, og vil måske komme til at betale for det resten af livet.

1. C.G. Jung: Psychological Types.

Problemet ved ethvert studium af typologi er, at det fremtræder som et system, om end et naturligt system; og selv om vi sluger klassifikationer i plante- og dyreriget, nærer vi en instinktiv skræk for at blive mindet om vor egen mangel på individualitet. Det er en uvelkommen sandhed. Kun få af os kan i virkeligheden gøre fordring på at være et fuldt ud bevidst menneske, som er i stand til at lade alle de tilstedeværende muligheder komme til udtryk. Størstedelen af tiden foretrækker vi at lade som om, det er tilfældet, alt imens vi med allerstørste lethed glider ind i det ene eller det andet af de typiske adfærdsmønstre. Vi synes at tro, at individualiteten, ligesom opfyldelsen af den, ikke kun er en mulighed vi har, men vores automatiske ret, og at den ikke fordrer nogen indsats af os; og vi vil i realiteten gøre alt for at undgå at se i øjnene, at vi er nødt til at arbejde for den. Følgelig vil alt, som lader formode, at vi kan grupperes, som f.eks. Jungs typologi eller en hvilken som helst anden empirisk psykologisk observation, blive betragtet som en skadelig og stiv struktur, der ikke giver plads for individuelle forskelle. Dette er slet ikke tilfældet. Netop den kendsgerning, at vi har samme grundlag, som resten af menneskeheden, baseret på visse ligheder i vor psykiske konstitution, giver os et meget større spillerum for skabende udtryk af vore egne enestående muligheder som individualister. Desuden vil et landkort aldrig være det samme som landet. Jungs typologi er, som så meget andet, blot et fingerpeg, der giver et glimt af de fundamentale mønstre, som ligger til grund for den opfattelse, vurdering og reaktion, som vi alle henter fra samme kollektive kilde.

Da astrologi er et symbolsk system, forsøger den gennem sit billedsprog og sin struktur at give udtryk for de energimønstre, der, som en side af livet, ligger til grund for livet og den menneskelige psyke. Det første, astrologien fastslår angående livet, er på én gang barnligt enkelt og ubeskriveligt dybt: Alt udspringer af forholdet mellem to modsatte poler, hvad enten vi kalder dem hankøn og hunkøn, aktiv og passiv eller yin og yang.

Dyrekredsen, som i sin opdeling i tolv tegn symboliserer hele spekteret af muligheder for menneskelig oplevelse, er derfor opdelt i to grupper på hver seks tegn: Seks maskuline eller positive tegn, afbildende forskellige facetter af det arketypisk mandlige, og seks feminine eller negative tegn, afbildende forskellige facetter af det arketypisk kvindelige. I astrologien refererer det maskuline og det feminine naturligvis ikke til vore almene samfundsmæssige definitioner på de sam-

me udtryk, men snarere til bestemte energi-kvaliteter, som er illustreret i I Ching ved den Kreatives og den Receptives (modtagende) indledende heksagrammer. Positive tegn hænger sammen med de egenskaber, der vedrører det udadrettede, det åbne, lys, tanke, aktivitet, orientering mod ideer, den objektive verden og fremtiden. Negative tegn hænger sammen med egenskaber, der vedrører det indadvendte, indesluttede, mørke, følelse, sensualitet, stabilitet, orientering mod den subjektive verden og fortiden. Dette fortæller os i virkeligheden ikke så meget, for denne mægtige symbolske polaritet i livet og i os selv, opdelt i noget maskuling og noget feminint, er blot en antydning af noget, som den enkelte må erfare direkte inde i sig selv – den endeløse kamp for ens egen naturs modsætninger, som dog i det skjulte falder sammen.

Astrologien fremkommer med endnu en erklæring, som vi allerede er stødt på: Ethvert menneske rummer inde i sig selv kernen til helhed, symboliseret af dyrekredsen. Men skønt dette er ens arv og ens mulighed, vil man sandsynligvis kun manifestere en del af det og specialisere sig alt efter sine naturlige anlæg.

> Vi ved, at mennesket aldrig kan blive til noget bestemt med det samme, aldrig fuldkommen – man vil altid udvikle visse egenskaber på beskostning af andre, og helheden opnås derfor aldrig.[1]

Vi har allerede set, at den naturlige disposition, som den bliver betragtet såvel ud fra et astrologisk som et analytisk, psykologisk synspunkt, er til stede lige fra livets begyndelse. Denne disposition afspejles i de dele af dyrekredsens helhed, som udvælges og særlig fremhæves, hvorved den bliver tilgængelig for bevidstheden, enten ved at en planet i fødselshoroskopet er placeret i et bestemt tegn eller ved, at tegnet befinder sig på en af horoskopets fire akser.[2] Samspillet mellem ti planeter og fire akser viser i store træk, hvilket erfaringsområde og hvilke sider af bevidstheden der er størst sandsynlighed for, at det pågældende menneske vil udvikle. Om man kan gå videre er et omdiskuteret punkt, da de fleste mennesker end ikke når hen i nærheden af det punkt, hvor de begynder at udtrykke de psykiske muligheder, som horoskopet symboliserer for slet ikke at tale om at overskride det.

1. Modern Man in Search of a Soul.
2. Se kapitel VIII, ang. beskrivelse af akserne.

Yderligere fastslår astrologien, at det maskuline og det feminine kan underinddeles på en sådan måde, at der er to grupper af hver. Denne grundlæggende, firedelte struktur er en af hovedhjørnestenene i astrologien; og den afspejles i de fire elementer: luft, vand, jord og ild. At denne struktur er arketypisk og naturlig for alle mennesker, véd vi ud fra arbejdet med dybdepsykologi gennem de sidste halvtreds år.

Vi ejer alle sammen de bevidsthedsfunktioner, som Jung kalder tanke, følelse, sansning og intuition.

> (Et objekt) ... opfattes som noget, der eksisterer (sansning); det erkendes som sådant og adskiller sig som sådant (tænkning); det virker behageligt eller ubehageligt, etc. (følelse), og endelig fortæller intuitionen os, hvor det kom fra og hvor, det fører hen.[1]

Vi er godt klare over, at vi ikke opfylder denne struktur i sin helhed. I stedet udvikler vi først én funktion og derefter en anden. Måske udvikler vi en tredje delvist, men affinder os aldrig rigtigt med den fjerde, som stort set forbliver ubevidst; og ofte søger vi, i de forhold vi etablerer, en person, som vil spille den rolle eller personificere de sider af helheden for os, som vi ikke selv kan klare eller er uvillige til at udføre.

På deres tilsyneladende naive måde fortæller eventyrene os ligeledes om bevidsthedens grundlæggende, firedelte funktion. I eventyr, stammende fra alle dele af jorden og fra hvilken som helst periode af historien, finder vi igen og igen det samme motiv. Der var engang en konge, der havde tre sønner. De to ældste var vise, smukke og stærke, men den tredje var et fæ, og alle lo ad ham. Dette er et glimrende symbol på, hvorledes den menneskelige psyke arbejder, for bevidsthedens ledende funktion er kongen – som uden undtagelse altid i disse eventyr har et eller andet problem, som sædvanligvis drejer sig om sygdom, sterilitet, døden, der nærmer sig eller et fjendtligt angreb, som det ligger uden for hans kræfter at udmanøvrere. De to ældste sønner prøver altid at løse problemet, men det mislykkes for dem; at finde løsningen og redde kongeriget er så overladt til den dumme, den helligt enfoldige, den absolut mindst værdsatte, den mest beskedne og tilsyneladende mest utilstrækkelige side af os selv.

Nu er det altid meget morsomt at konstatere, at jeg er den tænken-

1. June Singer: The Boundaries of the Soul, Anchor Books, N.Y., 1973.

de type, og du er den følelsesbetonede type, og det er derfor jeg er så klog, opmærksom, velformuleret og fornuftig, mens du altid er så emotionel, kontrær og ufornuftig. Den leg leger vi nok alle, når vi bliver præsenteret for studiet af typologi på samme måde som den uindviede leger »dyrekreds-legen«. Selvfølgelig er jeg altid charmerende, høflig og hensynsfuld, fordi jeg er Vægt, mens du helt tydeligt er pernittengrynet, overkritisk, egocentrisk og indskrænket, fordi du er Jomfru. Hvad enten typologi bliver brugt astrologisk eller psykologisk, kan den benyttes som den mest vidunderlige form for: »Nu har jeg dig – du er fanget« m.h.t. menneskers mangler; og den bliver netop misbrugt oftere på denne måde, end der bliver draget nytte af den. For det første er vi bange for at tage den alvorligt, for det andet opfatter vi sædvanligvis kun det af den, som passer os godt, mens vi ignorerer det, som indebærer dybere overvejelse, og for det tredje er enhver i virkeligheden hemmeligt overbevist om, at det, han sætter pris på – ifølge den type, han er – i realiteten er det bedste af alt, og at alt andet faktisk er en smule ringere. Imidlertid vil der altid indfinde sig en automatisk straf for den leg, der hedder typefordeling. Det problem det er at forstå hvilke bevidsthedsfunktioner, der nødvendigvis må have været lagt vægt på, muligvis på bekostning af andre, og den livslange kamp det er at forsøge at affinde sig med og lære den Anden, som eksisterer inde i én selv, at kende, fører én ud på langt dybere vand end den antydning, som en overfladisk fortolkning af, hvordan typerne fungerer, gør. Og pludselig finder man ud af, at man ikke længere leger eller at indsatsen, hvis man stadig betragter det som leg, er meget højere, end man havde forestillet sig. Den menneskelige psyke stræber mod helhed. Denne sandhed, som ligger til grund for psykologien, er på én gang uhyre enkel og dog overvældende vigtig, og den må erkendes, før man helt er i stand til at forstå konsekvenserne af den.

Helhed er ikke det samme som fuldkommenhed. Det menneske, som har brugt mange år på at kultivere en finhed i intellektuel opfattelse og udtryk, men som hverken kan give udtryk for eller forstå sin egen følelsesnatur, er ikke helt. Ligesom det menneske, der har udviklet et rigt og fuldt følelsesliv og mange meningsfyldte, personlige forhold, heller ikke er helt, hvis han ikke også forstår at ræsonnere og indse, at der findes noget, der hedder »objektive« og reelle synspunkter, som man bruger til bekræftelse af principper og accept af individuelle forskelle. Den praktiske realist, med alverdens kendsgerninger

til sin disposition og som i fuldt flor har ladet sine organisatoriske evner komme til udtryk, kan heller ikke se, hvortil de fører og kan ikke finde nogen mening eller åndelig betydning med sit liv. På samme måde er idealisten eller kunstneren, som lever i de uendelige muligheders land, men som ikke kan klare de allerenkleste praktiske, jordiske ting og ikke er i stand til at virkeliggøre sine myriader af drømme, heller ikke hel. Hvor mange af os kan påstå, at vi fungerer frit og lykkeligt med alle de muligheder, der er til stede i vor psyke? Hvorfor tiltrækkes vi så uimodståeligt, eller hvorfor frastødes vi af de mennesker, som synes at personificere netop den livsstil og de værdier, som ser ud til at indeholde den betydning og de kræfter, som vi selv på en eller anden måde ikke er i stand til at få fat på?

Skønt dyrekredsen er et symbol på helhed, findes det horoskop, som rummer en sådan helhed, ikke, fordi vi kun arbejder med ti planeter, hvoraf kun syv af dem kan kaldes »personlige« i den forstand, at de angår menneskets personlighed eller ego-struktur; og der er tolv mulige tegn, tolv mulige huse eller felter i fødselshoroskopet, i hvilke planeterne kan placeres. Der er også et utal af mulige aspektkombinationer planeterne imellem. Ethvert horoskop rummer en over- og en undervægt, og det gør et menneskes psyke også, det ligger i den animalske natur. Derfor er forståelsen for typologi ikke et klassifikationssystem. Det er et landkort, som kan fortælle dig, hvor du skal starte, og hvor dit første sving efter al sandsynlighed vil vise sig, hvor der er chancer for, at din bil kan bryde sammen, og hvad du kan gøre for at få den repareret, og hvor du forhåbentlig vil lande, når tiden dertil er inde.

Uløseligt forbundet med den behagelige erkendelse af de bevidsthedsfunktioner, som er »superiøre« – dvs. veludviklede, pålidelige og underlagt menneskets kontrol og vilje – er den langt mindre behagelige erkendelse af, at der foreligger et problem vedrørende de modsatte funktioner, som er »inferiøre«. Disse funktioner er ofte ukontrollerede, uberegnelige, overdrevne, temmeligt barnlige eller primitive og farvet af en særegen autonomi som, når den bryder frem, får folk til at sige ting som f.eks.: »Åh, det er jeg ked af, jeg var simpelt hen ikke mig selv lige i det øjeblik«, eller: »Jeg ved ikke, hvad der gik af mig«. Sådanne undskyldninger bliver sagt for at skjule den kendsgerning, at det er mere ydmygende for os selv, end det er for andre, når det ubevidste gør sig gældende på sine egne betingelser og får os til at opføre os på en måde, vi ikke kan forklare, og som vi ikke ønsker.

Modsatte funktioner kaldes modsatte, fordi de ikke kan samarbejde. Følelse og tanke er f.eks. to helt tydeligt adskilte måder at vurdere og erkende erfaringer på. En af dem, nemlig følelsen, er ganske subjektiv og foregår uden logik, baseret på personlige reaktioner, mens den anden, tanken, er ganske »objektiv« og underordnet logikken på bekostning af den personlige reaktion. Vi er potentielt i besiddelse af begge disse funktioner, men vil primært benytte os af den ene og ikke den anden, og de kan ikke bruges samtidigt. De værdier, som er uløseligt forbundet med hver af dem, er totalt forskellige og harmonerer ikke med hinanden. Det er muligt at lade den ene funktion bakke den anden op, men man kan ikke benytte dem samtidigt. Mange mennesker baserer helt og aldeles deres vurderinger på den ene og lader, som om den anden ikke eksisterer.

På samme måde er intuition og sansning to modsatte funktioner, fordi de repræsenterer to helt forskellige opfattelsesmåder. Intuition forklares ofte som opfattelse via det ubevidste og indebærer, at man ignorerer den fysiske realitet, som hænger sammen med en erfaring eller med et objekt således, at betydningen, sammenhængen, fortiden og objektets fremtidige muligheder kan ses i én sammensmeltet vision. Sansning er derimod nøjagtigt det, som ordet siger: Det betyder opfattelse gennem sanserne, og sanserne registrerer kun det, som er håndgribeligt og som har form. Derfor betragter sansningen tingenes overflade på en meget detaljeret måde, idet den undersøger, hvad tingene præcist er ifølge deres form, mens intuitionen ser bag ved, igennem, rundt om og væk fra overfladen, således at formålet og dét, der ligger underforstået i formålet, opdages og erkendes.

Vurderer man primært sine erfaringer via følelsen, vil tankefunktionen være af »inferiør« karakter, hvilket sædvanligvis kommer til udtryk som påståelighed. Er tanken den primære måde at vurdere erfaringer på, vil følelsesfunktionen være af »inferiør« karakter, hvilket sædvanligvis kommer til udtryk som kulde eller sentimentalitet. Hvis intuition er den primære opfattelsesmåde, vil sansefunktionen være af »inferiør« karakter og ofte komme til udtryk som skødesløshed eller upraktiskhed, og hvis sansningen er den primære opfattelsesmåde, vil intuitionen være af »inferiør« karakter, hvilket ofte viser sig som godtroenhed eller fanatisme.

De »inferiøre« funktioner er, foruden at være noget primitive, karakteristiske på en anden interessant måde: De bliver almindeligvis projiceret og viser sig for os i forklædning som andre mennesker eller

som situationer, der piner os med netop den side af livet, som vi håndterer dårligst. På den måde vil underlegenhed (eller det, der somme tider kan se ud som ægte overlegenhed) selvfølgelig se ud, som om den tilhører en anden, og det er jo altid rarere, end hvis det er en selv, det drejer sig om.

> Det ubevidste i en person projiceres på en anden person således, at den ene anklager den anden for det, man overser hos sig selv. Dette princip er af så alarmerende, generel gyldighed, at enhver ville gøre vel i at sætte sig ned og meget nøje overveje, om man ser bjælken i sit eget øje, før man skælder ud over splinten i sin næstes.[1]

Hvilken bevidsthedsfunktion vi end identificerer os med, må vi give den modsatte lov til at leve i os. Dette vil næsten altid være yderst vanskeligt, fordi vi – i modsætning til de »fejl«, som vi godt er klar over og derfor i virkeligheden ikke rigtigt betragter som fejl – føler det pinlige ved de inferiøre funktioner som en ægte kilde til smerte og utilstrækkelighedsfølelse, hvis den er bare delvist bevidst. Følgelig vil vi finde mange mennesker, der skaber sig et kunstigt sæt af reaktioner, som de kalder følelse, tanke, sansning eller intuition, men som er fattige og dårlige efterligninger af disse, og som ikke narrer andre end vedkommende selv, og som lyser langt væk af falskhed.

Den bevidste erkendelse af identificeringen med én side af bevidsthedsområdet er ikke ensbetydende med, at man resten af livet er dømt til kun at udtrykke denne ene side af sig selv. Mennesket er ikke statisk, og psyken vil altid arbejde sig hen mod en ligevægt. Man vokser hen mod sin modsætning. Dette er på samme tid en af livserfaringens største kampe, en af dens største glæder og en af dens mest betydningsfulde sider.

1. C.G. Jung: Civilisation in Transition, Routledge & Kegan Paul, London 1964.

Luft-elementet: Den tænkende type

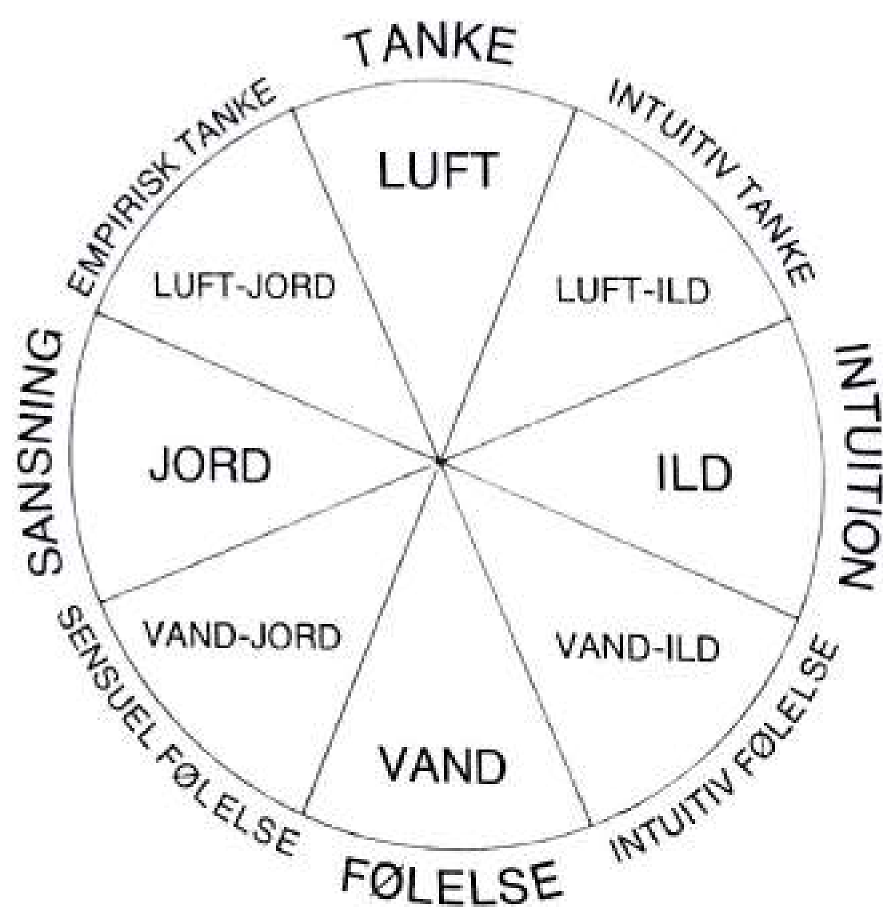
Intellektet i enhver af os er Gud.
Menander

Luftelementet er, i en tidsalder hvor mennesket stod det ubevidstes billedsprog nærmere, en anden sproglig måde at udtrykke det samme, som Jung mener med funktionen: At tænke. Luft er, astrologisk betragtet, et positivt, maskulint element, og lufttegnene – Tvillingerne, Vægten og Vandmanden – beskrives almindeligvis i astrologiske lærebøger som værende uhildede, meddelsomme, interesserede i idéverdenen og fornuftsbetonede. De er kort sagt civiliserede. Luftelementet er det eneste element i dyrekredsen, som ikke indeholder nogen animalsk symbolik. Tvillingerne og Vandmanden repræsenteres begge af menneskelige figurer, henholdsvis som Tvillinger og Vandbærer, mens Vægten afbildes som et livløst objekt, Vægten. Luft er det element, som er menneskeligt mest typisk, og som ligger den instinktive natur fjernest; og det er menneskeriget, der har udviklet tankefunktionen – eller måske har overudviklet den gennem de sidste to hundrede år – som sit største talent.

Alle tre lufttegn har, på trods af, at det giver sig udtryk på forskellig måde, behovet for at kombinere livserfaringer med en forudfattet idéstruktur. Denne struktur kan komme udefra, kan udvælges fra bøger, undervisning, samtaler, eller den kan komme indefra, samvittighedsfuldt skabt ud fra mentale processer, man selv har arbejdet sig frem til; men selve strukturens eksistens er altafgørende, og der vil være en tendens til at gribe alle erfaringer og søge det logiske mønster, der ligger til grund for dem, og som passer ind i denne forudfattede struktur.

Tanken skelner logisk primært mellem »dette« og »hint«, og det vil være tydeligt, hvorfor lufttegnene hænger sammen med et temperament, som samler og kategoriserer information og vejer det ene op mod det andet for så at udforme et filosofisk skelet ud af alle småstykkerne.

Lufttypen vil i al almindelighed ligne, generelt så vel som specielt, den tænkende type, som Jung beskriver den, hvad egenskaber angår – og dette behøver ikke at være ensbetydende med et menneske, der er født i et lufttegn, eller hvis horoskop i det store og hele er overvejende

De fire elementer og bevidsthedsfunktionerne

præget af luft. Han ejer alle denne types velsignelser – den højt udviklede forstand, retfærdighedssansen og evnen til upersonlig vurdering af situationer, kærlighed til kulturen, værdsættelse af struktur og system, en modig principfasthed og forfinelse. Han har også alle den types svagheder – udtrykt ved den »inferiøre« funktion – og disse beskrives på formildende omskrevet måde som de tre lufttegns typiske egenskaber. Tvillinger er skrækslagne for at blive bundet i personlige forhold. Vægten er almindeligt kendt for at forholde sig afventende og nægte at bekende kulør, og Vandmanden er kendt for sin kolde neutralitet og afsky for følelsesbetonede udfoldelser, som så ofte er en del af personlig kontakt.

Med andre ord har lufttypen problemer med følelser. I et horoskop med en overvægt af luft, vil der være en vis underforstået sandsynlighed for, at den verden, hvor udvekslingen af personlige følelser foregår, vil udgøre det største problem i vedkommendes liv – skønt han måske ikke opdager det, før hans kone forlader ham – fordi følelser i modsætning til alt det andet, der kommer under hans mikroskopiske øje, ikke kan klassificeres, struktureres, analyseres eller indpasses i rammen.

Der er mange Vandmænd, kvinder såvel som mænd, der er mægtig stolte over, at de aldrig græder, fordi de anser åbenlys følelsesudfoldelse for at være et svaghedstegn. Når man tager det i betragtning, som uundgåeligt og ubevidst vil blive opbygget ved en sådan ubeføjet undervurdering af følelsesfunktionen, er det en tvivlsom dyd. Spørg en typisk Tvilling, hvad han føler ved et eller andet, og han vil begynde: »Jo, jeg har tænkt på ...« Hvis du fortæller ham, at det var hans følelser og ikke hans tanker, du var interesseret i, vil han ofte ganske simpelt ikke vide, hvad han føler og må trække sig tilbage en halv timestid for at finde ud af det. Eftersom Tvillinger er Tvillinger, vil han højst sandsynligt ikke vende tilbage, og du har mistet ham, fordi du har været for »besidderisk« og »krævende«. Og så er der den karakteristiske Vægt-vane, der simpelt hen går ud på i et forhold at undgå alt det, der har med dunkle, emotionelle understrømme at gøre, fordi de ikke er »pæne«. Han vil foretrække at bo i sine romantiske idealers elfenbenstårn, mens han i alle detaljer finder ud af, hvordan han kunne tænke sig sine forhold og undrer sig over, hvorfor de mon altid viser sig at være anderledes. Ej at forglemme det klassiske citat, som Vandmanden sagde til sin kone, der klagede over i fyrre års ægteskab aldrig at have fået blomster eller modtaget andet åbenlyst

udtryk for hans følelser for hende: »Jamen jeg fortalte dig da, da vi blev gift, at jeg elskede dig! Er det ikke tilstrækkeligt?«

Er det i virkeligheden de andres problem, eller kunne det være, at lufttypen, hvis kølige objektivitet og omgængelighed har givet ham ry for at være den tilsyneladende mest »normale« af typerne, har en temmelig barnlig måde at forholde sig til følelsesverdenen på? Kunne det hænge sådan sammen, at han *må* virke objektiv, behersket og fornuftig, fordi han i virkeligheden er skrækslagen for, hvad der måske ligger og koger dybt nede? Nogle luft-mennesker er kun alt for godt klar over deres følelsesfunktions ubehagelige selvstyre, og behandler dem, som var den et eller andet frygteligt uhyre, som han af og til mister opsynet med, men som på gode dage forbliver bag tremmer, så det ikke kan gribe forstyrrende ind i fornuftslivets rolige og glatte orden. Andre luft-mennesker er komplet ubevidste, hvad angår deres følelser, og forveksler det, de ikke kan give udtryk for på ægte måde med en mangfoldighed af surrogater: Opvisning af sentimentalitet, godt publicerede pengegaver til velgørenhedsformål og en slags sukkersød, tårevædet opførsel over for »hunde og børn«.

Man kunne selvfølgelig spørge sig selv, hvorfor det skulle være nødvendigt at vække uhyret. Livet ville helt sikkert være bedre, hvis det forblev tamt, og så ville man ikke være nødt til at besvære sig med noget så rodet som følelser. Når man betragter den talentfulde, konsekvente og harmoniske opførsel, som lufttypen sædvanligvis lægger for dagen, hvorfor så gøre det hele så kompliceret? Det er også strålende, hvis man er forberedt på at leve i en hule ligesom Yogi Milarepa og koncentrere sin energi på at smelte sne, men ikke hvis man lever i en verden sammen med andre mennesker. Nu må man ikke få den opfattelse, at der er noget »galt« med eller »abnormt« ved lufttypen. Han er sig selv og har som sådan ret for sig selv. Men medmindre han lærer noget om følelsernes verden, og i nogen grad udvikler evnen til at kommunikere med andre på følelsesplan, vil han ofte forblive blind over for følelsesværdier og vil være i stand til megen utilsigtet grusomhed. Et ikke særligt rart eksempel på en undertrykt følelsesfunktion og dens senere frembrud er Weimar-republikken og udviklingen af Det tredje Rige, førend den sidste verdenskrig – et problem, som Jung har beskrevet på omfattende måde i *Civilisation in Transition*. I det nuværende årti løber videnskaben, som er opbygget på tankeprincipper, en bestandig risiko for at se sine opdagelser benyttet til massedestruktion, hvis den ikke er i stand til at bibeholde nogen opmærksom-

hed fæstnet på følelsernes virkelighed og på den kendsgerning, at viden i sig selv, uden hjertets visdom, ikke blot er mangelfuld, men direkte farlig. Hvis et menneske undskylder følelsesmæssig underlegenhed i sit liv med, at »det skader ikke nogen«, burde han overveje, hvad det indebærer i bredere social forstand. Under alle omstændigheder vil der være nogle, der bliver personligt såret og som oftest, vil det være lufttypen selv.

Et af de mere tragiske aspekter af dette på personligt plan er, at lufttegns-personligheden, fordi han sjældent er i kontakt med sine egne dybere følelser, i almindelighed generelt glemmer alle andres. Derfor kommer det som et barsk slag, hvis en af hans nærmeste begynder at give udtryk for utilfredshed med forholdet eller ligefrem »skrider« med en afskedssalut om hans kulde og ufølsomhed og et kraftigt smæk med døren. Hvis det er ham, der gør en ende på forholdet, tror han almindeligvis, at hvis man stadig kan være »gode venner«, er alt i skønneste orden, og han er sjældent klar over den smerte, han måske forvolder. Hvis han er den forsmåede, vil han sædvanligvis være tvunget til at lære dét at kende, som han frygter allermest hos sig selv, nemlig, at neden under den kølige forstand ligger et område af følelser, som, skønt ofte uerkendte og uudtrykte, er så stærke, at det, at en partner eller et barn pludselig er væk, fuldstændigt kan ryste hans livs grundvold.

En anden faldgrube, som lufttypen ofte ryger ind i, er den slags skæbnesvangre fortryllelser, som professor Rath, den stive, pedantiske pædagog, udsætter sig for hos Lola Lola, kabaretsangerinden i filmen *»Den blå Engel«*. Ingen personlighed ligger i den grad på maven for et sådant overmål af følelser som lufttypen, fordi, når luftmenneskets følelser får magten over ham, gør de det grundigt. Hans tanker, der en gang var så krystalklare, er da domineret af hans følelser, og det menneske, som han projicerer den ubevidste side af sig selv på; og lige så længe han forbliver i uvidenhed om sin egen naturs dybereliggende plan, lige så længe vil den anden synes forholdsmæssigt mere kærlig, varm, eftergivende og medfølende – én side af følelseslivet – eller skiftende, lunefuld, uforudsigelig og en sand personificering af usammensat natur, uanset hvilket humør hun er i. Følelseslivets moderlige side og den fortryllelse, den kan udøve over lufttypen, skildres også i mange eventyr, hvor den elskede lider gennem lang tid og kan forløses gennem sin egen tålmodige indvilligelse, som »Tålmodige Griselda«. De mere flygtige sider af følelsen skildres i de fortæl-

linger, hvor helten bliver desperat forelsket i en undine, et mystisk væsen fra dybderne med en kvindekrop og en fiskehale, en havfrue, som til sidst enten forlader ham eller ødelægger ham.

Nogle af luft-personens fantasiobjekter kan lede ham i en lystig dans, der fører lige lukt til helvede – hans egen sårbare og barnlige følelsesnaturs helvede. Vi skaber dog selv vore egne skæbner gennem det ubevidstes kreative magt; og når et menneske befinder sig i en sådan situation, er det højst sandsynligt, fordi det lige nøjagtigt er den situation, der er nødvendig for ham, for at han kan blive sig sin følelsesfunktion bevidst. Luft føler sig magnetisk tiltrukket af vand, som symboliserer den modsatte funktion: Følelse. Selv om partneren måske ikke er et passende »bid« – dvs. hvis den andens horoskop ikke viser stærk vægt på planeter i vandtegn – vil han eller hun på en eller anden måde fremstå som ideel »vandet«, iklædt denne ubevidste projektion. Luft er notorisk kendt for at være dårlig til at vælge partner, fordi fornuften ligger til grund for alt, hvad han vælger, lige indtil Eros vælger ham, og så har han slet ikke noget valg, men er underlagt det ubevidstes herredømme. Hans insisteren på logik og konsekvens i alle ting vil uvægerligt fremkalde et sådant tryk i det ubevidste, at han dømmer sig selv til et udbrud af den inferiøre funktion, når trykket bliver for stort til at bære.

Selv i mindre dramatiske forhold mellem den tænkende og den følende type end i forholdet mellem helte og havfruer, vil man kunne høre følgende traditionelle dialog:

> »Hvorfor er du i så dårligt humør, skat? Du har været så kold over for mig hele aftenen.«
> »Hvad i alverden taler du om? Hvilket humør? Jeg har det strålende.«
> »Jamen jeg ved, du er i dårligt humør. Det kan jeg mærke. Fortæl mig nu, hvad der er galt.«
> »Jeg har sagt, at jeg har det aldeles glimrende. Hvorfor skal du absolut gøre krav på min opmærksomhed hele tiden»?
> »Jamen det skal jeg da heller ikke, det er da kun, fordi du er så opfarende over for mig ...«
> »Hvis jeg er opfarende er det din egen skyld, når du i det evindelige skal forstyrre og blande dig i mit privatliv ...«

De, der kender denne parodi, vil måske spørge, hvad man kan gøre

ved det. Man mener at have fundet én, der virkelig forstår en, og som så viser sig at være en fremmed. Luft-manden eller -kvinden vil altid møde de største udfordringer og de bedste vækstmuligheder i de situationer, hvor en andens eller hans egne følelser blokerer vejen og præsenterer ham for en forhindring, som hans intellekt simpelt hen ikke kan klare. Hans rigeste forhold vil være med følelsestyper, for de repræsenterer dels den største fortryllelse og dels spejlbilledet af hans eget indre selv.

> På det bestandigt gentagne spørgsmål: »Hvad kan jeg gøre?« kender jeg intet andet svar end: »Bliv, som du altid har været«, nemlig den helhed, som vi har mistet midt i vor civiliserede, bevidste eksistens, en helhed, som vi altid var, uden at være klar over det.[1]

Vand-elementet: Den følende type

> Hvor findes virkeligheden?
> I den største fortryllelse du nogen sinde har oplevet.
> Hugo von Hofmannsthal

Vi kommer nu til vandelementet og vandtegnene: Krebs, Skorpion og Fisk. Den sande vandtype – og som sagt behøver dette ikke at være et menneske, der er født med solen i vandtegn, men snarere en person, hvis horoskop antyder overvægt af dette element alt i alt – kommer meget tæt på Jungs beskrivelse af følelsestypen. Intet er så vigtigt for vandtegnene som personlige forhold og menneskelige værdier, og uden dem ville verden forekomme gold, blottet for håb og glæde. Alt vil blive ofret for at bevare et forhold, og det er typisk for vandtegnet om nødvendigt at skabe en hvilken som helst krise, endda på bekostning af sig selv for at vække en følelsesrespons fra sin partner. For vandtegnenes vedkommende er følelsesverdenen livets åndedrag eller livsbetingelse, og dette vil sige hele spekteret lige fra det allerlyseste til det allermørkeste. I følelsen findes ingen fine adskillelseslinjer baseret på principper – »dette« er ikke forskelligt fra »hint«. Alt er derimod én side af et konstant flydende og stedse foranderligt hav, i hvilket alt er

1. C.G. Jung.

ét, og alle forskelle går op i en højere enhed. Den eneste skelnen vand gør, er, om en følelse for ham selv føles rigtig eller ej, spørgsmålet er ikke, om den er »god« eller »ond«.

Vandtegnenes symbolik består af tre koldblodede dyr: Krebsen, Skorpionen og Fisken. I drømme forbindes disse billeder sædvanligvis med instinktive, ubevidste kræfter, som ligger tæt ved menneskets arkaiske rødder og meget fjernt fra den rationelle, specialiserede, menneskelige tankeverden. De fleste af de vurderinger, vandet foretager angående livet, foregår på et ubevidst plan; og man kan i sandhed sige om disse tegn, at højre hånd ikke ved, hvad den venstre gør. Vand reagerer bare, og hans reaktioner på enhver personlig situation vil næsten altid være usvigeligt nøjagtig og rigtig. Som kontrast er luftens reaktioner udtænkt, baseret på principper, sædvanligvis rent teoretisk sande nok, men helt forkerte i den specielle menneskelige situation, som vedkommende befinder sig i. Mens luft har travlt med at tvinge sig selv ind i en opførsel, der er i overensstemmelse med en forudfattet ramme, er vand uforudsigeligt og vil reagere på enhver situation, som var den aldrig hændt før.

Vandtypen er sædvanligvis fortrolig med den mørkere side af den menneskelige, og derfor har disse tegn fået deres ry for medfølelse og indlevelsesevne. Her finder man den naturlige evne til at føle sig ind i, hvad et andet menneske føler og til at vurdere tingene på en tilsyneladende irrationel måde, hvilket kan få en lufttype, som er nødt til at gennemtænke alt, til at fare i flint. »Hvorfor kan du ikke lide ham?« spørger luft, og vandet svarer: »Det ved jeg ikke, der er bare noget ved ham, jeg ikke kan lide«. »Jamen du må da vide hvorfor«. »Jeg behøver ikke at vide hvorfor, jeg véd det bare«. »Du kan da ærligt talt ikke forvente, at jeg skal acceptere din bedømmelse, hvis du ikke kan begrunde den!» Sat i denne situation vil vand, som i al almindelighed vil føle sig skræmt af luftens overlegne logiske evner, »finde« en grund, der er så fuld af halvfordøjede meninger, almindeligheder og mangel på intellektuelle skarpsindigheder, at det ikke er noget under, at luft anser vand for at være en ikke særlig intelligent type. Imidlertid er det ikke et spørgsmål om intelligens. Vand er faktisk sædvanligvis mere intelligent end luft, hvad angår visdom og indsigt i andre mennesker. Bliver han presset op i en krog, vil han imidlertid afsløre sin inferiøre tænkning, og da vor tidsalder lægger så stor vægt på intellektuel dygtighed, vil der være en tendens til at undervurdere vand. I vore moderne opdragelsesinstitutioner er det forstandens og ikke hjertets

talenter, der opmuntres.

Vand ejer alle følelsestypens velsignelser – sensitivitet over for atmosfære, finhed, charme og indsigt, en stærk følelse for, hvad der er værdifuldt i forhold og evnen til at føre folk sammen og instinktivt opfatte deres behov. Selv skorpionen, som der er sagt så meget dårligt om på grund af dens uigennemtrængelige facade af kold skånselsløshed og dens sædvanligvis uberettigede ry for seksuel overdrivelse – følelsesmæssigt overmål ville være en mere rigtig betegnelse – er et sandt følelsestegn med et blidt hjerte under et hårdt rygskjold. Samtidig har vandtegnene naturligvis også denne types svagheder, og disse beskrives tillige i de klassiske tegnbeskrivelser, der er gået i arv fra den oprindelige astrologi. Krebsen har traditionelt en tendens til at være klæbende, besidderisk, med et stærkt ønske om sammenhold og angst for fremtiden. Skorpionen har ord for at være emotionelt fanatisk og eje en art mørk, tung, grublende stemning, som får ethvert forhold til at ligne en scene fra *Othello*; Fisken er notorisk kendt for sin overstrømmende sentimentalitet, sin romantiske eskapisme, sin holdningsløshed, sin mangel på præcision, sin vaghed og mangel på principper.

Vand har, kort sagt, et problem hvad angår fornuft og aner sædvanligvis intet om den stadige strøm af uansvarlige andenhånds-meninger, bedømmelser og fordømmelser – både af sig selv og andre – og »*idées fixe*«, som udgår fra hans mund og hemmeligt antaster hans følelsesmæssige forhold til andre. Vand kan være temmelig barnlig, hvis han skal færdes i idéverdenen. Det kan måske for mange mænd synes charmerende at have en kone, som »absolut ikke kender noget som helst til alt det der politiske«, fordi »det går langt hen over min forstand«, næh, »et godt måltid mad, det kan jeg da lave«. Men denne ubevidste inferiøritet på tænkningens område viser et særligt frastødende ansigt, når det kommer op til overfladen i form af ondskabsfuld sladder, bagtalelse eller i form af ideologisk fanatisme. I sin mildere form vil dette vise sig hos de mennesker, som i det uendelige fortæller andre, hvordan de burde indrette deres liv; i sin mere ekstreme form udgør den glimrende bestanddele til dannelsen af en god terrorist.

Der findes en betegnende historie, der handler om en kvinde, som havde en nær, næsten uskyldig forbindelse med en IRA-terrorist, der var eftersøgt for adskillige mord og bombeattentater. Da hun blev spurgt, hvorfor hun ikke meldte denne mand til politiet, svarede hun: »Jamen i virkeligheden er han et meget rart menneske, når man taler

med ham, og han har i hvert tilfælde aldrig gjort mig noget ondt«. Dette lille eksempel siger en hel del om de mindre behagelige følger af inferiør tænkning. Vand mangler objektivitet, og intet, som ikke kommer inden for vandtypens personlige synsfelt, intet, som ikke kan forsættes i forbindelse med følelser, har nogen virkelig betydning. Forstanden stejler, hvis man overvejer, hvordan verden ville komme til at se ud, hvis den udelukkende var befolket med følelsestyper. Sandsynligvis ville der slet ikke være nogen verden, for enhver objektiv bekymring for menneskeheden ville komme i anden række i forhold til det, der er godt for mig og mit. Ligesom den tænkende type må udvikle sin opmærksomhed for personlige værdier for at undgå ubevidst brutalitet, må den følende type udvikle en opmærksomhed for objektive værdier for at undgå en anderledes motiveret, men lignende brutalitet.

Et af de største problemer, som vandet kan komme ud for, er, at han ved at lægge overvægt på følelsen, let vil kunne støde dem, som han holder mest af, fra sig – ganske simpelt fordi han ikke fatter, at der findes en verden udenfor, som har behov for kræfter og opmærksomhed. Skønt han altid reagerer på andres lidelser, er han ofte ude af stand til objektivt at forstå, at alle mennesker ikke tænker ens, og at de har forskellige behov og værdinormer. Han vil forsøge at lægge sit overvældende tæppe af omsorg over alt, som forstyrrer hans egen fornemmelse for, hvad harmoni er, og den vil altid ytre sig ens. Ved at gøre således går det måske ikke op for ham, at nogle mennesker ikke finder det spor harmonisk, men derimod yderst kvælende. I personlige forhold vil vand ofte være den, som går sin vej på grund af følelsen af at være blevet såret eller følelsesmæssigt afvist. I sådanne situationer vil han ofte have fundet en anden, som er mere »forstående«, blot for med rædsel at opdage, at den nye elsker ganske vist har et andet ansigt, men ellers er ligesom den tidligere person. Vand forsøger at være moderlig over for alle – og dette gælder for mænd af den sande vandtype såvel som for kvinder – uden at opdage, at der findes børn, som ønsker at få lov til at blive voksne. Vandtypen må slippe den ødelæggende kritik af sin ufordøjede tænkning løs over for sine egne børn under forklædning af, hvad der er »bedst« for dem – ubevidst frygtende den dag, hvor de vil trække sig tilbage og dermed skære det følelsesbånd over, som hans næring består af.

Vandtypen vil oftere være den, der bliver forsmået i et forhold, overvejende fordi han ikke gør sig den ulejlighed at tænke på, om

hans partner måske har behov for mere stimulerende intellektuelle græsgange for at kunne vokse, hvis hans egen lille personlige verden passer ham godt. Vand har en tendens til at leve gennem andre, hvilket altid er yderst farligt. Den virkning det har på den anden ligner misteltenens virkning på egetræet: Parasitten kvæler sin vært.

Vand og luft tiltrækkes magnetisk af hinanden, og kunne disse to typer indstille deres uendelige skærmydsler, ville de kunne lære meget af hinanden om deres ubevidste liv. Vandets største udfordring ligger i de mennesker, som har svært ved at reagere på følelsessproget. For det tænkende individ vil uvægerligt give sin følende partner chancen for at åbne øjnene og tage en lang forfriskende indånding af højdernes klare luft.

Jord-elementet: Den sansende type

> Problemet med altid at skulle holde begge ben fastplantet på jorden er, at du aldrig vil kunne føle dig frigjort.
>
> J.D. Smith

Jordelementet svarer til sanse-funktionen; og da et af formålene med denne funktion er at bestemme, at noget eksisterer, giver jord indtryk af at være en ret let tilgængelig, ja endog ukompliceret type. Vi kommer i kontakt med tingenes verden via sanserne, og det er vanskeligt at ignorere eller undertrykke vores reaktion på det fysiske på samme måde, som mange mennesker ignorerer eller undertrykker tanker, følelser eller intuitioner – specielt i en tidsalder, hvor størstedelen af den empiriske videnskab kun har ydet deres bifald til det, som er af fast form. Følgelig finder de fleste mennesker jordelementet forholdsvis let at forstå – undtagen jord-personen selv.

Jordtypen beskrives almindeligvis i astrologiske lærebøger som praktisk, effektiv, fuld af sund fornuft, sensuel, »realistisk«, velorganiseret og glad for penge, sikkerhed og position. Denne beskrivelse gælder alle tre jordtegn: Tyren, Jomfruen og Stenbukken. Sansefunktionen er »realitetsfunktionen«, og i denne sfære udmærker jordtypen sig, idet det på en eller anden måde altid lykkes ham at få orden på den tilfældige række af stimuli, som overfalder sanserne, ved at kontakte hver enkelt af dem, »smage« på den, lære dens natur at kende

for så at gå videre til den næste. På denne måde opbygger han en samling af kendsgerninger, som han benytter til behandling af hver enkelt situation på den mest effektive måde.

Jordtypen har de dyder, som Jung beskriver hos sin sanse-type. Han er fortrolig med sin krop, idet han ofte identificerer sig med den, og har sædvanligvis et godt helbred, fordi han kan give udtryk for sine fysiske behov på direkte måde. Han er fortrolig med ting og vil i almindelighed være i stand til at klare pengesager og ansvar uden besvær, hvilket er et mysterium for dem, som er mere intuitive af temperament. Han er dygtig til at føre sine ønsker ud i livet, og denne evne til »jordforbindelse« viser sig bedst, når den kombineres med tænkning – der resulterer i den omhyggelige, empiriske tænker, den ulastelige forsker og statistiker – eller med følelse – der resulterer i den glade sensualist, den hengivne elsker og fader, beskytteren af naturen og alle smukke ting.

Jordtypen har også alle de potentielle fejl, som en overvægt af sensualitet parret med inferiør intuition kan give, og disse er igen sammenfattet i de traditionelle beskrivelser af jordtegnene. Tyren er notorisk kendt for sin dogmatiske snæversynethed, sin overdrevne besiddertrang over for det, som han betragter som sin ejendom, og sin tendens til at indskrænke de mest subtile og sammensatte livsoplevelser til filosofi: »Enten kan jeg se det, eller også eksisterer det ikke.« Jomfruen kan som bekendt ikke »se skoven for bare træer« og farer vild i en labyrint af detaljer og irrelevante ligegyldigheder uden på noget tidspunkt at se pointen i sine uendelige virksomheder eller indse, at der findes mennesker, som sætter pris på en smule kaos i deres liv. Stenbukken har et temmeligt ubehageligt ry for i sidste ende at lade målet hellige midlerne og tilpasse sig de gældende sociale forventninger. Dette gør ham i stand til at nyde den position, han stiler efter, uden at være nødt til at ofre noget af sig selv for at opnå den.

Sagt med andre ord, går jord, idet han udmærker sig ved at samle kendsgerninger, glip af den vigtigere rolle, som sammenhængen mellem dem spiller, den forbindelse, som kæder dem sammen og giver dem mening; og mens han med største lethed behandler den fysiske verdens indviklede beskaffenhed, har han en tilbøjelighed til at gå fejl af sit eget livs indre betydning. Jordtypen har, som sin inferiøre funktion en temmelig primitiv sans for det intuitive, idet den er sanseorienteret. I visse tilfælde vil denne hæmmede intuition overfalde ham med en irrationel frygt og en ubestemt angst af negativ art, som bestandigt

vil kollidere med hans egen enkle verden, hvor alt er enten sort eller hvidt. For andres vedkommende undertrykkes intuitionen fuldstændigt og vedkommende lever i et endeløst gråt halvmørke af arbejde og rutine, der efterhånden forøger mængden af ting omkring ham, men som ikke gør noget som helst for at befri tomrummet inden i ham, som skriger efter en eller anden form for mening, en følelse af at være del af et større hele og et håb for fremtiden, som kan give ham hvile fra arbejdet og lade ham nyde nuet på en kreativ måde. En anden måde at beskrive jordtypens problem på er, at han ikke aner, hvordan det er at være barn, eller hvad det vil sige at lege. Han er gammel lige fra begyndelsen; og medmindre han er i stand til at rive sig løs af sit bånd til den trædemølle, som han kalder virkeligheden, vil der være særlig stor sandsynlighed for, at han vil frygte døden som et sidste opgør – et definitivt sammendrag af hans liv, hvis fundamentale betydning af den ene eller den anden grund, har unddraget sig hans opmærksomhed.

Jord længes efter, hvad han kalder det åndelige, skønt dette hyppigt kommer til udtryk som en hemmelig fortryllelse over eller »tro« på spøgelser, psykisme eller andre parapsykologiske fænomener, uden nogen forståelse for det »overnaturlige«, der ligger i naturen. Ofte vil man se ham forfølge et kærlighedsobjekt, som for ham er personifikationen af mediet, inspiratricen, lederen, som på en eller anden måde kan indføre ham i de kosmiske hemmeligheder og lindre den dumpe indre smerte. Uheldigvis kan de, som er i kontakt med de indre mysterier, ikke dele dem ud som et måltid mad, fordi sådanne intuitive oplevelser er ganske individuelle, stærkt personlige og ikke kan forklares i den konkrete form, som jord gerne vil have, at forklaringer har. Jordtypen kan ikke acceptere noget som helst, medmindre det kan understøttes af hans sansers vidnesbyrd. Der findes jordtyper, der er som hunde, bundet med en lang snor til en pæl. De løber rundt og rundt, men vil aldrig være i stand til at komme uden for snorens begrænsede længde, den snor, som er lavet af deres insisteren på, at sanserne er det eneste middel til opfattelse af virkeligheden.

Jordtypen kan være fantastisk til at bygge, forsørge, indrette hjem og samvittighedsfuldt skaffe de fornødenheder, som de personer, han holder af, har brug for. Hans største forsyndelse i den henseende er hans mangel på fantasi, hvilket kan kvæle hans nærmeste og knuse hans egen såvel som andres spirende kreativitet med sin overdrevne fastholdelse af det praktiske. »Hvorfor spilder du din tid på sådan noget pjat?«, spørger den jordbundne far sin søn, som er i færd med at

male/spille klaver/studere filosofi/mestre den kunst det er at lave røgringe, »du skulle hellere tage at lære noget, der kan give nogle penge«.

Den virkelig alvorlige skade en sådan holdning kan forårsage på børn, er velkendt. Vi har en hel generation af »flippere« og børn, der løber hjemmefra, som har gjort voldsomt oprør mod, at jordiske værdier konsekvent er blevet dem påtvunget af velmenende forældre – forældre, som fordi de har gennemlevet to verdenskrige og en alvorlig økonomisk depression, har glemt, at fremtiden altid vil indeholde nye muligheder. Følelsen værdsætter kun det, den selv er i stand til at opfatte og vil, som resultat, uvægerligt gå glip af en masse. Den kendsgerning, at man for at glæde sjælen må ønske at »spilde« sine sidste skillinger på en hyacinth, er en skændsel og en fornærmelse mod alle de timers arbejde, jordtypen har brugt på at forsyne andre med ting, han tror, de gerne vil have, fordi han selv ønsker dem.

Hvis jordtypen bliver rimeligt seksuelt tilfredsstillet og lever i en situation, der tilfredsstiller hans behov for materiel stabilitet, kan han normalt blive i forhold, der ville kunne drive andre typer til vanvid. Da han baserer sin virkelighed på det, han har foran sig, er den kendsgerning, at hans partner er fysisk til stede ensbetydende med, at der eksisterer et forhold. Samtidig undgår de finere nuancer hans opmærksomhed på samme måde, som han ofte glemmer at være opmærksom på sin partner. På den anden side vil den ubevidste, intuitive side af og til bryde igennem som en fortryllelse af en eller anden, der personificerer liv, vitalitet og kaos, hvilket selvfølgelig vil bringe kaos ind i hans egen velordnede verden. Ofte vil det være en eller anden religiøs eller åndelig bevægelse, der fascinerer ham, og dette er et af de mere besynderlige udtryk for inferiør intuition: En intens og oprigtig, men blåøjet religiøs inderlighed.

Den ubevidste intuitive søgen efter mening med livet bliver her struktureret og krystalliseret af sanserne, til dogmer, som forsøger at definere Gud, at putte åndelig realitet i konkret form og oversætte religiøs ærefrygt til hellige objekter – med andre ord en troskab mod lovens bogstav og en forglemmelse af dens ånd. Den spanske Inkvisition er måske et godt eksempel på inferiør intuition, der bryder frem af en vægtig sanseorienteret kultur: Den strenge og fanatiske trostvang placeret i én struktur, hvor ethvert udenforstående individ er en kætter, som må fysisk tilintetgøres, er et fortræffeligt eksempel på en inferiør intuitions mest modbydelige ansigt. De fleste heksejagter – hvad enten de er ledet af en pande puritanere fra det syttende århund-

rede eller en bande puritanere fra det tyvende århundrede, bærende masker af overdreven »realisme«, eller en bande gamle koner af begge køn, som føler sig tilskyndet til at proppe det kristne budskab ind i hovedet på stakkels uvidende hedninger, naboer og venner – lugter langt væk af inferiør intuition, projiceret på en passende syndebuk.

Hos den mere velafbalancerede jordtype viser inferiør intuition sig som vage negative fornemmelser. Jordtypen prøver at betragte fremtiden, og den kommer tilbage til ham tilsværtet med soden fra hans egne ubevidste projektioner på en sådan måde, at andre helt sikkert er »ude efter ham«, der er aldrig noget der vil »lykkes«, og man kan ikke stole på nogen mennesker. Tyren er kendt for sin rædsel for at miste det, han ejer. Jomfruen bliver panikslagen, hvis noget i hans omhyggeligt ordnede verden bliver bragt den mindste smule i uorden ved indtrængen af et eller andet irrationelt uventet element, og Stenbukken er velkendt for sin mistænksomhed over for andre, som måske kunne forsøge at frarøve ham hans position. Selvfølgelig er disse eksempler ekstreme. Man kunne se på Richard Nixon, som, med solen i Stenbukken og ascendanten i Jomfruen, har en stærkt udviklet sansefunktion; og det ville være sandsynligt at formode, at en inferiør intuitions urimelige paranoia og mistænksomhed fik ham til at anvende de metoder, der uundgåeligt førte til hans politiske fald. I de fleste tilfælde lever jordtyper ikke slet så dramatisk et liv, lige som de er knap så ekstreme, men fantasiens dunkle verden vil altid virke skrækindjagende og fascinerende på dem. For at kunne nå frem til helheden i sig selv vil en søgen efter en eller anden form for indre åndelig virkelighed være absolut nødvendig for jordtypen. For hans dybeste ubevidste behov er en stærk længsel efter mening, som, hvis den ikke får spillerum, vil beskadige den konkrete grundvold, hvorpå han har bygget sit liv.

Jord føler sig magnetisk tiltrukket af ild, og det er almindeligt at se mennesker med en overvægt af jord i horoskopet søge inspiration og drama hos en ildpartner. Jord-ild forhold er ofte mindre vanskelige at have med at gøre, end det er tilfældet for luft-vand forholds vedkommende, fordi sansning og intuition er, hvad Jung kalder irrationelle funktioner – dvs., de er ikke irrationelle i almindelig forstand, snarere er de uinteresserede i vurderinger, baseret enten på principper eller på følelser, de griber ganske simpelt oplevelsen og oplever den. Der vil derfor være mindre sandsynlighed for, at de forsøger at ændre hinanden, og skønt der findes dialoger, som er typiske for disse forbindel-

ser, og som generelt drejer sig om, at den ene af partnerne anklager den anden for at være forvirret og upraktisk (ild), mens den anden bliver anklaget for at være snæversynet og vanebundet (jord), synes denne forbindelse at gå lettere – dermed ikke nødvendigvis bedre – end for luft-vand forbindelsens vedkommende. Jord har en tendens til at føle, at han altid må rydde op efter ild, og ild har en tendens til at føle, at han ustandseligt bliver stukket til og kritiseret for ting, han finder underordnet og betydningsløse. Jord vil have garanti for, at fremtiden er sikret, mens ild ser livet som et spil, hvor man aldrig kan føle sig sikker, og den sande glæde ved at leve ligger i at dirigere omskiftelserne på en kreativ måde. I al almindelighed føler jord, at det er ham, der er den, der giver i ethvert forhold, fordi han giver udtryk for sin hengivenhed på håndgribelige måder. Ild er derimod sædvanligvis mere selvoptaget og føler, at den bedste gave han har at give, er ham selv. Men der er en endeløs fortryllelse til stede mellem disse to modsatte typer, for ild søger jords stabilitet og orden, mens jord længes inderligt efter det drama og den spontaneitet, der ligger i ilds mægtige fantasi.

Ild-elementet: Den intuitive type

> Menneskets opfattelse er ikke bundet af sanseorganer; han opfatter mere, end sanser (hvor fine de end er) er i stand til at opfatte.
>
> William Blake

Til slut når vi til ild-elementet, som faktisk starter dyrekredsens cyklus med Vædderen, og som sandsynligvis er det mest forvirrende af elementerne, hvis man vil forsøge at finde dets traditionelle egenskaber hos Jungs intuitive type. Dette skyldes delvis, at mange astrologiske lærebøger uden videre synes at acceptere de traditionelle udsagn om, at ild er »varm, åben, selvoptaget og heldig« uden at spørge om, hvorfor han er sådan, og hvad det er, der i virkeligheden motiverer dette besynderlige temperament. Der er også en betragtelig forvirring til stede om, hvad Jung mener med intuition. Den sættes sædvanligvis i forbindelse med medier, seance-rum og andre blandede kuriositeter, som hører mere hjemme i følelsernes rige.

> Da intuition hovedsageligt er en ubevidst proces, er dens natur meget vanskelig at fatte. Den intuitive funktion gør sig i bevidstheden gældende som en holdning af forventning, af fantasi og skarpsindighed ... intuition er ikke blot og bar sansning eller fantasi, men en aktiv, skabende proces, der indgiver objektet nøjagtig lige så meget, som det tager fra det.[1]

June Singer beskriver intuition som:

> ... en proces, der indleder erkendelsen ubevidst ... Nøjagtig som sansning stræber efter at nå den mest nøjagtige erkendelse af virkeligheden, prøver intuitionen at omfatte de mægtigste muligheder.[2]

Hvis dette virker forvirrende på læseren, vil det i mange tilfælde være intet imod, hvordan det virker på mange intuitive typer, som ofte vil være usikre og mistroiske over for netop den side af dem selv, som er højest udviklet, fordi videnskaben og ortodoks opdragelse, der i al almindelighed hævder, at en sådan funktion ikke eksisterer – ikke giver dem nogen som helst indsigt i deres egen psykiske konstitution. Intuition er med en vis nedladende holdning i almindelighed tilladt kvinder – for den bliver aldrig taget helt alvorligt af dem, som ikke er klar over, at de er i besiddelse af den – men der findes lige så mange intuitive mænd som kvinder, og alle lider de under denne mangel på forståelse.

Ildtegnene – Vædderen, Løven og Skytten – deler en vitalitet og spontaneitet, som ofte misundes og somme tider tages ilde op af mere fredelige typer. Inderst inde er de børn og har tilbøjelighed til at leve i en fantasiverden, hvor folk virkelig er riddere på hvide heste, prinsesser spærret inde i slotte eller drager, som må udfordres og dræbes. Ildtypen har et stærkt behov for at mytologisere sine oplevelser og sætte dem i relation til en indre verden, som snarere tilhører eventyrenes verden end den »virkelige« verden. Det er ikke mærkeligt, at så mange ildtyper drages mod teaterverdenen. Ildtypens opførsel er ofte overdrevet, men det ville være uretfærdigt at anklage ham for at spille komedie; i almindelighed er han selv ganske klar over sin hang til overdrivelse, dramatisering og trang til at sætte kulør på tilværelsen,

1. Psychological Types
2. Boundaries of the Soul

men han gør det snarere for sin egen skyld end for andres, og det er vigtigere for ham at opleve livet på en dramatisk måde end at acceptere den tilsyneladende ensformige og somme tider truende verden, som mere pragmatiske typer insisterer på at anerkende som den virkelige. »Det er lettere at acceptere det ubehagelige end det ulogiske«, siger Goethe.

I traditionel astrologi anses ild for at være noget ufølsom og egocentrisk, hvilket han utvivlsomt også ser ud til at være, hvor det gælder livets praktiske detaljer. Han har en inferiør sansefunktion og har en tendens til at undertrykke sin opmærksomhed for objekter for at kunne nærme sig det væsentlige ved en situation, dens muligheder og dens betydning i større sammenhæng. Det er ikke, fordi han ikke kan tage sig af detaljer, men i virkeligheden udgør de en fare for hans måde at opfatte verden på. Ild er interesseret i fremtiden med dens endeløse muligheder. Fortiden virker på ham som en roman, skrevet af en anden, og nutiden er en række indgange, som kan føre hvor som helst hen, og som må åbnes en for en. Når ildtypen konfronteres med den materielle verdens ubehagelige krav, vil han ofte opgive situationen og foretage sig noget andet, hvorved han vinder et ry for uansvarlighed eller ufølsomhed. Han er ingen af delene, han kan ganske simpelt bare ikke holde ud at blive låst fast i sin handlefrihed.

Ildtypen har en vis evne til at opfatte understrømme i en situation og nå til en konklusion på et komplet ubevidst plan, således at han pludselig har et eller andet på »fornemmelsen«, der ofte vil trodse sansernes forklaring og dog er usvigeligt nøjagtigt. Grunden til dette er, at han opfatter en situations bestanddele samtidigt og i sin helhed, frem for den sekventielle proces, der ligger til grund for tænkningen. Han synes at have en overdreven tillid til »held«, men det er snarere en indre overbevisning om, at »et eller andet« – det ubevidste – i sidste instans vil komme med en løsning, som vil bringe ham ud af vanskelighederne og bane vej for en rosenrød fremtid. Dette kan gøre andre typer rasende, fordi ildens vellykkede kiggen rundt om hjørnet og ind i fremtiden, bringer dem ud af fatning, for ikke at tale om hans uheld, som bringer dem endnu mere ud af fatning, fordi han ikke er den mindste smule forlegen over dem. Det skal nok blive godt igen senere. Alle ildtegnene er i besiddelse af en art glæde ved livet, en ukuelig barnlig tiltro til skæbnens gavmildhed; og er man lidt forfordelt, hvad dette element angår, kan man godt stirre i forbløffelse på den måde, ild spiller med penge, tid, følelser, kræfter og af og til også mennesker.

Det hele er et stort spil for dem, og målet er ikke det at vinde, men selve spillemåden.

Ild vil ofte undgå de mere konventionelle veje i religiøs higen, fordi han ikke kan holde ud at blive spærret inde i et system, og instinktivt er han også kernen nærmere, på grund af sin åbenhed over for det ubevidste. Man finder ham ofte i forretnings- og finansverdenen, hvor han kan tilfredsstille sit spillerinstinkt ved at jonglere med selskaber og formuer. Han vil ofte nå til tops på disse områder, fordi han ikke er for alvorligt bekymret for resultaterne. Den mere indadvendte ildtype er tilbøjelig til at udtrykke sin erkendelse af livets usynlige strømme gennem hengivelse til sin egen enestående åndelige vej, eller gennem kunsten, hvor den indre verden af billeder og symboler fanger hans opmærksomhed. Han kan gennem kunsten skabe en virkelighed, som trækker essensen ud af dagliglivets oplevelser og derved forme en myte, som overskrider grænserne for den historiske tid, han lever i.

Sammen med disse usædvanlige dyder, har ildtypen også nogle temmelig dramatiske mangler, og disse udtrykkes udmærket ved ildtegnenes traditionelle kendetegn: Vædderen har ry for at have et opfarende temperament og den Don Quixote-agtig tendens til at kæmpe mod vindmøller, når alle andre ønsker en smule ro og fred. Løven er kendt for sin nogen gange overvældende selvoptagethed og sin indiskutable antagelse af, at da han er en gudesøn har ingen andre mulighed for at være lige så udmærket, som han er. Skytten er notorisk kendt for sit ansvarsløse forhold til løfter, sin rædsel for rutine og sin tendens til overdrivelse.

Med andre ord har ild et problem, når det drejer sig om at skulle hamle op med verdenen, som, uheldigvis for ham, er fuld af ting og andre menneskers tilstedeværelse; og enten må han erobre verden i stor stil eller trække sig tilbage fra den og ind i sine egne visioner. Det kunne se ud, som om verden hvert øjeblik lagde sig hindrende i vejen for ham. Disse frustrationer kan tage form af regeringer, trafikregler, skatter, regninger, nødvendigheden af at skulle tjene penge og problemerne med at huske at spise, klæde sig på og i det hele taget tage sig af sit legeme. Sanseverdenen er ofte en sand anstødssten for ildtypen. Dette er ikke blot tilfældet, hvor det drejer sig om ting, men også hvor det drejer sig om samfundslivet – som i almindelighed er konservativt og mindst tyve til halvtreds år bagud i forhold til ildens intuition, som foregår i spring og følgelig er uimodtageligt for hans ideers og visioners forjættelser.

Ildtypen kan have fantastisk succes i forretningslivet – hvis han får lov til at spekulere frem for at være lænket til detaljer – eller han kan have en klar erkendelse af sit eget åndelige livs dybeste kildevæld; men ofte kan han ikke gå hjemmefra uden at glemme sine bilnøgler eller sin tegnebog, eller køre ned ad en vej uden at udsætte sig selv for trafikuheld – hvis han da i det hele taget kan få sin bil til at starte. Det er denne form for adfærd, der ofte giver ham en følelse af, at samfundet er imod ham, eller miskender dét, som han har at tilbyde. Men i virkeligheden er det hans ubevidste sanser, der er imod ham. Der findes også mange ildtyper, som fungerer udmærket i samfundet, men som finder deres værste fjende inden i deres egen krop. Dér viser den sig som frygt for fysisk sygdom, hypokondri, som der må kompenseres for med ihærdig gymnastik eller diæt eller som en underliggende og ofte dybt ubevidst følelse af seksuel fiasko, hvilket skaber store vanskeligheder i deres forhold.

Ildtypen er mest tilbøjelig til det, som vi er så glade for at benævne som seksuelle problemer, skønt disse ikke i så høj grad er problemer som et tegn på ens egen og andres manglende forståelse for de behov, der er til stede. Ofte betyder sex noget andet for ham end en blot og bar fysisk handling. Den er, ligesom alt andet der påvirker hans sanser, et symbol, og sædvanligvis vil der i hans forhold være et meget stærkt element af fantasi. Dette virker på en eller anden måde ofte »perverteret« på mere prosaiske typer. I virkeligheden er elementer som forventning, forudnydelse, romantiske og erotiske fantasier ofte langt vigtigere for ildtypen end selve den fysiske handling. Dette bliver et problem, hvis han er yderliggående og ikke længere er i stand til at komme i kontakt med andre gennem andet end fantasien.

Da han ofte vælger sanse-orienterede partnere, som han projicerer sin inferiøre funktion på, er der store chancer for, at ild bliver krænket, fordi han føler det, som om det forventes af ham, at han skal præstere noget – en situation som kan have meget ulykkelige konsekvenser. Impotens og frigiditet, udtryk, som vi er tilbøjelige til at sætte i forbindelse med fysiske problemer, er almindelige problemer hos ekstreme ildtyper, men vanskeligheden ligger i virkeligheden ikke i det fysiske. Ild kan ganske simpelt ikke præstere noget, medmindre hans fantasi er med i det, og kan han ikke lære at værdsætte en sanselig oplevelse som den nydelse den er i sig selv, vil han måske give sin partner skylden for sin egen fejl. Han må lære at forholde sig til kroppen for dens egen skyld, ellers kan han blive drevet til at søge fra

det ene forhold til det andet, evigt søgende det ideelle »image«, som til syvende og sidst eksisterer i hans egen psyke, og han vil være utilfreds med enhver partner, fordi oplevelsen altid vil være mindre end forventningen.

Ild overkompenserer ofte for sine følelser af seksuel utilstrækkelighed ved at »vise« sig. Således har vi Don Juan af begge køn, søgende selvtillid gennem erobring. Da romantiske situationer, for den ekstreme ildtype, kan starte som et eventyr og ende som et bur, vil han af og til være upålidelig i sine forhold. Da han også har problemer med at formulere sine behov – idet han ofte vil være ude af stand til at give dem konkret udtryk – vil hans partner måske ikke kunne forstå, hvorfor han er begyndt at komme på afveje. Det sædvanlige svar er: »Det ved jeg ikke, der mangler bare noget i dette forhold«. Det, der mangler, er hans tro på, at der findes yderligere muligheder at udforske.

Det er også ildtypen, der er bange for at blive kontrolleret gennem sin seksualitet, og som ofte i forhold bliver involveret i magtkampe, fordi han er nødt til at have overtaget for at kunne beskytte sig selv. Han kan også være stærkt hæmmet i udtryk af fysisk kærlighed, hvilket måske kan accepteres af en forstående partner, men som kan være yderst skadeligt i forholdet til et barn.

Ildtypen har i højere grad end alle andre en tilbøjelighed til pludselige fysiske lidenskaber – som han kalder kærlighed – og som kan få ham til at bryde bestående forhold på en temmelig brutal måde i forfølgelsen af det attråede objekt. Denne uheldige forestilling ender ofte med en sørgelig opdagelse af, at »i mørke er alle katte grå«, for det ny kærlighedsobjekt var ikke mere tilfredsstillende end det gamle. Enhver der er bekendt med Henrik VIII's liv, vil nikke genkendende til dette mønster, som synes at svare godt til hans skytte-ascendant og til hans udadvendte, intuitive temperament.

Der findes også en asketisk ildtype, som er intenst åndeligt motiveret og som undertrykker sin sanselighed med magt, fordi han anser den for at være ond. Lewis' klassiske historie *»Munken«* er et glimrende eksempel på dette mønster, ligesom den er et eksempel på en krænket underbevidstheds typiske hævn.

Ud fra denne beskrivelse vil det være let at se jord-ild forholdets typiske problemer, som allerede er blevet berørt. Disse forhold vil ofte være af yderst magisk eller tvangsmæssig karakter, men er de én gang etableret, kommer et velkendt mønster til syne. Ildtypen har et trofast hjerte, men det er snarere tro mod idealer end mod menne-

sker, og medmindre han kan komme i kontakt med sine sansers virkelighed, vil der være chancer for, at han mister sin barnlige tro på, at så levede de lykkeligt til deres dages ende. Resultatet vil være en lang række af brudte forhold og en følelse af ikke med sit liv at have frembragt noget af varighed. Hvis ilds erfaringer ikke skal være som en historie fortalt af en idiot, fuld af lyde og raseriudbrud, men uden nogen mening, må han lære at forstå sin mørke side således, at han kan forankre sine visioner og opbygge noget af værdi i verden. Hans drømme er nødvendige for verden, men de må være forbundet med nogen tilpasning til verdens betingelser.

* * *

Nu vil man være i stand til klarere at se det problem, der ligger i alle fire temperamenter: Ethvert af dem ser og værdsætter hver sin side af virkeligheden, og ethvert af dem er tilbøjelig til at antage, at hans virkelighed er den eneste ene. De beskrivelser, der her er blevet givet af de fire typer, skal forestille at være karikaturer og er forsætligt overdrevne. Man vil næppe kunne møde dem i virkeligheden, da intet menneske består alene af ét element eller af én psykisk funktion. Man må huske, at vi alle er i besiddelse af dem alle fire, men en overvægt eller en undervægt vil ikke kunne undgås, og én funktion vil være højere udviklet, mens en anden vil forblive relativt upålidelig. Man bør ligeledes huske, at ved en alder af tredive år, vil de fleste af os have udviklet mindst to af disse bevidsthedsfunktioner i rimelig grad, en »superiør« funktion og en »hjælpe«-funktion. Sidstnævnte støtter og berigtiger den første på en sådan måde, at vore visioner bliver mere omfattende. Denne »hjælpe«-funktion vil aldrig være den dominerende funktions modsatte pol. Er det f.eks. tanken man hovedsageligt gør brug af i sit forhold til livet, vil enten sansning eller intuition understøtte denne, men aldrig følelsen. Fødselshoroskopet vil ofte give et klart billede af dette udviklingsmønster ved at vise et sekundært elements relative vægt og betydning. Vi vil derfor kunne tale om luft-ild horoskoper, idet vi hentyder til en intuitiv tænker; luft-jord horoskoper, der beskriver en empirisk tænker; ild-vand horoskoper, som udtryk for intuitiv følelse; og jord-vand horoskoper, der skildrer sensuel følelse.

Somme tider vil et horoskop vise en dominans af to elementer, som lader formode en ligevægt af to modsatte funktioner, som luft-vand

eller ild-jord. Dette vil næsten altid antyde en stærk indre spænding, for den ene af disse modpoler vil efter al sandsynlighed komme til udtryk som den dominerende funktion, og den anden som den inferiøre funktion. De psykologiske kræfter, som symboliseres af det »tabende« element vil således arbejde ubevidst; men da de i fødselshoroskopet er stærke, vil de ikke kunne undgåes, og problemet med at få den inferiøre funktion integreret bliver kritisk. Er et element svagt, eller mangler det helt i horoskopet, vil problemet i almindelighed blive opdaget på et tidligt tidspunkt og skabe et livslangt og ofte yderst kreativt dilemma.

Vi bliver altid ubevidst draget mod det, vi selv mangler, og disse fire temperamenter drages ubønhørligt mod deres modsætninger, fordi forbindelser af denne art giver lejlighed til at udvikle større indre fuldstændiggørelse. Der vil næsten altid være en stor del projektion til sted i den slags forhold, og problemerne opstår, når partnerne hver især forsøger at lave om på hinanden. I virkeligheden er det et slags forsøg på at lave om på sig selv, hvilket skam også er muligt, hvis det blot går op for os, hvad der ligger i den evindelige kritik af den anden. Kunne vi stå på vores lille bjergtop og se ud over landskabet for at indse, at andre står på andre toppe og ser et landskab, der er forskelligt fra vort, ville vi måske kunne forstå at værdsætte, at livets rigdom kun står til rådighed, når vi deler hinandens forskellige virkeligheder og erkender værdien af det, som betyder noget for andre. Og dette kan vi ikke føre ud i livet, før vi holder op med at foragte, forkaste og frygte vores egen indre »inferioritet«. Ild kan kun lære at leve med og tage ved lære af sin jord-partner, hvis han er villig til at opleve sine sanser fuldt ud og anerkende vigtigheden af dem. Jord kan kun acceptere og tage ved lære af sin ild-partner, hvis han ser sin egen dybe længsel efter frihed for trældom i øjnene og forstår, at fantasi er lige så vigtig, som den form, den har til huse i. Vand kan lære at komme i kontakt med og værdsætte luft, hvis han forstår, at ikke alt i livet vurderes ud fra hans personlige følelses-reaktioner. Og luft kan begynde at forstå og lære af vand, hvis han anerkender sine indre følelses-behov og erkender, at menneskelige forhold er et lige så værdifuldt menneskeligt erfaringsområde som idéverdenen er det.

Fødselshoroskopet og de psykologiske typer

Det er altid vanskeligt at typebestemme et horoskop, og sædvanligvis kan det ikke lade sig gøre uden personligt kendskab til mennesket. Hvis vi på produktiv måde skal bruge astrologien som en hjælp i selverkendelsesprocessen, er vi nødt til at være i kontakt med mennesket først og at opleve noget af vedkommendes identitet direkte, før vi betragter fødselshoroskopet, for at se hvorledes denne virkelighed kommer til udtryk. Personen går forud for horoskopet, en kendsgerning, som mange astrologer er tilbøjelige til at glemme. Man bør huske på, at horoskopet lige så godt kunne tilhøre en kylling, en hest, en bygning eller et operaselskab. Horoskopet er afspejlingen af et øjeblik i tiden. Horoskopet er ikke menneskeligt, det er individet derimod. Det kortlægger et sæt af muligheder, men man kan ikke umiddelbart udtale sig om, hvad mennesket har foretaget sig med de muligheder, ligesom der er mange faktorer, som ikke afspejles i horoskopet, hvoraf det vigtigste er individets køn.

Mænd og kvinder er tilbøjelige til at reagere på forskellige aspekter i fødselshoroskopet, og vil få en meget forskellig levende virkelighed ud af dette kort over muligheder. Det er ikke bare et spørgsmål om at optælle antallet af planeter i hvert af elementerne, for de specifikke planeter vil påvirke regnskabet, ligesom individets køn vil gøre det. For en mands vedkommende synes de maskuline planeter, som f.eks. solen og Mars at være lettere tilgængelige – dvs. at de kræfter, som disse planeter symboliserer er lettere tilgængelige for den maskuline bevidsthed. De feminine planeter som f.eks. månen og Venus synes at være lettere tilgængelige for den feminine bevidsthed. Som vi har set, grupperer planeterne sig i maskuline og feminine planeter på samme måde, som tegnene grupperer sig, og man kan sige, at princippet for kvindelighed symboliseres såvel af de seks feminine tegn - Tyren, Krebsen, Jomfruen, Skorpionen, Stenbukken og Fiskene - som af de fire feminine planeter - månen, Venus, Neptun og Pluto. Princippet for mandighed symboliseres af de seks maskuline tegn - Vædderen, Tvillingerne, Løven, Vægten, Skytten og Vandmanden - og af de fire maskuline planeter - solen, Mars, Jupiter og Uranus. Merkur er en tvekønnet planet og synes at have med syntese at gøre, og Saturn, den mest mystiske af planeterne, kunne betragtes som værende feminin, men synes at skifte fra den ene side til den anden og er også snarere tvekønnet.

Mange andre faktorer vil påvirke elementernes balance i fødselshoroskopet. Man kan ikke udarbejde en formel, således at man kan aftvinge horoskopet menneskets psykologiske type. Først må man erfare, hvorledes individet er, og så kan dette kendskab anvendes på horoskopet. I modsat fald bliver Jungs typologi en død struktur i stedet for den levende virkelighed, hvorpå han baserede sit arbejde. Det kræver en god portion intuition at kunne se, hvilke dele af horoskopet, der især er »sat projektør på«, idet de er ved at blive bevidst udviklet. Somme tider vil mennesker også overkompensere, når de er klare over en mangel i dem selv, og denne tendens er særegen for den menneskelige natur, men afspejles ikke i selve horoskopet.

Af denne årsag vil der være sandynlighed for, at et horoskop pr. brev, baseret på fødselsdata, men uden noget direkte kendskab til mennesket, vil være en sørgelig fiasko set fra et psykologisk undersøgelsessynspunkt. Astrologi, anvendt på denne måde, er et interessant karakterologisk kort, men kan kun i ringe grad tjene som redskab til hjælp for et menneske på vej mod selvudfoldelse. Har man imidlertid først nogen fornemmelse af, hvilken retning mennesket stiler imod, og den skabes ud fra personlig kontakt og ikke ud fra horoskopet, er det let at se, hvordan planeter i de »ubevidste« elementer har tendens til at ville fungere, og hvad der kan gøres for at hjælpe dem til integrering. Spiller et bestemt element en dominerende rolle, vil det ganske vist antyde, at denne bevidsthedsfunktion nødvendigvis må udvikles; men man kan ikke gå ud fra som givet, at det er noget, der sker uden bevidst anstrengelse, især hvis der er tale om en »udifferentieret« funktion.

Ved »typebestemmelsen« af et horoskop vil man i visse tilfælde støde på et problem, nemlig et fænomen, som June Singer i »The Boundaries of the Soul« kalder »vendetypen«. Dette er et menneske, som ifølge sit naturlige temperament egentlig burde have udviklet en bestemt funktion, men som på grund af indflydelsen fra en særlig stærk far eller mor eller på grund af pres fra sociale eller pædagogiske krav er blevet tvunget til at krænke eller misligholde sin naturlige tilbøjelighed og derved i stedet for udvikle en anden funktion, ofte den »inferiøre« for at kunne overleve psykisk. Dette volder altid stor skade og en stærk mindreværdsfølelse, for identificerer man sig med det, man er dårligst til, vil det kræve sin pris. Det, at bryde gennem de lag som tilslører den virkelige identitet, er ikke let, og ofte vil individet ikke være i stand til at gøre dette alene. Her vil horoskopet kunne give

betydningsfulde fingerpeg. For viser der sig en overvægt af et bestemt element i et horoskop og ikke en samtidig vægt af det modsatte element, og mennesket alligevel ikke gør brug af førstnævnte, vil der være en stærk formodning om, at der er et eller andet, der har grebet ind i den naturlige udviklingsgang. Vi kan f.eks. tage et menneske, hvis horoskop viser en hældning mod vandelementet og ingen vægt på luft, men som alligevel kun har ringe kontakt med sine følelser og finder det vanskeligt at magte dem. Et sådant menneske kunne man mistænke for at være en »vendetype«.

Nogle gange vil det være noget, der er betydligt mere indviklet end presset fra en af forældrene, der fremkalder en »vendetype«. I vort samfund har vi en tilbøjelighed til at gå ud fra den antagelse, at tanke- og sanseverdenen tilhører mænd, mens følelses- og intuitionsverdenen tilhører kvinder. Dette kunne måske i almindelighed og på et arketypisk plan være sandt, og for den forløbne histories vedkommende har det måske været sandt. Det er ikke uden historisk og biologisk grund, men har måske nogle urimeligt stive forventninger til følge. Den mulighed foreligger dog, at skellet er mindre skarpt afgrænset på nuværende tidspunkt end tidligere, og måske vil denne norm være uanvendelig for det individ, som altid indeholder alle muligheder i sin egen natur. Der er grund til at antage, at jo mere domineret vi er af vor biologiske og historiske arv, des mindre vil vi være i stand til at bruge den individuelle rettesnor, som fødselshoroskopet er udtryk for; og der er også grund til at antage, at en del af det, som den samtidige *Zeitgeist* omfatter, er evnen til at afveje denne arv mod en voksende opmærksomhed på de muligheder, der ligger i den individuelle udvikling. Der findes lige så mange mænd, født med en hældning mod følelsesfunktionen, som der findes kvinder, og lige så mange kvinder med en hældning mod tankefunktionen som mænd. Og mens det måske tidligere har været vanskeligt at overskride de faktorer, der lå i de givne omstændigheder og benytte sig af denne hældning for derved at udfolde sig selv, synes en sådan overskridelse i stadig højere grad at være mulig, efterhånden som vi går ind i en ny periode af den menneskelige bevidstheds udvikling.

Fortidens normer har sin egen smerte til følge. Den følelsesorienterede mand, med overvægt af vand i fødselshoroskopet, eller den intuitive mand, med overvægt af ild, lærer f.eks. ofte tidligt i livet, at andre vil betragte ham som værende svag, kvindagtig, fejg, irrationel eller latent homoseksuel, hvis han lader sine naturlige anlæg få frie tøjler.

Sådanne mænd lærer somme tider at være meget forskellige fra deres naturlige gemyt for at »klare sig«, som man »skal«. Alene det, at følelsestypen forholder sig negativt hvad tænkning angår, vil hjælpe ham frem til denne konklusion, da han er overordentlig villig til at sluge gængse værdinormer råt uden at gennemtænke dem og sætte spørgsmålstegn ved anvendelsen af dem på hans egen situation. Og den intuitive types mindreværdsfølelse m.h.t. dét at »dú til noget«, vil ofte få ham til at stille spørgsmålstegn ved den værdi, der ligger i hans egne visioner. Der vil således være et enormt svælg mellem den virkelige identitet og masken og et meget ubehageligt behov, som man vil være nødt til at overkompensere for.

Dette gælder ligeledes den tænkende og den sansende kvinde, som ofte beskrives som kold, ambitiøs, hjerteløs, ukvindelig, skør og neurotisk, hvis hun følger sine naturlige tilbøjeligheder ind i ideernes og de jordbundne præstationers verden. Inferiør følelse vil få den tænkende kvinde til at have svært ved at acceptere sig selv, fordi hun føler sig utilstrækkelig i personlige forhold, og inferiør intuition vil ofte overbevise den sanse-orienterede kvinde om, at hun er trist, kedelig, uden fantasi og kun udrustet til at være tjener for dem, der har fået rigere gaver, end hun selv har. Sådanne kvinder kan enten blive pansrede Amazoner eller forsøge at udvikle den »inferiøre« funktion ved at spille rollen som overbærende, ambitiøs moder og kvinde, der bærer en maske af følsomhed og overstrømmende følelsesbetonet udfoldelse over en kold og jernhård beslutning om at få noget ud af sine børn, sin mand eller enhver anden, som tilfældigvis er hendes ejendom. På en eller anden måde vil det være nødvendigt at finde den fine balance mellem det fysiske køn, med de dertil hørende psykologiske hældninger og den naturlige disposition, som fødselshoroskopet henviser til. Dette er ikke nogen nem opgave, specielt hvis disse faktorer står i modsætning til hinanden. Dog kan sådanne modsætninger, hvis de bliver behandlet nænsomt og med forståelse, uden brug af vold mod hverken den ene eller den anden pol, føre til et sandt, afrundet og beriget menneske.

Verden er fuld af »vendetyper«, og de skader sig selv og andre uden at være klar over, at selve sandheden ligger indespærret og lidende under et uigennemtrængeligt panser af andre menneskers forventninger. Jungs råd er: »At være det, du altid har været«, og det er den virkelige vej til indre fuldstændighed og til kontakt med andre mennesker. En af de største værdier ved horoskopet med dets sammenvæve-

de mønstre, især hvis det bliver brugt i sammenhæng med typologi, er, at det kan give et rigere, mere omfattende billede af, hvad man altid har været – hvilket er det samme som det, man har mulighed for at være.

IV
Skønheden og uhyret

Det er omsonst at gå i gang med at rette skyggen op,
hvis det legeme, som kaster skyggen, er kroget.
Stefano Guazzo

Idet vi har nogen forståelse for de psykologiske typers natur, vil det lette vores adgang til den menneskelige naturs dunkle område, som er destruktiv, det område, som Jung kalder skyggen og som i astrologien hænger sammen med Saturn »tærskelens vogter«.

»Den, som ser sit mørke, ser tilstrækkeligt«,
siger Lord Herbert of Cherbury, og skønt dette lyder som en relativ enkel opgave, vil de fleste af os gøre hvad som helst for at undgå den. Det er yderst forståeligt, at mange mennesker ikke ønsker at rippe op i noget, og så længe tingenes tilstand ikke bliver ligefrem uudholdelig, ligger der en vis visdom i denne holdning – indtil et vist punkt. Det er langt mere behageligt, at tro på, at man er flink og »okay« – måske nok med et par fejl og mangler, men i grunden i orden – og ligeledes at antage, at det er regeringen, fremmedarbejderne, hippierne eller kommunisterne, der har skabt alt det onde i verden. For nogle menneskers vedkommende er det langt lettere at antage, at det er Djævelen, der har skabt alt det onde i verden og derved få fjernet menneskets ansvar uden nogen form for diskussion.

Uheldigvis vil de indirekte følger af en sådan apati og blindhed, skønt den måske ikke rammer mennesket i årevis og af og til ikke engang i løbet af ét liv, brede sig som ringe i vandet for at opstå som et vigtigt og måske ødelæggende samfundsproblem. Vi er alle bekendte med den holdning, der siger, at det, der ikke sker inden for mine døre, under ingen omstændigheder kan være mit ansvar. Det er ikke først, når menneskets eget mørke indhenter og opsluger ham, at han begynder at undersøge sig selv.

I sin bog »The Symbolic Quest« beskriver Edward Whitmont meget træffende fænomenet »skyggeprojektion«, som man kender det fra analytisk psykologi:

> Denne situation er så klassisk, at den næsten kunne bruges som selskabsleg – hvis man skulle føle trang til at ødelægge selskabet. Bed en eller anden om at give en beskrivelse af den type person, han finder det mest umuligt at komme ud af det med, og han vil give en beskrivelse af sine egne undertrykte egenskaber – en selvbeskrivelse, som er fuldkommen ubevidst, og som derfor altid vil pine ham, idet virkningerne fra et andet menneske vil ramme ham.[1]

Uheldigvis er denne skyggeside af personligheden ikke så svær at få øje på for alle andre, på trods af, at den er »fuldstændig« ubevidst i individet selv; og jo mere undertrykt og ubevidst den er, jo mere synlig vil den være for andre. Vi kan ofte høre et menneske udbryde: »Jeg kan simpelt hen ikke fordrage tyranniske mennesker, de gør alle andre ulykkelige«, mens hans kone eller ven siger ved en anden lejlighed: »Ja, nogle gange opfører han sig virkelig som en diktator, men hvis jeg forsøger at tale med ham om det, får han et raserianfald, og det er umuligt at få ham til at forstå, hvad jeg mener«. Måske er det mennesker, der er tyranniske, dovne, dumme, egoistiske, fordømmende, opfarende, manipulerende eller ufølsomme, som får os til at miste besindelsen, men det, at være blind for sin egen skyggeside – og projicere den på andre – er utroligt almindeligt, og det er kun ganske få af os, der kan sige os fri for det. Hvad vi, med få undtagelser, i almindelighed ikke gør, er at forstå, hvad det betyder.

Det er vigtigt at begribe noget af det, som skyggen indebærer, før vi i horoskopet kan undersøge, hvilke slutninger vi kan drage ud fra det. Ideelt set, burde vi måske ikke være nødt til at gøre brug af horoskoper som hjælp til at se vore egne skygger; men skyggen er, som ordet antyder, næsten altid ubevidst, og det er ikke et spørgsmål om vilje eller intellektuel skarpsindighed ej heller om gode hensigter, når man forsøger at tage sig af denne yderst ubehagelige side af den menneskelige personlighed. Vejen til helvede er naturligvis brolagt med gode forsætter og så sandelig også med intellektuel skarpsindighed.

> Skyggen er et moralsk problem, som udfordrer hele ego'et, for ingen kan nå til bevidsthed om skyggen uden et betragteligt moralsk arbejde. At gøre den bevidst indbefatter en erkendelse

1. Edward Whitmont: The Symbolic Quest, G.P. Putnam's Sons, N.Y. 1969.

af personlighedens mørke sider som værende lyslevende og virkelige. Denne handling er den væsentlige betingelse for enhver form for selverkendelse, og møder derfor som regel betydelig modstand.[1]

Det, at erkende sit eget mørke synes at være en nødvendig forudsætning ikke blot for selverkendelse, men også for kendskab til og accept af andre. Som alt andet i det ubevidste, vil skyggen, medmindre den bliver bragt for dagen, blive projiceret. Problemet med skyggen er ikke kun betydningsfuldt i et menneskes egen udvikling og for hans evne til at kunne skabe et personligt forhold til andre mennesker, det er også yderst vigtigt i kollektiv forstand. Var vi i højere grad bekendt med dette mørke i os selv, ville der være større muligheder for, at kollektive fænomener, som er udtryk for projektion af en gruppeskygge – som forfølgelser, inkvisitioner, politiske udrensninger, racediskrimination, fordomme og andre fænomener, som indebærer syndebukke – aldrig ville forekomme. Selv blandt børn finder vi denne modbydelighed manifesteret. Der vil uundgåeligt i enhver gruppe være ét barn, som, af årsager der måske er naturlige for hans psykiske konstitution, men som næppe er hans fejl, vil tiltrække gruppens skygge-projektion og dermed blive syndebukken, udskuddet, der bliver hånet og latterliggjort. Man vil lade ham »tage skraldet« for en barnlig råhed og brutalitet, som, hvis den ikke hindres i barndommen, måske kun vil vise sig fra sin mindst destruktive side som fanatisme, men som kan nå til sin mest skrækindjagende blomstring i eksempler på rædselsfuld bestialitet som Auschwitz og Belsen. Vi har en barmhjertig uklar viden om omfanget af vores potentielle grusomhed over for hinanden selv i de mindste ting. Skønt mange mennesker ville foretrække at glemme alt om Auschwitz og andet af samme slags, fordi »det var nogle andre«, der var ansvarlige (så sandelig ikke anstændige mennesker som du og jeg), vil man kunne se den samme mekanismes blege afspejling i den sociale afvisning af dem, som ikke er »in« for tiden.

Skyggen består af alle de egenskaber, som er til stede som muligheder i menneskets bevidsthed, men som grundet deres tilsyneladende dunkelhed eller ødelæggende virkninger, udelukkes fra bevidstheden i løbet af udviklingen. Mennesket forbliver således i behagelig uviden-

1. C.G. Jung: Aion, Routledge & Kegan Paul, London, 1959.

hed om, at han er i besiddelse af sådanne egenskaber. Vi har set, hvorledes enhver psykologisk type har sin »inferiøre« side, og bestanddelene i bevidsthedens inferiøre funktion farver i høj grad skyggens natur. Dertil føjes faktorer, som mennesket ville betragte som utålelige bestanddele i hans »make-up«, faktorer, som er blevet undertrykt af kilder, som f.eks. forældre og religiøs opdragelse. Skyggen kommer i al almindelighed først til syne for den menneskelige bevidsthed i form af et menneske, der i de fleste tilfælde vil kunne føres tilbage til de drømme, hvor vedkommende bliver jaget eller angrebet af en ondskabsfuld og gådefuld fjende af samme køn.

Som regel falder projektionen af skyggen på ens eget køn, og man vil kunne vinde stor indsigt her ved en ærlig betragtning af de egenskaber, vi finder afskyelige ved vort eget køn. Man behøver blot at høre en kvinde sige: »Jeg hader den kedelige, jordbundne type husmor, som ikke går op i andet end bleer og madopskrifter, og som ikke har én selvstændig mening om noget som helst« for at kunne danne sig et klart billede af hendes skyggeside. Og hendes modpol, som man kan høre sige: »Hvor er hun dog et frygteligt menneske, det eneste hun kan tænke på, er sig selv og det, som hun selv har lyst til. Hun er så ukvindelig og fatter ikke betydningen af det at kunne ofre sig.« Hvis disse to ekstreme damer kunne se, hvem de i virkeligheden beskrev med disse tankeløse bemærkninger, ville de sandsynligvis krympe sig i forlegenhed. Det er klicheer, men forbløffende almindelige. Og så har vi manden, der afskyer de kønsfæller, som er svage, tøsedrenge, kvindagtige og domineret af deres koner. Og der er modsætningen, manden, som fordømmer disse brutale, aggressive og skånselsløse typer, som elsker krige for ærens skyd og ikke kan finde på andet at foretage sig end at mødes på værtshuse om aftenen og diskutere deres sekretærers attributter. Der ligger en bølle i enhver pacifist og en kujon i enhver helt, som Mick Jagger synger i »Sympathy for the Devil«:

Every cop is a criminal
and every sinner is a saint.

(Enhver stridser er en forbryder, og enhver synder er en helgen).

Ligesom den gamle romerske gud, Janus, har vi alle to ansigter, og mennesket er nødt til at anerkende dette, hvis han ønsker bevidst at

have indflydelse på, om det skal være den mørke eller den lyse side af ham, der skal komme til udtryk i forholdet til hans medmennesker.

Nogle gange vil skygge-projektionen falde på en institution eller en religion, fremfor på et andet individ. Dette fænomen kan let observeres i fanatisk, ideologisk had af enhver slags. Skygge og ego udgør et sammensat hele, og helhed er, som vi allerede har set, ikke alene og nødvendigvis perfekt, men derimod udtryk for det: at være komplet.

Alle vore meninger er mistænkelige, hvis de er følelsesmæssigt stærkt ladede.

> Hvis vi er ofre for en emotionel reaktion, som ikke står i rimeligt forhold til situationen, eller hvis vi reagerer på en eller anden situation, som i virkeligheden ikke hører inden for et område, der angår os, men i egentligste forstand er et andet menneskes sag, burde der opstå en mistanke om, at vi reagerer på noget i os selv, som vi endnu ikke har erkendt som værende vort ...[1]

Vi har set, hvorledes hver type og dermed også hvert astrologisk element har sin svaghed i den modsatte funktion. Hvis vi betragter disse egenskaber som noget ondt, fordømmer vi dem og tvinger dem ned i underbevidstheden, hvor de virker fortærende og bliver nøjagtigt så onde, som vi anser dem for at være. Det er vort eget syn på det ubevidste, der bevirker dets tilsyneladende fjendtlige holdning.

> Det ubevidste har kun en fjendtlig eller skånselsløs holdning mod bevidstheden, når denne indtager et hyklerisk eller falsk standpunkt.[2]

Et af de mest hykleriske standpunkter, som menneskene er mestre i, er troen på, at det altid er den andens fejl.

Børn ved instinktivt alt om skyggens selvstyre, og mange opdigtede legekammerater er personifikationer af den. Disse »rene« fantasifostre bliver ofte gjort ansvarlige for det uærlige, for de mere uacceptable sider af barnets opførsel. Det var legekammeraten, der smadrede alle tallerkenerne, tegnede på væggen, rev katten i halen eller stjal fars manchetknapper, og bestemt ikke barnet selv. Beskylder man

1. M. Esther Harding: The I and the Not I, Princeton/Bollingen, N.J. 1965.
2. C.G. Jung: Two Essays in Analytical Psychology, Princeton/Bollingen, N.J. 1953.

barnet for at lyve, vil det indtage en defensiv holdning og blive oprevet, for på sin egen måde siger han sandheden og har ret i at kalde sin figur for »en anden«, for under alle omstændigheder har han ingen bevidst kontrol over, hvad der er sket. Denne art destruktive dobbeltgænger viser sig ofte, når et barn i for høj grad er tvunget til at »opføre sig ordentligt«. Voksne mennesker reagerer på en lignende måde, når de anklages for en opførsel, som er en manifestation af deres egen mørke side. For skyggen er, når den bliver stillet ansigt til ansigt med sig selv, et ømt punkt p.g.a. manglende indsigt i den. At fortælle et menneske, at han giver udtryk for den egenskab, som er ham mest imod, er det samme som at true hele hans »selv-image«, og sædvanligvis vil dette vække voldsom vrede og et udbrud af ophidset retfærdig harme, der står i groft misforhold til iagttagelsen – som endog måske var positivt ment. Var vi lige så ærlige som børn, ville vi med fuld ret kunne sige: »Nej, det var ikke mig, der gjorde det, det var endnu engang min skygge«. Og hvad der er endnu vigtigere: »Gad vidst, hvad den vil?« Som alt ubevidst indhold søger skyggen bevidstheden, og det ville måske være nyttigere at stoppe den hårde fordømmelse af denne side af psyken, at stoppe forsøget på at bekæmpe det i andre og se objektivt på den for at finde ud af, hvad den har at tilbyde. For mange menneskers vedkommende er skyggen en skændig hemmelighed, som for enhver pris må skjules; og vi har en mærkværdig idé om, at vi af angst for moralsk fordømmelse ikke må vise hinanden vores fælles og almindelige menneskelighed, som, når alt kommer til alt, halvvejs er et dyr. Følgelig vil det eneste, vi forsøger at vise hinanden, være fuldkommenhed, og kraftanstrengelsen er både en utålelig byrde og en garanti for, at vi altid vil skuffes i vore forventninger.

Skyggen er en arketype, dvs. at den er en indre oplevelse, der er fælles for hele menneskeheden, i ethvert århundrede og i enhver civilisation. Kunsten og eventyret giver os her deres visdom og fortæller os om helten, der ledsages af en ejendommelig og ofte primitiv, hæslig eller lettere ondskabsfuld ledsager, nogle gange et dyr, som skaber endeløse problemer på grund af sin dyriskhed og dumhed. På samme tid er denne figur altid den, som ved sin instinktive og naturlige visdom redder helten, når denne fanges i et dilemma, som hans egen dygtighed eller fornemme herkomst ikke kan hjælpe ham til at besejre. Et klassisk eksempel er Don Quixote og Sancho Panza. I andre tilfælde er skyggen en fjende, en troldmand eller en grusom kriger, som forsøger at ødelægge helten. På en eller anden besynderlig måde

åbner skyggens onde hensigter dog altid en mulighed for helten, til at han kan nå sit mål, selv om det nogle gange sker ad omveje. Eventyrene oplyser os om en yderst vigtig kendsgerning angående skyggen: Hemmeligt, bag sin klodsethed og sit mørke, skjuler der sig mange egenskaber som, langt fra at være »onde«, er egenskaber, som på fosterstadium er nødvendige for ego'et for at kunne blive et komplet hele. Skyggen kan ikke fjernes ved, at man forsøger at gøre den bevidste opførsel »bedre«, og bearbejder vi ikke dens egenskaber, kan den lade sin hævn ramme én ved at skabe sit eget egenrådige »alter ego« eller »Dobbeltgænger« – den uhyggelige figur, der hjemsøger værker af Poe, Dostojevskij og R. L. Stevenson. Man kan ikke ændre sin skygge, langt mindre fordrive eller uddrive den ved kritik eller fordømmelse. Det, der kræves, er en ændring i den bevidste holdning. Jo mere roligt et menneske lader noget inferiørt komme til udtryk i sin personlighed, jo roligere vil hans skygge være; men jo mere ihærdigt han gør sig umage for at være et »retskaffent« menneske, jo mørkere og mere ødelæggende vil skyggen være.

* * *

Da skyggen er en arketypisk oplevelse, kan man forvente, at den er repræsenteret i det planetariske hierarki, og der synes at være en nær forbindelse mellem den og planeten Saturns symbol. I mytologien har Saturn et særligt grimt rygte, idet han kastrerede sin far, Uranus, for at bemægtige sig gudernes trone, og åd sine børn for at forsvare sin magt. I traditionel astrologi har Saturn også et temmeligt ubehageligt ry, idet den anses for at være en ondartet planet – dvs. en, der bringer sorg og ulykke. Traditionel astrologi har sandsynligvis haft en ringere grad af indsigt i denne mystiske planet, end den middelalderlige alkymi, som anså Saturn for at være det grundstof, som der, efter forvandling, kunne udvindes åndeligt guld af; og her har vi en afspejling af det, som kunsten og eventyrene fortæller os, at inde i den menneskelige naturs mørke side ligger kernen til sand indre fuldstændiggørelse. Vi kan også se efterklangen af dette tema i figurer som Lucifer, Satan eller Mephistofeles. Ude fra set er han Guds fjende, herskeren over Helvedes legioner; men hemmeligt og sig selv til trods, er han Guds højre hånd, for han er den, der udfører den guddommelige plan ved at give menneskeheden et valg, hvorved den kan nå til egen forståelse af problemet om godt og ondt og de modsætninger, det indebærer. Det

er Lucifer, Satan eller Mephistofeles, som lader mennesket være frit, fordi det lærer gennem sine smertefulde valg. Goethe skriver i »Faust«:

> Fortæl i det mindste – hvem er du?
> Den magt, jeg tjener,
> som hele tiden vil det onde,
> men dog hele tiden gør godt.

Saturns position i fødselshoroskopet hentyder til et område i menneskets liv, hvor man på en eller anden måde er hæmmet i sin udvikling eller er standset i vækst, i hvilket man måske nok føler sig utilstrækkelig, overfølsom eller klodset, og i hvilket man vil have tilbøjelighed til at overkompensere ved at forsøge at vise et tappert og nogle gange ufølsomt ansigt. Intet punkt i horoskopet kan fortolkes bogstaveligt, og Saturn er ingen undtagelse; men vi må også huske, at den ubevidste side af personligheden for en del er opbygget af de egenskaber, som vi ganske vist har, men som vi ikke kan eller ikke tør give udtryk for. Så ud fra Saturns placering kan vi slutte, hvor det område befinder sig, hvor skyggen har lettest ved at ytre sig, dér hvor man måske er mest i forsvarsposition og kritisk over for andre, og hvor man har størst tilbøjelighed til at tiltrække sig fjendskab og modstand fra omgivelserne på grund af ens egen ubevidste, inferiøre holdning. Saturns position antyder, hvor der er størst sandsynlighed for, at man vil være simpel, smålig og indskrænket; og så længe man er parat til at dadle verden for sin egen ulykke, vil planetens fødselsposition med sikkerhed antyde fra hvilken retning, ulykken efter al sandsynlighed vil komme. Men er man forberedt på at arbejde med skyggen og undersøge, hvad det er, der ligger i en selv, som tjener det formål at tiltrække sig denne ulykke, vil man måske opdage, at Saturn kan blive en kilde til styrke og en flamme, der oplyser vejen til målet, ligesom den ejendommelige ledsager i eventyrene.

Saturn har en evne til at lokke de værste egenskaber frem hos det tegn, den er placeret i ved fødselen, fordi han intensiverer frygt i forbindelse med dette tegns specielle kendetegn. Dette skaber på én gang en følelse af utilstrækkelighed, og reaktionen på den er sædvanligvis én af to yderligheder. Enten vil mennesket trække sig tilbage, skræmt af sine tilsyneladende mangler og pine sig selv med dem, eller han vil forsøge at overkompensere for dem ved at overdrive de egen-

skaber, som er udtryk for det tegn, Saturn er placeret i. Nogle gange optræder begge reaktioner i ét menneske, og nogle gange vil de optræde ubevidst; f.eks. kan et menneske med Saturn i Vædderen erfare, at det, han frygter mest af alt er at komme i anden række eller at tabe. Han vil finde det vanskeligt at give udtryk for Vædderens naturlige kærlighed til udfordringer og for tilliden til sine egne evner til at se livet i øjnene og erobre det. Han kan blive passiv og nemt lade sig dominere; i dette tilfælde vil han nære en hemmelig krænkelse og vrede, som kan komme op til overfladen som giftige angreb på dem, som er i stand til at give udtryk for deres energi på en mere ærlig måde. Han kan også blive tyrannisk og hævde sig selv på overdreven måde, fordi han er så usikker på sin egen duelighed. Med fare for overforenkling kunne man sige, at Saturn i Tyren fremkalder frygten for at miste det, man ejer, eller frygten for materiel fiasko, eller for den instinktive natur og dens bearbejdelse. I Tvillingerne fremkaldes frygten for at blive bundet eller for at miste friheden til at udforske idéverdenen. I Krebsen bevirker han frygt for følelsesmæssig isolation og afvisning. I Løven bevirker han frygt for at være middelmådig, ubemærket og uelsket. I Jomfruen skaber han frygten for kaos og for det ukendte. I Vægten stimulerer han frygt for mørke og for de kræfter, der ligger til grund for intense følelsesmssige forbindelsers destruktive kræfter. I Skorpionen fremmer han frygten for, at andre skal få herredømme eller kontrol over én ved at såre ens følelser. I Skytten skærper han frygten for meningsløshed og bundethed af faste rutiner. I Stenbukken skærper han frygten for at materielle livsforhold eller andres autoritet skal beherske en. I Vandmanden er der lagt vægt på frygten for at adskille sig og frygten for at blive udelukket fra gruppen, og i Fiskene intensiverer han frygten for adskillelse fra et større følelsesmæssigt hele og for følelsesmæssig ensomhed.

Det er meget almindeligt, at man føler intens modvilje mod dem, der er født i det tegn som Saturn er placeret i ved ens fødsel; men det er lige så almindeligt, at man finder dem tiltrækkende og fascinerende. Sandsynligvis er det sidste udtryk for en sundere reaktion, da det kan skabe et forhold, som giver en positiv vækst. Den førstnævnte situation vil også fremme vækst, men på en langt mere smertefuld måde. Saturn er en planet, som ofte er impliceret i horoskop-sammenligning mellem mennesker, der er knyttet sammen i et nært forhold. Man kan faktisk sige, at et forhold, som ikke indbefatter mindst én stærk Saturn-forbindelse, måske nok kan være behageligt, men det er usand-

synligt, at det vil kunne berøre de pågældende menneskers dybere følelsesliv.

Det er en meget nyttig øvelse at undersøge Saturns position i fødselshoroskopet for derefter at undersøge partneres, slægtninges eller andres horoskoper for at se, om nogle af deres planeter falder inden for otte til ti grader fra ens egen Saturn, i samme tegn. Planeter der befinder sig overfor, dvs. 180 grader væk fra ens egen Saturn, er ligeledes betydningsfulde, lige som en vinkelafstand på 90 grader er betydningsfuld. Disse tre aspekter eller vinkelforbindelser – respektivt kaldet konjunktion, opposition og kvadrat i astrologien – er de mest almindelige aspekter i horoskop-sammenligning, og vil, uden undtagelse, forekomme i forhold, som på den ene eller anden måde tvinger det menneske, hvis Saturn er involveret, til at undersøge sig selv og sine egne reaktioner, så han måske får en chance for at få øje på, hvordan hans skygge arbejder. I ethvert forhold, der omfatter disse Saturn-aspekter imellem horoskoperne, vil vi kunne forudse en god portion skygge-projektion. Det, der for individet er vigtigt, er erkendelsen af, at det er ham, der gennem sine defensive eller overkritiske reaktioner er kilden til problemet frem for at dadle sin partner for de uoverensstemmelser, der måtte fremkomme. Man må også lære at udleve meningen med Saturn-tegnet, det tegn som Saturn befinder sig i, selv om det måske er ubehageligt og pinligt, i stedet for at flygte fra det og blive krænket, når andre giver udtryk for det. For her kan skyggen i det mindste genkendes, og her kan den få lov til at trække vejret, hvilket er glimrende til afhjælpning af mange af dens mindre tiltalende egenskaber.

Saturns flertydige og paradoksale egenskaber fortjener et særskilt værk, og det har de faktisk også fået.[1] I virkeligheden er det en grov overforenkling blot at betragte det tegn, som planeten befinder sig i. De huse, som den er placeret i, må også tages under overvejelse, de aspekter, den danner til andre planeter og fødselshoroskopet i sin helhed med dets uundgåelige hældning mod en bestemt, bevidst udviklingsretning. Er man omhyggelig i tydningen af denne planet, vil man imidlertid kunne få et godt begreb om de største forhindringer, der ligger i ens liv, fordi Saturn i allerhøjeste grad er basis for det materiale, som psyken søger at opnå større fuldstændiggørelse igen-

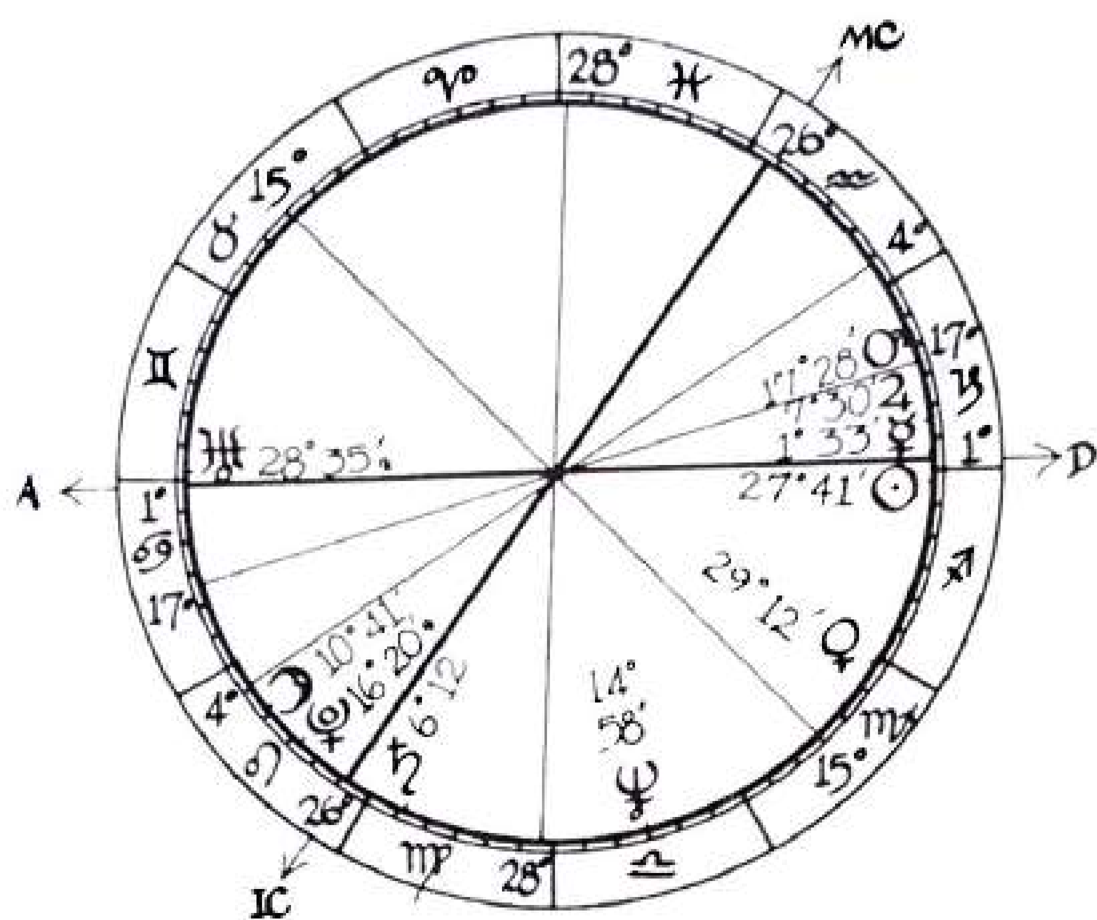
1. Liz Greene: Saturn: A New Look at an Old Devil, Samuel Weiser, Inc., New York, 1976.

nem ved at tiltrække erfaringer, som bidrager til større forståelse gennem kamp.

Det horoskop, der er vist på side 102 illustrerer i meget udpræget grad skyggens autonome måde at arbejde på, såvel som de veje, ad hvilke mennesket kan nå til bevidsthed om sit problem og få nogen mening ud af det til gavn for sin egen vækst og til opfyldelse af de idealer, han sætter højest.

Paul er en udadvendt og intuitiv type, hvis visioner om fremtiden, som tilfældet er for så mange intuitive typer, bevæger ham til at indlade sig på et foretagende, som kunne føre netop dette ud i livet: Han ønskede at hjælpe dem, som han mente, var under-privilegerede og som dermed led under magten hos et samfund, som han anså for at være kvælende for menneskets kreative evner. I New York, hvor han var født, startede han en uformel folkeskole, som skulle have til formål at bidrage til udviklingen af kreative færdigheder blandt fattige minoritetsgrupper. Salæret for denne uddannelse var ubetydeligt. Paul øste af sine egne omfattende sparepenge, idet han lønnede dem, som hjalp ham, ud af sin egen lomme. Der var lektioner i at skrive og tale engelsk, der var sørget for, at børnene kunne blive passet, mens forældrene studerede, der var lektioner i maling, billedhuggerkunst, modellering, vævning, kjolesyning og andre kreative beskæftigelser, som måske ville kunne hjælpe disse mennesker til at få bragt noget skønhed og lys ind i deres trøstesløse kamp for den overlevelse, som deres eksistens så ofte bestod af. Ideen bag alt dette afspejlede Pauls karakteristiske intuitive længsel efter opfyldelsen af hans modsatte funktion: En venden tilbage til værdsættelsen af individuel, håndværksmæssig dygtighed i et samfund, som har reduceret individet til en navnløs, anonym bestanddel af en by, hvor der ikke findes nogen påskønnelse af den værdighed, der ligger i det individuelle kreative arbejde.

Såvel medarbejdere som mennesker, der kom til hans skole for at udvikle sig, lærte snart at stole på ham, for han var komplet fri af al nedladenhed, og han lagde ikke den psykiske distance, som så ofte er til stede mellem den velmenende idealist og de mennesker, han søger at hjælpe. Pauls veludviklede følelsesfunktion hjalp ham til at se behovet for denne personlige kontakt, især fordi mange af de mennesker, der kom for at deltage i undervisningen havde en baggrund, der var præget af vold og had over for dem, som kom fra det samfundslag, som Paul repræsenterede.

MC
A
D
IC
28°
26°
4°
17°
1°
15°
28°35'
17°28'
17°30'
1°33'
27°41'
29°12'
14° 58'
6°12'
16°20'
10°41'

Paul

Solen i Skytten og månen og Pluto i Løven, begge ildtegn, afspejler den overvejende intuitive side af Pauls temperament; og Krebse-ascendanten, som er et vandtegn, synes at symbolisere sensitiviteten og den personlige respons, som var kendetegnet for hans omgang med andre mennesker. Solens placering i syvende hus, huset for personlige forhold, antyder, at skal Paul realisere sig selv, må forudsætningen være, at han tjener som katalysator for andre, nemlig ved at danne bro mellem modsætninger. Dette horoskop viser et kolossalt mål af energi og kreativitet, og Uranus, den planet, der symboliserer behovet for frihed og erkendelsen af den højere idéverden, befinder sig netop på ascendanten. Dette antyder den stærkt ukonventionelle og visionære holdning til livet, som er et af de fremherskende kendetegn ved Paul. Merkur, Jupiter og Mars grupperet i Stenbukken, et jordtegn, henviser til muligheden for ekstraordinær selvdisciplin, evnen til at arbejde sejt og hårdt mod et valgt mål, og den praktiske og sunde fornuft, som er nødvendig for at give ens visioner jordforbindelse. Potentielt er dette et dynamisk og kreativt horoskop. Problemet ligger i at kombinere modsætningerne i det, da ild og jord er psykologiske modsætninger, men her er jævnbyrdige og helt sikkert vil forårsage en sjælelig kamp før eller senere.

Pauls baggrund var yderst konventionel. Han kom fra en velstående familie og gik i en passende skole, og man forventede, at han tilpassede sig. Det er for meget forlangt af en intuitiv ildtype med Uranus på ascendanten. Den første forhindring ligger i forældrenes manglende forståelse af hans temperament. Men som så mange andre forældre af den generation, havde Pauls forældre ingen idé om, at et barn kunne have en individuel natur og en unik individuel livsvej. For dem var han et tomt kar, som kunne fyldes op med deres værdinormer og vokse op til at føre de sider ud i livet, som de ikke selv havde magtet. Som andre med hans temperament, var der for meget, der føltes forkert for Paul i de livsforhold, han befandt sig i. Hans forældres ægteskab var et glimrende eksempel på veldisciplineret hykleri, og der forekom ham at være for meget stagnation, selvbedrag og modstand til, at man ville kunne ændre noget ved det. Den slags er en pestilens for intuitive mennesker.

Grupperingen af jordplaneter i Pauls horoskop danner en ligevægt i forhold til ildens visionære udtrykken sig selv. Men de fungerer ikke som bevidst tilgængelige egenskaber i hans natur. Dette hænger måske sammen med den kendsgerning, at Saturn, som hersker over Stenbuk-

ken og således hersker over disse planeter, også er placeret i et jordtegn, Jomfruen, foruden at den befinder sig i fjerde hus, som har relationer til ens tidlige hjemmeliv og forholdet til faderen.

Ens skyggeprojektioner giver sig sædvanligvis udtryk i den livssfære, som symboliseres af det tegn og hus, som Saturn befinder sig i ved fødselen. Det er i denne livssfære, at fjenden konkretiseres og kendetegnes. Således blev Pauls inferiøre sansefunktion, som havde en stærk indflydelse på den mørke side af hans natur, naturligt projiceret på hans far. Pauls skygge kom til udtryk som en mægtigt virkende ubevidst materialisme, en stiv konventionalitet, overfølsomhed over for autoriteters meninger, umoden sensualitet og en tilbøjelighed for fysisk vold. De fleste af disse egenskaber benægtede Paul lidenskabeligt. Det eneste, han ville anerkende, var sensualiteten, da den harmoniserede med hans eget »image«. Disse mindre behagelige egenskaber syntes naturligvis at tilhøre hans far, som for ham symboliserede Saturn: Autoritativ, konventionel, blottet for forståelse for andet end penge og materielle værdier. Projektionen strakte sig ud over hans far og til samfundet, som også viste sig for ham som symboliseret af Saturn, og han hadede begge. Det er indrømmet, at Pauls far udgjorde en »knage«, som skyggeprojektionen nemt kunne hænges op på; men han var hverken værre eller bedre end så mange andre mennesker i den generation, og han havde mange fremragende egenskaber. Gennem sin far og det samfund, som han bifaldt, symboliserede Saturn i Jomfruen for Paul også en kvælende hæmning og en troskab mod meningsløse regler. Dette var uforeneligt med hans Skytte-prægede kærlighed til frihed. Verden syntes fuld af en utålelig orden, som truede med at dræbe alt liv i ham. Det faldt ham aldrig ind, at den positive side af disse frygtindgydende jord-egenskaber var den praktiske klogskab, der var nødvendig for at hans drømme kunne blive til virkelighed.

Som så mange andre intuitive mennesker, følte Paul, at han var sin egen herre, men han glemte at tage sin egen skyggeside i betragtning. Bevidst var han fuld af strålende lyse idealer og var oprigtigt bekymret for sine medmenneskers fremskridt. Ubevidst, ved roden af hans sjæl, arbejdede den mørke side, symboliseret af Saturn, på at gøre brug af hans naturlige evner med det formål at få kontrol over andre mennesker; og det fremmedgjorde ham først fra sig selv og så fra dem, han var tilknyttet via et udbrud af tyrannisk opførsel, hidsighed, fysisk

vold og en vis dunkelhed i hans omgang med pengesager – et adfærdsmønster, han ofte tilskrev autoritære figurer som politiet, regeringen og i særdeleshed faderen. Disse udbrud, som han altid forklarede på den klassiske måde: »Det var pludselig noget, der kom over mig« – begyndte naturligvis at gå ud over netop de mennesker, som han havde allermest brug for til at hjælpe sig, og jog dem dermed væk. Organisationen begyndte at mislykkes, fordi han havde fået ry for at være en lille Hitler, som ikke selv kunne leve op til de idealer, som han med så stor tungefærdighed prædikede for alle andre. Han blev dybt såret over disse anklager, og anså dem for at være aldeles uretfærdige.

Pauls vanskeligheder blev bestemt ikke bedre af, at der ikke er nogle personlige planeter i luft i hans fødselshoroskop. Dette antyder, at han mangler den objektive og upersonlige vurdering og analyse af sine egne motiver og adfærd, som måske ville have ladet ham indse, hvad det var, han var i færd med at gøre. Som redskab for bevidstheden er Pauls tænke-funktion ikke mere pålidelig end hans sanse-funktion.

Det ville være »unfair« at anklage Paul for forsætligt hykleri. Han var ikke bedre til at kontrollere det, der var inde i ham, end et barn til at kontrollere sin destruktive side. Han gjorde, hvad han kunne for ikke at se på den, og han begik dermed en synd, der ikke er værre end det, de fleste andre af os gør. Men man kan ikke tvinge skyggen ned i ubevidsthed uden at måtte tage konsekvenserne af det. Ved at undertrykke næsten enhver side af sin sanse-funktion, og ved at nægte seksualiteten enhver gyldig værdi, dømte han skyggen til et liv i en underverden. Og fordi han betragtede enhver værdsættelse af materielle ting som noget ondt, begyndte skyggen at opføre sig på en ond måde. Pauls adfærd i mand-kvinde forhold var umoden og utilfredsstillende. Ved at holde et sandt harem af kvinder og offentligt prale med sine erobringer, søgte han desperat at kompensere for den vage følelse af seksuel utilstrækkelighed, som plager så mange intuitive. Det lykkedes ham dog aldrig rigtigt at vinde nogen tillid til sin manddom, og han kunne heller ikke holde et ordentligt forhold gående i mere end få måneder ad gangen. Da han blev interesseret i at få sit horoskop lagt og undersøgt, blev han foruroliget af en række besynderlige drømme, som i høj grad karakteriserer en skygge, der går amok, fordi man ikke har taget sig af den. Han blev jaget og tortureret af mørke figurer, forklædt som brutale politifolk eller Gestapo-officerer, som han alle

sammen øjeblikkeligt identificerede med sin far. At disse figurer repræsenterede hans egen underbevidsthed var en kendsgerning, han ikke kunne acceptere.

Hvis et element er dominerende i fødselshoroskopet, kan man ikke nægte den side af det psykiske, som den symboliserer, at komme til udtryk. Men på grund af Pauls stærke modvilje mod at acceptere sin egen mørke side, forblev de fire jordplaneter i hans horoskop, alle kanaliseret gennem Saturn, ubearbejdede, og opførte sig, som var de et separat væsen, der havde til hensigt at ødelægge ham. Skyggen var i dette tilfælde absolut ude på at ødelægge, men ikke på en umotiveret måde, for det ubevidste vil altid forsøge at kompensere for bevidsthedens ensidige holdning og vil til tider ty til nødvendigheden af at nedbryde ego'et for på den måde at opnå den balance, som den søger. Således må der i eventyrene være en fjende, der forsøger at ødelægge helten, for kun på den måde kan helten nå sit mål.

Vi har i Pauls tilfælde et klassisk eksempel på et menneske, involveret i en voldsom kamp med en side af hans egen sjæl. Saturn placeret i det hus, der er forbundet med barndom, hentyder til en intens følelse af utilstrækkelighed og et desperat behov for at genskabe den barndom, han egentlig aldrig havde oplevet – en barndom, som hans temperament, der hælder stærkt mod det følelsesmæssige, krævede, men som hans familie ikke kunne give ham. Følgelig var han skiftevis det lille, sårbare barn og tyrannen. Og følelsen af utilstrækkelighed fandt kompensation gennem det ubevidste som en enorm inflation, der begyndte at antage arketypiske, homeriske proportioner: Paul følte sig hemmeligt som en slags Messias, der led martyrdøden, en misforstået og bagtalt profet, forfulgt af alle, kongen, der frembæres som rituelt offer for at hans undersåtter kan få del i hans magt. Han gik den sædvanlige runde fra den ene terapeut til den anden og afbrød altid sin behandling – eller blev upålidelig med betalingen – i samme øjeblik problemet med skyggen kom under ransagelse, nøjagtigt lige som et lille barn mente han, at en anden skulle få alle de slemme ting til at gå væk. Men som eventyrene fortæller os, må man elske uhyret for dets egen skyld, før det kan blive til den smukke prins.

Resultatet blev, at Paul blev udstødt af den organisation, der betød mere for ham end alt andet i hans liv. Den fortsatte endda med at virke med succes uden ham, hvilket var endnu et hårdt slag for hans ego. Skønt den frygtelige splittelse i hans natur mellem mørke og lys kunne have været bearbejdet til et pragtfuldt, produktivt redskab,

skabte den efterhånden den værst tænkelige situation for et menneske, der har så hårdt brug for andre mennesker: Komplet isolation. Det er gennem oplevelser af denne art, at Saturn, forklædt som Lucifer, tvinger os i knæ. Men det er kun gennem erfaringer af denne art, at vi kan nå til viden om de muligheder, der ligger i vore psyke.

Erfaringen med skyggen kunne have været springbræt til et virkeligt skred i psykologisk vækst, hvis Paul havde været villig til at påtage sig det moralske ansvar, det er, at acceptere sit eget mørke. Der findes ingen let løsning på problemer af denne art, for som Jung siger, kræver det en enorm og ofte skræmmende anstrengelse at gøre sig sin skygge bevidst. Denne psykiske figur sammenfatter alt det, vi foragter mest i os selv; og for at erkende, at han personificerer den »manglende« halvdel af os, må bevidsthedscenteret skifte fra det typiske egoperspektiv til et, der ligger et eller andet sted i midten, mellem trækket fra modpolerne. Dette er et vanskeligt foretagende, fordi ego'et føler, at det vil blive ødelagt af et sådant skift. Det, der i virkeligheden bliver ødelagt, er ikke ens evne til at være sig selv eller ens identitet, men snarere troen på, at ego'et er herre i sit eget hus. Det er en lektie i ydmyghed, der er meget forskellig fra den vores kristne moral lærer os, fordi guddommen i os, som vi skylder troskab, har to hoveder ligesom Janus.

Mens dette bliver skrevet, er Paul stadigvæk søgende, føler sig stadig forfulgt, desillusioneret og forrådt. Han forstår ikke, hvorfor han er blevet vraget og foretrækker at tro, at en anden i organisationen ønskede hans magtposition. Det er absolut muligt, at den sande mening med denne vigtige og potentielt værdifulde erfaring ikke vil gå op for Paul før ved tidspunktet for hans Saturn-runde, når planeten har transiteret tilbage til Jomfruen, det tegn, den var placeret i ved hans fødsel. På det kritiske tidspunkt, hvor dette indtræffer, vil, som Marc Roberton har vist i »The Transit of Saturn«[1], alt, hvad der er falsk inden for ego'et begynde at bryde sammen, og det ubevidste gør en kraftanstrengelse mod komplettering. For Paul ligger det tidspunkt hele to år frem i tiden, og han har chancen for, fra nu af og til da, at lære den lektie, som Saturn har at lære: Intet dør, som ikke først er levet ud, og hvis man kun vil indse det, man har lyst til, vil det være en fattig og snæver synsvinkel i forhold til den visdom, der ligger i den

1. Marc Roberton: The Transit of Saturn, The Astrology Centre of the Northwest, Seattle 1973.

fuldt ud bearbejdede sjæl. Det, man ikke vil indse, vil i virkeligheden forblive at være den sande herre.

Saturn, som astrologisk symbol, er både vores største fjende og vores bedste ven, for gennem vores smerte og frustration lærer vi det væsentlige ved hans betydning: Skyggen er en fjende, fordi vi selv gør den til det. Vi er ikke i stand til ganske og aldeles at frigøre os fra vores inferiøre og primitive side; men måske er det kun vores menneskelige ideal om perfektion, der får os til at trodse naturen og nægte den retten til at indeholde det, vi kalder underlegenhed i skaberværket. En omhyggelig betragtning af Saturn i fødselshoroskopet burde minde os om, at det må gøre ondt, før det kan blive godt, og en astrologisk analyse af planeten kan være en hjælp til anbringelse af den psykiske kraft, som er undvigende og vanskelig, nogle gange destruktiv, men altid stræbende mod fuldkommenhed i det rette perspektiv.

V
Den indre partner

Arbejdet med at indse er nået,
nu gælder det arbejdet med hjertet,
med alle de billeder, der er fanget inde i dig; for du
besejrede dem, men du kender dem endnu ikke.
Oh se, manden inde i, kvinden inde i dig –
en skabning, født ud af en mangfoldig natur,
en nyfødt skabning, men endnu aldrig elsket.
Rainer Maria Rilke

Det har ikke den store betydning, hvem man gifter sig med, for man kan være sikker på, næste morgen, at opdage, at det er en anden.
Samuel Rogers

Da Rider Haggard skrev om Ayesha i romanen *»She«*, havde han helt bestemt et klart og veldefineret billede af den ideelle kvinde i tankerne, en personifikation af alt, hvad der er mystisk, fascinerende og magtfuldt ved det feminine. Ayesha er næppe et portræt af en kvinde, skabt af kød og blod; hun er et symbol på alle kvinder, indeholdende – som alle symboler – de tilsyneladende uforenelige modsætninger af det feminine princip i sig. Hun ejer århundreders klare visdom, men opfører sig alligevel på en utrolig dum og hævngerrig måde. Hun elsker med intens og løssluppen lidenskab, men er i stand til at udvise ekstrem kulde og reservation. Hun indeholder alverdens mildhed og lægende kræfter, men er i stand til at begå brutale og yderst grusomme handlinger med en forfærdende ligegyldighed over for menneskeliv. Hun er på én gang overmenneskelig og undermenneskelig, og ligner i det hele taget ikke naboens datter ret meget. Det samme kunne siges om enhver kunstner eller digter, som det er lykkedes i sin skildring, at belive sine inderste fantasier om det feminine; man kunne anføre en endeløs række af eksempler (fra Leonardos Mona Lisa over Dostojevskijs Nastasya Ivanovna i »Idioten« til Fowles' »Den franske løjtnants kvinde« og Durrel's »Justine«). Et tilsvarende billede af man-

den, skildret af kvindelige kunstnere og forfattere, er ikke repræsenteret i samme grad, men som eksempler kunne nævnes Heathcliffe, dette usædvanlige menneske i Emily Brontë's fantasi og heltene i Anne Radcliffes »Gothic novels«, »Den røde Pimpernel« og fra senere tid Francis Crawford of Lymond, skildret i Dorothy Dunnett's mest solgte historiske romaner – som måske ikke er den »bedste litteratur«, men alligevel tjener glimrende som eksempel på dette fænomen. Disse kunstværker kan være baseret på en levende mand eller kvinde, men er ikke livagtige skildringer af et menneske. Alle har de dette påfaldende arkaiske over sig, arketypens overmenneskelige og undermenneskelige egenskaber, en mytisk mægtigere-end-livet statur. De er skildringer af det ubevidste idealbillede, som den levende mand eller kvinde formår at aktivere i kunstneren, og dette billede kan i virkeligheden være så mægtigt, at det forlanger at komme til udtryk, hvad enten der findes et virkeligt menneske, der kan tjene som katalysator eller ej.

De af os, der ikke er kunstnere, kan alligevel godt bære rundt på dette indre billede, og mange mænd og kvinder vil kunne beskrive en type, som indeholder alt det, de søger hos det modsatte køn. Disse indre billeder ejer en særegen fortryllelse og autonomi. De er den ubevidste psykes indhold og som alt andet ubevidst indhold, vil de blive projiceret på aktuelle mennesker, der på den ene eller den anden måde kan tjene som passende »knager«. Derfor vil vi tit se den typiske situation, at en mand har et klart defineret – skønt ofte ubevidst – indre billede og fortolkning af kvinden, som han atter og atter projicerer på de kvinder, han møder. Han tror selv at have fundet den perfekte kvinde, når han bliver forelsket; og når projektionen bliver lidt tyndslidt, og den virkelige kvinde kommer til syne bag den, vil han være tvunget til at indrømme, at han må foretage justeringer i sin holdning til forholdet. Ofte vil han reagere ved at blive alvorligt skuffet, som om han var blevet narret eller snydt – og i det tilfælde vil han ikke blive klar over, at det er hans egen projektion, der har ført ham bag lyset. Det er forbløffende, hvor mange mennesker, der efter bryllupsrejsen anklagende siger til deres partner: »Hvor har du dog forandret dig!« Og i virkeligheden er det slet ikke partneren, men projektionen, der har forandret sig. En anden mulighed er, at en mand forsøger at acceptere sin kone, som hun er, som et helt menneske, mens han stadigvæk anerkender det indre billede som sit eget og derved prøver at bevidstgøre de egenskaber, som det symboliserer,

inde i sig selv. Billedet hænger, når alt kommer til alt, sammen med hans egen psyke. Denne klassiske skillevej er det, der i daglig tale betegnes som: »Forelskelsen er gået over«, og det er et krisepunkt, som uundgåeligt vil ramme ethvert par efter et vist tidsrum. Her er i en nøddeskal den kurs, som så mange forhold følger, og her er frem for alt det punkt, hvor vi forkludrer tingene, fordi vi ikke indser betydningen af det, der er sket.

Der findes en kvinde i enhver mand og en mand i enhver kvinde, og denne fundamentale sandhed er ikke blot biologisk – for alle indeholder vi recessivt de arvelige levn af det modsatte køn på vore egne kroppe – men også psykologisk. Jung har defineret disse transseksuelle ubevidste billeder som animus og anima, og astrologien drager den samme slutning angående indbyrdes forhold mellem mandligt og kvindeligt inden for mennesket, ud fra tilstedeværelsen af såvel maskuline som feminine tegn og planeter i fødselshoroskopet. Man behøver ikke at være særlig skarpsindig for at få øje på en udvikling, der går i retning af en udvidet opmærksomhed på denne naturlige dualitet i mange nye bevægelser, der er indstillet på at ændre det traditionelle kønsrollemønster. Og selv om det måske forekommer nogle en smule pinligt at erkende det, er den sandhed, der ligger til grund for sådanne bevægelser åbenbare inde i ens egen psyke. Men at udleve den kønslige dualitet på en kreativ og konstruktiv måde, uden at gøre vold på hverken den biologiske arv eller det ubevidste, fordrer en betragtelig indsats.

Anima og animus er to af de mest mystiske figurer, som den analytiske psykologi har udforsket; og skønt Jungs begreber i høj grad er betegnende – anima, det feminine, betyder sjæl, mens animus, det maskuline, betyder vind eller ånd – har de været kendt under andre navne gennem menneskets historie. De er blevet skildret i myter og eventyr, religiøse temaer og kunst i alle kulturer ned gennem århundrederne. Selv med den mangfoldighed af beskrivelser, Jungs værker giver, vil disse ubevidste billeder forblive abstrakte begreber for dem, som ikke bevidst og direkte har erfaret deres magt. Men så abstrakte de ved første øjekast end kan se ud til at være, er det umagen værd at gøre et forsøg på at forstå dem i nogen grad, og endnu mere at opnå et nogenlunde meningsfyldt forhold til dem. For det er disse symboler, hele spørgsmålet om maskulin og feminin vekselvirkning i al dens indviklede beskaffenhed drejer sig om.

> Animus er en åndelig leder, en mellemmand mellem bevidsthed og ubevidsthed, og en personifikation af sidstnævnte ... Animus giver kvindens bevidsthed evnen til reflektion, overvejelse og selverkendelse.[1]

Den kvinde, som er i stand til, selv i let grad, at erkende animus' egenskaber og at adskille sin feminine jeg-bevidsthed fra ham, kan begynde at samarbejde med den ubevidste transseksuelle side af sin natur. Hun kan således begynde at gøre sig fri af den almindelige vane, det er at projicere ham ind i en levende mand. Følgelig vil hun have et udgangspunkt, der bevirker, at hun kan forholde sig mere meningsfuldt til sin partners maskuline værdier, i stedet for at lade sig forvirre af dem og af ham; og desforuden opnår hun en forøget viden og opmærksomhed ikke blot angående sin egen kvindelighed, men også om de muligheder der ligger i hendes eget sind og ånd. Kvindens psykologi udspringer af instinkt og af instinktiv reaktion på livsstrømmen. Den bevidst udviklede animus' mægtige gave er en mening, som tillader hende af reflektere, skelne og opdage meningen med hendes eget liv og handlinger.

Ligesom der i enhver kvinde findes maskuline kræfter, findes der i enhver mand en feminin side.

> Det tilhører ham, dette farlige billede af Kvinden. Hun står for den loyalitet, som han i livets interesse somme tider er nødt til at undvære. Hun er den yderst tiltrængte kompensation for de risici, kampe og ofre, som alle ender i skuffelse. Hun er lindringen for al livets bitterhed, og samtidig er hun den store illusionist, forføreren, der trækker ham ind i livet med sin Maya – og ikke blot ind i livets fornuftige og nyttige aspekter, men i dets skræmmende paradokser og ambivalenser, hvor godt og ondt, succes og ruin, håb og fortvivlelse, opvejer hinanden.[2]

Den mand, som har bare lidt forståelse for anima og er blevet klar over hendes autonomi, kan begynde at samarbejde med denne ubevidste, feminine side af sig selv. Ved at gøre dette, vil han i langt højere grad være i stand til at forstå sin partners identitet, og dermed

1. Aion.
2. Aion.

give hende lov til at være sig selv. Han vil også i højere grad kunne acceptere sin egen mandighed, efterhånden som han bliver sig sine følelsers skjulte og hemmelige kilder og sin evne til kærlighed bevidst samtidig med, at det åbner nye muligheder for udtryk af kreative visioner og sensitivitet.

En hindring for forståelsen af disse indre partnere, som vi er henvist til hele livet, er, at vi er bundet til sociale definitioner på, hvad der er maskulint, og hvad der er feminint, hvilket gør det vanskeligt for anima og animus at finde plads til et mere konstruktivt udtryk. For mange mennesker er maskulinitet og femininitet defineret som et sæt handlinger eller et bestemt adfærdsmønster og ikke som de arketypiske kræfter, som gennemtrænger livet i dets helhed. Ifølge dette begrænsede og to-dimensionale syn er en mand en, som har succes, er aggressiv og dominerende, mens en kvinde er huslig, passiv og underdanig. Forsøget på at definere det udefinerbare bliver yderligere problematisk under vort voldsomme oprør mod »køns«-roller. Selv om dette måske er nødvendigt og uundgåeligt i øjeblikket tilslører og komplicerer det ikke desto mindre ethvert forsøg på forståelsen og anerkendelsen af det mandlige og det kvindelige inde i os selv.

Er man villig til at lytte til, hvad andre mennesker siger og opleve dem, er det tydeligt, at der er en fundamental forskel på maskulin og feminin psykologi. Som Swinburne siger, personificerer manden kærligheden til sandheden, mens kvinden personificerer kærlighedens sandhed. Denne fundamentale sandhed, som Jung forklarer som polariteten mellem Logos (tanken) og Eros (kærligheden) er til stede i alt liv og er en afspejling af arketyperne. Imidlertid synes det for mange menneskers vedkommende at udgøre en trussel – især for den yderste fløj af kvindebevægelsen, som føler, at en sådan skelnen er en tilsværtelse af kvindernes rettigheder. Analytisk psykologi har aldrig påstået, at det kun er mænd, der er i stand til at tænke og kun kvinder, der er i stand til at føle. Tilstedeværelsen af anima og animus i ethvert menneske er et vidnesbyrd om ethvert individs helhed. Men det dybeste udspring for værdier og motiver er forskellig i mandlig og kvindelig psykologi. Det er en skam, at der i vor tid er opstået så mange misforståelser, lige som det er en skam, at Freuds begreb om »latent homoseksualitet« stadig skal være et skræmmebillede for mange mennesker, der føler, at det at give udtryk for den transseksuelle side af deres natur på en eller anden måde vil gøre dem til homoseksuelle. Det modsatte vil sandsynligvis vise sig at være tilfældet. For det, vi

kalder homoseksualitet, er ofte et resultat af en total undertrykkelse af de ubevidste figurer, der – ligesom enhver anden bestanddel af det ubevidste – vil vende sig mod en som modstander og overmande bevidstheden, hvis de føler sig truet af arrogance og foragt fra jeg'ets side.

Det er en nytteløs teori at påstå, at kvinder, uanset hvor begavede de er i intellektuel henseende, har en tendens til at lægge størst vægt på menneskelige forhold, og at mænd, uanset hvor kreative og sensitive de er, har tendens til at sætte præstation, struktur og idéverden højest. Hver især må gøre disse ting op. For mange menneskers vedkommende forbliver anima og animus ganske ubevidste og vil dermed blive projiceret; eller de kan gøre oprør mod jeg'ets undertrykkelse og på listig vis tage bevidstheden i besiddelse i en sådan grad, at de beskadiger menneskets naturlige forhold til vedkommendes egen seksualitet. Man kan således uforvarende identificere sig med dette ubevidste element i sig selv, idet man tror, at det er ens bedste side; og det er ikke noget rart syn, da alt, hvad der er ubevidst, har en temmelig primitiv og »inferiør« kvalitet, idet den ikke er individualistisk. På dette fænomen kan vi passende bruge ordet »fjendskab«, som er det karakteristiske resultat af ubevidst identifikation med anima eller animus.

Den animus-dominerede kvinde ænser ofte ikke den kendsgerning, at de argumenter, hun fremkommer med og de tilsyneladende velinformerede men ofte dogmatiske meninger, der er fremherskende ved hendes udtalelser, ikke er vundet ved eftertanke, men i virkeligheden er lånte; og sædvanligvis bekendtgøres de ikke for sandhedens skyld, men kun for at vise, at »hun ved nok, hvordan tingene hænger sammen«. Hun vil altid være parat til slagsmål i hemmelig overbevisning om, at alle mænd er ude på at dominere hende, uden at gøre sig klart, at hun ligger under for den ubevidste mand inde i sig selv. Derfor føler hun, at hun frem for alt må bevise sin overlegenhed over for mænd. Dette er på ingen måde det samme som den kvinde, der i sandhed søger forståelse og udvikling af tanken. Der er en umådelig stor forskel på den aura, de hver især udstråler, og den førstnævnte vil i almindelighed blive genkendt, ikke blot ved sine ejendommelige, cliché-agtige argumenter, men ved, at enhver mand, der er i stue med hende, vil rejse børster, når hun nærmer sig. Den anima-besatte mand vil, med sin ubevidste, ubehagelige lunefulde opførsel, sine hæmninger, sin personlige forfængelighed og pirrelighed, sprede en sky af

forgiftet atmosfære. Han udsender en særegen pirrelighed og smålighed, en uærlighed og svaghed, hvis man kræver et ærligt svar af ham, en manipuleren sig frem, som ligefrem er falsk og omgående indgyder kvinder mistillid. Han er hemmeligt overbevist om, at han er nødt til at besnakke andre, til at give ham det han ønsker, og han mister sin naturlige ærlighed på den bekostning, eller han kan måske sprede et svagt skær af »glamour« over alt, hvad han siger og foretager sig således, at man er efterladt med en tydelig fornemmelse af, at han altid optræder, spiller en rolle, i stedet for at være naturlig over for hver enkelt person.

> Da animus har en forkærlighed for diskussioner, kan man bedst betragte ham i virksomhed i diskussion, hvor begge parter er sikre på, at de har ret. Mænd kan også diskutere på en yderst kvindagtig måde, når de er anima-besatte og kan således være omdannet til deres egen anima's animus. For deres vedkommende bliver det et spørgsmål om personlig forfængelighed og pirrelighed (som om de var kvinder). For kvinders vedkommende er det et spørgsmål om magt, hvad enten det gælder sandhed, retfærdighed eller en anden »hed« – for stormagasinet og damefrisøren har på forhånd sørget for deres forfængelighed.[1]

At undslå sig den bevidste anerkendelse af anima og animus er ikke blot en fornægtelse af den menneskelige psykes bevægelse mod helhed, men det er sædvanligvis også yderst ødelæggende for personlige forhold.

> Når animus og anima mødes, drager animus sit sværd af magt, og anima udspyer sin gift af illusion og forførelse.[2]

Mens den sky af »fjendtlighed«, der omgiver manden hovedsageligt består af sentimentalitet og vrede, kommer den hos kvinden til udtryk i form af postulater, fortolkninger, insinuationer og mistydninger, som alle har til formål (nogle gange lykkes det endda) at splitte forholdet mellem to mennesker.[3]

1. Aion
2. Aion
3. Aion

I ethvert menneskeligt forhold er der, som mange forfattere har påpeget, ikke blot to mennesker, der er fire. Mandens bevidste ego og kvindens bevidste ego ser ud til at være deltagere, men desforuden er der de to indre partnere. Man kan ikke gøre sig for megen umage med at være opmærksom på den subtile ændring, der indtræder, når disse arketyper trænger sig vej ind i bevidstheden, hvilket næsten altid sker under stærk følelsesmæssig smerte. Hvis det ikke var så pinligt, ville det være fornuftigt at gå rundt med en lille båndoptager, så man kunne lytte til sig selv under en diskussion og høre det ubevidstes stemme. Anima og animus ville næppe vedblive at være abstrakte begreber efter få minutters afspilning. I stedet for at antage, at disse arketyper er blot og bar teori, og at man altid har kontrol over sine egne ord og handlinger, ville det være klogt at behandle disse ubevidste figurer med den respekt, de fortjener, nemlig som autonome realiteter, der lever sammen med os inden for den samme hud. For det er så sandelig på den måde, det foregår.

På samme måde som skyggen, opfattes anima og animus ofte først som billeder i drømme og fantasier. De forbliver fri, selvstyrende og uden for menneskets kontrol, for de er en del af den ubevidste psykes naturlige liv og kan aldrig fuldstændig underordnes ego'ets ønsker. I virkeligheden ligger det omvendte sandheden nærmere, for ego'et er objektet, og det ubevidste personificeret af anima eller animus, subjektet. Som levende fysiske partnere kan disse to arketyper ikke domineres, uden at de udsættes for alvorlige konsekvenser af ubevidst sabotage, og de kræver vort samarbejde i deres ønske om bevidst anerkendelse ligesom en vis grad af ydmyghed fra ego'ets side.

> Begge er de ubevidste magter, »guder« i virkeligheden, som oldtiden ganske rigtigt opfattede dem. At kalde dem det, er at give dem den centrale position i psykologisk målestok, som altid har været deres, hvad enten man bevidst anerkender det eller ej. For deres magt vokser i samme grad, de forbliver ubevidst. De, der ikke ser dem, er i deres magt.[1]

Kun ved at arbejde med erkendelsen af disse figurer, kan der finde en virkelig indre forening sted inde i mennesket, således at man vil være i stand til at give udtryk for begge sider af sin sjæl på en kreativ måde.

1. Aion.

> … Bearbejdelsen af skyggen, eller virkeliggørelsen af det personligt ubevidste, markerer det første skridt i den analytiske proces, og … uden den, vil en erkendelse af anima og animus være umulig. Skyggen kan kun forstås i relation til en partner, og anima og animus kun i forholdet til en af det modsatte køn, for kun i en sådan relation træder deres projektioner i kraft.[1]

Forhold, som indeholder det mindste element af »forelskelse«, vil uundgåeligt indeholde anima- og animusprojektioner; og den ejendommelige følelse af at kende den elskede på forhånd, er kun alt for let at forklare med den kendsgerning, at man i virkeligheden er blevet forelsket i sig selv. Det, der gør det forskelligt fra narcissisme, er, at den »elskede« ikke er det bevidste ego, men en side af det ubevidste selv. Følelsen af på forhånd at kende er ofte blevet forklaret ved reinkarnation. Sådanne forhold, siger man, er en fortsættelse af et møde startet i et andet liv, som genkendelsen af den »elskede« stammer fra. Dette argument er ikke nødvendigvis uforeneligt med det, vi har sagt m.h.t. anima og animus, for vi kender i virkeligheden ikke disse forestillingers sande natur, eller rødderne som de er udsprunget af. Til trods for reinkarnation, er projektion et helt sikkert element i »kærlighed ved første blik«, selv om dette ikke er ensbetydende med, at sådanne projektioner er skadelige eller negative, tværtimod er de den nødvendige katalysator for et forhold, ligesom et forhold er en nødvendig katalysator for selverkendelse. Det er på grund af vores søgen efter den indre partner, at vi er i stand til at tage imod livet. Anima og animus er i dybeste forstand derfor ledere, for de forener individet med den mægtige arv af kollektive billeder og erfaringer som danner baggrunden for ens personlige liv; og i virkeligheden er de skæbnens redskaber, idet de fører os ud i situationer, som vi ellers uden tvivl ville søge at undgå – hvorved vi ville undgå enhver kamp og enhver bevidsthed. Skønt vi søger disse indre partnere uden for os selv, lever de inde i os og driver os ud i netop de oplevelser, som opponerer mod vore bevidste ønsker. Anima forfører vedvarende manden ind i følelsernes og de emotionelle forviklingers verden, der er lige så ubehagelig for hans natur, som undervandssvømning er det for en kat; og kvinden drives vedvarende af animus ud i isolation, uafhængighed og realisation af sig selv, hvilket står i modsætningsfor-

1. Aion.

hold til hendes instinktive tilbøjelighed til at leve gennem personlige forbindelser og ubevidst identifikation med andre mennesker. Til tider kunne vi godt have lyst til at forbande vore forræderiske ledere, som i stedet for at bringe os lykke, bringer os ud på kanten af afgrunden og ofte styrter os lige ned i den; og dog, uden dem, ville der ikke være nogen form for vækst, ingen glæde, ingen forståelse og intet, der berettigede ordet »liv«. I anima- og animusfigurerne ligger der gemt det dybeste mysterium, og det er gennem dem, man i et sandt lys kan se, på hvilken måde forholdet mellem mennesker er en vej til indre udvikling og den levende virkeliggørelse af en rejse til det dybeste center i en selv.

Som andre arketypiske figurer har anima to ansigter. Dette er ofte et virkeligt problem for en mands bevidste accept af hendes værdi, for mens han kan klare den »lyse« side – kreativ, inspirerende og magisk – er den mørkere og mere utæmmede side ofte ikke særlig behagelig. Det er langt lettere at projicere den sidstnævnte over på en levende kvinde og betragte hende som destruktiv og fortærende. Og dog findes lys ikke uden mørke. Anima indeholder alle mandens kollektive erfaringer om kvinden og er derfor et symbol på det arketypiske, feminine princip; hun er forbundet med forhold og følelser og personificerer den side af det ubevidste i manden, som kæmper hen imod foreningen med andre mennesker. I en vis henseende er anima-figuren ens for alle mænds vedkommende. Man kunne sige, at der kun findes én Kvinde, én essens af det feminine, som der i virkeligheden ikke findes ord for, men som kendetegner det samme for alle mænd. Det er denne lighed, denne kollektive enhed, der giver anima-figurer som Ayesha eller endda en anima-type som Marilyn Monroe deres mægtige magt og fortryllelse.

Foruden dette kollektive ansigt har anima også en personlig side. For den ene mands vedkommende vil det indre billede måske være mørkt, sensuelt og blasert; for en andens kan det være lyst, muntert og uskyldigt. Anima, som udtryk for kollektiv personificering, er i højeste grad også farvet af mandens erfaringer med kvinder, i særdeleshed med hans mor. Så selv om essensen af det feminine forbliver ens, vil det indre billede være forskelligt fra mand til mand. De fyldige nymfer og gudinder, som Rubens malede, har måske virket tiltrækkende på Rubens, men for en anden mand vil den slanke og drengede skikkelse, som en skuespillerinde som Mia Farrow har, være at foretrække. Man kan også se, hvorledes fysiske typer vil være moderne i de forskellige

perioder af historien. Det vidunderlige kvinde-ideal i Elisabethansk eller Viktoriansk tid var meget forskelligt fra det, vi i dag anser for at være smukt. Romerne filosoferede over dette problem: De gustibus non disputandum est (smag og behag er forskellig). Billedets fysiske egenskaber er symbolske og er udtryk for indre egenskaber, som er langt vanskeligere at gøre rede for. Lader man fysiske træk tale til hjerte og intuition, vil de afsløre essensen af en person.

I »*The Symbolic Quest*« udarbejder Edward Whitmont en forsøgsvis typologisk klassifikation af »det feminine«, beskrevet af Toni Wolff.[1] Det er en arketypisk klassifikation og skal ikke tages for bogstaveligt; men kvinder har en tendens til ubevidst at identificere sig med eller personificere en af disse fire fundamentale sider af det feminine princip. Og samme fire billeder gælder også for anima. De kaldes Moderen, Hetæren, Amazonen og Mediet. Sædvanligvis vender mandens bevidsthed et af disse fire anima-ansigter op mod lyset, hvilket vil drage ham mod den type kvinde, som typisk repræsentant for det feminine.

Moderen er en figur fuld af beskyttende, nærende og omsorgsfulde egenskaber. Hendes lyse ansigt repræsenterer hjem, sikkerhed, trøst og tilgivelse. Det er personifikationen af medfølelse og instinktiv visdom. Hendes mørke ansigt repræsenterer det besidderiske, fortærende og ødelæggende, det mørke skød, som drager manden væk fra livet og ind i døden. Den mand, som har lænket sig selv til dette billede, og som ikke er i stand til at forstå, at det feminine har mange facetter, men alene er bundet til dette ene, vil i al almindelighed føle sig tiltrukket af kvinder, som virkelig kan tage sig moderligt af ham; og han vil sædvanligvis kæmpe mod den afhængighed, hjælpeløshed og lammelse, som et overmål af en sådan forbindelse medfører. Hetæren er en helt anden figur, og ældre tiders kurtisaner var træffende symboler på dette anima-billede: Intellektuelt begavede, kulturelle, æstetiske, hengivende sig til de personlige aspekter af kærlighed og smiger, lunefulde, ustadige, brogede, sommerfugle-agtige. Dette ansigts lyse side repræsenterer følelse, forfinet til at omfatte kultur og kærlighed til skønhed. Det mørke ansigt er koldt og ubarmhjertigt, uforudsigeligt, vildledende og vægelsindet, ude af stand til at være loyal i noget forhold. For en mand, der er bundet til billedet af Hetæren, vil kvinder ligne sommerfugle, der bringer skønhed, lys og farve, men ikke er til

1. The Symbolic Quest.

at stole på, foranderlige som vinden, ude af stand til at tilbyde nogen som helst følelse af sikkerhed eller rodfæstethed.

Amazonen – opkaldt efter græsk mytologis krigskvinder, der tilbad jomfru-gudinden – er en stærk, dygtig, jord-figur, effektiv, en man kan støtte sig til og fuld af jordisk visdom. Hendes lyse ansigt er evnen til at magte virkeligheden, at klare den materielle verden og dens indviklede beskaffenhed, at give sikkerhed og stabilitet. Hendes mørke ansigt er dominerende, manøvrerende, selvhævdende, begrænsende, struktureret, dogmatisk, bundet af tradition og lov. Den mand, der er bundet af Amazonen, kan søge forhold, hvor hans liv vil blive effektivt ordnet og organiseret for ham således, at han kan få lov til at udøve sine kreative visioner. Negativt set, kan dette være ensbetydende med et fangenskab, der bevirker en tilstand af evig barndom, som ikke tillader ham at foretage sig noget for sin egen skyld. Mediet, Amazonens modsætning, er sværmerisk, og hun er seer, den kvindelige profet, som kan åbne for universets hemmeligheder. Hun samtaler med guderne og bringer spontanitet, glæde, ekstase og en hengiven sig til øjeblikket. Hendes lyse side er den intuitive, den inspirerende, den kreative ånds kar. Hendes mørke ansigt er hysteri, vanvid, kaos, en vild hengiven sig til det kollektive og til deliriets og visionernes dæmoniske magter. Den mand, som er bundet til en anima som Mediet, vil måske finde, at han har fundet en muse, en katalysator til udtryk af kreativitet og mening i hans liv. Alternativt vil han finde, at han er blevet ofret på alteret for kaos, idet hans vilje, struktur og behov for at opnå noget af værdi i verden bliver opløst i en hvirvel af blændværk, eller i en drømmeverden, som forleder ham til at tro, at han er helten uden at have udført dåden.

De egenskaber, der er indeholdt i disse fire figurer, er sider af mandens egen ubevidste psyke. I deres helhed kan disse figurer ikke identificeres med en levende kvinde, for de er symboler; men nogle kvinder er bedre egnet som knager til at projiceré det ene eller det andet symbol på end andre. Problemet ligger i at bringe den visdom og det liv, der ligger i disse symboler, op i bevidstheden, for de tilhører en selv og kan ikke leves ud gennem en partner, hvis en mand skal indgå det virkelige indre ægteskab og oprette et forhold til anima. Forsøger han at forblive ubevidst, vil hans partner, der bærer byrden af projektionen, i almindelighed – frivilligt eller ufrivilligt – fortsætte med at spille hans anima. Før eller senere vil dette fremkalde en eller anden form for følelsesmæssig forvikling, som vil rykke ham ud af

søvnen og tvinge ham til bevidsthed om den kvinde inde i ham selv, som hemmeligt vælger for ham.

Nogle gange vil en mand søge anima i ikke-menneskelige personificeringer af det feminine, som f.eks. mystik (Moderkirken er et godt eksempel) eller kunstnerisk skaben. Men hvad enten anima er iklædt kvindeskikkelse eller ej, vil essensen af hende være den samme. Uanset billedet, vil manden aldrig kunne finde det *in toto* uden for sig selv, fordi ingen levende kvinde kan personificere det mytologiske spekter af modsætninger, som er indeholdt i anima. Den virkelige kvinde vil helt sikkert på et eller andet tidspunkt blive forkølet, efterlade snavset vasketøj i badeværelset eller overraskes i dårligt humør med natcreme i hovedet og curlers i håret. Ingen anima med respekt for sig selv, ville vise sig i en sådan tilstand. Mange mænd nærer en påfaldende modvilje mod almene feminine vaner og biologiske kendetegn – i særdeleshed den menstruelle cyklus og de ulemper, den indebærer – fordi disse forringer det billede, han projicerer på kvinden. De gør ham opmærksom på, at hun er et menneske og har krav på menneskelige forhold.

Selv en minimal forståelse for nogle af de mere personlige egenskaber ved anima kan hjælpe en mand til større bevidsthed om de mønstre, han fastholder i et forhold. Vrede, bitterhed, gensidige beskyldninger og krænkelser, når den levende kvinde ikke opfylder animas ubevidste forventninger, er så typiske, at det nok ligger uden for enhver diskussion. Man møder det bogstaveligt talt overalt, og den fortørnelse, der stammer fra ubevidste formodninger og forventninger, er som en strøm af skadelige indflydelser, der umuliggør et forhold, men som manden sandsynligvis vil benægte og påstå, at han *ikke* er i dårligt humør, der er *ingenting* i vejen, og vil hun være så venlig at lade være med at plage ham med følelsesbetonede krav. Måske er det kun de kvinder, der kan fornemme en så følelsesladet atmosfære, der ved, hvor megen emotionel lidelse den slags uudtalt kritik og usagt skuffelse giver. Hvis en mand ikke kan kende forskel på sin kone og sin anima og respektere dem begge, vil han altid forvente, at konen tilpasser sig det indre billede – og hun kan ikke undgå at komme til kort.

Et af animas kendetegn er hendes jordbundethed. Symbolsk set er kvinden jord, materie, og derfor gør mange mænd hende ubevidst ansvarlig for omsorgen, næringen, indretningen af deres materielle liv. En anden bestanddel af anima er følelse, og kvinden bliver således gjort ansvarlig for skabelsen af en kærlig og omsorgsfuld atmosfære i

hjemmet, for at besjæle det med egenskaber som medfølelse, mildhed, følsomhed og sympati. Disse egenskaber er absolut sider af det feminine princip – hvad enten de optræder hos en mand eller en kvinde – og i større eller mindre grad er de til stede i kvinders psykologi. Problemet er imidlertid netop et spørgsmål om grad. Arketypisk og historisk har kvinden altid optrådt som vogter af visse værdier for samfundet og for manden; men hvor værdifuld et sådant opsyn end måtte være i princippet, vil enhver kvinde have sin egen individuelle måde at udtrykke den på – og det skaber mange vanskeligheder i de enkelte situationer. Det er ikke så meget det, at omsorg, opdragelse og forståelse ikke burde tilskrives det feminine; men fejlen sker, idet manden, forført af sin anima, har en tendens til at forvente dem i overdreven grad, idet han glemmer, at kvinden også har en maskulin bestanddel, som kræver sit eget uafhængige udtryk. En individuel kvinde bekymrer sig måske ikke så meget om den materielle eller følelsesmæssige side af livet, hvis hun er en intuitiv eller en tænkende type. Skønt hun stadig er kvinde, vil hun måske gerne have tid til at udvikle sine egne selvstændige interesser. Det er et spørgsmål om kvindens medfødte natur. Et af de mange problemer, en kvinde, der kæmper for bevidsthed, bliver stillet over for, er opdelingen mellem hendes naturlige temperament og hendes instinktive natur. Problemet bliver yderligere indviklet af konflikten mellem hendes beslutning om at nå til bevidsthed og det, at manden projicerer sin anima på hende. Der findes ingen enkel løsning på dette dilemma for nogen af parternes vedkommende, og det vil sandsynligvis være umuligt bare så meget som at nærme sig en løsning uden adskillige kritiske bommerter. En mand kan dog være til enorm stor hjælp ved at blive mere bevidst om animas egenskaber, så han kan møde sin partner på halvvejen og værdsætte hendes kamp, i stedet for ubevidst at forvente af hende, at hun i ét skrøbeligt legeme og i ét kort liv skal personificere arketypen på hele Kvinden.

Animus er det arketypiske billede af manden, som findes i enhver kvinde. Han er jægeren, krigeren, statsmanden og den intellektuelle, bygmesteren både på det materielle og det mentale plan. Han er magtfuld, yderst målbevidst og ejer nøglerne til de love, hvorefter livet fungerer og kender planen bag dets udfoldelse. Han er beslægtet med tanke og ånd og personificerer objektivitet, vilje, viden, målrettethed og det upersonlige perspektiv. På samme måde som anima, har han en lys og en mørk side. Hans lyse side er som solen og bringer

oplysning og klarhed, målrettethed og styrke, mens hans mørke side er ødelæggeren, som virker splittende på forhold og dræber følelserne og dermed bringer isolationens kulde. Ligesom anima indeholder animus både en kollektiv og en personlig bestanddel. Forholdet til faderen vil særligt farve den sidstnævnte, mens den første indbefatter hele kvindens kollektive erfaring om manden gennem tiderne. For nogle kvinders vedkommende kan animus være en mægtig naturkraft, ligesom Heathcliffe. Han kan være brutal, viril, aggressiv, liderlig og almægtig – noget der ligner en blandig af Jehova og Tarzan; eller man kunne måske anføre Mary Shelley's *Frankenstein*, i hvilken baronen og »skabningen« sammenfatter animus' dobbelte ansigt. For andre kvinders vedkommende vil den intellektuelle eller den åndelige bestanddel af animus være altoverskyggende, og hun vil projicere egenskaber som fantasi, logik, åndfuldhed, evnen til at planlægge og at organisere eller måske endda åndelig visdom og indsigt på sine mænd. For mange kvinders vedkommende kan animus vise sig i flertalsform som et råd af ældre eller som en gruppe vise mænd. I denne egenskab indeholder han også autoriteterne i samfundet, strukturen og lovene.

Whitmont antyder, at animus, ligesom anima, kan antage en af fire fundamentale former. Hver af dem er en virkeliggørelse af det maskuline princip, og han kalder dem Faderen, Puer Aeternus (evig ungdom), Heroen (helten) og Vismanden. Mens mænd ubevidst kan identificere sig med en af disse fire figurer som symbol på netop deres maskulinitet, vil kvinder i almindelighed føle sig tiltrukket af en af dem som den mest bevidste side af animus.

Faderen er en støttende, beskyttende og omsorgsfuld figur. Da han er en mand, indbefatter han den hierarkiske, sociale orden, skik, tradition, fortidens ukrænkelighed og familieværdierne. Hans lyse ansigt er beskyttende, styrkende og beroligende og tilbyder kvinden en følelse af tryghed i den store verden, hun lever i. Hans mørke ansigt er undertrykkelse af vækst, for han holder hende nede på et »lille-pige«-plan ved at nægte hende retten til at opdage sine egne værdier. En kvinde, der er bundet af en sådan animus-figur, vil ofte finde sig selv i et forhold til en mand, som agerer hendes far, beskytter hende, tager sig af hende, protegerer hende og forventer, at hun betragter hans ord som lov, og han holder hende således fanget i konstant barndom. Puer er Faderens antitese, og ligesom hans kvindelige modstykke, Hetæren, er han flygtig, luftig, æstetisk, åndrig, ungdommelig, højt begavet og ude af stand til at opretholde loyalitet eller bestandighed i et for-

hold. For både Puer- og Hetæretyper gælder: Elsk dem og forlad dem, men for den eros-orienterede Hetære er hovedvægten lagt på det første; Puer er bedre til at forlade. Puers lyse ansigt er som kviksølv. Han symboliserer det differentierede sinds strålende og skiftende sommerfugleleg og er som en luftånd, der bringer forandring og spændingen ved flugt. Hans mørke ansigt er koldt og blottet for følelse, brutalt, hjerteløst, med hang til destruktiv kritik og giftige ord. En kvinde, der er bundet til denne animus figur lænker sig måske til en sådan mand – magnetisk, uansvarlig, barnlig, gnistrende og meget bedre til at slippe væk fra et forhold end til at gennemføre det.

Heroen er kriger, et jordvæsen, og ligesom hans kvindelige modstykke, Amazonen, tragter han efter at kæmpe og vinde i den objektive verden. Han kan være en succesfuld forretningsmand, den karismatiske politiker, soldaten, statsmanden. Hans lyse ansigt tilbyder handlekraft, hævdelse, mod, sund fornuft, hårdnakkethed, udholdenhed og viljestyrke. Hans mørke ansigt er sanseligt, materialistisk, ufølsomt, brutalt, dominerende, besidderisk og destruktivt for al kreativitet og åndelighed. En kvinde, der er bundet til denne animusfigur, kan, forudsat hun er ude af stand til at udtrykke eller erkende nogen anden facet, finde sig selv involveret i og projicerende på en mand, hvis vigtigste hensyn i livet er hans position, og han vil, i sin søgen efter magt og materiel vinding slæbe hende med sig (eller snarere: Hun vil tillade sig selv at blive trukket med, under indflydelse af sin amimus), fordi alt, inklusiv deres forhold, må ofres til fordel for sejr. Som kontrast hertil har vi Vismanden, Heroens modsætning og ham, der svarer til det feminine Medium, symbol på kreativitet, visdom, vision, åndelig indsigt og broen til Guds tanker. Hans lyse ansigt er magikerens, profetens, der åbenbarer mysterierne ved livets mening i videre forstand. Hans mørke ansigt er afgrunden, den svidende fanatiske og totalt upersonlige magt – kaos. Bundet til en sådan animus, vil en kvinde måske lade sin mand optræde som åndelig guru og fører, kilden til al visdom, den seende profet. Hun vil måske forvente, at han udlever hendes ufødte kreativitet og hengive sig til et liv som tjenerinde for hans jordiske behov således, at han kan videreføre sine ophøjede visioner, og det vil måske aldrig gå op for hende, at hun selv har sin egen inspiration og visdom. Som negativt eksempel på en sådan animus kunne anføres de ubevidste kræfter i Charles Mansons kvindelige tilhængere, der blev hypnotiserede til at se ham som en Messias.

Gennem animus plages kvinden på samme problematiske måde,

som manden plages af sin anima – nemlig af problemet med de ubevidste formodninger og forventninger og den deraf følgende vrede, når uudtalte behov forbliver uopfyldte. Samarbejder kvinden ikke bevidst i sin egen psyke med den ubevidste mand, vil hun forvente af sin mand at han skal føre hendes muligheder ud i livet og derved gøre det uudholdeligt for ham nogen sinde at fejle. Selvfølgelig er ingen mand i stand til altid at være trofast, modig, beslutsom, succesfuld, logisk og parat med et svar på alle spørgsmål her i livet. Ind imellem vil han fortælle en dårlig vittighed, afsløre sin uvidenhed angående et eller andet, gøre en dårlig forretning, vise sine følelser eller sin smerte, udtrykke frygt eller usikkerhed eller udvise anden form for irriterende menneskelige egenskaber, som spolerer det perfekte animus-billede, som hans partner har placeret på ham. Og mens hun kan acceptere ham, når han udlever den lyse side af hendes animus, bryder hun sig måske slet ikke om, når han giver udtryk for den mørkere side af sin maskulinitet. Så bliver han til en bølle med brækjern, en tyran, et koldt ufølsomt bæst. Den anden mulighed er, at kvinden kan føle sig bitter og krænket, fordi den figur, hun troede var alvidende og almægtig, viser sig at have behov for hendes hjælp; og i det tilfælde vil han synes at være en foragtelig fiasko. For en kvinde, bundet til animus på denne måde, vil intet forhold kunne fungere tilfredsstillende, for han vil altid hviske netop dét destruktive ord i hendes øre, som ødelægger hele forholdet. Ved at gøre dette, vil han dømme hende til et sterilt, tomt og isoleret liv, mens den ene mand efter den anden bekræfter hendes hemmelige mistanke om, at alle mænd er de fødte fiaskoer.

De mænd eller kvinder, der er blinde for den seksuelle modsætning inde i dem selv, vil aldrig opdage, at den partner, de vælger, har de valgt, fordi han eller hun i nogen grad ligner anima eller animus. Den vrede og fortræd, der føles ved at »opdage«, hvordan partneren egentlig er, er i virkeligheden vrede og fortræd rettet mod en selv; og dette ville man opdage, hvis man kunne komme til at se den mørke figur inde i ens egen ubevidsthed, der driver en ind i netop det forhold. Lige børn leger bedst. I stedet for at skælde partneren ud, burde man kaste et langt, dybtgående blik på sin egen psykiske make-up. Men det er lettere at beklage sig i bitre vendinger til analytikere, ægteskabsvejledere og astrologer over, at endnu et forhold er gået i vasken, og endnu en partner har vist sig at være et dårligt valg. Det er også almindeligt at skyde skylden for fiaskoen på partnerens forældre. Men fortiden fortsætter sit liv i en person, ikke bare fordi den på en eller anden måde er

en del af vedkommendes eget væsen, men også fordi man lader den gøre det. Er man udsat for ét ulykkeligt forhold kan man måske narre sig selv til at tro, at det var tilfældigt. Sker det en gang til, har det udviklet sig til et mønster, og et mønster er et umiskendeligt tegn på, at anima og animus arbejder i det ubevidste, og dermed driver det hjælpeløse ego ind i forhold eller situationer, som er hæmmende, pinefulde og på skræmmende måde gentagelser af sig selv. Og igen er det meget klogere at se ind i sig selv efter oprindelsen til mønsteret, i stedet for at se på det modsatte køn som den fødte fiasko. Disse ødelæggende mønstre er psykens måde at give sig selv til kende på, skønt det ofte kræver et mægtigt arbejde at opfylde dens krav om forvandling. På samme måde er store ofre af noget så dyrebart som ens stolthed, ens syn på sig selv, ens selvretfærdighed ligeledes nødvendige.

* * *

Ligesom skyggen er anima og animus »guder«, og vi kan derfor vente at finde dem blandt den planetariske kreds af guder. Undersøger man fødselshoroskoperne for at få et glimt af deres tilstedeværelse, er det vigtigt at huske, at der ikke findes nogen formel, intet sæt af regler, som intellektet kan bruge til at lave en pæn og nydelig pakke af. Symboler kan nemlig ikke begribes med intellektet alene. Når man sammenligner to horoskoper, kan man finde, at mennesker passer godt sammen p.g.a. fælles interesser, fælles målsætninger og en vis lighed i temperament; men de to usynlige partnere i forholdet de fire imellem, anima og animus, er stadig udslaggivende for resultatet af forholdet. Alt afhænger her af, hvor bevidst man er i forholdet til disse indre partnere, for hvis de arbejder udelukkende i mørke, vil resultatet give sig selv på forhånd, uanset individets valg. Det er vi nødt til altid at have i tankerne, når vi vurderer forenelighed baseret på horoskoper. For selv om en bestemt planetkombination to horoskoper imellem kan vise harmoni eller disharmoni, vil det kun være den ene mulighed. Det er anima eller animus, der bestemmer, om de muligheder, der er til stede skal blive til virkelighed eller ej.

Synastriens traditionelle teknikker danner en nyttig linse, gennem hvilken man kan se, hvilke energier, der rører sig i et forhold. Tager man disse teknikker for bogstaveligt og i for høj grad bruger dem som et struktureret skelet, kan de vise sig at gøre mere skade end gavn – de

kan være aldeles misvisende. Man kan aldrig basere sin beslutning om at indlede eller bryde et forhold alene på horoskopsammenligning. Der findes ikke to fødselshoroskoper, der passer guddommeligt sammen, og der findes sandsynligvis heller ikke to mennesker, der passer guddommeligt sammen, undtagen som symbol på det indre ægteskab. Desuden er der den uforklarlige x-faktor, Selv'et, og det er ikke aftegnet i fødselshoroskopet, men i det ligger mysteriet om, hvorledes individet vil udvikle sig i sit liv. Denne mystiske proces kan føre forhold med sig, som ikke er »gode«, eller som indebærer forhindringer, på grund af de muligheder den deraf resulterende spænding giver. Man bør aldrig tage et vanskeligt horoskop-par som et tegn på, at forholdet er »dårligt«, ligesom man ikke kan gå ud fra som givet, at harmoni mellem to horoskoper vil bevirke et »godt« forhold. Det eneste horoskoperne kan vise er den beskaffenhed, som kan forventes af udvekslingen de to imellem, hvis de vælger at engagere sig. Ofte vælger man slet ikke, men tvinges af sine projektioner og af sin »forelskelse« til at kaste sine bedste hensigter over bord. Følelserne kan dog pludseligt eller efterhånden slippe op i et perfekt »passende« forhold, uanset hvor udmærkede horoskoperne end så ud til at være; og så må man spørge, hvad den indre partner er ude på, for anima og animus står uundgåeligt bag sådanne uforklarlige omskiftelser.

I traditionel synastri betragtes en harmonisk forbindelse mellem solen i det ene fødselshoroskop og månen i det andet (som regel mandens sol og kvindens måne) som den bedste indikation for et lykkeligt og varigt forhold. Jung fandt i sin analyse af ægtepars horoskoper[1], at sekstil-aspektet, en vinkel på 60°, var det mest almindeligt forekommende mellem den ene parts sol og den andens måne. Andre planetforbindelser, som f.eks. mellem den ene persons måne og den andens Venus, eller den enes Mars og den andens måne (alle igen traditionelle indikationer på tiltrækning og harmoni), var også almindelige. Før vi undersøger, hvilken betydning dette har rent psykologisk, bør vi overveje, om billedet af den indre partner, den styrende faktor hvor der skal vælges, kan ses ud fra fødselshoroskopet. Der findes ganske bestemte traditionelle synastriforbindelser: Sol-måne, Venus-måne, Mars-måne, måne-måne, sol-Venus, Mars-Venus, sol-ascendant, måne-ascendant osv. Der findes også andre vigtige, men uforklarlige forbindelser, som ikke desto mindre forekommer lige så

1. C.G. Jung: Synchronicity: An Acausal Connecting Principle, Routledge & Kegan Paul, London 1972.

hyppigt i horoskopsammenligning: Sol-Saturn, måne-Saturn, Venus-Saturn, Mars-Saturn og solen, månen, ascendanten, Venus eller Mars hos en person i forbindelse med Uranus, Neptun eller Pluto i det andet horoskop. Hver af disse forbindelser må undersøges i lyset af de individuelle behov, der ligger som underforståede faktorer i de to fødselshoroskoper.

Vi har allerede set, at det ubevidste kompenserer for det bevidste. Vi har også set, at anima og animus – som symboler på de ubevidste kræfter, der virker inden for individet og som vogtere af tærskelen mellem de personlige og de kollektive sfærer – netop også udfører en sådan kompenserende funktion. Således vil en intuitiv med et ild-præget horoskop sandsynligvis ikke kun udtrykke sin inferiøre sensualitet gennem skyggen, men måske også give anima eller animus nogle jordegenskaber. Når de først er gjort fri af skyggen, vil de tilbyde disse egenskaber som nøglen til den numinøse oplevelse af Selv'et. Sansetypen, jordbunden, med realitetssans, kan indeholde et fantastisk ild-væsen af visioner og profetier. Tænkeren, der strukturerer sin virkelighed i overensstemmelse med sine begrebsmæssige rammer, kan være bundet til en indre partner, som har al vandets flydende, skiftende, magiske, uforudsigelige og irrationelle dybder; og den følende type, der lever gennem personlige forhold og vurderer sine oplevelser ud fra subjektive, menneskelige værdier, kan huse en klar, kold, upersonlig, objektiv bevinget ånd af luft. Dette er en overforenkling, som ethvert forsøg på at beskrive anima og animus må være det – men fødselshoroskopets iboende temperamenthældning vil ofte give et vink angående det usynlige væsen, der indeholder ens ubevidste liv. Man kan faktisk betragte det firefoldige billede af anima og animus og vise, at de har en relation til de fire elementer, selv om man skal være forsigtig med at tage det for bogstaveligt. Moderen, som anima-figur, er et vand-væsen. Hun er som oftest billedet på hende, der hjemsøger den lufti-ge, tænkende mand. Hetæren, et luft-væsen, er som oftest den vand-prægede, følelsesorienterede mands ubevidste, feminine billede. Amazonen, et jord-væsen, kan dominere den intuitive mands fantasier, og Mediet, en virkeliggørelse af den intuitive ild, er den typiske muse for den jordbundne sensuelt prægede mand. På samme måde hænger Faderen, som er vand, sammen med luft-kvinden. Puer, som er luft, hører til den moderlige vandtype. Helten, som er jord, hører til den intuitive kvinde, og Vismanden, som er ild, hører til den hårdt-arbejdende, sensuelle kvinde. Igen er dette overforenklinger, men de

skulle kunne give en vis næring til tanker og til individuel undersøgelse.

De feminine planeter i en mands horoskop og de maskuline planeter i en kvindes peger også på billedet af den indre partner. Man kan ikke lade sig binde af regler på sådanne områder, for der vil altid være undtagelser, men transseksuelle planeter vil ofte give basis for yderligere indsigt. Dette gælder i særdeleshed, hvor det drejer sig om månen og Venus i en mands horoskop og solen og Mars i en kvindes. Måske er dette årsagen til, at de traditionelle kombinationer af sol-måne og Venus-Mars regnes for »gode« varsler i et forhold. For i disse tilfælde passer den ene partners ubevidste indre billede til en eller anden egenskab hos den anden. Hvis en mand har månen i Skorpionen, og hvis andre bestanddele i hans horoskop tyder på, at hans anima-billede er præget af dybe følelser, lidenskab, mystik og mørke, vil han finde en Skorpion-kvinde værende en langt mere passende »knage« – og til dels også de to andre vandtegn, Krebs og Fisk – end tilfældet vil være med en luft-, ild- eller jordkvinde. Om dette i virkeligheden er »godt« eller »dårligt« kan diskuteres, det kan være begge dele. For den kvinde, der lykkeligt og tankeløst bærer sin mands projektion gennem hele livet, vil helt sikkert bidrage til et mere stabilt ægteskab. Samtidig vil stabiliteten måske undertrykke mandens muligheder for at udvikle sine anima-egenskaber inde i sig selv, ligesom det vil forhale hendes egen modning. På den anden side kan en sådan kvinde måske være katalysator for en mand, der kreativt arbejder med deres forhold som et middel til selverkendelse, fordi hun kan forstå sin mands indre partner, der søger frigørelse gennem bevidst udvikling. Men igen afhænger det hele ikke af horoskoperne, men af individerne og hvorledes de anvender de ressourcer, som står til deres disposition. De ægteskaber, der omfatter beslægtede kombinationer, har en tilbøjelighed til at holde, fordi de er lettere. På den anden side er kampen for bevidsthed aldrig nem, men den kan gøres lettere af en lille konflikt mellem horoskoperne og en smule sund modstand fra en vred partner.

Uranus og i mindre grad Jupiter må også ses som symboler på maskulin energi, mens Neptun og Pluto må ses som symboler på feminin energi. Disse planeter skal ligeledes tages med i horoskopsammenligning, men da Uranus, Neptun og Pluto er transpersonelle planeter, er de alle meget vanskelige at arbejde med, selv om de ofte bevirker en større vækst. Nogle mennesker har en særlig »tilbøjelighed« til kombinationer, der omfatter disse planeter. Uranus er den dynamiske

vind, den numinøse magt, der flænger sløret for den tilsyneladende verdslige virkelighed og blotlægger den guddommelige tankes verden. Jupiter er profeten, den intuitive seer, den åndelige leder, der lader os få et glimt af mening og helhed. På den feminine side er Neptun havfruen, melusinen, der drager mennesket ned i det dybe hav af kollektive følelser, og Pluto er den ubønhørlige mørke, fortærende moder, som giver livets gave for så at drage mennesket ind i søvnens, dødens og genfødelsens skød. Disse planeter er forbundet med den kollektive side af anima og animus, mens de personlige planeter – solen, månen, Venus og Mars – mere er forbundet med den personlige side, den side, som er farvet af personlig erfaring.

Saturn og Merkur er endnu ikke blevet nævnt. Dette skyldes ikke, at de er uden betydning, men snarere, at de ofte bliver overset eller undervurderet i horoskopsammenligning plus det, at de begge synes at have en tvekønnet karakter. Følgelig er de ikke så meget anima- og animusfigurer, som de er symboler på syntese og komplettering. I alkymien er Saturn den gamle konge, den gamle Merkurius (Merkurius Senex), der må genfødes som den unge Merkurius gennem det alkymistiske arbejdes forvandlingsproces. Gennem mørke, kamp og lidelse kommer forståelse og lys. Saturn er i særdeleshed vigtig såvel i horoskopsammenligninger som i det individuelle horoskop (hvis man søger en eller anden indikation af anima- eller animusbilledet). Han lader forstå, at erkendelsen af alt, hvad der er fundamentalt og mørkt i personligheden kan bringes frem i lyset, og at visdom i den henseende kan gøres tilgængelig gennem forhold. På denne måde åbnes døren til den indre partner.

Visse planetkombinationer i det individuelle horoskop vil antyde bestemte sider af anima- eller animusbilledet. Månen i konjunktion med Pluto, f.eks. kombinerer det personlige billede af moderen – omsorgsfuld, nærende, forstående – med den kollektive arketype på den mørke Moder – besidderisk, destruktiv, fortærende, forvandlende. Findes denne konjunktion i en mands horoskop, antyder den, at han samtidig med bevidstgørelsen af animas personlige elementer også vil bringe de kollektive op. Han vil måske endda føle sig tiltrukket af kvinder, som personificerer de mørke, arkaiske, primitive og magtfulde destruktive egenskaber hos Skorpionen og dens hersker Pluto. En sådan mand vil måske erfare, at hans tilknytning til kvinder – begyndende med hans mor – rammer selve roden af hans eksistens. De vil altid true med at drukne ham, men samtidig tjene som et

middel gennem hvilket hans egen følelsesnatur kan dø og genfødes til en større erkendelse af de værdier, der ligger i et forhold. Han kan være skrækslagen for kvinder på grund af den mørke skikkelse, der ligger på lur i hans egen sjæl, og dog vil han uundgåeligt føle sig draget mod kvinder, der indeholder netop den arketype. Venus og Pluto i konjunktion i en mands horoskop er en lignende konfiguration. Billedet af kvinden som ideel ledsager er forbundet med arketypen på den mørke Moder, og skikkelsens magtfulde erotiske egenskaber kan præge hans forestillinger. Et andet eksempel er månen i konjunktion med Neptun, der antyder en ganske anden karakter: Billedet af den personlige moder er parret med billedet af martyren, mystikeren, seeren, forløseren. En mand med denne kombination i sit horoskop vil måske, via en kvinde, der indeholder Neptun-Fiskeegenskaber, søge at give slip på sig selv og opløse sig selv i sine egne følelsers hav. Han kan endog føle sig tiltrukket af kvinder, der på grund af deres hjælpeløshed eller lidelse tillader ham at ofre sig selv. Månen eller Venus i forbindelse med Saturn hentyder til, at billedet af kvinden er svært forurenet af mandens egen skygge, på en sådan måde, at han måske vil projicere magt, kontrol og frihedsberøvelse på det modsatte køn. Her ses det sande »ægteskab« mellem anima og skyggen. Det kan skabe et behov i manden for at beskytte sig selv og kontrollere dem, som han føler, truer ham, og dette vil virke hæmmende på hans kreative evner, idet det vil få ham til at bruge såvel de kreative evner som sine følelsesreaktioner til fremme af hans egen vilje om magt. Fordi en sådan mand ikke vil tillade sig selv at være sårbar nok til at kunne indgå i et forhold, vil han uundgåeligt få skuffelser, indtil han lærer at tage sine projektioner i sig igen.

En kvinde, der har sol eller Mars i forbindelse med Uranus i fødselshoroskopet, kan kæde sin personlige oplevelse af manden sammen med arketypen på magikeren, den åndelige vind; og hendes indre billede af manden vil således være farvet af billedet af ham, der tilintetgører, splintrer illusioner, ham, der åbner ens øjne. Hun vil måske finde sig selv i forhold, hvor denne dobbelte rolle optræder – manden og den måde, de gensidigt påvirker hinanden på, tjener (ofte ubevidst) det formål at ryste hende, vække hende, åbne hendes øjne og slå identifikationen med hendes følelsesnormer i stykker, ofte ved at slå selve forholdet i stykker.

Når de transpersonelle planeter er i forbindelse med månen og Venus i en mands horoskop eller med solen og Mars i en kvindes

horoskop, antyder det, at individet har behov for at lede personlige forhold ind i en bredere og mere transpersonlig sfære – en sfære i hvilken de mindre individualiserede arketyper har større muligheder for at komme til udtryk. I en sådan sfære kan de opfylde deres integrerende funktion, men holdes de fanget inden for det personliges afgrænsede område, vil de kvæles og på grund af luftmangel have en splittende indflydelse. For mennesker med sådanne planetforbindelser er det næsten en nødvendighed, at forholdet er mytologisk. Det må indeholde uro og kriser, død og genfødsler, og det må altid tjene til vækst for psyken i sin helhed, fremfor en tilfredsstillelse af ego'et. Et sådant menneske må erkende sin egen kraft til at søge noget større og dybere end blot overensstemmelse og velvære i ægteskabet. Forening vil for et sådant menneske ofte være en virkelig indre rejse af dramatisk art, indebærende voldsomme højdepunkter, skuffelser og lidelser, men altid førende til sagens kerne. Det er ikke alle, der kan søge et forhold af denne art; men afspejler horoskopet behovet, er det bedre at være klar over det, end at blive overrasket, når kriserne bryder frem og så at beskylde den anden for dem.

De tegn, som de fire planeter, der betegner sol-, måne-, Venus- og Mars-forbindelser, er placeret i, holdt sammen med de aspekter de danner til andre planeter, er vigtige nøgler til forståelse af de ubevidste kræfter i mennesket, der former de mønstre, der viser hans forhold. Sådanne planetmønstre må altid holdes sammen med ens naturlige disposition og primære bevidsthedsfunktioner. Som oftest vil disse to faktorer falde sammen eller komplettere hinanden. I nogle tilfælde vil de imidlertid være i konflikt. Igen findes der ingen bestemt formel. Man må vide noget om personen for at kunne se, hvorledes tilsyneladende modsigelser vil komme til udtryk i de forskellige forhold.

Som tilføjelse til det, der allerede er gjort rede for, må vi også tage det tegn, der falder på descendanten i horoskopet under overvejelse, og ligeledes enhver planet i syvende hus. Disse vil også hentyde til egenskaber, der hænger sammen med anima- eller animusbilledet, det billede, der søges i partneren, men som hører til mennesket selv. Her vil det være nødvendigt at give en forklaring på betydningen af horoskopets ascendant-descendantakse.

Den horisontale akse, der danner ascendanten og descendanten i fødselshoroskopet, opdeler det i nattehimmel og daghimmel og markerer det punkt, hvor jorden møder himmelen, den symboliserer individet selv, som det kommer til udtryk i et jordisk legeme, i jordiske

omgivelser. Ascendanten (eller det opstigende tegn) befinder sig i horoskopets østlige side. Det er det tegn, der steg op over den østlige horisont i fødselsøjeblikket, og det svarer til indgangen til huset, der er beboet af de forskellige planeter i deres indbyrdes kombinationsmønstre. Dette tegn er nøglen til forholdet mellem individet og hans omgivelser, nøjagtigt ligesom solen er nøglen til hans væsenskerne, hans livsvej. Ascendanten er den dør, den port, det vindue, hvorigennem mennesket ser ud på verden, og verden igen ser på mennesket. Alt, hvad han ser, er farvet af denne synsvinkel, symboliseret af det tegn, ascendanten befinder sig i. Som tidligere sagt leger lige børn bedst, og det indre reflekterer det ydre. Således vil de omstændigheder, der er til stede i omgivelserne og konfrontationerne med det, som danner et menneskes personlighed, tiltrækkes ind i hans liv – eller han vil tiltrækkes af dem – af den kreative kraft, der ligger i hans egen psyke, idet han synkroniserer sig selv med det »der ude«. Psyken, såvel som det den tiltrækker, vil udtrykkes ved det tegn, som står ved porten. Udsigten til livet, symboliseret af det opstigende tegn, dannes af den måde, som mennesket oplever livet på, og endvidere tiltrækkes den form for liv, han erfarer, af hans eget væsen, hans eget indre synspunkt, som så igen symboliseres af det opstigende tegn. Ydre og indre verdener er således billeder på hinanden.

Enhver der har kendskab til fundamental astrologi vil vide, at ascendanten sædvanligvis viser sig tydeligere i menneskets opførsel og måde at forholde sig til andre som bevidst individ på end sol-tegnet. Men alt i fødselshoroskopet har sin modpol, og intet kan vurderes uden at man betragter det modsatte tegn, som både er dets antitese og dets anden halvdel. Descendanten, som befinder sig i horoskopets vestlige side, på horisontens modsatte pol, vil altid være at finde i tegnet overfor ascendanten. I traditionel astrologi kaldes dette punkt for ægteskabshusets spids og siges at tilkendegive de egenskaber, mennesket søger hos en partner sat op mod personlighedens medfødte egenskaber, som udtrykkes gennem ascendanten. I virkeligheden hentyder descendanten til de egenskaber, som er ubevidst til stede, modstykket til det, som man identificerer sig med, men som er nødvendigt for skabelsen af et fuldt og ligevægtigt perspektiv, hvorigennem man kan udtrykke sig selv over for andre frem for at betegne egenskaber, man ønsker hos partneren. Disse egenskaber, symboliseret af det nedstigende tegn, projiceres sædvanligvis, fordi de er ubevidste. Det ville være mere rigtigt at sige, at de hører til den indre partner snarere end

til den ydre. Descendanten er ascendantens ubevidste underside, og det er ofte en hjælp at huske, at dyrekredsen i virkeligheden er sammensat af seks tegn, der hver især rummer en modpol, forenet til én fundamental oplevelse eller akse af energi. Begge denne akses poler må bearbejdes, skønt den ene ofte forholder sig fjendtligt over for bevidstheden – som sædvanligvis kun er i stand til at se én ting ad gangen.

Det vil måske være en hjælp at gennemgå de seks par astrologiske tegns fundamentale egenskaber for at få nogen indsigt i descendantens betydning.

Det kreative, selvhævdende, egocentriske individ (Vædderen) søger at erkende andre og at udvikle evnen til objektivt samarbejde med dem i et forhold (Vægten). Det rationelle, fornuftige individ, mester i kompromis og samarbejde (Vægten) søger at udvikle evnen til initiativ, selvhævdelse og selvstændighed (Vædderen).

Det jordbundne, realistiske individ, der godtager, at det, som hans sanser fortæller ham, er sandt og bygger sin stabilitet op gennem et enkelt syn på værdier (Tyren), søger at erfare de følelsers subtile verden, som vil give ham muligheden for at trænge ned under tingenes overflade og opnå forståelse for det, der ligger til grund for det ubevidste (Skorpion). Det intense, emotionelle individ, der er mester i at se under overfladen, og som er fanget i underverdenens indviklede følelsesstrømme (Skorpion), søger den ro og stabilitet, der udgår af et realistisk forhold til verden og en forenkling af værdierne (Tyren).

Det nysgerrige, intellektuelt afstemte individ, der er mester i at indse kendsgerninger og bedømme information via klasssifikation (Tvilling), søger at forstå de intuitive forbindelser og associationer, der består kendsgerningerne imellem, og som kan samle dem til et meningsfyldt hele (Skytte). Det intuitive, tolerante individ, med sans for livets allestedsnærværende mening og mønster (Skytte), søger at forstå de specifikke ideer og kendsgerninger, som vil gøre ham i stand til at meddele sine visioner i vendinger, der er forståelige for andre (Tvilling).

Det sensitive, flydende, modtagelige, instinktive, følelsesorienterede individ, der let bliver påvirket af andre, og som lever gennem dem (Krebs), søger den struktur og selvopholdelse og selvmotivation, der

er frugten af individuel indsats (Stenbuk). Det disciplinerede og selvmotiverede individ, der er i stand til at mestre omgivelserne gennem udnyttelse af energi (Stenbuk) søger den varme og sikkerhed, som forholdet mellem mennesker og intim udveksling af følelser giver (Krebs).

Det kreative individ, der er opsat på at udvikle sin egen enestående egenart og kreative kraft (Løve), søger at blive opmærksom på den større menneskelige familie, som han er en del af, så han kan give sine kreative gaver med en objektiv forståelse for deres værdi for andre mennesker (Vandmand). Det gruppe-bevidste menneske, der er klar over, hvilken værdi de behov de andre rundt om ham har (Vandmand), søger at udvikle fornemmelsen for sit eget værd og for sin kreativitet, så han kan give andre noget, som han kan kalde sit eget (Løve).

Det indsigtsfulde og forfinede individ, der er mester i praktik og motiveret af en søgen efter sandhed og renhed og selv-forædling (Jomfru), søger sympatien og medfølelsen og følelsen for helheden i levet, hvilket vil give ham evnen til at yde sine tjenester i kærlighed fremfor af pligt (Fisk). Det medfølende, forstående og imaginative individ, der er følsomt for andres behov og med en strøm af kreative ideer (Fisk), søger at udvikle den disciplin, dygtighed og diskrimination, der vil lade ham tilbyde sin tjeneste på en praktisk og virkelig nyttig måde (Jomfru).

Dette fundamentale, astrologiske princip kan bruges på det tegn, der falder på descendanten, og det vil give en nøgle til forståelse af de egenskaber, mennesket søger i et forhold, fordi man søger at udvikle dem inde i sig selv. Ligeledes må descendanten betragtes i kombination af vægten af elementer i horoskopet i sin helhed, såvel som med de særlige planetkombinationer, der viser anima- og animusbilleder i den individuelle sjæl.

En planet, der befinder sig i syvende hus – det område i horoskopet, der følger descendantens bevægelse i modsat retning af uret – er ligeledes traditionelt tilknyttet de egenskaber, der søges hos en partner. Her ville det også være mere nøjagtigt at sige, at disse egenskaber, symboliseret af planeten, tilhører individet, men er ubevidste og indeholdt i billedet af den indre partner. I al almindelighed vil man forsøge

at leve en planet i syvende hus ud gennem partneren eller gennem arten af oplevelser, som forholdet medfører – men dette forsøg må gøres bevidst, hvis man ønsker, at det skal udnyttes på en kreativ måde og i samarbejde. Planeter i syvende hus har sædvanligvis størst indflydelse, når de er transpersonelle, fordi de transpersonelle planeter – Uranus, Neptun og Pluto – i almindelighed under alle omstændigheder er ubevidste. Det er så almindeligt, at en person med en af disse mærkelige planeter i »ægteskabshuset« støder på brud, kriser, desillusionering og vækkelse gennem parforhold. I almindelighed vil han dog gå ud fra som givet, at det udspringer af noget »uden for« ham selv, af den ydre partner, frem for at erkende, at det er den indre partner, der trækker visse erfaringer ind i hans liv. Hvis han giver sin Uranus-partner skylden for at være kold, ufølsom og ligeglad med deres forhold, sin Neptun-partner for at være vildledende og desillusionerende eller sin Pluto-partner for at være magtsyg, besiddersk og nægte ham følelsesmæssig frihed, burde han hellere kaste et blik på sig selv for at opdage, hvem det er, han i virkeligheden taler om. Planeter i syvende hus beskriver ikke partneren. De beskriver, hvordan individet ser på partneren, fordi han projicerer sit eget indre transseksuelle billede og uforvarende selv fremkalder sine erfaringer. Han vælger måske en god »knage« – en person, som reflekterer den passende planet i hans eller i hendes horoskop på fremtrædende måde, men det, som han pådrager sig gennem partneren, er hans eget, og hans eget ubevidste, valg.

> Du skal ikke spørge: »Hvorfor sker dette altid for mig?« For dybt nede ved du godt, at du selv har opfordret det, hvad det så end måtte være.[1]

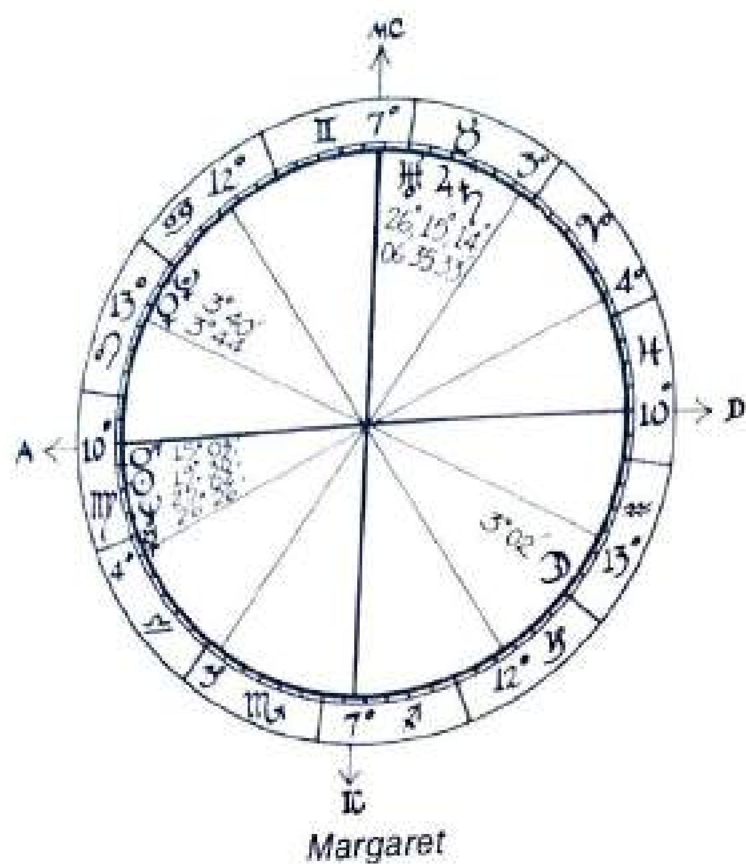
Der er udgivet mange værker om traditionel horoskopsammenligning, og disse er på generel måde nyttige for forståelsen af bestemte planetforbindelser, men ingen metode kan fortælle en person, om han bør indlede et forhold eller ej, eller om det vil holde eller ej. Dette kan ikke understreges grundigt nok. Der er forvoldt stor skade ved den populære antagelse, at man kan træffe beslutninger ud fra fødselshoroskopet – skade både på astrologien og på personer. En synastrianalyse af to menneskers horoskoper kan kun vise, hvorfor et forhold

1. Beata Bishop & Pat McNeil. Below the Belt, Coventure, London 1977.

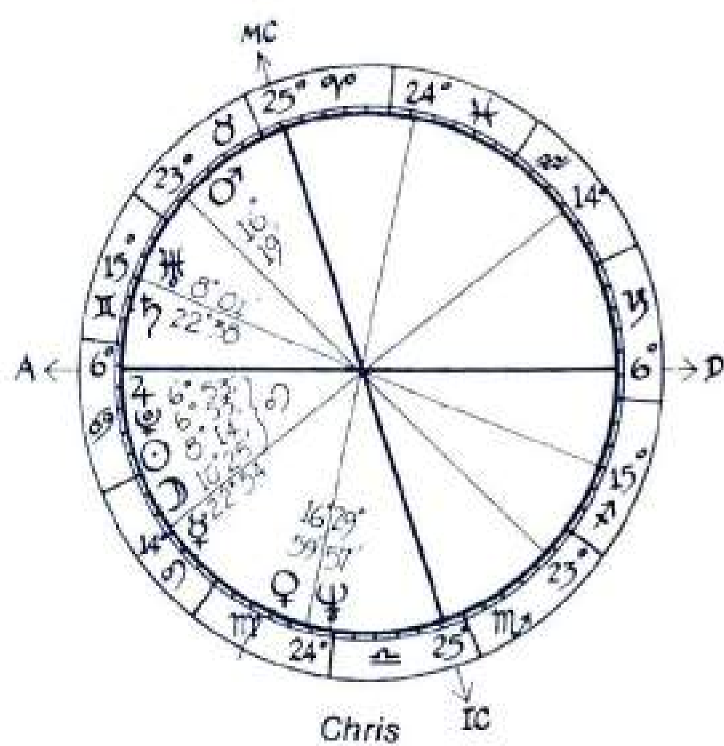
er etableret og hvilke energifaktorer, der er virksomme i det, men intet mere. Desuden befinder forholdenes skæbne sig ikke i planeterne, den findes hos individerne og i forholdet til deres egne indre partnere. Kun hvis en person har nogen viden om den usynlige partner, kan han betragte den synlige på en nogenlunde objektiv måde og anvende den information, horoskoperne giver, på en konstruktiv måde. Det indre arbejde må gøres først, måske med hjælp og forståelse fra partnerens side, men altid med en sand erkendelse af, hvor ansvaret i virkeligheden ligger. Kun da, vil det være muligt at bruge horoskopet til at kaste lys over faktorer som forskellig tankegang og forskellige måder at kommunikere på, forskelle i den vægt, der bliver lagt på følelser, forskelle i smag, i temperament eller i interesser og andre sfærer i den menneskelige udveksling.

Et eksempel vil måske kunne være til hjælp her. Her er vist fire horoskoper. Et af en kvinde og et af hver af de tre mænd, som hun blev dybt engageret i på forskellige tidspunkter af sit liv. Man kan sige, at disse tre forhold, i stor udstrækning var resultatet af animus. Om forholdene har været »gode« eller »dårlige« er et meningsløst spørgsmål, for alle tre forhold gav kvinden noget værdifuldt i hendes forståelse af sig selv og af andre; og i den forbindelse er de selvfølgelig derfor alle gyldige. Om de kunne have holdt eller ej, er ligeledes et meningsløst spørgsmål, for det kan man simpelt hen ikke vide noget om, og holdbarhed er ikke nødvendigvis en relevant målestok i dette spørgsmål. Når alt kommer til alt er den indre og den ydre partner i virkeligheden ikke to separate realiteter, for følger man tingene tilstrækkeligt langt ud, findes der intet indenfor og udenfor, men kun psykens oplevelser, som er dem begge. Den indre partner forandrer sig, og det må den ydre nødvendigvis også. I modsat fald vil det tidspunkt komme, hvor den indre søger en anden ydre afspejling. Vi er i den grad en del af hinanden, i den grad uløseligt forbundet med hinandens sjæle, at selverkendelse er ligesom at prøve på at tyde en drøm; de »andre« mennesker i drømmen er andre, men de er også en selv.

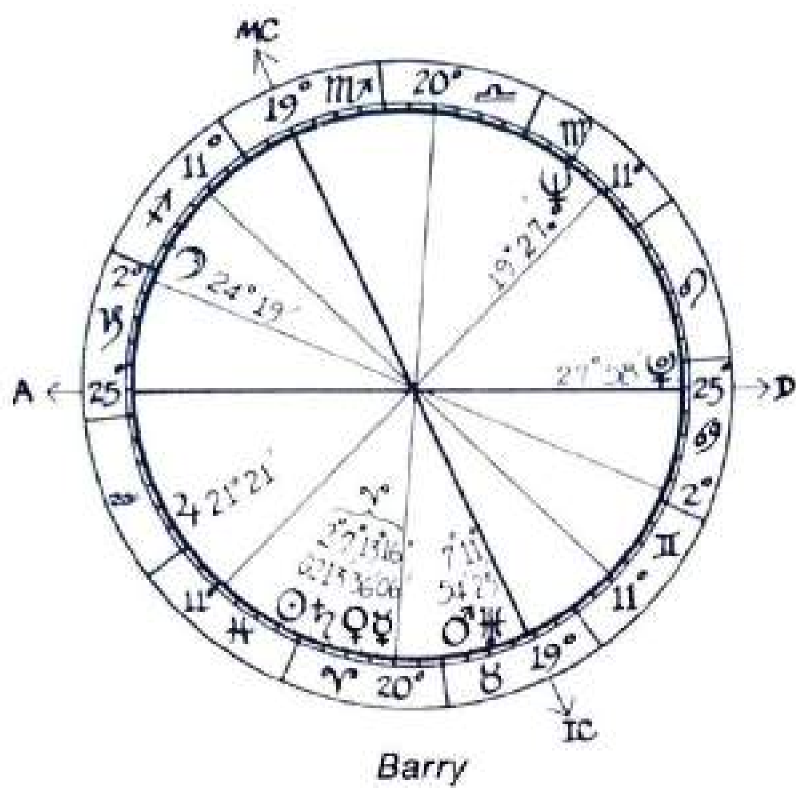
Margarets horoskop er overvejende præget af jordelementet. Hun er sit element tro, en sensuel type med en stærk tankefunktion og en enkel måde at gå i gang med livets krav på, hvilket traditionelt er karakteristisk for en Jomfru-Vandmand kombination. Hun må dissekere, analysere og forstå logikken i alle ting for at kunne komme i

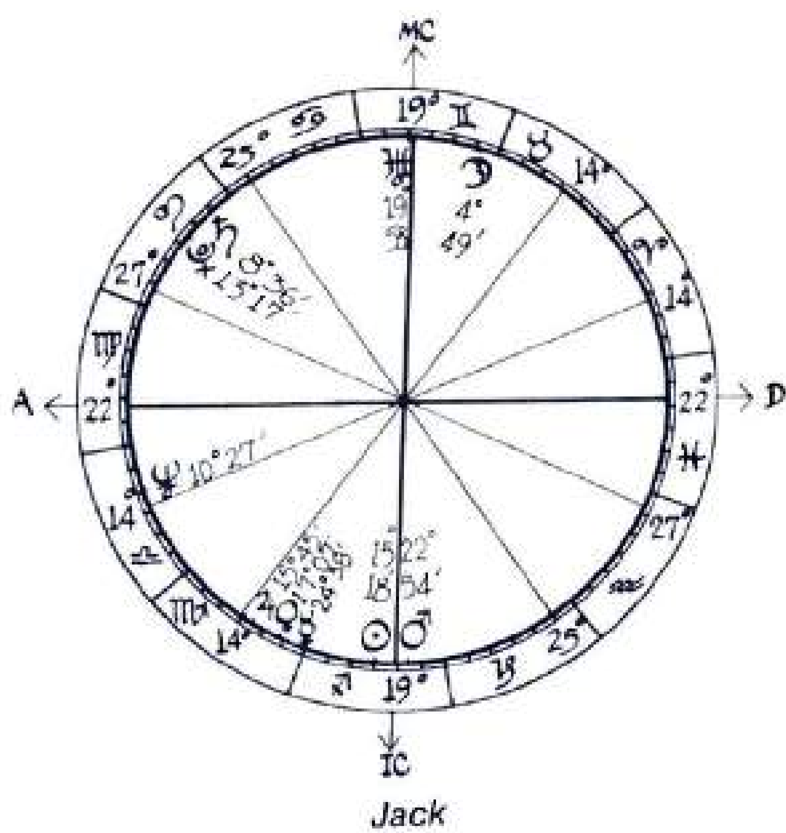
Margaret

Chris

Barry

Jack

forbindelse med dem. Dette gør sig gældende såvel i hendes forhold til mennesker som til arbejde, synspunkter og værdinormer.

Margaret blev adopteret som lille og kendte intet til sine rigtige forældre. Hun blev opdraget i et religiøst-katolsk hjem i en atmosfære, der var fuldstændig blottet for kærlighed og forståelse. Hun huskede sin plejemoder, der døde, da hun var ti år gammel, som en fjern, tilbagetrukket kvinde, hvis langvarige sygdom kulminerede i døden, før Margaret havde haft nogen virkelig chance for at lære hende at kende. Da Margaret var et meget fysisk orienteret barn, higede hun stærkt efter åbenlys tilkendegivelse af kærlighed og havde kun sin plejefader tilbage til at give sig den; og skønt han egentlig var en venlig mand og havde en stærk indflydelse på hendes holdning, var han bundet af religiøse skrupler og afviste hende konstant. Hun havde et dybt behov for ham, men hans holdning over for hende var præget af vrede, forkastelse, afvisning og kritik. Jo mere hun forsøgte at være ham til behag, des mere gjorde hun utilsigtet netop de ting, der fremkaldte hans vrede. Ladt tilbage uden nogen virkelig forståelse eller nærhed fra nogen af forældrene, men med det typisk sanse-orienterede barns sensuelle og kærlige natur, udviklede hun en dyb følelse af utilstrækkelighed. Denne blev i den grad forværret af hendes katolske samvittighed, indtil hun troede, at hun ikke fortjente andet her i livet end straf.

Hun giftede sig to gange, og begge ægteskaber var fiaskoer. Det første blev indgået, da hun var sytten år og resulterede i fødslen af en datter. Imidlertid var hendes mand voldelig og lå under for psykotiske tendenser, og til sidst forlod hun ham og tog barnet med sig. Det andet ægteskab var af længere varighed, og da fik hun en søn; men også her brød kommunikationen sammen. Margarets pågående behov for opmærksomhed og kærlighed, som hun rettede mod sin anden mands fjerne og indadvendte, intuitive temperament, fik hende til at virke krævende og anmassende. Jo mere kærlighed hun bønfaldt om, des mere trak han sig tilbage. På trods af, at de skiltes som gode venner, lagde den samlede effekt af denne anden fiasko en tung byrde på Margarets dybt rodfæstede følelse af personlig utilstrækkelighed. Efter det første ægteskab havde Margaret underkastet sig psykoterapi, som hun havde søgt på grund af seksuelle hæmninger og en tilsyneladende tendens til både fysisk og emotionel masochisme. Selv om hun havde gavn af det og derefter var i stand til at arbejde sig gennem

mange af sine bekymringer, forlod den mere dyberegående følelse af fiasko og mangel på selvtillid hende ikke.

Da Margaret var niogtyve år flyttede hun med sine børn fra Chicago, hvor hun var født, til New York, fast besluttet på at starte et nyt liv alene. Hun havde glimrende kontor-færdigheder og en kvik og alsidig forstand og fandt let arbejde som vellønnet sekretær. Det eneste problem var, at hun omgående blev følelsesmæssigt involveret i sin arbejdsgiver, uanset hvem han var. Dette mønster startede i virkeligheden med et personligt engagement i hendes psykiater – hvilket øjeblikkeligt bevirkede, at behandlingen blev afsluttet. Derefter udstrakte det sig til forskellige mænd, hun arbejdede for, såvel i Chicago som i New York. Hun var fascineret af succesfulde mænd med autoritet. Så længe hun var involveret i en sådan partner, var hendes arbejdsindsats strålende, og det lykkedes hende altid at opnå ansvarsfulde stillinger. I sådanne tidsrum følte hun også, at hendes liv til dels var meningsfyldt. Men med mindre hun var involveret på den måde, var hun ikke glad for sit arbejde og fandt såvel det som livet meningsløst. Kort sagt, syntes hendes eneste mål at være opfyldelse af fantasien om en magtfuld, succesfuld fader-elsker, der kunne kalde det bedste frem i hende gennem sit bifald og sit behov for hendes støtte. Overladt til at sejle sin egen sø, var hun endnu ikke begyndt på så meget som bare svagt at tappe af sine egne kreative muligheder.

Omkring seks måneder efter, at hun var flyttet til New York, mødte hun Chris, skaberen af et yderst originalt reklamebureau. Margaret tog et job hos ham og faldt omgående ind i sit mønster af lidenskabelig følelsesmæssig sympati. Ligesom de andre mænd, hun havde involveret sig i, var Chris, hvis horoskop er gengivet, en succesfuld, kreativ, intuitiv mand med et yderst flygtigt temperament og hverken interesse i eller evner til at blive den kærlige fader-figur, der udspandt sig i Margarets fantasi. Hendes forbindelse med ham, som varede i syv år, og som voldte hende både betydelig smerte og betydelig vækst, var ledsaget af et desperat behov for at blive accepteret – et behov, som gjorde hende villig til atter og atter at undertrykke sin egen identitet foruden at tåle fornærmelser og afvisninger til gengæld for de korte perioder af interesse, som Chris viste hende. Hun arbejdede trofast for ham, ikke blot som sekretær, men også som vaskekone, rådgiver i romantik og som personlig agent. Hun tog sig af alle praktiske arrangementer såvel i hans forretning som i hans personlige liv. Selv om han

lærte at stole på hendes effektivitet og loyalitet, havde han ikke til hensigt at begrænse sig til én kvinde. Hun led stoisk under hans mange romantiske affærer, mens hun sagde til sig selv, at hun var ligeglad, men hendes selvtillid dalede mere og mere. Intet andet forekom hende at være af vigtighed, være væsentligt eller levende end Chris og hans selskab. Som kompensation for hans svigten påtog hun sig større og større ansvar. Desuden begyndte hun at tage piller, som dulmede den smerte, hun ellers ville have været nødt til at se i øjnene i sit helt ensidige og yderst fantasidominerede forhold. Hun vidste godt, at der ikke var nogen virkelig mulighed for ægteskab med Chris. Han var gift i forvejen, og selv om hans forhold til ægtefællen var kølnet, havde han ikke til hensigt at gifte sig igen. Alligevel var der noget i hende, der stædigt klamrede sig til dagdrømmen og håbede på, at der skulle ske en eller anden magisk forvandling. Denne stærke ubevidste forventning drev Chris til periodiske udfoldelser af åbenlys, om end ubevidst, følelsesmæssig grusomhed, simpelt hen i et forsøg på at fjerne presset af hendes uudtalte krav. Man kan næppe bebrejde ham denne grusomhed. Til trods for, at han selv havde følelsesmæssige problemer, foregav han aldrig at være anderledes end han var, og det var den fantasi, som Margaret projicerede på ham, der forhindrede hende i at se ham og acceptere ham, som det menneske, han var.

I løbet af den tid, denne forbindelse varede, havde Margaret talrige »sidespring« og korte romantiske affærer. Det lykkedes hende dog ikke at vriste sig løs af Chris eller at bryde den magt, han øvede over hende i kraft af hendes egen projektion. Endelig blev hun engageret i Barry, en anden yderst succesfuld reklamemand, men denne affære trængte hende op i den samme krog. Barry var også gift og havde ikke til hensigt at forlade sin kone; og skønt han nød hendes selskab og venskabet med hende, var han ikke forberedt på at skulle spille fuldtids-rollen som hengiven og trofast fader-elsker, han ville bare gerne have det sjovt med hende. Hun håndterede dette forhold bedre end forholdet med Chris, mest fordi Chris stadigvæk havde magten over hendes virkelige følelsesengagement. Derfor var hun bedre i stand til at lade Barry være sig selv og glæde sig med ham på hans vilkår. Imidlertid blev hun til stadighed såret over det, som hun opfattede som hans ligegyldighed. Han gav hende ikke den evindelige emotionelle sikkerhed og de gentagne forsikringer, som hun så desperat behøvede. Til sidst udviklede forbindelserne med Barry og Chris sig til ægte venskaber. Den lidelse, Margaret gennemgik ved at lære at lade

disse mænd være sig selv uden at optage deres opførsel som en personlig fornærmelse, var dog til tider næsten uudholdelig.

Jack, hvis horoskop er det fjerde af de viste, var ejer af en yderst succesfuld manager-virksomhed, der sørgede for turnerende rockgrupper. Endnu engang fandt Margaret sig selv blindt forelsket i en flygtig, kreativ, dynamisk og ustabil, intuitiv type, som ikke var parat til at give hende den emotionelle garanti, som hun ønskede. Margarets forhold til Jack startede, da hun var treogtredive og skulle blive meget eksplosivt og meget kortvarigt. Hun ødelagde det med voldsomme reaktioner af højst anklagende og følelsesladede scener over det, som hun anså for at være Jacks troløshed og afvisning af hende. Som det typisk intuitive menneske, han var, var han ikke altid i stand til at gøre rede for, hvor han var og med hvem. Den ene gang efter den anden fandt hun sig selv tiltrukket af denne type mand, og ofte blev hun forelsket, før hun overhovedet kendte personen, fordi hun først reagerede på hans position og den glamour, der omgav den. Så begyndte hun at fantasere om det vidunderligt sikre forhold, der ville komme ud af det, og den kompliment, det ville være til hende at være elsket af en sådan mand. Hun ville imidlertid aldrig indse, at en sådan mand ikke kan acceptere at blive lukket inde i et bur og uden tvivl vil stritte imod presset af så stærke ubevidste projektioner. Disse tre forhold var tre blandt mange, og de andre, nogle af længere, andre af kortere varighed, var altid med den samme type mand. De efterlod også alle Margaret med en følelse af at være blevet såret, afvist og forrådt.

Margaret forsøgte at nærme sig disse forhold gennem sin bevidstheds hovedfunktioner, sensualitet og tanke. Hun lagde stor vægt på den seksuelle side af et forhold uden at gøre sig klart, at den seksuelle handling, for den intuitive, er et eventyr og ikke en forpligtelse og dermed utilstrækkeligt som bindemiddel. Hun prøvede ligeledes at analysere hver mands opførsel og motiver, idet hun udarbejdede en plan over, hvorledes hun skulle nærme sig dem – hvad hun skulle sige, og hvordan hun skulle sige det. Ved at gøre dette, glemte hun, at hendes følelse og hendes intuition – begge ubevidste og ubearbejdede funktioner – kunne have fortalt hende sandheden en hel del hurtigere, både hvad angik de muligheder, der lå i forholdene, og hvad angik mandens virkelige karakter. Det, som hendes definitive, ufleksible og skematiske tankeforestilling bevirkede, var at nægte hver af hendes partnere retten til at være uforudsigelige, og hun kunne ikke give tilstrækkeligt til gengæld for det, hun forlangte. Hun kunne give intel-

lektuel stimulans, et kvikt og bidende vid, en tiltrækkende reserverthed og en smigrende sensualitet, men da hun ikke kunne give følelser, var hun ikke i stand til at lokke en dybere respons frem og blev så ladt tilbage med følelsen af isolation. Først når hendes forelskelse havde fortaget sig, kunne hun begynde at blive en ven, og så kunne mændene, med respekt og kærlighed, acceptere hendes fine sind og hendes naturlige ærlighed uden følelsen af, at hun måske ville stille et eller andet ubønhørligt krav til gengæld. Men skønt krav var det sidste ord, Margaret ville bringe over sine læber, kunne man ikke undgå at mærke det ubevidste og uudtalte ønske.

Som seksogtrediveårig er Margaret nået til forståelse af mange af disse mønstre og er bevidst begyndt at udvikle den maskuline side af sin natur. Hun er interesseret i sit arbejde, har mere kreativ energi at lægge i det og er begyndt at udleve de kreative muligheder for sin egen skyld, i stedet for som før, at lade dem drage hende til en elsker for projektion, og det vil være værdifuldt at undersøge horoskopmønstrene for at se hvordan forløbet ytrer sig astrologisk.

På grund af den stærke overvægt af jordelementet – ialt syv planeter plus ascendanten og M.C. falder i jordtegn – kan man forvente, at sansefunktionen spiller en betydelig rolle. Dette horoskop er et usædvanlig klart eksempel på en psykologisk type. Månen i Vandmanden er vigtig, selv om det er den eneste planet i lufttegn på grund af dens betydning i en kvindes horoskop. Her afspejler den vigtigheden af tænkning som den anden bevidsthedsfunktion: Margarets naturlige måde at vurdere situationer i livet på er at analysere dem og søge det logiske mønster i dem. Ildelementet, afspejlet af den eksakte Venus-Pluto konjunktion, fungerer stort set ubevidst. Den inferiøre intuition vil først og fremmest farve skyggen – som i Margarets tilfælde viser sig som et ekshibitionistisk, opmærksomhedssøgende barn – og derefter animus, som indeholder Løvens egenskaber som det enestående og de kreative visioner, fornemhed, selvtillid, pragt, succes og glamour. Selv om de begge er feminine planeter, hænger Venus og Pluto i dette tilfælde sammen med animus-figuren, idet de hentyder til kendetegn som æstetik, kærlighed til skønhed, engagement i kunst, intensitet, magt og tvang. Margarets amimus er træffende afbildet af denne konjunktion, og det er ikke tilfældigt, at både hendes ægtefæller såvel som de tre mænd, hvis horoskoper er gengivet her, alle er født i ildtegn. Hendes første mand var Vædder, hendes anden Skytte, Chris er Løve med fem planeter i Løven, Barry Vædder med fire planeter i Vædde-

ren og månen i Skytten og Jack endnu en Skytte med fire planeter i ildtegn. Disse mænd er alle glimrende »knager« for projektion af den animus-figur, som Margaret ubevidst håbede ville give hendes liv mening, kreative visioner, liv, eventyr og spænding. I takt med, at hun opdager, at disse egenskaber faktisk er til stede i hende selv, kan hun begynde at overvinde den tunge, massive følelse af så meget jord og ganske simpelt lære at slappe af og have det sjovt, en evne, alle disse mænd er i besiddelse af, men som hun nærmest aldrig har udvist.

Da der ikke er noget vand i Margarets horoskop, er der sandsynlighed for, at følelsen bliver en inferiør funktion. Som så mange mennesker med denne mangel, var Margaret underkastet tvangsprægede og overvældende følelser, der med mellemrum beherskede hende og kastede hende ud i frygtelige anfald af depression og selvdestruktion. Hun var i virkeligheden aldrig rigtigt i stand til at lytte til sine følelser. I stedet bestemte hun analytisk, hvad hun troede, at hun burde føle og forsømte derved at indse, at man ikke ustraffet kan påtvinge den levende sjæl sådanne befalinger. Adskillige psykosomatiske sygdomme – tvangsspisning, druk og en stærk tilbøjelighed til stimulanser, ligesom voldsom tungsindighed – stammede fra denne vold mod følelsesfunktionen. På et tidligt tidspunkt i livet havde Margaret lært at undertrykke sine følelser. Den afvisende og misbilligende atmosfære, der herskede i hendes barndom, forstærkede den naturlige tilbøjelighed til følelsesmæssig undertrykkelse (afspejlet af månen i Vandmanden i opposition til Pluto) og afskar hende næsten fuldstændigt fra bevidst viden om hendes følelsesnatur. Skønt hun var i stand til at føle dyb hengivenhed – primært udtrykt over for børnene – kunne hun ikke spontant give udtryk for sine følelser i forholdet til sine mænd. Hun var til stadighed hæmmet og beregnende i sine reaktioner.

Yderligere nøgle til forståelse af Margarets animus-figur ses ved solens konjunktion med Mars på den ene side og med Neptun på den anden. Den førstnævnte antyder handlekraft, vilje og selvstændighed, den sidste antyder fantasi, kreativitet og ustabilitet. Animus er således ikke blot en figur, der er begavet med magt og evnen til at gøre sig bemærket, han er også mystiker, kunstner og fantast. Margaret blev bestandigt tiltrukket af yderst kreative mænd, mens hun stadig var uvidende om sine egne kreative muligheder, der afspejles af sol-Neptun forbindelsen.

Margarets descendant i Fiskene – Pisces – antyder igen de fantasirige, sensitive, visionære egenskaber, som virkede så tiltrækkende på

hende hos mænd. Somme tider udviste hendes partnere tydeligt kvindagtige træk, eller umiskendelig biseksualitet, somme tider var de dybt indviklede i stimulanser af den ene eller anden art. Neptuns særegne udstråling farver hendes animus-billede og anslår den stille tone i hendes ubevidste disposition: Effektiv, organiseret og sondrende på overfladen, men drømmende, hjælpeløs, vag, romantisk, fantasifuld og sårbar under neden med en længsel efter at fordybe sig selv i et andet menneskes liv. Denne ubevidste side af Margarets personlighed kom uundgåeligt til udtryk i hendes forhold som en fuldstændig fornægtelse af hendes egne ønsker og følelser; men uheldigvis var emnerne for hendes hengivenhed ude af stand til at påskønne det (og det var ikke deres fejl). I overensstemmelse med det tidlige mønster, der blev lagt ved forholdet til faderen, prøvede Margaret at virkeliggøre fantasien om den stærke, kærlige far, hun aldrig havde haft. Hun søgte bestandigt kærlighed og anerkendelse, men fandt i stedet kun afvisning og afslag. Samtidig havde hendes katolske tro, på trods af, at hun bevidst havde forladt den, slået dybe rødder i hende, hvilket Saturn hentyder til ved sin placering i huset for religiøs holdning (det niende). Derfor var hendes animus ikke blot en digter og en succesfuld forretningsmand, han var også den straffende Gud og den lidende Kristus. Margaret følte sig stærkt tiltrukket af mænd, som hun følte havde brug for en eller form for frelse, til trods for deres succes. Hun håbede på at kunne organisere deres liv på en jordbunden måde og således blive en uundværlig del af deres liv.

Kontakterne mellem Margarets horoskop og de tre mænds, er ikke, hvad man inden for traditionel astrologi ville betragte som værende lykkelige forbindelser. Selv om nogle af de traditionelt harmoniske aspekter er til stede mellem hendes og Chris' horoskoper – hendes Mars i konjunktion med hans Venus – antyder tilstedeværelsen af adskillige Saturn-forbindelser, at dette er et forhold, der går ud på kamp og vækst frem for på behagelighed. Margarets Saturn falder på Chris' Mars, en kontakt, der har tilbøjelighed til at afspejle afvisning og sårede følelser for Saturn-partnerens vedkommende og vrede og frustration for Mars-partnerens vedkommende. Endvidere er hendes Saturn i kvadrat til hans sol og måne. Kort sagt følte hun sig truet og utilstrækkelig med udsigt til så megen strålende Løve-spontanitet, og blev så fjern og kritisk. Dette fik ham til at føle sig begrænset og ude af stand til at slappe af i hendes selskab. På trods af den seksuelle tiltrækning, som Mars-Venusforbindelsen også viser, irriterede de hinanden

og var altid begge to på vagt. Chris' Saturn i kvadrat til Margarets sol; når de var sammen, kunne hun heller ikke slappe af, fordi hendes behov for orden, struktur og bogstavelige forklaringer – vist ved vægten på Jomfruen – truede hans behov (afspejlet af hans Saturn i Tvillingerne, 12. hus) for flygtighed, ensomhed og privatliv. »Knagen« for ildegenskaberne hos animus synes at have været grupperingen af planeter i Løven. Drivkraften til fader-projektionen indikeres af Margarets Saturn, som antyder et desperat behov for tryghed og stabilitet, men alligevel fungerer på sand skygge-måde, som en stærk trang til kontrol.

Kontakterne mellem Margarets og Barrys horoskoper er ikke så vanskelige, men de ligner. Igen er der et Saturn-Mars bånd, Barrys Mars i konjunktion med Margarets Saturn. Hans måne i Skytten er i kvadrat til hendes planeter i Jomfruen, og han irriterede hende med sit behov for frihed og sin uforudsigelighed. Til gengæld ærgrede hun ham med sit behov for en præcis, metodisk strukturering af tid og personlighed. Hendes sol er i trigon med hans ascendant, et mere harmonisk bånd, der antyder, at den indre mand i hende deler hans ambitioner og forstår hans trang til succes (ascendanten i Stenbukken). Og endnu engang er »knagen« ild. For hendes Venus-Pluto konjunktion er i tæt trigon med hans sol-Saturn konjunktion i Vædderen. Da Saturn-kontakterne her ikke er så vanskelige, var forholdet ikke så pinefuldt, og der var en stor del gensidig kærlighed og glæde i det. Til gengæld var det også mindre produktivt med hensyn til Margarets søgen efter selverkendelse.

Mellem Margarets og Jacks horoskoper er forbindelserne igen ret vanskelige. Igen ser vi Saturn-mønsteret, hvor hans Venus-Jupiter konjunktion i Skorpionen er i opposition til hendes Saturn. Der er endnu en sol-ascendant forbindelse, denne gang en konjunktion, der igen antyder, at Margaret gennem sin animus, kan dele og sympatisere med (og måske gennem ham udleve) Jacks ønske om materiel succes. Solen i en kvindes horoskop er en af de væsentligste bidragydere til animusbilledet, og her er der sørget for en effektiv »knage« ved den pertentlige, grundige og hurtige måde, Jack udøvede sin karriere på. Men den dominerende faktor er igen ild og tiltrækningen mod det intuitive temperament.

Alle disse mænd havde et ubevidst behov for en jordbunden partner. Der vil altid være kryds-projektioner til stede i sådanne forhold, ellers ville de udelukkende have været fantasi fra Margarets side, og

intet virkeligt forhold kunne have fundet sted. Selv om Margaret var lykkelig over at spille jord-anima for alle tre mænd, fandt hun sig selv vred og frustreret over, at de hverken ville spille fader eller Vismand for hende. Animus er i hendes tilfælde stærkt associeret med faderen og er den primære grund til de uudtalte krav og forventninger, der forårsagede så stærk destruktiv magt. En ild-mand ville være et godt parti for Margaret, men kun hvis hun lærer at reagere på ilden med noget af sin egen ild, og, i stedet for at forsøge at spærre det inde og tæmme det, deler den eventyrlige holdning til livet, der ligger i elementet. Hun er en ideel ledsager for en sådan ild-mand; men efterhånden som hendes eget billede af sig selv bliver mere positivt og realistisk, og hun lærer at sætte pris på sine egne muligheder, vil hun tiltrække og føle sig tiltrukket af et mere stabilt temperament. Alle disse tre tidligere elskere er, på den ene eller den anden måde følelsesmæssigt handicappede. De har alle en Saturn-Venus forbindelse, og alle har de problemer med at udtrykke deres følelser, og det har de ikke gjort noget ved. Dette afspejler igen Margarets masochistiske mønster, der udspringer af hendes forhold til faderen. Hun har brug for en ild-vand type, en intuitivt følende mand, der kan værdsætte hendes fine sind, hendes kærlighed til sandheden, hendes ærlighed og renhed, samtidig med, at han kan besvare dybden og kraften i hendes emotionelle behov.

Den motiverende faktor i Margarets forhold var ikke det, hun følte for nogen af mændene – hun så dem i virkeligheden ikke, før forholdene var forbi – men snarere animus, som traf valgene for hende, indtil hun havde opfyldt det gamle mønster om afvisning og fiasko. Efterhånden som hun gradvist vokser sig mere bevidst om denne maskuline kraft inde i hende selv og frigører den fra minderne om hendes ulykkelige barndom, vil hun i højere grad blive en helhed. De gamle sår vil heles, og idet hun værdsætter sig selv noget mere, vil hun til gengæld blive værdsat mere af de mænd, som hun involverer sig i.

Den traditionelle sammenligning af horoskoper kan ikke alene give hele billedet af Margaret. Man må kende hende og noget af hendes historie for at kunne opfange, hvorledes den indre partner, som har ført hende ud i en sådan ensomhed, lidelse, afvisning og til sidst til indsigt, forståelse og begyndelsen til virkelig fred, arbejder. Hendes forhold vil aldrig være lette på grund af den slags mand hun foretrækker. Venus-Pluto kræver langt større dybde end den, der er underforstået i et konventionelt ægteskab. Hendes virkelige potentiale er imid-

lertid kun på begyndelsesstadiet. Jordtegn vokser langsomt og blomstrer ikke før i livets anden halvdel. Efter at have haft fiasko i så mange ydre forhold, er Margaret endelig ved at lære at opbygge det indre forhold, som for hende er den eneste mulighed for vejen til et forhold af værdi med et andet menneske.

VI
Psykens sex-liv

Vi er stadigvæk i høj grad uvidende angående det fænomen, der får en almindelig »civiliseret« mand og kvinde ind i en tilstand, som vi under andre omstændigheder kun ville sætte i forbindelse med en bindegal.

Robert Musil

En af mine venner siger, at han aldrig vil elske med en kvinde, som beundrer hans hest. Jeg har det på samme måde med min hat. Jeg elsker aldrig med min hat, uanset hvor mange kvinder, der beundrer den.

J.D. Smith

Blandt de mange moderne myter, vi har udviklet for at befri os selv for næsten totusinde års undertrykte instinkter, er en af de mest tvivlsomme nok den om seksuel normalitet og abnormitet. Tæt forbundet med den, og særdeles populær i det nuværende årti er myten om god og dårlig seksuel præstation. Det tvivlsomme ved begge hænger måske sammen med den kendsgerning, at vi ikke fuldt ud forstår, hvad det seksuelle psykologisk og symbolsk indebærer, og udtryk som normal og abnorm er, når alt kommer til alt relative vendinger, hvis betydning ændrer sig i takt med mennesket og den tidsalder, han lever i.

Da der findes mange gængse retninger inden for psykologien – et fænomen, der netop opstår, når psyken gør forsøg på at psykologisere sig selv – vil der være mange kliniske måder at nærme sig sex på. De fleste mennesker er nogenlunde bekendt med ødipus-komplekset og Freuds teorier om infantil seksualitet, og mange tror, at disse teorier er psykologien in toto. Det er uheldigt. Hvis man altid kan være sikker på at lande ved den samme formel, vil der opstå en meget forståelig modstand mod udforskning af seksualitet, set fra en psykologisk synsvinkel. Freuds tese er konservativ og næsten »lady-like« i sammenligning med nogle af de ideer, der er udsprunget af hans originale værk samt nogle af de teknikker, som f.eks. massage og »sensitivitets-træning«, som de almindeligt udbredte vækst-bevægelser står for.

På den anden side er organiseret religion lige så monoton, som nogle psykologiske skoler er det, hvad dette emne angår. Således har vi på den ene side religionen, der i bedste stil fra det trettende århundrede udtrykker sin fordømmelse af kødets svagheder, og psykoanalysen med dens sidegrene på den anden, der påstår, at den menneskelige psyke ikke er fyldt med andet end netop disse svagheder, og at selv længslen efter Gud i virkeligheden er et undertrykt faderkompleks. Følgelig er det meget vanskeligt for et menneske at danne sig sin egen mening om emnet. Hverken Gud eller videnskaben findes længere som autoriteter. Endvidere tilbyder forskellige esoteriske retninger blandede fascinerende synspunkter om sex. Man kan finde alt lige fra den påstand, at orgasme er selve nøglen til oplysning og til den påstand, at alene afholdenhed og lutring kan bringe en til himlen (eller rense ens karma). Den traditionelle vestlige, esoteriske fortolkning af ånden som værende »højere« og materien (inklusiv seksualitet) værende »lavere« medfører den åbenbare underforståelse, at lader vi den instinktive natur komme til fuldt udtryk, er vi ikke »udviklede«, og dette kan medføre en endnu kraftigere undertrykkelse end kirkens fordømmelse, fordi den appellerer til ens åndelige stolthed. Der findes også et esoterisk synspunkt, der går ud på »fordærv« og dettes ledsagende og ødelæggende karmiske konsekvens. Af en eller anden årsag begynder ellers begavede seere og clairvoyante som Edgar Cayce, der ellers er en klar og forstandig mand, i deres kosmologiske perspektiv billedligt talt at rødme og stamme, når samtalen kommer ind på sex; og det fremmer ikke vores forståelse, hvis vi af sådanne åndelige autoriteter får fortalt, at et menneske, der er seksuelt umådeholden i ét liv, bliver epileptiker i det næste. Sådanne udtalelser – hvad enten de kommer fra psykologisk, religiøs eller esoterisk side – tjener kun til at skabe endnu større forvirring, fordi de overstiger vores dømmekraft. Den »nye« moral, som er et prægtigt forsøg på at ryste sig fri af undertrykkelsen fra den døende Fiske-tidsalder, er røget så langt over i den modsatte grøft, at den har en lige så dogmatisk ideologi: Hvis et menneske ikke er i stand til fuldstændigt at overgive sig til sine instinkter, er han neurotisk og smalsporet. Af en eller anden uudgrundelig årsag kan vi på nogenlunde intelligent måde tale om alt mellem himmel og jord, men ikke om de to gamle »uartige« emner sex og død. Og ingen af dem forstår vi rigtigt.

Man kan gå ned ad en gade i London og, strålende i et butiksvindue, se begynderbøger i seksuel teknik, flankeret af en blandet sam-

ling af mekaniske erotiske opfindelser, der mest af alt får en til at tænke på storinkvisitorens forhørskammer; mens man på den anden side af gaden kan se en venlig gammel mand, der går frem og tilbage, bærende en plakat, der meddeler, at man nedsætter sine lyster, hvis man spiser mindre kød. Det kunne se ud, som om der råder et overordentligt roderi, når det drejer sig om seksualitet, både inden for de forskellige samfundslag og inden for mennesket selv. Langt fra at blive oplyst af vore formodede friere og mindre hæmmede holdninger til seksualitet, og selv med profeter som Reich til at ægge os, synes vi ikke at have løst noget som helst. Folk lider stadigvæk under misforståelser og angst, hvad angår sex. Situationen er heller ikke blevet forbedret af reklamer, der i det uendelige skræmmer os med utallige spøgelser, der ligger på lur for at skade et lykkeligt forhold – dårlig ånde, fod- og armsved, gule tænder, kruset hår, flyvende skæl og et utal af andre elendigheder, der får det til at se ud, som om de eneste seksuelt sunde mennesker er dem, der ryger cigaretter. Det er ikke noget under, at vi er egocentriske.

Vi er langt mere intellektuelt modne end følelsesmæssigt, som Musil siger, og vi kan ikke hamle op med den malstrøm, som er resultatet af det. Vi ejer højt fremskredne ideer og videnskabelige kundskaber, kædet sammen med middelalderlige følelsesnormer – for ikke at tale om de arkaiske energier og drifter, som ikke er spor anderledes nu, end de var for en million år siden, da vi stadig jagtede vilde mammutter hen over den arktiske tundra. I stedet for den statsstøttede homoseksualitet, der eksisterede i det klassiske Grækenland, har vi nu homoseksuelle bevægelser, og i stedet for de lidende kvinder, der bed tænderne sammen og pligtopfyldende tålte deres mænds ægteskabelige ret, har vi nu impotente mænd, der viger tilbage i skræk for stormløbet fra aggressive animus-drevne kvinder, der tænder deres mænds cigaretter, åbner deres egne døre, har taget det sorte bælte i karate og har den frækhed at tage initiativet til den seksuelle akt. I vore større byer er der ikke mange, der mere lægger mærke til en snerpet fru Hansen. Den nye moral er imidlertid lige så ubarmhjertig mod lovovertræderen som den gamle og endda med endnu vildere rationaliseringer. Der var engang, da den »faldne« kvinde led; nu lider den kvinde, der siger nej efter det andet stævnemøde (især hvis middagen har været dyr) lige så meget, fordi hun er »seksuelt« til en side. Man trækker måske på smilebåndet, når man læser Playboys tegneserier, kigger hemmeligt gennem gardinerne ind til naboen, går til pornofilm,

bytter koner, ser tilpas ud over »Lady Chatterleys Lover« og sladrer om, hvem der går i seng med hvem. Men det er ikke lige så morsomt, når et menneske inde i sig selv må stå ansigt til ansigt med en skuffende seksuel oplevelse, som enten kan være en afvigelse eller »perversion«, fiasko eller skyld, og når han opdager, at han faktisk ikke kan tale med nogen om det undtagen under kliniske omstændigheder – omstændigheder, der intensiverer hans beskyldninger mod sig selv, fordi det er underforstået, at så må der sandelig være noget frygteligt »galt« med ham. Det gør ondt. Afpersonificeringen af det seksuelle har sluppet os ud af ét bur, men blot for at lede os ind i et andet. Det er udelukkende et spørgsmål om, hvilken slags tremmer vi foretrækker at have for vore vinduer. Den eneste forskel er, at nu prøver vi på at få de seksuelle problemer frem af busken, hvor det ikke tidligere lod sig gøre, og måske har Durrell ret, når han siger, at sex, ligesom det at dø, burde være en privatsag.

Et godt udgangspunkt vil sandsynligvis være at sige, at seksualitet, ligesom kærlighed, intelligens, evner og andre uhåndgribeligheder af denne art, varierer alt efter ens oplevelse af dem. Dette tillader i det mindste, at man kan have sin egen særlige seksuelle natur, på samme måde, som man har lov til at give udtryk for sin individualitet på andre måder. Vi kan lige så lidt fælde en endelig dom over seksualitet, som vi kan over Gud. Man kan protestere og påstå, at sex er en rent fysisk handling, og at psykologisk indviklede beskaffenheder er irrelevante; men den kendsgerning står tilbage, at for mange menneskers vedkommende er det seksuelle møde i fantasien langt mere virkeligt, tilfredsstillende, meningsfyldt og spændende end noget fysisk møde nogen sinde kunne være. For nogle mennesker er seksualitet i højere grad en oplevelse af den kreative fantasi, en sindstilstand fremfor fysisk behag. For nogle findes der intet så seksuelt ophidsende som musik, skabelsen af et maleri eller den opløftede stemning ved at danse, og langt fra at være en »lutring« af den seksuelle energi, er disse udtrykskanaler af kreativ værdi lige så »seksuelle« som selve samlejet. For nogle mennesker er sex optakten til formering, en side af den proces det er at skabe nyt liv – et synspunkt, der forkyndes af meget dogmatisk religion. For nogle mennesker er sex følelsesintimitet, der lader mennesker møde hinanden i en dyb emotionel forbindelse, en kontakt, der rummer en sådan grad af finhed, at den fysiske handling kun er et symbol på den. For nogle er sex en sjofel vittighed, det at fryde sig over et blad i badeværelset bag aflåst dør. For nogle er sex en

hårfin balance mellem fryd og smerte, og for andre er det en udløsning af vold. Nogle mennesker oplever sex auto-erotisk. Hvad enten de har en partner eller ej, er oplevelsen i bund og grund deres egen og partneren blot et redskab, der let erstattes af en anden partner eller af deres egne hænder. For andre mennesker ligger den egentlige lidenskab i den andens lidenskab, og oplevelsen har kun mening i kraft af den andens nydelse. Seksualitet kan være hellig, obskøn, fysisk, mental, emotionel, åndelig, symbolsk, skabende, underholdende, forvandlende, kærlig eller alt muligt andet, man kan have lyst til, at den skal være eller kan forestille sig. Ingen af os er i stand til at bestemme, hvilken af denne myriade af udtryksformer, der er normal og hvilken, der er unormal. Seksualitet er helt sikkert ikke bare én ting, og hvis vi skal forstå, hvorfor den er årsag til så mange problemer i vore forhold, er vi først nødt til at opgive tanken om, at den kan defineres under ét. Som alt andet her i livet, er sex både konkret virkelighed og noget symbolsk – og et symbols betydninger er lige så uudtømmelige og grænseløse, som der findes mennesker til at reagere på det.

Vi må også være klar over, at seksualitet for maskulin og feminin psykologi ikke er den samme oplevelse. Dette er ikke en påstand om, at alle mænd forholder sig til seksualitet på samme måde og alle kvinder på en anden. Vi må huske, at ethvert menneske indeholder begge seksuelle principper. Der er forskel på mandlig og kvindelig seksualitet, og det vil være åbenbart for enhver, der har brugt nogen tid på at tale med mænd og kvinder om deres fantasier. På trods af den mere frigjorte kvindes hæderlige forsøg er det tydeligt, at mænd stædigt bliver ved med at blive vakt af visuel stimulering; og det kendte syn af strip-tease-klubber og porno-biografer er et stadigt vidnesbyrd om, at mænd gennem tiderne reagerer på en fysisk fremvisning af feminine yndigheder. Der ligger en erotisk komponent i anima, som ikke synes at være til stede i animus, selv om den er der i den bevidste kvindes instinktive psykologi. Forbindelsen mellem det jordiske plan og de feminine ting antyder, at fysiske indtryk har en større virkning på mænd end på kvinder. Animus er derimod beslægtet med det mentale og det åndelige, og det ser ud, som om kvaliteter som intellekt, talent, succes, ambitioner og »personlighed« betyder mere for en kvinde, end om han har en flot skikkelse. Kvinder synes hele tiden at hige efter noget dybere end udseende og kosmetik. Modeindustrien har forlængst erkendt denne todeling. Tøj, der afslører den kvindelige krops skønhed, vil altid være en succes; men det er vanskeligt at forestille sig

○ FORNUFT
◑ UFORNUFT

en mand være åbenlyst fristende klædt på og på den måde have held til at virke tiltrækkende på andre end de, af hans eget køn, der foretrækker maskuline partnere.

Ligeledes har maskulin seksualitet karakter af noget upersonligt, mens den feminine har karakter af et større personligt engagement. Dette er en ofte forekommende beklagelse i mangeårige forhold: »Han« synes at behøve sex for at opnå nogen som helst form for følelsesmæssig nærhed, mens »hun« ikke kan reagere med mindre en sådan forbindelse er til stede i forvejen. »Han« vil forklare sine ægteskabelige sidespring som en ganske enkel tilfredsstillelse af begær, der overhovedet intet har med kærlighed eller hans ægteskab at gøre; »hun« derimod, ved, at et sådant engagement for hendes vedkommende i almindelighed udspringer af en alvorlig mangel i ægteskabet og udgør en trussel mod dets stabilitet. Disse regler er ikke ufravigelige, og mennesker er fleksible og har mange facetter. Men som generel tendens synes forskellen at gælde. Imidlertid vil det kun være et problem, så længe man er belemret med en ideologi eller stive normer for, hvordan man bør opføre sig og dermed begrænser sig til en umenneskelig konsekvens. Den kvinde, der altid skal være »feminin« i sengen, narrer sig selv lige så meget, som den kvinde, der har »sat« sig ud over den slags trivielle roller og finder ud af, at det er for sent at lukke brønden, når barnet er druknet.

I den miasma, der tilslører vor forståelse for seksualitet, er et af hovedproblemerne, at vi tager tingene for bogstaveligt. Vi bedømmer psykiske tilstande ud fra handlinger og trækker på den måde et slør over de psykiske tilstande i sig selv og den indre betydning, de har. Vi siger, at en »feminin« kvinde er en god kok, mens en »maskulin« mand er succesfuld. Vi siger, at en mand, der ikke kan lade være med at tage sin kones undertøj på, er »unormal«, mens en mand, der har tre-fire kvinder på skiftehold i ungkarlesengen er »viril«. Men flytter man focus fra opførslen og til det symbol, der ligger bag, ser det hele ganske anderledes ud. Vi lever det symbolsk ud, som vi er i overensstemmelse med, men hvis vi udlægger den struktur, som symbolet er indesluttet i på for stiv en måde, taber den sit liv, sin organiske fleksibilitet, og vi er fanget i en forbenet teori; og så begynder vi med skræmmende intensitet at diskutere, hvor mange engle der kan være på spidsen af en synål. I enhver handling, især hvis den er præget af tvang, og noget, som vi absolut »er nødt til« at foretage os, er det klogt at spørge os selv, hvad mening handlingen har, frem for at benævne

den, klassificere den og tvinge sig selv eller andre ind i en rubriceret kategori på grund af den. Der kan være så mange grunde til, at en kvinde ikke laver mad. Hun kan være en intuitiv type, der har problemer med at tage praktisk på tingene, men dette behøver ikke afskære hende fra at kunne udtrykke kvindelighed på en fri og uhæmmet måde gennem følelser i et forhold. Hun kan måske være animus-domineret og føle, at sådanne ting ligger »under« hendes værdighed, en kapitulation mod mandschauvinismen. Hun kan have haft et frygteligt forhold til sin mor og afviser nu alt det, der er forbundet med det instinktive i livet, eller hun har måske et otte til fire job og er ganske simpelt træt, når hun kommer hjem. Ingen er i stand til at fastslå, om hun er feminin eller ej, fordi hun enten udfører eller ikke udfører en bestemt række handlinger. Kvindelighed er et princip, en livsenergi, ikke et sæt adfærdsmønstre. Og ingen er heller i stand til at bedømme en seksuel situation ud fra sådanne mønstre. Hvis vi kunne lægge vore yderst belastende prædikater – »pervers, unormal, »til en side«, syge« og den slags – til side for et stykke tid, ville vi måske få en mulighed for at se den person, der udtrykker handlingen.

Ortodoks psykiatri har også problemer med seksualitet. Man kan stadig give en mand piller mod hans impotens, men kroppen kan ikke adskilles fra resten af personen, og seksuel adfærd er én af mange udtryksmuligheder, som et menneske kan ytre sig gennem. Et tilsyneladende fysisk problem kan ikke adskilles fra den psyke, der oplever det. Seksuelle tilbøjeligheder, vaner og vanskeligheder er ikke kun organiske. De betyder noget for den enkelte person og siger noget om vedkommende på et niveau, der måske kan være for dybt til, at man selv kan forstå det.

Desværre bærer astrologien også rundt på sit arsenal af forudfattede meninger og misforståelser angående seksualitet. Der er udgivet mange astrologiske lærebøger om seksuelle tilbøjeligheder for hvert tegn. Og selv den mere seriøse studerende kan gå i den fælde og tro, at fødselshoroskopet vil afsløre mønstre som homoseksualitet, impotens, sadisme og andre sociale »fy-fy'er« på en klart defineret måde. Horoskoper af f.eks. berygtede lovovertrædere som Oscar Wilde og Marquis de Sade bliver meget ofte rullet ud som demonstrationer på, hvordan man kan diagnosticere afvigelser ud fra planeter i horoskopet. Den slags bagklogskab er naturligvis nem at komme med – men her mangler man at gøre rede for, hvorfor andre mennesker, hvis horoskoper udviser lignende aspekter, ikke udtrykker deres seksuali-

tet på samme måde. Bag horoskopet står mennesket og bag alle udtryk af seksualitet – hvad enten det drejer sig om præstation, forkærlighed eller moralske værdinormer – står der også et menneske. Som en kendt humanistisk psykolog en gang udtalte til en mand, der udtrykte bekymring over de »tendenser«, han måske fortrængte: »Jeg vil betegne Dem som værende et latent menneske«.

Lad os begynde med at betragte det til bevidstløshed udforskede spørgsmål, som vi kalder homoseksualitet. *The Concise Oxford Dictionary* definerer ordet som »det, at have seksuel tilbøjelighed for personer af ens eget køn«. Vi vil for et øjeblik se bort fra det flertydige i, hvad der nøjagtigt ligger i udtrykket »seksuel tilbøjelighed«. Her følger en tilfældig smagsprøve på meninger om homoseksualitet, taget fra litteraturen, psykologien og personlige interviews.

Homoseksuel er noget, man bliver, ikke noget man er født med, og skævheden udspringer af et psykologisk problem med den af forældrene, som er af modsat køn.

Man er født homoseksuel, det er ikke noget, man bliver, og skævheden opstår på grund af en hormon-ubalance.

Homoseksualitet (eller biseksualitet) er det naturlige stadium af menneskeheden, som gradvis bevæger sig mod hermafroditisme som et åndeligt ideal.

Homoseksualitet er en af naturens måder at løse befolkningsproblemet på.

En homoseksuel er en person, der har tilbragt adskillige tidligere inkarnationer i et legeme af modsat køn og derfor har vanskeligheder med at tilpasse sig det nye.

Homoseksuelle burde ikke ansættes i diplomatisk tjeneste.

Alle indendørsarkitekter er homoseksuelle.

Og til sidst følgende sentens, der var kradset ind i væggen på herretoilettet på Simon Fraser University i Vancouver:

> Hvis Gud havde villet, at der skulle være homoseksuelle i verden, ville Han have skabt Adam og Fredrik.

Det er tydeligt, at der hersker nogen forvirring angående betydningen af denne bestemte seksuelle udtryksform.

Er fænomener som homoseksualitet problemer, eller er de det ikke? Er de »perversioner«? Hvad er de egentlig? Hvis en mand fantaserer om at gå i seng med en anden mand, men ikke fører sin fantasi ud i livet, er han så homoseksuel? Hvis han har haft homoseksuelle erfaringer, men fandt ud af, at han ikke brød sig om dem, er han så homoseksuel, fordi han har foretaget handlingen? Hvis han har et nærmere og på alle måder rigere forhold til sin bedste ven, end til sin kone, er han så »latent« homoseksuel? Og er han mere »latent« homoseksuel end vi alle er »latente« mordere, tyve, fanatikere, »vilde«, genier eller alt muligt andet blandt de uendelige muligheder, psyken indeholder? Det er på tide, at vi på grundig måde får gennemtænkt spørgsmål som disse, der ved første øjekast synes så lette at besvare. Måske kunne man sige: »Hvis jeg er glad for mit liv, hvis det tilfredsstiller mig på de områder, hvor jeg søger tilfredsstillelse, er jeg normal for mig selv. Hvis jeg er ulykkelig over mit liv, hvis jeg føler, at der er noget galt, hvis jeg føler mig fanget af den retning, mine ønsker går, har jeg et problem. Jeg er hverken normal eller unormal, jeg er simpelt hen bare endnu ikke blevet mig selv«. Homoseksualitet er, som så mange andre adfærdsytringer, én af mange muligheder, som man kan give udtryk for sin psyke på. I sig selv er den hverken en årsag eller en sygdom. Det er en udtryksmåde, valgt enten bevidst eller ubevidst, som mennesket antager, fordi der er et indre symbol, der lever sig ud i hans adfærd. Symboler er hverken rigtige eller forkerte, hverken normale eller unormale.

Der kan være mange årsager til et sådant symbolsk udtryk. Nogle selv-erklærede homoseksuelle synes helt naturligt at bevæge sig hen mod det, der er karakteristisk for det modsatte køn. Måske er de virkelig »født« med deres tilbøjelighed og kunne finde glæde i den, hvis de ikke var genstand for andres sociale bandlysning af dem. På den anden side synes der nogle gange at ligge et virkeligt psykologisk problem til grund for den homoseksuelles afvisning af det modsatte køn; og elementer som frygt, had og tvang dikterer snarere vedkommendes adfærd end et frit valg. Sådanne tilfælde kan ofte spores tilbage til forholdet til forældrene; men da må vi huske, at de varige virk-

ninger af barndomsoplevelserne også er et resultat af det tidligere barn – der nu er blevet voksent, men som klamrer sig til disse virkninger, som de gør til forældrenes magt. En mand, hvis forhold til moderen har været forvansket af had, frygt, afvisning eller magtbegær kan udvikle et varigt, ubevidst had til eller frygt for kvinder – og det gælder både kvinden i ham selv og kvinder i verden. Følgelig vil han ikke kunne fungere hverken emotionelt eller seksuelt med en kvinde, og det efterlader ham intet andet alternativ end hans eget køn. Den krænkede anima tager ham måske som hævn i besiddelse og påvirker hele hans bevidste psykologi helt ind til det punkt, hvor han tænker og føler og opfører sig som den inferiøre parodi på en kvinde. Frem for at stemple en sådan individualitet som homoseksuel, ville det være mere præcist at sige, at han har et problem med det feminine princip. Imidlertid vil han måske uheldigvis stemple sig selv, af simpel mangel på viden. Der findes mange »normale« mænd, der spidsfindigt misbruger kvinder på et utal af ubevidste måder, drevet af indre frygt eller vrede. Det psykologiske mønster er det samme som for den »homoseksuelles« vedkommende, men hvis sådanne mænd ikke udtrykker det ved åbenlys lyst til deres eget køn, brændemærker vi dem ikke.

En anden mand har måske aldrig fået sin navlestreng skåret over. Han kan være bundet af besiddertrang og fortærende kærlighed til en overopofrende mor, der kun er alt for lykkelig over at spare ham for ulejligheden med at blive voksen. Som resultat kan han føle, at den kvinde ikke findes, der kan komme op på siden af hans mor – som han vil være viet til for resten af livet. Her ville det igen være mere præcist at benævne det som et problem med det feminine princip. Der går mange »normale« mænd rundt, som med moderen som forbillede ihærdigt søger en kone, men dem stempler vi ikke.

Også problemer med faderen kan ligge til grund for det, som vi kalder homoseksualitet. En søn, der oplever den mindre attraktive side af det mandlige princip – brutalitet, vold, aggressioner, grovhed, kulde – kan udvikle et had til det maskuline både i og uden for sig selv. Han kan overvurdere og identificere sig med de feminine værdier og med feminin psykologi, idet han ser sin mor som en martyr – og dette vil naturligt tilskynde ham til forhold med mænd, i hvilke han kan spille moderens rolle. En anden mulighed er, at det kan drage ham mod maskuline kvinder, af hvilke nogle er godt forklædt med den fineste blankpolerede patina af social kvindelighed; og så vil vi sige, at han er »normal«. I dette tilfælde ville det være mere præcist at sige, at

der foreligger et problem med det maskuline princip. Den mand, der ikke har nogen far, eller har en far, der helt tydeligt er domineret af sin kone, søger måske sin maskulinitet i blinde forelskelser i mænd, som han ser som personificeringen af mandighed. En mand, der giver udtryk for den slags heltedyrkelse via konventionelle kanaler – ved at beundre en filmstjerne eller en fodboldspiller eller bare en ven – bliver igen betragtet som »normal«, mens den, der udtrykker det erotisk er »unormal«. Disse eksempler burde illustrere den flertydighed, der omgiver hele dette spørgsmål. Og den samme flertydighed er til stede i andre seksuelle uregelmæssigheder eller »afvigelser«. Det, vi kalder homoseksualitet, er i virkeligheden en meningsløs benævnelse. Der er simpelt hen tale om mennesker, der har en anden måde at vise deres balance mellem det maskuline og det feminine på. Det samme kan siges om vindues-kiggeri, ekshibitionisme, fetichdyrkelse, narcissisme, transvetisme, frigiditet, impotens og andet, som vi kalder »unormalt«. Alle er de symboler på psykiske tilstande, og der, hvor man har med psykens udtryk at gøre, må man være meget forsigtig med, hvordan man stempler dem.

Når vi forsøger at få overblik over disse ting, er det, der viser sig, ikke et billede af normale og unormale seksuelle energier, men en række af forskellige billeder på, hvorledes hvert menneske forholder sig til de mandlige og de kvindelige sider af sig selv. Endvidere ændrer balancen mellem de to polariteter sig bestandigt hele livet igennem på en sådan måde, at de handlinger, der måske bliver foretaget på ét tidspunkt, fordi de afspejler en bestemt psykisk konstellation, ikke behøver at give mening på et andet tidspunkt. Desværre har mennesker en tilbøjelighed til at identificere sig med deres egen adfærd for så at blive forvirrede for ikke at sige alarmerede over de selvmodsigelser, de opdager. Dette gælder ikke alene fysisk sex, det er noget, der gælder alt her i livet. De samme psykologiske bestanddele vil også vise sig, hvor det drejer sig om smag, interesser, valg af profession, religiøs overbevisning og politik. En mand kan have et problem med det feminine princip, men det betyder ikke, at han er homoseksuel, ej heller er han, uanset Freud, »latent« homoseksuel. Men han vil sandsynligvis have mange problemer i sine forhold. Han er måske en rigtig »He-man«, stærk, beslutsom, aggressiv, dygtig, bidende ironisk over for alt det »irrationelle« (som er den måde, hvorpå animas verden viser sig for ham) – og aldeles infantil, når det drejer sig om, på en fin måde, at forholde sig følelsesmæssigt til kvinderne i hans liv. Han og

den jomfrunalske dronning er i realiteten fælles om identiske elementer i psykologisk sammensætning – og som følge deraf kan man næsten forudsige, at de vil foragte hinanden. Men igen er det ikke det samme som, at »He-man'en« er en latent dronning, lige så lidt som dronningen er en latent »He-man«. Det betyder, at der foreligger en central, psykologisk konstellation, der kommer til udtryk, som sådanne energier gør, gennem et par af tilsyneladende åbenbare modsætninger.

Detaljerede betragtninger over enhver seksuel tilbøjelighed ville kunne fylde en hel bog. Mange er allerede blevet fyldt på denne måde. Når vi imidlertid anvender kliniske vendinger på sådanne emner og forsøger at nærme os dem udelukkende ad analytisk vej, smutter deres virkelige mening ofte fra os. I sidste instans må man stille det spørgsmål, hvilken betydning en hvilken som helst seksuel udtryksmåde eller seksuel stil – hvad enten den er »normal« eller »unormal« – har for mennesket og på hvilken måde, den symboliserer den indre psyke.

Det problem, vi kalder frigiditet, er et andet kompliceret spørgsmål. Man antager, at der findes »grader« af frigiditet, formodentlig nogenlunde på samme måde, som man kan være mere eller mindre solbrændt, og der findes rigeligt med tilgængelige håndbøger om maskineriet bag den kvindelige anatomi til at løse problemet, hvis det kun drejede sig om teknisk ekspertise. Nogle kvinder føler, at deres mangel på reaktion skyldes deres mænds »ringe præstation«. Hvad er en ringe præstation? Dårlig teknik? Ringe fornemmelse? Ufølsomhed? Jamen hvorfor så vælge et så mangelfuldt eksemplar som partner? En egenskab som mangel på sensitivitet kan ikke begrænses til blot at være et seksuelt spørgsmål. Det er et personligt træk og vil vise sig i alt, hvad personen giver udtryk for. Har »frigide« kvinder i virkeligheden set nærmere på de underliggende strømme, der løber i deres forhold, for at opdage, hvad psyken i realiteten siger ved sin mangel på fysisk respons? Ved hjælp af en sådan mangel på respons giver mange kvinder udtryk for deres ubevidste frygt, vrede eller fjendskab over for mænd, mens andre udtrykker skyldfølelse over deres egen instinktive natur. Men såvel vrede som skyld kan i langt højere grad hænge sammen med animus og med barndommen, end med den bestemte mand, man er engageret i. At prøve at »kurere« frigiditet ved hjælp af tekniske håndbøger er det samme som at låse stalddøren, efter at hesten er sluppet ud. En kvinde må først, på følelsesmæssigt plan, forstå, hvad det er, hun symbolsk bestemmer sig til, idet hendes

krop er ude af stand til at blive vakt. Måske er det bare, fordi hun ikke har lyst til netop den mand, men så må hun spørge sig selv, hvorfor hun ikke er blevet klar over det noget før, og hvorfor hun så er sammen med ham nu.

Der findes kvinder, der er i stand til at få orgasme rent fysisk, men som er følelsesmæssigt »frigide«. Og det er i lige så høj grad et seksuelt anliggende som fysisk »frigiditet«. Problemet er især vigtigt i vore dage, fordi kvinder er i færd med at blive mere bevidste angående deres egne kreative muligheder. Følgelig strømmer århundreders tilsidesættelser, krænkelser og begravet vrede fra det kollektive plan ind i de personlige forhold. Den kollektive animus har erklæret krig, og han er ubestrideligt en beskidt slagsbroder. Han er revnende ligeglad om al kærlighed og alt liv bliver kvalt, så længe han bare vinder. Hvis en kvinde ikke ønsker at miste sin kvindelighed i takt med, at hun udvikler sin maskuline side, vil hun være nødt til at forstå, hvilke virkelige psykologiske rødder, der ligger til grund for hendes seksuelle reaktioner, og man bør ikke undervurdere den lidelse, som denne bestræbelse kan medføre for en kvinde, der ofte kan blive tyranniseret ind i en følelse af at være »unormal« selv i disse »oplyste« tider. Ja, måske burde hun have mod nok til at fortælle manden, hvad hun synes er dejligt. Men mange mænd bryder sig ikke om at blive instrueret, og instruktionen er i sig selv irrelevant, hvis skrækken for psykisk voldtægt ligger og lurer bag den fysiske kulde.

Fordi seksuel overlegenhed lovprises i vore dage som aldrig før, ville man næppe tilskrive den mand, som bogsaveligt talt slår streger på sengestolpen for at mindes sine sejre, noget problem. Han er en, som andre mænd kappes med, og som kvinder fantaserer om. Men er han i virkeligheden det, han ser ud til at være? Kunne det være, at han i virkeligheden er bange for den følelsesmæssige grad af intimitet, som to nætter med den samme kvinde – for ikke at tale om et livslangt ægteskab – kunne medføre? Er det tilfældet kan han have en psykologisk konstellation, der ligner den impotente mands, som hans egen hemmelige frygt forleder ham til at foragte – og som måske på en anden måde giver udtryk for den samme angst for at miste sin mandighed overfor kvindens følelsesmæssige begærlighed. Og fordi hans partner kan mærke den manglende fornemmelse for følelser, bliver Don Juan'en lige så utilfredsstillende en sengekammrat og lider under den samme afvisning, som den mand, der er ude af stand til at fungere. I filmen »Dr. Strangelove«, afskyer den perverterede general al

kontakt med kvinder af frygt for at miste sine dyrebare legemlige vædsker (skikkelsen findes i virkeligheden ikke kun på filmlærredet). Mange mænd er plaget af denne hemmelige angst og holder en del af sig selv tilbage – skønt det ikke nødvendigvis behøver at være noget seksuelt – af skræk for at blive umandiggjort. Her er ikke tale om Freuds tanker om kastrationskomplekset. Det er for abstrakt i dette tilfælde. Vi taler igen om arketyperne – de mærkelige og numinøse dobbelte ansigter af anima-moder og animus-fader, mørke og lyse, mandlige og kvindelige, kreative og modtagelige, som udfører deres endeløse dans af magnetisk tiltrækning og frastødning, der frembringer nyt liv. Og søger vi at trænge ind til seksualitetens mysterium, vil vi i sidste instans blive konfronteret med gudehovedets mysterium, selve livets mysterium.

> Nydelse er ikke en legemlig fryd, den gensidige fuldbyrdelse af de to køn, intimitet mellem to eller andet lignende nonsens. Nydelse er en, der knæler i bøn, en ubarmhjertig kamp, et ureducerbart had mellem de to køn, de to stridende kosmiske kræfter – den, der stiger, den, der falder – skabende universet.[1]

* * *

De spørgsmål, der her er blevet rejst, har til hensigt at vække til eftertanke, ikke at sørge for svar. Ingen kan definitivt løse sådanne spørgsmål, vi kan kun forsøge at undersøge og forstå vor egen natur, så vi kan udtrykke os selv på en måde, der udgør den sandeste afspejling af psykisk helhed. Men her, som i andre situationer, kan horoskopet være en hjælp, idet det viser en retning, et udgangspunkt.

I traditionel astrologi er Venus og Mars hovedsignifikatorerne for seksuelt udtryk. Desforuden er tegnet Skorpionen, planeten Pluto og horoskopets ottende hus – som hører til de emotionelle og seksuelle aspekter af forholdet mennesker imellem – traditionelt kædet sammen med seksualitet. Men uden den yderligere dimension, som dybdepsykologien giver, kan traditionel astrologi kun tilbyde et begrænset og temmeligt to-dimensionalt perspektiv af emnet. Dette perspektiv er yderligere blevet indskrænket og forvansket af populære soltegnshåndbøger, der tilbyder deres velkendte opremsning af seksuelle ka-

1. Nikos Kazantzakis: The Rock Garden, Simon & Schuster, N.Y., 1963.

11*

rakteristika for hvert tegn. Skorpionen, vil man kunne læse, er altid erotisk, lidenskabelig og yderst sexet, og ud fra sådanne beskrivelser skulle man tro, at Skorpionen aldrig skænker noget som helst andet en tanke. Jomfruen er kold, kysk, snerpet og uimodtagelig. Tvillinger er teknisk dygtige, men ude af stand til at udvise seksuel troskab, og Vandmanden holder af opfindsomhed, eksperimenteren og endog perversion. Det absurde ved sådanne generaliseringer er åbenbart for enhver seriøs astrologistuderende. Nøjagtigt lige som seksualitet er et udtryk for hele personen, er seksualitet, astrologisk set, udtrykt ved hele fødselshoroskopet. Derfor kan man heller ikke give en bestemt planet-forbindelse »skylden«, som om den havde noget ondt i sinde, for bestemte seksuelle vanskeligheder. Seksuelt udtryk er så intimt forbundet med anima og animus, hvilket er ensbetydende med hele menneskets ubevidste liv – at det eneste, horoskopet kan gøre er at antyde mønstre eller tendenser i følelsesnaturen, i evnen til at leve i et forhold eller i det indre billede af det modsatte køn. Det kan heller ikke afsløre de specifikke seksuelle tilbøjeligheder, som libido vil manifestere sig igennem.

I bred forstand kan Venus og Mars betragtes som symboler på seksualitet, da de er forbundet med de maskuline og feminine principper, som bliver kanaliseret ind i menneskelige forhold. Som vi har set, siger de også noget om billedet af den indre partner. Psykisk energi – som Jung kalder libido, idet han bruger det udtryk, som Freud oprindligt anvendte udelukkende på seksuel energi – bliver symboliseret af alle horoskopets bestanddele, men kommer til udtryk på forskellige måder, eller tjener forskellige funktioner, alt efter den bestemte planets betydning og hvilken sammenhæng, den befinder sig i. Energi, symbolsk udtrykt ved Venus, er rettet mod det, der angår forbindelsen mellem objekt og subjekt. Den er stabiliserende, harmoniserende, forenende og stiler mod ligevægt. Den særlige måde, hver af disse dynamiske energier udtrykker sig på, afspejles af det tegn, planeten er placeret i. Venus i Vægten antyder f.eks., at tilskyndelsen til forhold udtrykkes på en måde, der er farvet af æstetisk balance, forfinelse, blidhed og »dannelse« – på grund af Vægtens lyse, lette luft-egenskaber. Som et generelt kendetegn for sin natur vil et menneske med Venus i Vægten forholde sig til ting og mennesker (hvad enten forholdet er fysisk, emotionelt, mentalt eller intuitivt) med en særlig ynde og stil, fordi vedkommende vil holde fast ved visse æstetiske principper. Placeret i Tyren, der er et jordtegn, vil Venus derimod have tendens

til at udtrykke den indre trang til forhold på en sensuel, jordbunden, fysisk, »naturlig« og enkel måde. Den måde, hvorpå den planet kommer til udtryk gennem et tegn på, vil således afspejle visse egenskaber i det menneskes psykologiske sammensætning, visse værdier ved bestemte sider af livet; og det er en vigtig faktor i horoskopsammenligning. Livet er i almindelighed lettere, hvis ens partner er modtagelig for ens særegne måde at udtrykke sig på, eller i det mindste er i stand til at acceptere den. Kvinden med Venus i Vægten vil måske opdage, at hun er seksuelt modtagelig blandt levende lys, blomster, en harmonisk atmosfære, romantiske omgivelser og en poetisk kærlighedserklæring. Kvinden med Venus i Tyren kan opdage, at hun er seksuelt modtagelig i naturens nærhed, når partneren viser åbenlys kærlighed til nydelse, når hun mærker virkningen af synet, lugten, følelsen af en sund mandekrop på sine sanser. Det er et spørgsmål om stil, og det fortæller noget om en persons værdinormer og naturlige tilbøjeligheder i forhold, men kun generelt, og derfor må den slags betragtes i sammenhæng med horoskopet i sin helhed. Som vi har set, oplever hvert temperament livet forskelligt, og seksualitet er en integreret bestanddel af livet.

Man kan ikke fælde nogen dom og især ikke med udtryk som »normal«, »unormal« og »abnorm« på grundlag af det tegn, som Venus er placeret i i fødselshoroskopet. Det symboliserer en bestemt måde at udtrykke energi på, som mennesket kan bruge, som det har lyst til – eller som andre ubevidste faktorer i psyken tvinger det til at bruge. Ifølge traditionel astrologi vil den ene persons Venus i harmonisk forbindelse med den andens Mars sædvanligvis tilkendegive seksuel overensstemmelse. Det romantiske og forfinede hos en kvinde med Venus i Vægten kan måske lokke respons frem hos en mand med Mars i Vægten, som vil udtrykke sin maskulinitet på samme forfinede måde. Det vil derimod ikke fortælle os noget om, hvordan de dybere strømme i forholdet arbejder, eller noget om det indre forhold hver af parterne nyder eller ikke er i stand til at nyde med anima og animus. Begge parter holder måske af levende lys og silkelagener, men mangt et ægteskab er forlist i soveværelset på grund af harme og begravet vrede, der stammer fra en helt anden kilde – ofte på grund af noget, der ikke har spor med partneren af gøre, men derimod med spøgelset af en af forældrene.

I ortodoks astrologi har visse planetkonfigurationer et temmeligt usmageligt ry, der går ud på tilkendegivelse af seksuelle »abnormite-

ter«. Når man læser gamle lærebøger om emnet er det næsten lige som at læse en medicinsk samling af sygdomme. Når man er færdig med at læse, er man overbevidst om, at man lider af alle de symptomer, der stod beskrevet. Følgende utrolige aforisme kan ses i en lærebog, der er trykt så sent som i 1963:

> Når Venus er i konjunktion med Saturn og aspekterer ascendant-herskeren, vil der være en tendens til sodomi eller til at forelske sig i gamle kvinder med grove træk eller i fattige, beskidte tøse.[1]

Vi må huske på, at den tvivlsomme objektivitet, der ligger i en sådan udtalelse ikke bør lægges astrologien til last, men snarere den person, der har formuleret sin egen specielle tydning af bestemte data. Man kan støde på lignende udtalelser hos mange andre lærde og oplyste, moderne ånder – men oftere i psykologiske, sociologiske, medicinske og endog teologiske værker end i astrologiske.

I gamle astrologiske lærebøger er Saturn og de ydre planeter – Uranus, Neptun og Pluto – almindeligt kendt som forårsagere af »perversioner«, især hvis de aspekterer Venus. Faktisk dukker disse kombinationer op med mistænkelig hyppighed i horoskoper hos mennesker, der søger rådgivning angående seksuelle problemer. Men nogle aspekter optræder også ofte, når problemet viser sig i følelseslivet, fremfor gennem seksuelle aktiviteter. Medmindre man er bundet af Freuds tankegang, hvor alt til syvende og sidst er symbolet på et eller andet seksuelt, er det, der ligger i kontakten mellem Venus og disse fire planeter ganske enkelt en påvirkning af psykens måde at forholde sig til andre mennesker på. De indikerer ikke nødvendigvis seksuelle forstyrrelser, selv om det kan være én af de måder, hvorpå energien kommer til udtryk.

Venus-Saturn aspekter – især konjunktionen, oppositionen og kvadratet – ligesom Mars-Saturn aspekter – synes at have nogen forbindelse med impotens og frigiditet. Men hvorfor? Planeterne gør os jo ingenting; de er symboler på et bestemt psykisk energi-mønster. Hvis man husker, hvad disse planeter har med at gøre, bliver gåden imidlertid lettere at løse. For mens Venus og Mars er symboler på det kvindelige og det mandlige, symboliserer Saturn bl.a. frygt, og et

1. Vivian Robson: Astrology and Human Sex Life, W. Foulsham & Co., Ltd., London 1963.

tvangsmæssigt behov for selvforsvar. Den kvinde, hvis fødselshoroskop har et Venus-Saturn kvadrat kan føle sig dybt utilstrækkelig og usikker på sig selv som kvinde, hvad enten hun har gjort sig denne følelse klart eller ej. Hendes evne til at forbinde sig med andre – især som den kærlige ledsager, som planetens arketypiske, mytologiske navnesøster repræsenterer – er blevet fanget af skyggen. Den inferiøre, mørke side af hendes natur, kan derfor ubevidst benyttes som et kontrolredskab i forholdet, en hæmmende faktor i stedet for et bevidst udtryk af samhørighed og deltagelse. Venus-Saturn røber intet om en kvindes seksuelle præstation, men den antyder noget om hendes holdning til sig selv som kvinde, og den vil sædvanligvis være svækket på den ene eller den anden måde. Man vil således nemt kunne forstå frigiditet, hvis man husker, at den er et fysisk symbol på en indre psykisk tilstand. Ordet i sig selv er ikke en billedlig beskrivelse af kroppen, men af følelserne, som på en eller anden måde er stivnet og ikke blot forbliver ubevidste, men ofte også meget barnlige. For at kompensere kan kvinden dække over det ved at forveksle sindsbevægelse eller sentimentalitet med følelse, eller hun kan optræde på en tilsyneladende hjerteløs, hård og blaseret måde; men hun vil samtidig forblive ude af kontakt med det bange, sårbare barn, der er spærret inde i det ubevidste mørke. Det er ikke noget under, at kroppen ikke reagerer. Den seksuelle forening er den mest fuldstændige form for forening, vi kender, men den kræver en grad af modenhed, som det bange barn ikke er i besiddelse af. På den anden side kan en kvinde med Venus-Saturn fungere aldeles fyldestgørende på et rent fysisk plan, fordi kombinationen som sagt ikke nødvendigvis afspejler en fysisk tilstand. Ikke desto mindre vil der ofte være en eller anden form for begrænsning, noget kvælende eller en trang til selvforsvar i hendes forhold, nogen tilbageholdenhed over for det at dele sig selv med et andet menneske. At Venus-Saturn har ry for selviskhed vil derfor være begribeligt, hvis vi husker, at det er det usikre barns selviskhed – det barn, som ikke er sikker på at være elsket, er tilbageholdende indtil det får bevis på, at det kan være sikker.

Mars-Saturn i en kvindes horoskop antyder noget ganske andet. Her ligger problemet ikke i forholdet til det feminine, men til det maskuline. Her er det animus, der må bringes op i bevidstheden. I dette tilfælde er det billedet af manden som elsker, symboliseret af Mars, der er farvet af skyggen. Følgelig kan en kvinde opfatte billedet gennem hendes egen inferiøre sides mørke, således at billedet og det

mørke, der besmitter det, kan blive synonyme; og hvis begge projiceres på mænd, vil mænd ikke synes særligt sympatiske. Animus kan vise sig som brutal, voldsom, undertrykkende, tyrannisk og hjerteløs eller alternativt svag, foragtelig og ligegyldig. Medmindre skyggen bliver bevidst vil den tilegne sig de talenter, der ligger gemt i den maskuline side af kvindens natur til eget formål og bruge dem som redskaber for autoritet og kontrol. Seksuel frigiditet vil så blive et middel til at forhindre manden i at være mand, et middel til at berøve ham hans kraft ved at snyde ham for den endelige underkastelse, som kvinden ubevidst frygter, at han søger, fordi hun ikke tænker på, at også for ham kan den seksuelle handling være en oplevelse af underkastelse. Venus-Saturn kvinder kan være kolde, fordi de ikke har lært at stole på, anerkende eller acceptere deres egen kvindelighed, men Mars-Saturn kvinder kan være kolde, fordi de aldrig har lært at stole på mænd. De vil bestandigt blive konfronteret med projektionen af deres egen temmelig upålidelige animus-figur. Eller de kan fungere med allerstørste lethed i situationer, fordi de har lært sig den tvivlsomme kunst, det er at adskille den fysiske præstation fra følelsen; men de vil under alle omstændigheder forsøge at opretholde kontrol med forholdet på andre måder for at beskytte sig selv mod et projiceret herredømme.

Saturn-aspekter som disse er sjældent nemme at have med at gøre, og de vil i almindelighed kræve megen selvreflektion og grundig udforskning af ubevidste forestillinger og motiver før den »fangede« planet – Venus eller Mars – kan blive befriet. Men her, som altid, spiller Saturn rollen som Lucifer. Han afspejler ofte frustration, ensomhed og skuffelse i seksuelle forhold. Det tvinger en kvinde i knæ, men det tjener en ganske bestemt hensigt: Den, at hun måske begynder at se indefter og dermed lærer den virkelige betydning af sin seksualitet at kende på en bevidst måde. Som eventyrene fortæller os, er skyggen en skjult ven og vejleder, og når bestemte aspekter viser sig i fødselshoroskopet, kan seksualitet vise sig at være et område, der kræver udforskning for ens egen udviklings skyld. Set i dette lys, kan aspekter fra Saturn til Venus eller til Mars være værdifulde redskaber i arbejdet mod vækst og selvberigelse, og det seksuelle adfærdsmønster, der måske før var beskadiget, kan vise sig at være en af de veje, som en kvinde kan finde meget større opfyldelse og mening med i sit liv.

I en mands horoskop er situationen omvendt. Mars er i en mands

horoskop symbolet på hans virilitet, hans maskuline udtryk, og når Mars er i forbindelse med Saturn, kan skyggen have magten over disse. Det vil måske skabe en formålsløs passivitet, hvor en hemmelig vrede ligger og ulmer i det ubevidste. Alternativt kan det fremkalde overdreven aggression som kompensation for den svækkede følelse af utilstrækkelighed. Mars-Saturn aspekter synes at hænge sammen med impotens, men igen må vi betragte fænomenet som et symbol på en psykologisk holdning – det bevidste ego's afmagt over for det at skulle føre det maskuline princip ud i livet. Fysisk impotens kan være et biprodukt, men ikke desto mindre er Don Juan karakteristisk, ligesom tyrannen eller den mand, der er følelsesmæssigt underkastet kvinder.

> Maskulinitet vil sige at kende sit mål og at gøre, hvad der er nødvendigt for at nå det.[1]

Det er netop evnen til at vide og handle, der er beskadiget, når en mand har mistet forbindelsen med sin maskulinitet, eller når den bliver brugt af skyggen til at udøve magt. Men Mars-Saturn aspekter afspejler vanskeligheder med det maskuline princip og ikke med den seksuelle præstation, der, når alt kommer til alt, er et af mange symboler for en mands udtryk af mandighed. For at omskrive den tidligere citerede bemærkning er penis selv et fallos-symbol. Mars-Saturn aspekter synes også at have nogen forbindelse med vold og med de to modpoler, der kaldes sadisme og masochisme. Vi må stadigvæk have det ubevidstes kompenserende funktion i erindring, for dualitetens ene pol kan ikke eksistere på et bevidst plan uden, at dens modsætning former sig på det ubevidste, indespærret i mørke og projiceret. Igen er begge disse to manifestationer af seksuel adfærd, symboler på psykiske tilstande: Hvis man føler sig impotent og hjælpeløs, når man bliver stillet ansigt til ansigt med virkeligheden, kan man enten bøje hovedet og nedkalde sig straf for sine synder, eller man kan beslutte sig til at erobre og om nødvendigt tilintetgøre verden for at kunne sejre over følelsen af utilstrækkelighed. Som seksuelle »perversioner« er sadisme og masochisme temmelig flertydige. De viser sig også på mange andre områder end på det seksuelle. De kan komme til udtryk gennem følelser og ord, og ofte under dække af kærlighed. Til syvende og sidst afspejler de en psykologisk holdning til livet og til udtryk af det ma-

1. C. G. Jung: Contributions to Analytical Psychology, Kegan Paul, London 1928.

skuline princip; og særegen seksuel er den ét af mange mulige biprodukter. I hvert tilfælde vil det, som alle disse mønstre kræver, være at få trukket selve roden til holdningen op i bevidstheden, og da vil hele personligheden forvandles. Men at behandle selve holdningen er det samme som at behandle ethvert andet symptom. Det tvinger blot sygdommen til at finde en anden udtryksform – som kan være endnu mere ødelæggende end den første.

Venus-Saturn aspekter i en mands horoskop afspejler en holdning til det feminine, der ofte vil være temmelig mørk, fordi den er farvet af skyggen. En mand med sådanne aspekter, opfatter måske sin anima, det indre billede af kvinden, og sin egen evne til at forholde sig til andre, gennem en linse af sin egen ubevidste underlegenhed. Som resultat af dette vil han projicere dette uheldsvangre kendetegn på sin partner. Der vil i almindelighed være et element af frygt eller restriktion i hans forhold plus en udpræget kølighed. Han kan endda manipulere sin partner ved hjælp af følelser for selv at opnå kontrol, selv om han som regel vil tro, at det er partneren, der manipulerer ham. Dette kan eller vil måske komme til udtryk i seksuelle problemer. I de fleste tilfælde vil det snarere påvirke den seksuelle handlings følelsesnuance fremfor den egentlige fysiske præstation; men kvinder er yderst sensitive med hensyn til følelsesnuancer og kan reagere på udeblivelsen eller mangelen på dem, således at det bliver en trussel. På trods af, at en mand bevidst føler sig tiltrukket af en kvinde, kan han, hvis han stirrer gennem sin projektionslinse hemmeligt se hende som inferiør eller drevet af magtbegær. Er det tilfældet vil han behandle hende derefter, men på en listig måde. Alle slags biprodukter kan være et resultat af dette, lige fra kulde, mangel på følelser og af og til en tilflugt til homoseksualitet. I alle sådanne tilfælde må anima løsrives fra skyggen og begge bringes op i bevidstheden. Kun da vil manden ophøre med at projicere sit besynderlige ægteskab af mørke psykiske bestanddele på sine partnere.

Det vil ud fra disse eksempler være tydeligt, at visse planetkombinationer symboliserer et psykologisk billede og en mangfoldighed af mulige reaktioner på det, frem for seksuel ejendommelighed. Som sagt er seksualitet lige så vanskelig at lokalisere i horoskopet som Selv'et er og muligvis af de samme årsager: Den er en mægtig basis for kreativ energi, en arketypisk udveksling af kvindelige og mandlige livskræfter, og selve eksistensen er bygget op oven på den mægtige stræben efter forening af disse kræfter. Menneskets seksuelle tiltræk-

ningskraft og de problemer, den medfører, er en miniatureafspejling af det man før i tiden kaldte det store ægteskab mellem Uranos og Gaia, det ægteskab, som alle manifesterede ting udsprang af. Den er også et mikrokosmos for det, som alkymisterne mente med det Hellige Ægteskab, *Coniunctio*. Således hænger den lige så meget sammen med den psykiske stræben efter foreningen af modsætninger inden for mennesket som med de fysiske relationer, man etablerer med andre.

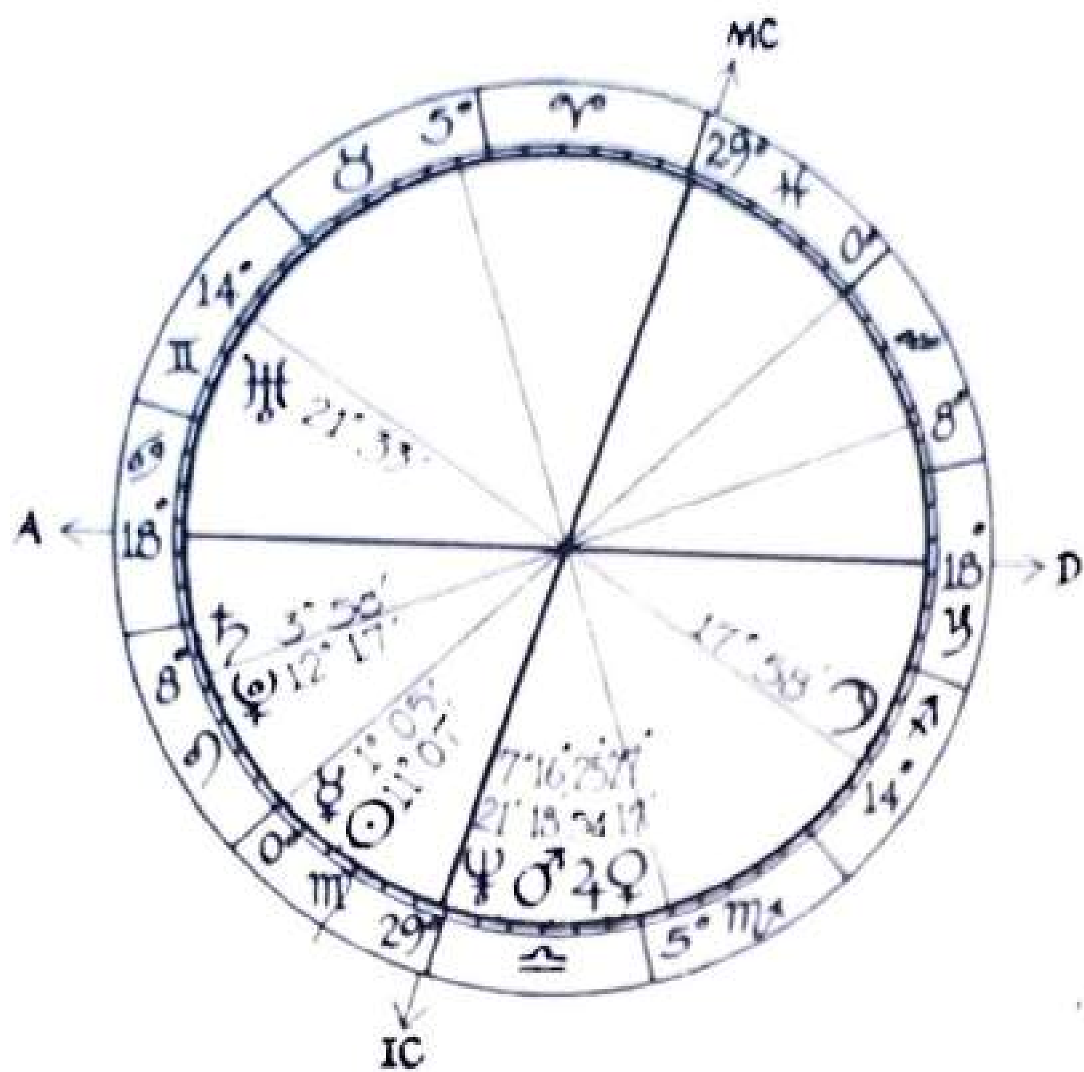
Indtil man opdagede Uranus, Neptun og Pluto gav ortodoks astrologi Saturn skylden for de fleste seksuelle »afvigelser«. Men i den senere tid er de tre yderste planeter blevet de primære syndere, og derfor er det værd at tage dem med i betragtningen, om ikke for andet, så af den grund. Hvis vi husker, at de er transpersonelle og snarere tjener det kollektive end det individuelle ego, vil vi kunne se deres forbindelse med yderst mytologiserede former for adfærd. Den person, der gennem sol, måne, Venus eller Mars er bundet til en af de ydre planeter, vil i langt højere grad end andre, have en tilbøjelighed til at føre den arketypiske myte, som planeten er forbundet med, ud i livet. Han bliver tiltrukket af noget, der er mægtigere end han selv er og må på en eller anden måde ofre sin rent personlige synsvinkel. Hvad angår seksuel adfærd afspejler de tre yderste planeter noget, der er meget forskelligt fra Saturn – noget, der i højere grad nærmer sig skyggen, det personligt ubevidste og forældrebindinger og komplekser.

Uranus er en magtfuld, kollektiv animus-figur. Hvis den, i en kvindes horoskop aspekterer Venus eller månen – de to symboler på feminint udtryk – kan der være noget forvansket ved det naturlige, instinktive udtryk. Uranus er en gud, tvingende og ærefrygtindgydende. Som en bestanddel af animus har den langt større magt end den mere personlige fader-figur og kan på voldsom, ja, endda på traumatisk måde invadere bevidstheden og sprænge en kvindes forbindelse med sine instinktive rødder fra hinanden og tage hendes psyke i besiddelse. Det er nødvendigt at erkende en sådan animus og lade den komme til kreativt udtryk, den kan næppe ignoreres. Men for at en kvinde kan bevare nogen som helst forbindelse med sin krop og sine følelser, vil hun være nødt til at lære at gå på en line, der lader hende sikre sin forbindelse til sit feminine center. Med Uranus-måne eller Uranus-Venus-kontakter i fødselshoroskopet kan en kvinde føle, at hun må vælge mellem sin uafhængighed og kreativitet på den ene side og sit behov for et forhold på den anden; men hun må lære at give begge

værdier plads i sit liv og aldrig tillade intellektets klarhed at øve vold mod hjertets behov. Hvis animus i dette tilfælde undertrykkes, vil han uden tvivl eksplodere med destruktiv kraft. Hvis den instinktive natur fortrænges, kan resultaterne strække sig fra isolation og selvdestruktion til fysisk sygdom, især i forplantningssystemet.

Neptun og Pluto i aspektet med solen eller Mars i en mands horoskop afspejler en mytisk indflydelse i lighed med den, der er symboliseret af Uranus. Begge symboliserer facetter af den kollektive anima; og når de er kædet sammen med det maskulines personlige, bevidste udtryk, kan de arketyper, som de indbefatter, invadere bevidstheden. Neptun er den blide, alt-gennemstrømmende, havagtige Moder; Pluto er den fortærende, grådige, ubønhørlige og skånselsløse Moder, jorden som modsætning til havet. Begge figurer rammer bevidstheden som kollektive billeder på det feminine og har langt større magt end den personlige forbindelse til ens mor. Hvis en Mars-Neptun eller sol-Neptun forbindelse afspejler homoseksualitet i en mands horoskop, vil den involverede energi være meget forskellig fra den, der afspejles af Saturn. Den sidste tilkendegiver frygt, vrede og fjendtlighed. De andre betyder forførelse af arketypen, den magiske og fortryllende melusine, der lokker en mand væk fra sin mandighed og gør ham til sin.

Når man bliver stillet ansigt til ansigt med arketyperne og de mytologiske billeder, som de giver bevidstheden, føler man næppe trang til at give udtryk for moralsk fordømmelse. Det eneste man kan, er at forsøge så vidt muligt at opretholde en tvivlsom fred mellem den bevidste psykologi, der ligger rodfæstet i kroppens seksualitet, og den transseksuelle ubevidste energi, som de ydre planeter er symboler på. Hvis det ikke lykkes, er det i en vis forstand alligevel ikke virkeligt mislykket; for med de problemer kommer mange mægtige talenter, som den »normale« mand måske aldrig værdiges et glimt af. Animus kan ubarmhjertigt ødelægge følelser og den feminine måde at forbinde sig med andre mennesker på, men han er også en gud, en lysbringer, en fakkel, som kaster lys over verdens bevidsthed. Og anima kan være en vampyr, der suger alt blod ud af mandigt liv, men hun er også en gudinde, der skænker poesi, musik, visioner, profeti, fællesskab med livets hemmelige kildevæld. Før i tiden troede man, at guderne tilintetgjorde dem, som de elskede. For nogle er gaverne det værd, uanset hvor høj en pris de skal betale – som de engang var det for Attis' præster, der ofrede deres manddom af kærlighed til gudinden og hen-

Victor

des mysteriers hemmeligheder. Det er både barnagtigt og formasteligt at kaste småsten mod det ærefrygtindgydendes åndedrag.

* * *

Det her viste horoskop tilhører en ung skuespiller ved navn Victor, som pr. egen definition er homoseksuel og aldrig har været andet. Når man ved noget om mennesket er det nemt nok bagefter at udpege konfigurationer, der viser seksuelle »tilbøjeligheder« i et sådant horoskop; men hvis horoskopet var blevet præsenteret som et eksempel på noget andet, er det tvivlsomt, om selv de mest lærde astrologer, uden at møde manden, havde kunnet fremkomme med nogen definitiv udtalelse om hans seksualitet.

Victor kom fra en jødisk middelklassefamilie i New York og havde den tvivlsomme ære at hans mor til forveksling lignede den jødiske Moder i »Portnoy's Complaint«. (Hvis denne figur er en myte, udklækket af antisemitter, er hun desforuden også den mest eftertrykkelige empiriske virkelighed i verden). Victors far, ejer af en forholdsvis succesfuld kæde af købmandsforretninger, var en skyggeagtig figur, der, ved de sjældne lejligheder han var hjemme, overlod al huslig autoritet til sin meget effektive kone. Hun var en yderst intelligent og hurtigt opfattende kvinde, begavet med en særlig evne til følelsesmæssig afpresning (et særligt talent, som kvinder af følelsestypen og anima-besatte mænd kan besidde); og hun elskede sit eneste barn med en vild og fortærende kærlighed. Intet var for godt til ham, og tilsyneladende havde han sin fulde frihed; men på en fiks måde lykkedes det hende altid at tage hans beslutninger for ham ved at holde ham nede i en tilstand af evig barndom og under et dække af ivrig bekymring nænsomt kvæle hans ret til selv at vælge. Victor accepterede den passive rolle, der var ham pålagt, da den, når alt kommer til alt, gør livet lettere. Som barn var han genert, blid, sensitiv og forfinet. Han elskede smukke ting og var stærkt knyttet til sit hjem; og det var nemt at manipulere ham gennem hans følelser, da han ikke kunne lide at såre nogen og nærede en stærk afsky mod voldsomt følelsesbetonede scener. Hans mors yndlingsbeskæftigelse var at påvirke hans hang til venlighed ved at lade ham have sin tilsyneladende frihed, men dog altid indskrænke den ved at gøre ham bange for at tilføje hende følelsesmæssig smerte. På den måde lykkedes det hende at bemægtige sig anima, sjælen, og få den bundet til sig selv.

Da Victor var omkring sytten år og parat til at gå på universitetet, var han blevet klar over, at han hadede sin mor. Hadet mod hende var uudtalt og tvangspræget, og hun besad stadig magt til at få ham til at føle sig skyldig, hvilket han desuden hadede sig selv for. Hvad han ikke opdagede var, at ved at hade hende så lidenskabeligt, kæmpede han mod en hemmelig identifikation med hende. Faktisk var han ved at blive til hende, for had er lige så stærkt et bånd som kærlighed, og des kraftigere man modsætter sig noget, jo mere magt får det over en. Victor brugte moderens egen taktik i sin kamp mod hende; men som et gammelt ordsprog siger, skal man ikke række Fanden sin lillefinger, så tager han bare hele hånden. Ved at overlade moderen så stor magt, overlod Victor anima-moderen, der langsomt og gradvist var begyndt at tage ham i sin besiddelse, en voksende magt. Uden selv at lægge mærke til den gradvise ændring, begyndte han at blive kvindagtig og udviklede de klassiske kvindelige manerer, der synes at være ens hele verden over hos anima-besatte mænd: Det slappe håndled, den lette læspen, det hurtige kast med hovedet, den betegnende gang med vrikkende hofter og trippende skridt – kort sagt en parodi på inferiør kvindelighed. På det tidspunkt, hvor han forlod sit hjem for at læse til skuespiller ved universitetet, havde han, i en alder af sytten år, allerede haft adskillige homoseksuelle erfaringer. Sådanne eventyr var let opnåelige i New York, og Victor var en meget køn ung mand. Inden længe havde han udviklet sig til at blive en umiskendelig dronning. Hans mor syntes imidlertid ikke at lægge mærke til det, skønt alle andre gjorde, for i tilfælde af denne art, er prisen for sandhed det samme som opdagelsen af ens eget ansvar, og det vil ofte være meget vanskeligt at klare. Hun talte ofte om sit håb om, at han ville møde en eller anden »pæn« pige på universitetet, og det frydede ham i al hemmelighed at vide, at hun i al evighed ville forblive skuffet. Men på et ubevidst plan ønskede hun ham, som han var, det forvissede hende om, at han fuldt og helt tilhørte hende. Han var på sin side ganske glad for at acceptere denne ubevidste, hemmelige overenskomst, som sparede ham for en konfrontation med den tabte mandighed, som hans far aldrig havde hjulpet ham til at udvikle. I virkeligheden foragtede Victor faderen for hans svaghed.

Victors romantiske karriere var forudsigelig. Det særlige, sociale, bøssemiljø, som han blev en del af – som ung i New York ved universitetet og bag efter – har sine egne regler, hvad angår forhold: Hentydningen i en bar, det hurtige, tilfældige bekendtskab, den korte fantasi,

skænderierne mellem to ømfindtlige og forfængeligheds-dominerede animaer, det pludselige brud og jagten efter en ny affære. Victor havde aldrig rørt en kvinde, tanken frastødte ham og fik ham til at få kvalme, skønt han ikke kunne forklare hvorfor. I forhold til mænd spillede han i almindelighed den kvindelige rolle. Dog var kvinders billigelse af ham forfærdelig betydningsfuld, og han blev dybt såret, når kvinder undgik ham på grund af hans manerer. Han havde aldrig set sin egen karrikerede adfærd i øjnene, for den havde taget ham i besiddelse på et ubevidst plan. Det var aldrig gået op for ham, at selv indretningen af den lejlighed, han fik, da han først havde sikret sig sit eget uafhængige liv på universitetet var nøjagtigt magen til hans mors – lige fra stoffer, puder og lampeskærme, der »matchede« til de kinesiske dyr på kaminhylden. Han blev chokeret, når folk, han mødte, omgående placerede ham og behandlede ham i overensstemmelse dermed. Han troede, at hans sex-liv var en velbevaret hemmelighed.

Efter at Victor havde taget sin eksamen på universitetet, var hans karriere nogenlunde vellykket. Da han var lille og slank med et åbent, troskyldigt ansigt, blev han ofte udvalgt til at spille barn i forskellige teaterstykker. Han flyttede fra New York til Californien i håb om at slå igennem på film. Han arbejdede hårdt, havde et slående talent for parodiering og komik og et udpræget talent for sang og dans. Når han ikke var ondskabsfuld, kunne han udvise en yderst rar natur og en intens loyalitet og gavmildhed i forholdet til sine venner. Men den rolle, han tragtede efter, var den ledende mands, heltens, af indlysende årsager, hvis man forstår noget af hans psykologi. Denne drøm forblev uopnåelig for ham, ikke bare på grund af, at han var lille af bygning, men også fordi han ubevidst og med en overdrivelse, han ikke selv var i stand til at kontrollere, var så kvindelig, at det at udvælge ham til en sådan rolle, ville have været en parodi.

Da Victor nærmede sig de tredive år, begyndte han for alvor at undersøge sit liv. Indtil da var det lykkedes ham at le ad alt og på den måde undgå en konfrontation med sine følelser. Nu begyndte han ikke blot at se begrænsningerne i sin skuespillerkarriere i øjnene, men også – og det gjorde ondt – begrænsningerne i det personlige liv. Social accept fra andre mennesker betød meget for ham, og deres bandlysning af ham sårede ham dybt. Fordi han i den grad var ude af kontakt med sit følelsesliv, kunne han ikke nyde et meningsfuldt eller vedvarende partnerskab hverken med en mand eller med en kvinde. Var det lykkedes ham at åbne sit hjerte over for en anden mand, havde han

muligvis kunnet etablere et ægte forhold; men at åbne døren til sit følelsesliv ville for ham have været det samme som at åbne døren til afgrunden. Desuden var han bundet til dyrkelsen af ungdom og skønhed, den mørkeste side af de homoseksuelles skueplads, og som trediveårig må man se den kendsgerning i øjnene, at ungdom og skønhed ikke varer evigt. Som den yderst naive dødelige han var, havde Victor søgt at spille Puer's gamle myte, den smukke yngling, bundet til den fortærende moder-gudinde, dømt til et kort lysglimt og en flyvetur, for derefter at blive trukket tilbage til ur-skødet. Stillet over for udsigten til det sidste begyndte han at overveje selvmord. Mens dette bliver skrevet, optræder han stadig og nyder tilsyneladende sit sidste romantiske eventyr. Samtidigt er han imidlertid desperat ulykkelig, afslår professionel hjælp af enhver art og føler sig overbevist om, at den endelige løsning på hans liv – og den sidste hævnakt over for moderen – vil være, en eller anden dag at tilintetgøre sig selv.

Victors horoskop afspejler på ingen måde den temmeligt ulykkelige udvikling af hans liv, ej heller det krisepunkt han nu befinder sig i. Det er ikke noget »dårligt« horoskop. Der er ingen chokerende planetkonfigurationer, ingen tydelige, skrækkelige, onde indflydelser. Det, der afspejles, er et blidt, forfinet temperament, udsat for moderlighedens mindre rare sider, der aldrig har tilgivet hverken sin mor eller sig selv for sin ungdom. Man kan ikke være i tvivl om, at Victor i tidens løb har haft mange chancer, som han har nægtet at gribe. Hans horoskop er ikke desto mindre ikke et »homoseksuelt« horoskop; det er et horoskop, der viser en særlig følsomhed, der er blevet lænket til en magtfuld arketype, og som ikke kan – eller ikke vil – rive sig løs, fordi det ville medføre en smertelig konfrontation med sig selv. Hans mor er bestemt ikke nogen hjælp og muligvis ville man kunne forsvare ikke at kunne lide hende. Men intet menneske har magt til at ødelægge et andet på den måde, hun har gjort det, medmindre der foreligger en eller anden ubevidst hemmelig forståelse parterne imellem. Den skikkelse, der i virkeligheden styrer Victor er ikke hans mor, men den feminine arketype inde i ham selv, hvis mørke medusa-hovede holder ham fast, som var han hypnotiseret. Han skyder fortsat skylden på sin mor for den situation, han befinder sig i, som om hun havde påført ham en eller anden sygdom. Det gjorde hun måske på en måde også fra starten, men han er en voksen mand nu, ikke et barn. Victors horoskop afspejler nok blindhed og modvilje mod at påtage sig ansvaret for det, han vælger – vanskeligheder med hensyn til at koncentrere

sin egen vilje og sin evne til på maskulin måde at træffe beslutningen om at befri sig selv for moderens bånd. Men den skæbne han har skabt er helt hans egen.

Victors forfinelse og mangel på »gå-på-mod«, såvel som hans temperaments intellektuelle og æstetiske kendetegn afspejles af solen i Jomfruen i tredie hus, huset for mental udvikling, og af de fire planeter – Venus, Mars, Jupiter og Neptun – i Vægten. De fem planeter i luft og manglen på vand i horoskopet, selv om ascendanten (Krebs) og M.C. (Fisk) befinder sig i vandtegn – antyder dominans af tankefuntionen og vanskeligheder med at lade følelseslivet komme til udtryk. For et menneske med mangel på vand vil behandlingen af følelser ofte vise sig at indebære vanskeligheder. Det er ikke, fordi man ikke kan føle, men snarere det, at følelserne er ubevidste og derfor intense, primitive, arkaiske og nogle gange meget mørke. De får også en autonom karakter, hvilket virker skræmmende på en tankeorienteret type og ofte får ham til at barrikadere sig bag intellektuelle volde, som holder de mere foruroligende sider af hans psyke i skak. Krebseascendanten, der fungerer på overvejende ubevidst måde, antyder at Victor selv indeholder mange af moderens egenskaber. Hvis disse egenskaber ikke bliver bearbejdet, vil de have en tilbøjelighed til at komme negativt til udtryk for en stor del: Kvælende, fortærende, manipulerende, klamrende, bedragerisk. Og fordi de er ganske ubevidste, projiceres de på hans mor, der yderst belejligt har solen i Krebsen. Hun er således en fortrinlig knage at hænge projektionen på og løser ham derved fra ansvaret. På den positive side antyder Krebseascendanten en utroligt rig fantasi, følsomhed, hurtig opfattelse, modtagelighed for andres følelser, medfølelse, kærlighed til kultur, beskytterinstinkt over for dem, der er svage og har brug for hjælp. Victors evner for parodiering er måske også forbundet med det reflekterende og subtile opstigende tegn. Alle disse fortrin kom ofte til udtryk i forholdet til hans venner og i hans arbejde. Men da han ikke havde nogen kontakt med sine følelser, havde de samme fortrin – inklusiv hans talent for parodiering – i høj grad en tendens til at fungere på en autonom måde.

Der er to planetkonfigurationer, der fortjener særlig omtale. Den ene er Venus i kvadrat til Saturn, som antyder, at Victors forestillinger om kvinden er temmelig ubehagelige og farvet af hans eget undertrykte magtbegær. Saturn i Løven er en placering, der antyder et dybt og presserende behov for anerkendelse, bedrifter og grov smiger som

kompensation for angsten for at være ordinær og uelsket. Når disse egenskaber er ubevidste, hvilket de sædvanligvis vil være, når de er kædet sammen med skyggen, har de en tendens til at skabe ubevidst inflation, selvforstørrelse og ønsket om at kontrollere andre, parret med en dyb følelse af mindreværd og et konstant krav om garantier og accept. Det er disse skyggeegenskaber Victor har kædet sammen med sit billede af kvinden. I det skjulte frygter han hende som en svulstig kæmpe, en kødædende hundrage, der er parat til at opsluge alt, hvad hun møder på sin vej. Hvis han havde erkendt de samme tilbøjeligheder i sig selv, kunne han måske have fundet plads til skyggen i sin bevidste måde at udtrykke sig på og dermed have påtaget sig ansvaret for dens forvandling og udvikling. Men dette er et moralsk ansvar, som mange mennesker finder det vanskeligt at påtage sig. Når man kombinerer det problem, som Venus-Saturn afspejler, med månen i Skytten og grupperingen af planeter i Vægten, vil det antyde en Polyanna-lignende karakter i Victors temperament. Både Skytten og Vægten viser en tendens mod livets lyse sider. I særdeleshed er Vægten kendt for sin uvilje mod det mørke, det usle, det dunkle og det irrationelle. Denne optimistiske karakter i Victors natur er på mange måder beundringsværdig og yderst tiltalende. Ført ud i sin yderste konsekvens er den dog et problem, fordi den ikke tillader anerkendelse eller udtryk af noget, der ikke er »pænt«. Mars er, selv når den er allermest aggressiv, i Vægten, kun mentalt selvhævdende. Den er for forfinet til den slags direkte sælgen sig selv, som Victor er nødt til at kunne nære sin Saturn med, den skygge, der tørster efter så megen kærlighed. Desuden er Mars også i konjunktion med Neptun, den anden vigtige tilkendegivelse af Victors seksuelle udtryk. Det antyder, at hans vilje, hans kraft til aktivt at forfølge mål påvirkes af den kollektive anima – dvs. af fantasi, humør, sindsstemninger og et umærkeligt tab af energi, som gør ham afmægtig, når han bliver konfronteret med problemerne i livet.

Disse få relevante punkter i horoskopet – og de er slet ikke de eneste områder, man kunne udforske – afspejler et meget klart billede af et mangesidet psykologisk problem. Men intetsteds i horoskopet foreligger der en specifik indikation om, at Victor ville forsøge at løse dette problem via homoseksualitet. Tværtimod kunne han have valgt mange veje og mange måder at udtrykke sig på, af hvilke nogle ville være mere konstruktive end andre. For at kunne bibringe sit liv mening og få etableret et forhold til andre mennesker, begge dele væsent-

ligt for et temperament, der er afspejlet af grupperingen i Vægten og af vand-ascendanten, er Victor nødt til at blive noget mere bevidst om sig selv og især om den side af ham, der viser sig i den mandlige krop, som han blev født ind i. Trigonerne fra Uranus til Venus, Mars og Jupiter antyder, at Victor ejer evnen til originalitet, selvbestemmelse og frihed; og balancen mellem otte maskuline tegn og to feminine viser den balance, der ville være den mest naturlige, hvis han kunne frigøre sig fra animas greb i ham. På grund af hans fysiske begrænsninger er skuespil ikke nødvendigvis den bedste profession for ham, men en eller anden side af det kunstneriske vil helt bestemt ligge for ham. Dette afspejles af mange punkter i horoskopet, og de mange talenter, som Victor er udstyret med, ville give ham langt større tilfredsstillelse, hvis ikke skyggen bemægtigede sig dem. Victors situation er i høj grad en situation, der kræver, at han må vælge at blive sig selv. Horoskopet har ikke forbandet ham, hans mor har ikke forbandet ham, han har forbandet sig selv. Ikke fordi stjernerne har afgjort hans skæbne, men fordi han har accepteret at følge en bestemt vej. På mange måder er Puer's vej nem, fordi man så i virkeligheden aldrig behøver at se livet i øjnene. På den anden side er det menneske, der udlever en myte en af gudernes udvalgte. I dybere forstand er Victors mønster måske den skæbne, som på bedste måde opfylder det, som Selv'et havde til hensigt. Man kan ikke vide noget bestemt om disse ting eller fælde en konventionel dom over dem, en dom i overensstemmelse med konventionel standard. Victors seksualitet er kun én side af et livsmønster, der er en del af en myte; og som den gode skuespiller han er, spiller han rollen, så godt han kan.

VII
Ær din fader og din moder ... med måde

Forældre er mønstre.

Thomas Fuller

Tro ikke, at skæbnen er mere end det, der ligger pakket ind i barndommen.

Rainer Maria Rilke

I psykoanalysens barndom antog man, at enhver mand hemmeligt ønskede at gå i seng med sin mor og enhver kvinde med sin far; og man troede, at psykens ubevidste liv i sin helhed var rettet mod dette ene mål. Ifølge freudiansk tankegang, hang psykologiske problemer uden undtagelse sammen med udtryk af infantil seksualitet. På et eller andet punkt var denne seksualitet blevet bremset eller fastgjort af en form for trauma, og konsekvenserne af det manifesterede sig fortsat i den voksnes fysiske og psykiske liv. Psykologien er vokset sig mere sophisticated siden Freuds store pionerarbejde; men den ubestridelige indflydelse, forældrene har på barnets psyke, forbliver en åbenbar kendsgerning for enhver, der arbejder med den menneskelige vækst. Hvor mange af os kan tage det, vi kalder vores identitet, og være sikre på, at den i sandhed er vores, at den ikke hele vejen igennem er gennemtrængt af de værdier, ideer, behov og holdninger, vi – bevidst eller ubevidst – har lært af vore forældre?

Freud troede på, at båndet mellem forældre og barn i sidste instans altid ville kunne reduceres til »intet andet end« et seksuelt bånd. Imidlertid er det nu åbenbart, at der er mere, langt mere end blot behovet for seksuel tilfredsstillelse involveret i de mysterier, som udgør det ubevidste i forældre-barn forhold. På et vist niveau kan det seksuelle bånd ganske givet være til stede som en realitet i barndommen; men, som vi har set, kan seksualitet indebære noget langt mere omfattende end selve den fysiske forening; og mens mange voksnes individuelle problemer kan udspringe af seksuelle kilder, sker dette kun, der hvor den naturlige energi er blevet forvansket eller forkert kanaliseret i barndommen. Men ikke desto mindre kan man sige med Homer:

Aldrig kender noget menneske sin egen herkomst.

Vi må huske, at mor og far ikke blot er konkrete mennesker, der er forbundet med vore tidligste erfaringer, men også symboler, der indeholder arketypernes ærefrygtindgydende magt. Og mors og fars enorme, dynamiske styrke inde i den individuelle psyke, udspringer ikke kun af det personlige forhold til forældrene, uanset dens natur, men også af den arketypiske betydning, der er forbundet med den mor eller far, som ens bevidsthed fra begyndelsen smeltede sammen med.

> Af alle mulige spøgelser, der hjemsøger mennesket, ejer forældrenes ånd den største betydning. Når far og mor bliver indre faktorer, er de ikke længere barndommens fantasifostre projiceret på personer, men dele af psyken, der hindrer fremskridt.[1]

Da oplevelsen af forældrene er universel og arketypisk kan vi forvente at finde den repræsenteret på en eller anden måde i fødselshoroskopet; og forældre er så sandelig også en del af horoskopets mønster, for et menneske er ikke kun sig selv, men blomsten på sit eget stamtræ. Hverken mor eller far er imidlertid afspejlet i objektiv forstand og heller ikke afbildet med nogen form for nøjagtigt angivet skitsering af individuel personlighed. Men det, som horoskopet afspejler, er, hvordan mennesket kan opleve sin mor og far, og hvilke emotionelle, mentale, fysiske og åndelige værdier han kan forbinde med dem. Det vil også afspejle sandsynligheden for, om forældre-barn forholdet, opfattet fra en helt subjektiv synsvinkel, vil samarbejde med eller modarbejde menneskets peronlige handlekraft og udvikling. Bag ved forholdet til de egentlige forældre står forholdet til de symbolske forældre – og dette bringer os endnu engang tilbage til verdenen af arketypiske billeder og den mægtige polaritet af mandligt og kvindeligt, den kosmiske moder og fader. Moder er i denne forstand jord, materie, følelse, den cyklus, der hedder fødsel og død, den altgivende og alt-tilintetgørende, kroppens og selve jordens instinktive liv. Faderen er himmel, ånd, ild, vilje, mening, formål og hensigtsmæssig udvikling, orden, struktur og lov. Som i drømme er alt, hvad vi oplever både bogstaveligt og symbolsk – hvis det har magt til at ændre os eller til at skabe forandring i os – og dette gælder ligeledes forældrefigurer-

1. Citeret fra Jungs samtaler med Frances Wickes i »The Inner World of Choice«.

ne. Det, som horoskopet antyder, er, hvordan vi oplever disse arketyper, og hvad vi projicerer af dem på deres aktuelle, personlige og konkrete repræsentanter. Som en sejrsskjorte over hovedet på et nyfødt barn, skjuler det personlige forholds slør med alle dets nuancer af følelse, tanke og sanseoplevelser de dybere psykiske energier. Før vi frit man gennemtrænge sløret, må vi imidlertid først behandle det personlige forhold og alle dets uundgåelige problemer.

Vi har set igen og igen, hvorledes menneskets medfødte natur er til stede allerede ved fødslen og afspejles i fødselshoroskopets mønstre.

> Der er en a priori faktor i al menneskelig aktivitet, nemlig psykens medfødte, førbevidste og ubevidste individuelle struktur. Den førbevidste psyke – f.eks. et nyfødt barns – er ikke et tomt kar, som næsten alt, under heldige omstændigheder, kan hældes i.[1]

Det er denne »førbevidste psyke«, der giver os vor frie vilje til at blive til det, vi er, i stedet for det, som andre har gjort os til. Barnet er ikke bare en modtager for forældrenes psykiske liv. Selv om det er modtageligt for de ubevidste kræfter, der omgiver det i barndommen, medbringer det også noget, der er dets eget ud over oplevelsen af forældrene. Af den årsag kan vi i virkeligheden ikke give nogen forældre moralsk skyld, selv når hans eller hendes forsømmelse, afvisning, hårdhed, fravær, overdrevne besiddertrang eller mangel på forståelse synes at have skabt en psykologisk konflikt. Sådanne faktorer efterlader bestemt deres spor, og megen brutalitet sker ofte i kærlighedens navn. Men uanset hvilken mentalitet forældrene har udvist, møder noget i barnet det, så at sige på halvvejen, accepterer det og optager det; og den værdi, der ubevidst knyttes til den ene eller den anden af forældrenes egenskaber, er bestemmende for forældrenes påvirkning. Uden nogen sinde at blive klar over det, kan man blive gennemtrængt af visse holdninger, som i virkeligheden ikke er ens egne – holdninger, der stammer fra en mor eller far, der, med den bedste hensigt men ubevidst, behandler et barn på en bestemt måde, fordi barnet selv opfordrer til det.

Den vigtigste faktor i problemer vedrørende forældre-barn forhold, især dem, der involverer moderen, er ikke, hvad den ene af forældre-

1. C.G. Jung: The Archetypes and the Collective Unconscious, Routledge & Kegan Paul, London 1959.

ne gjorde eller ikke gjorde, det er vekselvirkningen de to parter imellem, kombinationen af de to kemiske stoffer. Begge er medvirkende faktorer til det produkt, der kommer ud af det. Kort sagt er det ikke blot, hvad moderen eller faderen gjorde, men hvad barnet forventede, at vedkommende gjorde, og forskellen på handlingen eller manglen på samme og forventningen.

> I behandlingen af patienter, er det, der først gør indtryk og fængsler en, den åbenbare betydning, som den personlige mor har. Denne personlige moderfigur spiller i den grad en dominerende rolle i al personlig psykologi, at man, så vidt vi kan se, selv teoretisk, aldrig er kommet ud over den og dermed aldrig er nået til andre vigtige ætiologiske faktorer. Min egen opfattelse adskiller sig først og fremmest fra andre medico-psykologiske teorier ved, at jeg kun tilskriver den personlige moder en begrænset ætiologisk betydning. Det vil sige, at alle de påvirkninger, som litteraturen beskriver som havende en stærk indflydelse på børn, ikke kommer fra moderen selv, men snarere fra den arketype, der projiceres på hende, og som giver hende en mytologisk baggrund og udstyrer hende med autoritet og gør hende ærefrygtindgydende. De ætiologiske og traumatiske virkninger, der er fremkaldt af moderen, må deles op i to grupper: 1) Dem, der svarer til karaktertræk og holdninger, som virkelig er til stede hos moderen, og 2) dem, der refererer til træk, som moderen kun synes at eje, idet virkeligheden sammensættes af mere eller mindre fantastiske (dvs. arketypiske) projektioner fra barnets side.[1]

Dette ekstremt vigtige Jung-postulat må tages i betragtning, hvis vi skal arbejde konstruktivt med forældre-forestillinger i psyken. I vort nuværende samfund ville det være usandsynligt, om der skulle findes særligt mange mennesker, der er sluppet uskadt fra det præg, som forældrene har sat på dem. Dette skyldes dels undervurderingen af det at være forbundet med hinanden, og dels at undervurderingen af det feminine princip i al almindelighed i løbet af de sidste to tusinde år har skabt universelle problemer inden for ægteskabet, og det vil helt sikkert efterlade ar i barnets psyke. Fordi psyken er så modtagelig for

1. Jung.

forældrenes ubevidste liv, vil de spor, som det liv efterlader, blive langt mere forvirrende og ødelæggende, hvis et par tilpasser sig den »normale« adfærdsmodel og aldrig ser deres hemmelige begær, ønsker, impulser og drifter i øjnene. I primitive kulturer, hvor der ikke er så megen individualitet og mindre værdi tilknyttet ukrænkeligheden af de individuelle forældre som personligheder – forældrene er snarere personifikationer af ældgamle arketyper – finder vi ikke den slags moder- og faderkomplekser, som den vestlige psyke har så stor tilbøjelighed til. Ved at være pålagt de Ti Bud, kombineret med det udviklende menneskes selvbevidsthed har vi både vundet og tabt. Vor besættelse af familielivets personlige aspekter har givet os det individuelle forholds rigdom og dybde, men det har også gjort os sårbare for alle slags nye psykologiske indflydelser, af hvilke mange kan være hæmmende for vor vækst.

> Dine børn er ikke dine børn.
> De er sønner og døtre af livets længsel efter sig selv.
> De kommer ved dig, men ikke af dig.
> Og selv om de er med dig, tilhører de dig ikke.
> Du kan give dem din kærlighed, men ikke dine tanker,
> for de har deres egne tanker.
> Du kan huse deres legemer, men ikke deres sjæle,
> for deres sjæle dvæler i huset af i morgen
> som du ikke kan gæste, end ikke i drømme.
> Du kan stræbe efter at blive dem lig, men forsøg ikke at gøre dem lig dig.
> For livet går ikke baglæns, ej heller dvæler det ved i går.[2]

Disse ord af Kahlil Gibran udtaler enkle sandheder. Men kan vi sige helt ærligt, at vore forældre forstod disse sandheder – eller, at vi selv, som forældre, forstår dem? Hvis et menneske ikke har turdet leve sit eget liv, vil det ubevidst forsøge at leve det gennem sine børn. Vi kan ikke dadle vedkommende, for det er ubevidst, men i almindelighed må vi erkende den vold og skade, som en sådan blindhed ofte medfører.

For at kunne danne os nogen mening i disse vanskeligheder og for at kunne drage nytte af dem, må vi først adskille de virkelige forældre fra

2. Alfred A. Knopf: The prophet, Kahlil Gibran, New York. 1971.

den arketypiske projektion. Gøres dette på en blid måde og med respekt for forældrene, hvilke skavanker der end har været, vil der ikke blive øvet vold på noget kærlighedsbånd. Vold sker kun i det ubevidste, når adskillelsen ikke effektueres og et samlet livs vrede løber over og ind i et menneskes vågnende liv og forgifter hans sind i forhold til dem, der omgiver ham. Den esoteriske doktrin giver os et passende princip, som det er værd at huske. Efter eget ønske vælger vi vore forældre, men ikke som »straf« eller som gengæld for »gode« eller »onde« gerninger i andre liv. Vi vælger dem, fordi disse forældre er af vort eget væsen, er forbundet med os ved en enhed i psykisk sammensætning – hvad enten vi erkender forbindelsesleddet eller ej. Vore forældre er derfor både objektive mennesker i den ydre verden og symbolske figurer i den indre psyke.

Det er nemt nok at anerkende, at mor er den første kvinde, vi møder i livet, og at hun derfor vil præge barnets psyke, dets første og stærkeste oplevelse af alt, hvad det feminine vil komme til at betyde. På samme måde er far den første mand, vi møder i livet, og han vil også efterlade sit spor i barnets underbevidsthed som personifikationen af det maskuline. Vi bliver født med den kollektive arv af adskillige årtusinders oplevelse af mor og far, og de kollektive former af disse figurer er medfødte, men det personlige »Jeg«, ego'et, ved intet om dette før det bliver udtrykt i konkret form i den ydre verden, som den familie, barnet bliver født ind i, og selv da ved man det sjældent bevidst.

> Børn er så dybt involveret i deres forældres psykologiske holdning, at det ikke er noget under, at de fleste nervøse forstyrrelser i barndommen kan spores tilbage til en forstyrrende psykisk atmosfære i hjemmet.[1]

Hvis barnet, der inde i sig bærer rundt på de arketypiske billeder af den symbolske mor og far, i stedet for omsorg og stabilitet, møder en broget forvirring af ubevidst kaos, fjendtlighed, aggressioner, vold, misundelse og ødelæggelse, vil det meget forståeligt udvise »neurotiske« træk – som på den ene eller anden måde vil leve videre i det voksne menneske. Alt for ofte bringer forældre et sådant barn til en analytiker eller endog til en astrolog og spørger, hvorfor barnet er så

1. Fra Jungs Introduktion til »The Inner World of Childhood«.

forstyrret, og hvad der kan gøres for at »helbrede« det. Dette sætter rådgiveren i en meget vanskelig situation. Kun få forældre (især hvis de er samvittighedsfulde) bryder sig om at få at vide, at det er dem selv og ikke barnet, der burde befinde sig på analytikerens sofa; og dog er dette det eneste den samvittighedsfulde rådgiver kan fortælle dem.

Hvad sker der så, hvis – til trods for alverdens bevidste anstrengelser og gode miner – en mor fra begyndelsen er vred over at være blevet gravid, eller desperat ønskede et barn af et andet køn, eller har et dybt forankret magtbegær, som aldrig er kommet til udtryk på grund af de krav, som samfund og opdragelse har stillet til hende? Den arketypiske moder, der er fuld af varme, medfølelse, sympati, omsorg og næring er vildsomt og uharmonisk i uoverensstemmelse med barnets opfattelse af den virkelige mor, som måske ikke er noget af alt dette. Da vil arketypens mørke ansigt komme til syne – for alle arketyper er en dualitet af lys og mørke – og mor vil som resultat blive fortærende, en drage, heks, ødelæggende, kastrerende. Desuden vil barnets egen natur, som vil være mere eller mindre følsomt for kløften mellem mor og Moder, selv farve sine reaktioner på denne kløft. Hvis barnet er hankøn, hvorledes vil da hans ubevidste holdning til kvinder blive påvirket? Hvorledes vil konstellationen af anima, det underjordiske billede af kvinden, som han går rundt med inde i sig selv, blive influeret? Og hvis barnet er hunkøn, hvad vil der så ske med hendes egen opdukkende kvindelighed, hvis mønster er tegnet med en sådan mor som model? Hvis moderen ubevidst foragter og frygter mænd, hvad vil det så bevirke med hensyn til datterens ubevidste billede af dem?

Hvis der ikke er nogen far, som barnet på en eller anden måde kan forholde sig til, hvad vil så forsyne det med symbolet på styrke, støtte og formål? Et sådant barn er måske udelukkende underkastet moderens syn på den fraværende far, som, hvis ægteskabet har været en fiasko, kan være slemt forvansket. En anden mulighed er, at barnet kan blive stillet over for en mor, der forsøger at spille far og overtager den maskuline rolle. Det fantasibillede, som et barn skaber, når det mangler sin far, vil uundgåeligt antage gigantiske proportioner, for Naturen afskyer vacuum, og det samme gør psyken; og hvor der er et personligt vacuum til stede, vil arketyperne glide ind. Men er faderen på den anden side til stede, vil han også påvirke med det, der ligger ubevidst i ham. Hvis han er frustreret og domineret af sin kone, hvad vil hans ubevidste vrede og bitterhed så bevirke hos barnet? Hvis han

er ude af stand til at erkende eller udtrykke følelser, hvorledes vil det så påvirke barnets tillid til kærlighedens helbredende og bindende kraft? Intet dør, som ikke er levet ud; men hvis det ikke er blevet levet ud i forældrene, kan det måske leve et skjult liv i barnets underbevidsthed og give det en resulterende »skæbne«.

Disse spørgsmål er ganske enkle, og svarene er ganske indlysende. Uheldigvis bliver spørgsmålene ikke stillet, før man er nået at blive voksen, og så kommer svarene for sent. Desuden må der, foruden alle disse spørgsmål, stilles et andet. Hvad forventer barnet ubevidst af forældrene? Til syvende og sidst kan vi måske ikke gøre andet end det, som *I Ching* foreslår, og arbejde på det, der er blevet ødelagt – idet vi hele tiden tager vor del af ansvaret.

Der indtræffer en meget ubehagelig fase, som det menneske, der udvikler sig, ikke kan undgå at skulle igennem, en fase, hvor man opdager en ambivalens af følelser for sine forældre og erkender de mørkere mere destruktive elementer i sit forhold til dem. Denne fase vil derfor være karakteriseret af en naturlig og – i nogen forstand – helt retfærdig harme og af beskyldninger som, med den vågnende erkendelse af, »hvad der er blevet gjort imod mig«, vredt bryder op i bevidstheden. Dog er denne fase kun en forberedelse til det arbejde, der skal udføres. Den er som en byld, der samler alle de toksiner, der tidligere har cirkuleret og inficeret hele kroppen; og fordelen ved den byld er, at den kan åbnes. Giftstofferne kan drænes væk, og kroppen får en chance for at blive helbredt.

Når harmen og beskyldningerne bundfælder sig, bliver man efterhånden klar over, at det, forældrene »gjorde«, ligger mange år tilbage og at det bare er en selv, der har tilladt spøgelset at forblive i live i psyken, fordi man har ladet det nære og styre ens valg fra ens egen underverden. Idet et menneske begynder at indse, at han selv har givet visse billeder deres vedvarende magt, kan han gøre sig fri af dem; og han vil også opdage, at mange utiltalende egenskaber, som han tidligere tilskrev forældrenes indflydelse, i virkeligheden tilhører ham selv. Desuden vil han, idet han udvikler medfølelse med sit eget mørke, begynde at føle med mørket hos forældrene. De vil fremstå som mennesker, ikke uhyrer, der så at sige vil blive vasket rene; og det, de har givet af kærlighed og loyalitet, hvor lidt det end har været, vil blive tilsvarende påskønnet. Således »føder« barnet nye forældre og erkender samtidigt den dybere energi, der ligger til grund for den forældreskikkelse, som udgør hans egen sande oprindelse. Ved at

befri os selv, befrier vi vore forældre. Kun på den måde kan vi i sandhed ære dem med den ære, der tilkommer ethvert menneske, og den er meget forskellig fra den foregivne reskekt i ord, der resulterer i en byrde af skyldfølelse og et hjerte fuldt af hemmelig vrede, som vi lader gå ud over vore partnere og børn.

Den konflikt, der kan opstå mellem de forskellige psykologiske typer, må også her tages i betragtning. Det er ingens »skyld«, og dog kan det forvolde skade ved ubevidst afvisning af det, som det andet menneske sætter allerhøjest. Fordi man altid ser det, man selv har lettest ved at se, kan de tænkende forældre måske undervurdere betydningen af det følende barns følelser. De sanse-orienterede forældre kan måske blive forskrækkede over det intuitive barns måde at opfatte tingene på; og i mange familier må barnet bære byrden af forældrenes projicerede skygge, anima eller animus uanset, om det per temperament passer til den rolle eller ej. Børn projicerer de arketypiske forældre på de levende, og forældrene projicerer på samme måde det arketypiske barn – det nye liv, fyldt med kreative muligheder – på deres eget afkom. Hvis dette sker, kan billedet af barnet blive farvet af forældrenes skjulte inferioritet – den skjulte drift, den hemmelige ambition, som aldrig har fået adgang til bevidstheden. Hvor mange mødre nærer ikke, samtidig med at de stræber efter at være huslige, omsorgsfulde og trofaste mod følelsernes og relationernes verden, ubevidste animus-ambitioner, som de projicerer på barnet, idet de håber på, at det vil blive et intellektuelt geni, det kreative under, den verdslige succes? I sådanne tilfælde bærer viljen til magt kærlighedens maske. Under dække af, hvad der er »bedst«, øver moderen psykisk voldtægt mod sit barn, for derefter at vige tilbage i forbløffelse, når det gør voldsomt oprør eller trækker sig tilbage til en »unormal« opførsel. I andre tilfælde vil barnet, med sit desperate behov for kærlighed, tilpasse sig forældrenes projektion. Det kan måske bruge et halvt liv på at forsøge at være det vidunder, det forventes at skulle være, idet det sammenligner sig selv med nogle normer, der er aldeles overmenneskelige, og som det selvfølgelig aldrig vil kunne opfylde; og det er ikke så mærkeligt, at den ene fiasko efter den anden, som tit vil være følgen, vil skabe en dyb følelse af utilstrækkelighed og skyld. Som voksen må man til sidst se den djævel i øjnene, som har drevet en, og man må erkende, at det ikke er ens egen, men også, at man har accepteret den som sin egen og på den måde dømt sig selv. Børn udgør for mange forældre et glimrende middel til udlevelse af urealiserede

sider af deres psyke, og dette kan endda hænde, hvor de urealiserede elementer virker frastødende på forældrenes bevidste værdinormer. Den ambitiøse, succesfulde far kan »producere« en døgenigt eller en blødsøden søn, den anstændige og kyske mor en promiskuøs datter. Hvem tilhører det blødsødne, hvem promiskuiteten? De tilhører begge parter. Hvor mange mødre er ikke jaloux på deres døtre på grund af tabt ungdom og forspildte chancer? Hvor mange mænd er ikke jaloux på deres sønner eller føler sig truet af dem? Hvor mange fædre begærer ikke deres døtre, og hvor mange mødre ikke deres sønner? Ja, Ødipus begærede Iokaste, men Iokaste opmuntrede ham og lod ham frivilligt kravle op i sin seng. Vi kan kun gisne om disse ting, indtil vi møder dem inde i os selv; og på vejen ned til sådanne »stævnemøder«, bliver det hele mørkere og mørkere. Men midt i mørket, i modsat af ubevidst sump og kviksand, har en blomst, så at sige, fæstnet sine rødder, og lyser op som en talisman. Det er det grænseløses muligheder, der ligger latent i den menneskelige natur, de uendelige muligheder, der indeholder kærlighed, medfølelse, sympati, forståelse og tilgivelse, en følelse for livets kontinuitet og sjælens ædelhed; og dette tvinger en til at erkende, at havde man været sine egne forældre, med deres bekymringer, behov, begrænsninger, konflikter, drømme og håb, ville man måske have gjort sig skyldig i nøjagtigt de samme ting, som man selv dømmer dem for. Vore forældres »synder« – både de gjorte og de undladte – kan bestemt have hjemsøgt os, men vi har altid valget i behold til at forvandle forbandelse til velsignelse – den velsignelse det er, at være i stand til med åbne øjne og med glæde at sige, at »skæbne og alt andet lige, så er det sådan!« Psykens målbevidste mønstre, afspejlet af de målbevidste mønstre i fødselshoroskopet antyder, at vi selv har valgt, hvilke oplevelser der end »rammer« os; og det, vi vælger, er på en eller anden måde rigtigt og nødvendigt. Selv om ego'et somme tider kan finde det smerteligt, chokerende, forvirrende, frustrerende og destruktivt – i det mindste indtil det tidspunkt, hvor vi er i besiddelse af tilstrækkelig indsigt til, at vi kan se meningen og sammenhængen i vort livs samlede struktur.

* * *

I fødselshoroskopet er der to grundområder, hvorfra vi kan få nogen forståelse af menneskets billede af forældrene. Det ene er horoskopets vertikale akse, med M.C. (medium coeli) i toppen eller på det sydlige

punkt, og I.C. (immum coeli) i bunden eller på det nordlige punkt. I den rige symbolik, vi har arvet fra fortiden, er nord ofte åndens domæne, genfødselens punkt, gudernes bolig. Syd er stedet for hjertet, for jord og stof. Horoskopets nordlige og sydlige punkter er forbundet med de dybeste mysterier: Rødderne, hvorfra mennesket udspringer, skitserer ens ubevidste liv og den mission, man er kaldet til at udføre i den verden, som man selv er en del af.

Foruden horoskopets vertikale akse må vi også tage månen og solen i betragtning, symbolerne på det feminine og det maskuline i psyken. Også disse er forbundet med moderen og faderen. Ikke blot er de intimt knyttet til det individuelle livstræs rødder og blomstring, de er også det mest fundamentale udtryk for kvindens og mandens væsen. De to huse i horoskopet, der følger MC og IC er henholdsvis det tiende og det fjerde hus. Tiende hus siges at være forbundet med profession, karriere og ens plads i samfundet. Det fjerde siges at være forbundet med hjemmet og husholdning. Begge er dog desuden også forbundet med forholdet til forældrene. Det er muligt, at meridianen – horoskopets vertikale akse – og solens og månens polaritet viser to forskellige sider af forældreoplevelsen. Husene synes at afspejle den fysiske virkelighed, som mennesket befinder sig i, mens planeterne afspejler energistrømninger og -retninger i psyken. Med andre ord er de to »forældre«-huse i horoskopet måske mere en tilkendegivelse af ens relationer til ens egen far og mor, mens solen og månen afspejler menneskets indre oplevelse af de arketypiske forældre. Det er vanskeligt at sige, hvilke der spiller den største rolle. Begge par af modpoler må bestemt tages under overvejelse.

I ortodokse, astrologiske lærebøger hersker der stor uenighed om, hvor vidt det fjerde hus, sammenhængende med IC, bør associeres med moderen eller faderen. Ældre bøger erklærer definitivt, at tiende hus hersker over faderen og fjerde over moderen. Enkelte nyere autoriteter påstår, at det afhænger af vedkommendes køn, andre, at det afhænger af, hvilken af forældrene, der spiller den maskuline og hvilken den feminine rolle. Problemet kompliceres yderligere af den kendsgerning, at en person kan manifestere det ene køns karakteristika fysisk og det andet psykologisk; og forholdene bliver yderligere komplicerede ved det ubevidstes kompenserende funktion, der garanterer, at den ene af forældrenes bevidste personlighed vil blive opvejet af dens underjordiske modpol; og i almindelighed vil det være det ubevidste hos forældrene, der påvirker barnet kraftigst. Som i enhver

anden polaritet, vil hver pol udfylde og kompensere for den anden, således at der opnåes en form for ligevægt. På den måde vil forholdet til den ene af forældrene skabe sin egen modsætning til den anden. Man kan ikke skille forældreparret ad, da de påvirker hinanden gensidigt, og begge påvirker balancen mellem modsætningerne i barnet. Forældre er kort sagt en enheds-oplevelse. Det vil aldrig være et spørgsmål om enten-eller. Snarere er det et spørgsmål om og-og. Som ved andre dilemmaer i studiet af astrologi kan man ikke løse problemet om hussystemet eller spørgsmålet om medherskere over tegn i forbindelse med de tre senest opdagede planeter på teoretisk måde. Teorier kan være plausible, logiske og æstetisk tilfredsstillende, men måske virker de ganske simpelt ikke i praksis. Ligeledes er det yderst vanskeligt at foretage statistiske undersøgelser med sådanne uvisheder som grundlag, fordi man her har med individualiteters psykiske oplevelser at gøre – og psykisk oplevelse lader sig ikke bruge til sort-hvid analyse. I sidste instans vil man være nødt til at arbejde med det, der synes at virke, og altid være klar over, at det, der virker for én astrolog, måske ikke gør det for en anden; og det samme gælder den person, hvis horoskop studeres. Følgende tydninger af forældre-husene er ikke teoretiske, men empiriske, og de behøver ikke være almengyldige. De har imidlertid vist sig at være gyldige i betydelig udstrækning og fortjener derfor overvejelse. Forholdet til faderen synes at være afspejlet klarest af horoskopets nordlige punkt (IC) og af enhver planet, der falder i det fjerde hus. Forholdet til moderen synes at være tydeligst afspejlet af det sydlige punkt (MC) og af enhver planet, der falder i det tiende hus.

Det tegn, som MC står i, antyder i almindelighed de særlige faktorer, som er fremherskende i forholdet til moderen. Ofte – for ofte til, at det kan være tilfældigt, for ofte til at det kan være noget som helst, på nær måske det mystiske princip, som Jung kalder synkronitet – svarer det til moderens soltegn, ascendanten, månetegn eller en dominerende indflydelse, vist ved en stærkt placeret planet i hendes horoskop. Det tegn, MC står i, afspejler den facet af moderens natur, der påvirker barnet stærkest, fordi noget i barnet er særligt modtageligt for det. Man kunne næsten sige, at dette tegn og dets modpol på IC er symbolske afspejlinger af vores arvelighed, for de gentager sig ofte den ene gang efter den anden i horoskoperne for nære familiemedlemmer. Det er, som om meridianen og horisonten (ascendant-descendant-aksen) har udformet det kors, på hvilket den individuelle psyke

»korsfæstes« i materien – den legemlige struktur, som man må inkarnere i som bevidst individ, bundet af sin arvs begrænsninger. Uanset hvilke bestanddele, der findes inden for fødselshoroskopet, er man naglet til dette kors, der nøder en til at udtrykke det, man er, gennem de specifikke og unikke kanaler det giver.

En Jomfru-MC f.eks. antyder, at egenskaber, der primært er forbundne med moderen, er jordbundne. Hun kan opleves som en praktisk, jordnær person, bundet til individuel produktivitet, tjeneste, arbejde eller materiel tryghed. Og hun kan også repræsentere en stærk fokuseren på pligt, orden og struktur. Der vil være en vis sandsynlighed for, at alle disse egenskaber optages i individets egne bevidste værdinormer, når han ser på sig selv med verdens øjne. En Løve-MC derimod kan antyde en magtfuld, kreativ impuls i forbindelse med moderen, en magtfuld moder-personlighed, en fastholdelse af ego'et og ego'ets behov. En Krebse-MC kunne vise et dominerende følelsesliv, besiddertrang, troskab mod familiens enhed og de værdier, der ligger i fortiden. Disse eksempler er selvfølgelig overforenklede. Men på en eller anden måde er moderen, eller det, som barnet oplever gennem hende, forbundet med kendetegnene for det tegn, der falder på fødselshoroskopets »moder«-husspids. Det er unødvendigt at sige, at der ikke kan udtales en gyldig bedømmelse, positiv eller negativ, om tegnet for MC. Det er simpelt hen et symbol dels på et sammensat hele og dels en oplevelsesmåde, som barnet optager ubevidst – uden at være klar over, at det præger vedkommende, at det udvikler de værdinormer, man vil udtrykke i forholdet til sine senere omgivelser. Tegnet på MC viser, hvorledes et menneske gerne vil betragtes af sin mor, eller hvordan man betragter hende. Ens sociale vurderinger stammer i sidste instans fra hende, ligesom vurderinger angående forholdet til andre mennesker gør det. Tegnet på MC er ofte også et udsagn om den lektie, der skal læres gennem moderen, den forhindring, der må føres op i bevidstheden således, at den kan integreres i ens eget kreative liv. Man kunne endvidere sige, at MC-tegnet antyder den del af arven fra moderen, som også er til stede i barnet, og som det må udvikle for dem begge.

Tiende hus har andre betydninger, selv om de alle er forbundet med arketypen på moderen, det som udspringer af jordens skød og udkrystalliserer sig i materie. Traditionel astrologi betragter tiende hus som signifikator for karriere, præstation og position i samfundet. Det synes at være forbundet med *persona*, den tilpassede sociale maske, som

ethvert menneske udvikler for at kunne harmonere med de omgivelser, som man er en del af. Ofte antyder den dén form for stræben, som gør mennesket mest lykkelig, eller et sæt holdninger, som man gør sig til talsmand for i sit arbejdende liv. Generelt skyldes dette, at den definerer ens værdinormer, normer, som man gennem sit arbejde vil søge at udforme. Således kan Løven på MC, gennem oplevelsen af moderen, være nødt til at lære noget om personlig magt og udtryk af individualitet. Følgelig vil vedkommende måske søge et arbejde, der involverer ham i skabende kunst eller anbringer ham i en ansvarsfuld eller autoritativ position. I disse aktiviteter kan han udtrykke det, han har lært at værdsætte gennem forholdet til moderen – oplevelsen af individuel kreativitet. Samtidig må vi dog ikke glemme, at man kan komme til at værdsætte visse ting på den barske måde ved at måtte forsvare og bevise deres gyldighed til trods for modstand.

MC er ofte et meget bevidst punkt i horoskopet, et punkt, som en person nemt kan identificere sig med. Man vil ofte høre et menneske adoptere tegnets værdier, når han fortæller andre, hvordan han er. Hvordan han tilegnede sig disse værdinormer er sædvanligvis ikke så bevidst, men nogen undersøgelse vil i almindelighed afsløre en eller anden side af moder-barn forholdet.

I modsætning til MC er IC sædvanligvis dybt nedsænket og et ubevidst punkt i horoskopet. Det symboliserer kilden og rødderne til ens eksistens, de elementer, der ligger stille i bunden af psyken, pumpende kraft ind i det træ, der til sidst blomstrer i verden gennem MC og i de sociale egenskaber, som MC rummer. Måske er MC's egenskaber ofte de mest dominerende i det bevidste liv; men tilværelsens åndelige kilde er Faderen, personificeret af faderen, der skænker sit navn og sin slægt, ligesom han skænker den struktur og det underhold, der sætter familien i stand til at kunne eksistere. Der ligger et mysterium gemt i dette sydlige punkt, som solen krydser ved midnat, ved slutningen af en dag og begyndelsen til en næste. Her er solen på sit laveste og ego'et er fæstnet i fortidens og fremtidens ubevidste kræfter. Ortodokse lærebøger kalder IC livets begyndelse og ende. Det synes at afspejle den dybt begravede kilde af mening, som aldrig bliver stillet til skue for omverdenen, men som nærer identiteten indefra. Ligesom ascendanten altid har sit modsatte tegn på descendanten, har MC altid sit modsatte på IC. Hvis moder-anima-kvinden giver nøglen til erfaringen, giver fader-animus-manden nøglen til meningen bag erfaringen, planen, hensigten, retningen, sæden fra begyndelsen til enden. Det

tegn, der er placeret på IC repræsenterer ofte en egenskab, som individet søger hos andre – deraf dets betydning i horoskopsammenligning – men som – om end med noget besvær – kan findes i en selv. Det er den hemmelige, ubevidste værdi, der i sidste instans motiverer de valg, man tilsyneladende foretager gennem ens bevidst antagede mål.

Når en planet er placeret i enten fjerde eller tiende hus, antager forholdet til forældrene umiddelbart større vigtighed. En sådan placering antyder, at arketypen eller den psykologiske drivkraft, der er symboliseret af planeten på en eller anden måde er associeret med den pågældende af forældrene. Det kan være projiceret på vedkommende, men det erfares også gennem vedkommende: Projektionen fremkalder en egenskab, som ligger i den af forældrene, som det drejer sig om, og barnet griber så denne bestemte planetariske energi. Dette gælder endog selv om andre personlige træk måske er mere dominerende i vedkommende fars eller mors personlighed. Det, som planeten symboliserer, er det, der øver den centrale indflydelse, fordi såvel en af forældrene som barnet deler den. Kort sagt er det forbindelsespunktet imellem dem. Energien symboliseret af MC og IC kan være ubevidst hos forældrene og kan også være det hos barnet. Men kun ved at føre denne energi ind i sin egen bevidste erfarings virkefelt, kan individet befri sig selv for den ubevidste navlestreng, der binder ham til hans forfædre.

Problemet er mest åbenbart og mest kompliceret, hvis en maskulin planet (sol, Mars, Jupiter, Uranus) er placeret i tiende hus, eller en feminin planet (måne, Venus, Neptun, Pluto) i det fjerde. En sådan placering viser, at en eller anden maskulin bestanddel i moderens psyke eller en eller anden feminin i faderens, har sørget for en »knage«, som barnet kan hænge sin projektion på; og der kan så opstå forvirring på grund af uoverensstemmelser mellem de psykologiske køn hos den af forældrene, som det drejer sig om og de arketypiske egenskaber, der naturligt er forbundet med vedkommende. For eksempel er solen i tiende hus en yderst interessant placering, for den viser langt mere end professionel ære og succes. Den antyder, at moderen kan være besat af magtbegær, bevidst eller ubevidst, og at hun måske vil søge at udleve sin maskuline side gennem barnet. Og barnet kan fra sin side projicere sin egen evne til selvbestemmelse og selvudtryk på moderen – således, at han medvirker til at leve hendes mål ud, uden at det går op for ham, at det ikke er lykkedes ham at udvikle sine egne. Denne placering – solen i MC – forekommer ofte i horoskoper

hos børn, hvor det forventes, at de skal gøre deres mor ære ved succes i verden; og ofte vil sådanne børn så sandelig opnå succes i verden, men uden at blive klar over, hvorfor de så brændende ønsker den. Den samme horoskop-konfiguration kan også forekomme, hvis – ved moderens død eller fravær – den ubevidste fantasi antager en selvstyrende magt. Så kan mor blive til Moderen og individets mål kan rettes mod virkeliggørelse af et eller andet krav, der udgår fra den sammensatte, halv-arketypiske figur. Solen i tiende hus kan også indikere manglen på en fader – i hvilket tilfælde moderen må antage den maskuline rolle, hvad enten hun ønsker det eller ej. Som med alle astrologiske placeringer, vil de specifikke omstændigheder være forskellige, og der vil aldrig være tale om nogen skyld. De problemer, der er symboliseret af de positioner, vi har omtalt, kan f.eks. være til stede sideløbende med en meget dyb kærlighed; og igen er det den psykologiske betydning af placeringen, individets egen oplevelse af forholdet til moderen, det kommer an på, ikke begivenheder eller omstændigheder. Og hvis solen befinder sig i tiende hus vil ens identitet ofte være viklet ind i moderens. Man må først få skåret navlestrengen over, finde sine egne mål i verden, foretage sine egne valg om, hvad man ønsker at yde her i livet. Kun på den måde vil man kunne opfylde den drift, der er den mest værdifulde, nemlig – at blive et helstøbt, balanceret, integreret menneske, der kan give udtryk for sig selv på en ægte, kreativ måde og realisere de grænseløse muligheder, man har i sig.

En anden yderst betegnende placering, der ofte forårsager problemer, er Saturn i det tiende hus. I dette tilfælde er skyggen, den inferiøre, mørke bestanddel af psyken, på en eller anden måde associeret med moderen. Hun kan således komme til at symbolisere restriktion, smerte, afvisning, frustration eller tab på en sådan måde, at det vil hæmme individets udtryk og nægte vedkommende evnen til tro og tillid til hans egen skæbne. Når Saturn er placeret i tiende hus, vil der ofte være et destruktivt element involveret i moder-barn forholdet. Da Saturn er forbundet med frustration, krystallisation, hentæring og indskrænkning, vil der ofte være en eller anden bestanddel i menneskets natur, der er blevet »blokeret« i barndommen for siden hen at underminere vedkommendes tro på sig selv og egne evner til at skabe en meningsfuld virkelighed. En statistisk analyse af horoskoper for mandlige homoseksuelle, viser en mistænkelig hyppighed af Saturn i tiende hus. Imidlertid må vi huske, at denne placering ikke »forårsa-

ger« homoseksualitet, men snarere viser noget om måden, hvorpå et individ vil forholde sig til kvinder og til det feminine element, farvet af moder-oplevelsen inde i ham selv. Hvis en mand erfarer Saturn gennem sin mor, kan den mørke side af hans egen personlighed blive sammensmeltet med billedet af hende. Da kan det synes ham, som om hun »begrænsede« ham, »afviste« ham, »kastrerede« ham, »gjorde« det vanskeligt for ham at føle sig som en del af samfundet. Han kan blive overdrevent ambitiøs, og dog hemmeligt bange og tvivle på sig selv, og bestandigt vurdere sig selv, sin duelighed og sine begrænsninger gennem det, som han tror, er hans mors øjne. Heller ikke her kan man uddele nogen skyld. Problemet er resultatet af en bestræbelse, der er gjort i samarbejde. Men individet må gøre sig sin trældom bevidst, må løsrive sin egen projektion fra det, der gik for sig i hans omgivelser. Når han har gjort dette, vil han kunne udvikle sin egen følelse af bærekraft og indre styrke – også en af Saturns facetter – uden ubevidst at være afhængig af moderen.

Et helt anderledes dilemma afspejles af Neptun i tiende hus. Når denne placering forekommer, kan moderen opleves som martyren, offeret – og hun kan nære en sådan projektion ved at udvise overdreven passivitet og selvfornægtelse. Ved at gøre dette kan hun fremkalde en dyb skyldfølelse eller ubevidst taknemmelighedsgæld i barnet, som hun tilsyneladende har »givet så meget«. Som resultat kan barnet komme til at idealisere sin mor, at se hende som værende perfekt og placere hende på en piedestal. En anden mulighed er, at han kan blive alvorligt desillusioneret; han kan uforvarende dadle sin mor for ikke at have opnået det perfekte ideal, som hans egen skyld har pålagt hende. Følgelig kan han finde sig selv blottet for mål eller med, vandrende planløst fra den ene karriere til den anden, uden at blive klar over, at han har gjort sig selv til det offer, han havde regnet med, at hun skulle have været.

Når Pluto er placeret i det tiende hus, er oplevelsen af moderen ofte omgivet af et eller andet element af fortæreren, den arketypiske ødelægger, dragen, der besidder barnet og udøver absolut tyrannisk magt. Ikke så sjældent vil noget i barnet »dø«, eller sagt med andre ord forsvinde ned i det ubevidste – vedkommendes egen evne til omskabelse, evnen til at acceptere og tilpasse sig de cykliske forandringer, der forekommer i hans liv. Han kan have en dyb dødsangst eller angst for forandring og kan – åbenlyst eller ubevidst – søge magt for derved at kunne sikre sig selv. På en eller anden måde vil oplevelsen af

moderen være forbundet med magt, kontrol, besiddertrang og nedsænkning af ego'et; og dette vil ofte være kædet sammen med ekstrem underkastelse eller trældom på et følelsesmæssigt plan. Med fare for overforenkling kan vi sige, at Merkur forbinder oplevelsen af moderen med det mentale liv, med forståelse, negativ kritik eller begge dele. Venus forbinder moder-billedet med det ideelt feminine, hetæren, som kan fremkalde jalousi hos en datter og beundring hos en søn. Uranus, stærk og splittende, kan indikere fremmedgørelse, adskillelse eller voldsomt oprør i forholdet til moderen, individets behov for at løsrive sig og lade sin egen individualitet komme til udtryk. Mars, krigsguden, forbinder oplevelsen af moderen med vilje og begær, aggression og dominans; og månen på den moderlige husspids antyder et dybt og instinktivt bånd, som kan binde barnets ubevidste følelsesliv til moderens og få ham til at udtrykke hendes følelsesmæssige værdinormer, som var de hans egne.

Dette var en meget kort analyse af frygtelig indviklede situationer. Når der er mere end én planet i tiende hus, bliver spørgsmålet endnu mere kompliceret – plus, at man også må tage de aspekter, som sådanne planeter danner med andre planeter i betragtning. De samme principper gælder naturligvis for planeter i det fjerde hus, bortset fra, at de afspejler oplevelsen af faderen i stedet for moderen. Følgelig vil de præge situationen på en ganske anderledes måde i kraft af de forskellige roller, som forældrene spiller i individets udvikling. Til syvende og sidst er man nødt til at undersøge placeringen af planeter i fjerde og tiende hus ud fra ens egen personlige erfaring. Imidlertid må vi huske på, at omstændighederne, der omgiver forældrene, kun er halvdelen af billedet. Det er primært forældrenes ubevidste liv – det, de ikke har ladet komme til udtryk dels over for hinanden og dels over for omverdenen – som barnet oplever i de første år. Tilstedeværelse af en planet i enten fjerde eller tiende hus vil øjeblikkeligt rette opmærksomheden mod en forældrebinding. Denne binding behøver ikke nødvendigvis at være negativ. Desuden er alle sådanne bindinger meningsfyldte og leder individet til en større forståelse af sig selv. Men vi må være opmærksomme på antydningerne af, at en eller anden del af individets psyke er bundet til en af forældrene, og vedkommende må nå til bevidsthed om forholdets dybere aspekter, hvis han skal kunne kræve dette afgørende fragment af sig selv tilbage. Vi har alle forældre, og endnu er det ikke lykkedes nogen at være fuldkommen. Hvis et bestemt menneske udvikler et omfattende kompleks, en intens identi-

fikation eller et meget belastet spekter af følelsesmæssige relationer i forholdet til en af forældrene, ligger ansvaret lige så meget hos ham selv som hos forældrene. De to halvdele af balancen vil aldrig kunne adskilles, ligesom der aldrig vil være spørgsmål om nogens »skyld«, hvor brutal forældre-oplevelsen end kan have været. På et vist plan kunne man diskutere, om man overhovedet burde få et barn, hvis man alligevel vil mishandle det; men en sådan diskussion giver ikke plads for det generelle problem, der drejer sig om det ubevidste i mennesker. Vi må være forsigtige med at skyde skylden på nogen. Det eneste, man kan gøre er, at arbejde på det, der er blevet ødelagt.

Moderen og faderen er foruden at være individer, også personificeringen af arketyper. For det opvoksende individ giver de således chancen for opnåelse af en dybere forståelse af nogle aspekter af en bestemt planetarisk energi, som man eventuelt kan inkorporere i ens eget bevidste liv. Manglen på planeter i fjerde eller tiende hus antyder, at der kan være en mindre direkte identifikation mellem en af forældrene og arketypen. Er dette tilfældet, vil den af forældrene, som det drejer sig om, blive forbundet med det område af livet, som det hus i hvilket herskeren over MC eller IC er placeret. Befinder Jomfruen sig f.eks. på MC's husspids, og der ikke er nogen planet i tiende hus, må man tage Merkur, herskeren over Jomfruen, i betragtning, og dens placering i horoskopet. Hvis Merkur står i andet hus, der afspejler menneskets holdning til stabilitet, tryghed, varighed og bestandighed i en selv og ens liv, vil oplevelsen af moderen være forbundet med disse værdier. Hun kan f.eks. understøtte sit barn selv efter, at det er blevet voksent, eller hendes vurderinger af materielle ting kan blive en del af hans værdinormer. Mulighederne er endeløse. Endvidere må aspekterne mellem herskeren over MC og andre planeter også tages i betragtning. De vil nemlig antyde, hvorledes moderen vil blive »fordøjet« i horoskopet i sin helhed – med lethed eller med konflikter.

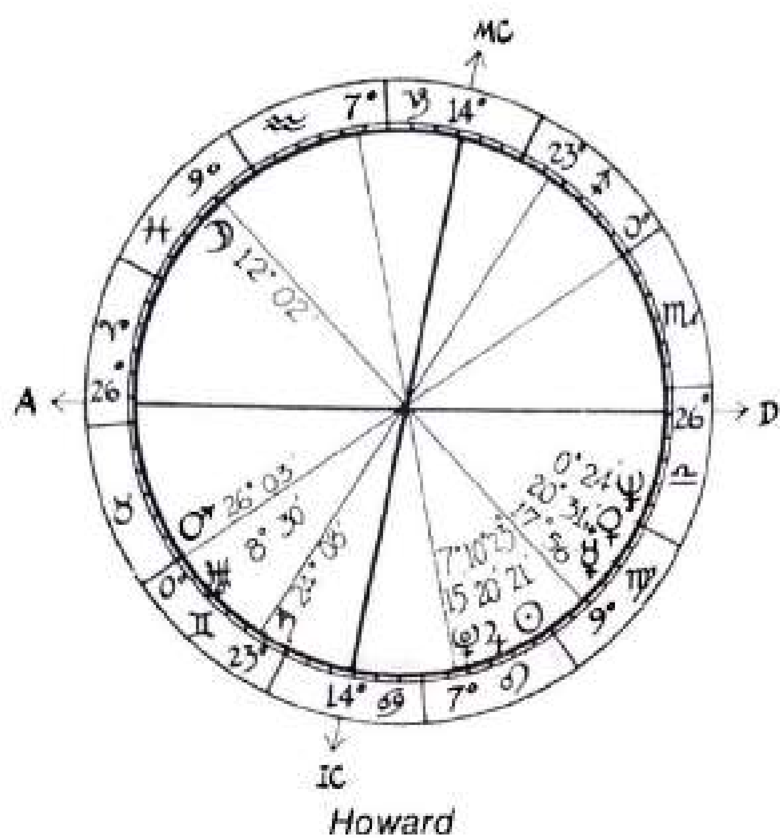
Sammen med det, som meridianen og dens to husspidser tilkendegiver, må man overveje solen og månen – de tegn, de står i, deres huse og især de aspekter, de danner med andre planeter. Solen og månen symboliserer den maskuline og den feminine balance i mennesket i videste forstand. Således vil deres placering i horoskopets sammenhæng afspejle vedkommendes bestemte holdninger, billeder eller oplevelser af hankøn og hunkøn. Samtidig synes solen og månen ikke at have så nær sammenhæng med de faktiske omgivelser som MC og IC. De er mere forbundet med det dybere plan i mennesket, hvor fortolk-

ningen af hankøn og hunkøn foregår, ved at modpoler leves ud inde i ens eget liv. Solen i konjunktion med Uranus vil f.eks. vise mere om den fader, man indeholder, end om den fader, man i virkeligheden har haft; og selv om man måske projicerer førstnævnte på sidstnævnte, vil det udspringe af en selv, af ens eget væsen. Månen i konjunktion med Saturn vil antyde mere end blot, hvilken slags moder, man har. Det hentyder til hvilken slags mor, man selv er, uanset ens køn. Det indre billede af det moderlige, det feminine, lever i mennesket, og dets egenskaber symboliseres af månens tegn, husposition og aspekter. Disse er ens følelsesværdier, ens anima, ens fortolkning af myten om Moderen, som er til stede i alle mennesker. Man kan projicere det på sin egen mor, men projektionens væsen ligger i en selv.

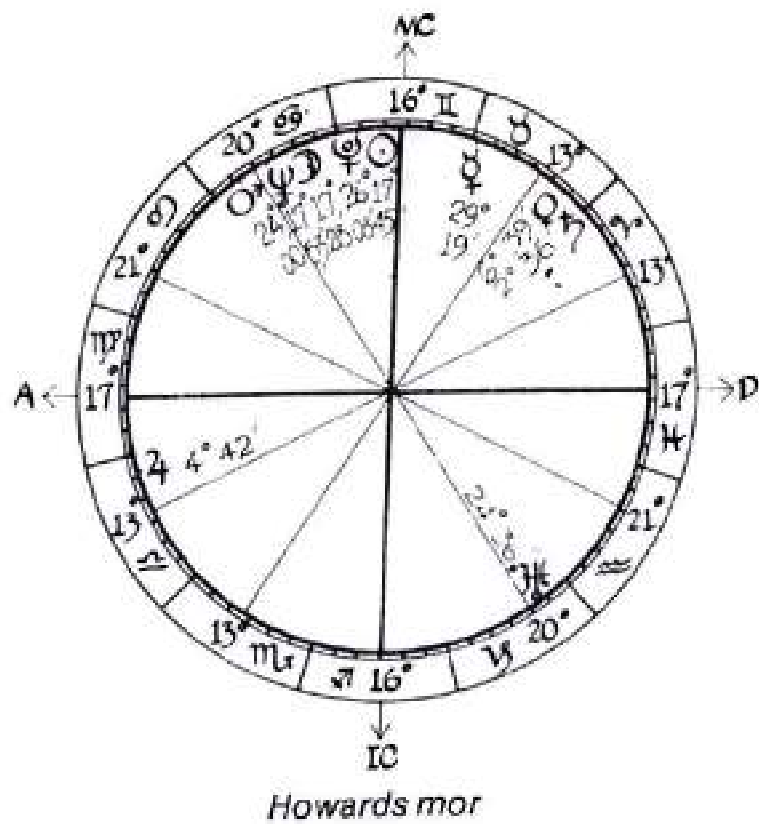
Disse mekanismer er ofte ubevidste, skønt de somme tider er yderst åbenbare for andre mennesker. Man kan høre en person med Saturn, Uranus eller Pluto i tiende hus bekendtgøre, hvor vidunderlig en mor han har, og hvilket fantastisk godt forhold, de har til hinanden. Og hun kan så sandelig også være vidunderlig. Hun elsker ham måske også, og der er måske heller ikke tale om noget »dårligt« forhold. Men der kan være et magt-problem, et spørgsmål om, hvor megen magt den vidunderlige mor udøver – hvad enten det er med vilje eller ej – over sit barns psyke. Eller et spørgsmål om, hvor stor en del af hans egne værdinormer, hans egen identitet, hans egen holdning både til kvinden inde i sig selv og omkring ham, er påvirket af hendes præg; og ofte er det et spørgsmål, hvor lang tid, han vil være om at gøre dette præg bevidst, så han kan kræve det tilbage, afrette det og i sandhed gøre det til sin egen ejendom.

Da studiet af forældre i fødselshoroskopet er en indviklet sag, vil nogle punkter måske kunne afklares ved et eksempel. Når man søger at forstå dybder som disse, gives der ingen definitiv »trin-på-trin«-metode til præcisering af horoskoptydning. Vi mangler nøgleord, og for at kunne dechifrere meridianens og planeternes centrale symboler er man nødt til at støtte sig til individets udtalelser – verbalt som non-verbalt – såvel som ens egen intuitive forståelse. Det er umuligt at være bogstavelig. Horoskoptydning er en kunst og udspringer ligeså meget af ens egen sensitivitet på det følelsesmæssige og intuitive plan som af en skitsering af logiske principper.

Det bedste sted at begynde med er et menneskes og hans forældres horoskop. Den forestilling man får af forældrene må først vejes mod det temperament, der afspejles i forældrenes horoskoper, og resulta-

Howard

Howards mor

tet bør give meget med hensyn til indsigt. En sådan indsigt vil ikke i sig selv løse nogen problemer, men den kan være en værdifuld og oplysende vejviser.

* * *

Howard, hvis horoskop vises her, er en mand, der er begavet med strålende intellektuelle evner og et bemærkelsesværdigt tale-talent. Han har, som professor i filosofi ved et velrenommeret universitet og som en anerkendt autoritet inden for sit fag, i sin karriere rigelig lejlighed til at gøre brug af sin intellektuelle begavelse. Inden for den struktur, der er gældende i akademikerkredse, har han altid haft let ved at nå sine mål. Da han er yderst specialiseret på de områder, der gælder både tænkning og intuition, kan han hurtigt se, hvordan tingene hænger sammen, afstemme ideer mod hinanden, jonglere med systemer lige som en entertainer og få dem til at forekomme både filosofisk og psykologisk relevante. Hans professionelle succes er derfor sikret og hans uudviklede sansefunktion gør, at han ikke ænser tingenes verden. Følgelig tager han sig ikke særligt af bekvemmeligheder, tøj og andre »jordbundne« ting. Hans løn overstiger de fornødenheder, han har, og han bruger den ødselt.

Howard er et produkt af en småborgerlig middelklasse-familie, der ligger under for det typiske pres, det er at skulle være i overensstemmelse med givne regler. Hans mor var en yderst intelligent dame, der udmærkede sig inden for akademikerkredse, idet hun opnåede at tage sin embedseksamen hele tre år før sine ligesindede – og det på et tidspunkt, hvor en sådan bedrift var yderst sjælden for en kvindes vedkommende. Hun var selv produkt af en kulturel udenlandsk familie med musikere, komponister og kunstnere blomstrende frodigt fra hendes faders stamtræ. Hun valgte som følge deraf at glemme alt om sin mors forfædre, der havde været industriarbjedere fra underklassen. Hendes største ambition var at give sin søn den bedst mulige uddannelse, for så at se ham opnå anerkendelse i den lærde verden. Dette skulle kompensere for den karriere, hun selv havde opgivet, da hun påtog sig det ansvar, det er at stifte familie. Begavet med talrige talenter, men uden at have ladet dem komme til udvikling, søgte hun at virkeliggøre sine egne uudlevede muligheder gennem sin begavede søn.

Howards far, derimod, havde sin baggrund i arbejderklassen. Som

ung mand havde han vist sig lovende inden for et akademisk område, men hans familie manglede midlerne til at give ham den uddannelse, han sandsynligvis havde fortjent. Følgelig bevirkede det, at han nærede mistillid til sine egne intellektuelle færdigheder og nægtede at vedkende sig dem; han blev dybt indadvendt og følte sig bedre tilpas i håndværker- og mere faglige kredse end i mentale; på det tidspunkt, hvor Howard blev født, havde han allerede opdaget en intens tilfredsstillelse ved aktiviteter som tømrerarbejde og sløjd. Det er ikke overraskende, at hans ægteskab viste sig at være ulykkeligt, et udmattende og lammende bånd, som mellem to kronhjorte med låste gevirer.

Da Howards mor blev konfronteret med økonomiske problemer, klyngede hun sig med større og større heftighed til sine akademiske akkreditiver. Ustandseligt slyngede hun sin mand dem i ansigtet, idet hun aldrig lod ham glemme, at han var uuddannet og hende underlegen intellektuelt. Han, for sin del, trak sig mere og mere ind i sig selv, skræmt og med dalende selvtillid. I voksende desperation indlod han sig på det ene foretagende efter det andet, idet han forgæves forsøgte at bevise for sig selv, at han var en ansvarlig familieforsørger; og for hver fiasko var han underlagt sin kones hån og foragt. Dette drev hans i forvejen underjordiske, men mægtige erotiske drifter stadigt dybere ned og forvanskede dem til en slumrende, men ulmende tilbøjelighed til vold. På det tidspunkt, hvor Howard havde brug for ham, var han for indadvendt til at kunne tilbyde sin søn et ordentligt forhold.

Howard voksede således op i en atmosfære af tilintetgørende kulde og hårrejsende fjendskab, og så aldrig sine forældre vise hinanden nogen kærlige følelser. Desuden skændtes de om ham og over den måde, han skulle opdrages på. Howards far insisterede på, at disciplin og hårdt arbejde var forudsætningen for det at blive til et mandfolk, idet han projicerede sine egne drømme om materiel succes på sin søn. Howards mor fremhævede, besat af fantasier om, hvad hendes søn skulle være, derimod akademisk præstation og belønnede den med penge. Hverken hun eller hendes mand gav barnet nogen følelser, kun billigelse eller misbilligelse, som blev omsat til penge, der blev givet eller nægtet.

Idet Howard ubevidst havde optaget den brutale antipati, der var til stede mellem hans forældre, veg han tilbage for det ved at tage afstand fra sit eget følelsesliv. Som modvirkning mod den destruktive atmosfære, der omgav ham, udviste han en voksende modtagelighed for sygdom – astma, bihulebetændelse, mavebesvær, selv lungebetændel-

se, som nær havde kostet ham livet. Disse sygdomme lokkede i det mindste nogen tilkendegivelse af varme og omsorg frem, nogle følelser, han ikke kunne opnå på anden måde.

Som voksen opdagede Howard, at han ikke rigtigt var i stand til at opleve følelser som en realitet. Der lå en kulde inde i ham, en ligegyldighed, hvad andre mennesker angik. Dette tvang ham til at omgive sine forhold med en karakter af beregning, der gjorde det umuligt for ham at slappe af, at more sig eller nyde en oplevelse uden at dissekere det helt i småstykker. For at beskytte sig selv mod en følelsesmæssig smerte og den dybe følelse af utilstrækkelighed, der nagede ham, brugte han sit intellekt på sine følelser, idet han på den måde håbede at kunne opretholde kontrol med dem og underlægge dem sin vilje. Det er ikke noget under, at hans romantiske liv var undergravet af skuffelser. Hans uudviklede følelsesfunktion gjorde det vanskeligt, for ikke at sige umuligt for ham at åbne sig og risikere den sårbarhed noget sådant ville medføre. Derfor satte han i stadigt større omfang lid til sit skarpe intellekt, som han opdagede, at han altid kunne gøre indtryk på andre med, især en bestemt type kvinder. Samtidig veg han tilbage for de kvinder, der var i stand til at møde ham på lige fod. I stedet tyede han til dem, der udviste en stormfuld vildskab, en flygtig uforudsigelighed, en instinktiv og irrationel reaktion på nuancerne i forskellige situationer, og gennem disse egenskaber søgte han at kompensere for sine egne hæmninger. Sådanne kvinder gjorde ham uvægerligt ulykkelig, idet de hver gang satte ham i rollen som professor Rath, der var forelsket i Lola Lola; som yderligere bolværk mod enhver trussel mod sin følelsesnatur, involverede Howard sig konsekvent med gifte kvinder. Sådanne kvinder var »sikre«, deres situation ville fra begyndelsen begrænse forholdet, ville sætte forudbestemte grænser for det, og ville således befri ham for enhver alvorlig forpligtelse, som han måske ikke ønskede at påtage sig. Skønt han var i stand til at nære meget dybe følelser, havde han mistillid til dem, og for at neutralisere dem underlagde han dem bestandigt sin kolde intelligens' lysende stråle. På trods af sin åndrighed og den interesse han vakte hos andre, var hans indre verden fyldt op af intens ensomhed. For at flygte fra den, fordybede han sig mere og mere i dunkle filosofiske afhandlinger. Når de ikke kunne opfylde hans indre behov, søgte han adspredelse i populære kriminalromaner og fjernsyn.

Af hensyn til sin mors ambitioner var Howard gået i gang med en akademisk karriere, og hurtigt opnåede han den ene succes efter den

anden. På kort tid havde han udmærket sig i videnskabelige kredse på grund af sine indsigtsfulde kommentarer til fortidens store filosoffer. Mens han kun var i tyverne udgav han to bøger, som begge blev modtaget med begejstring af kritikerne; og da han var tredive, havde hans universitet givet ham ansættelse. Howard var imidlertid utilfreds. Han var blevet træt af at analysere andres tanker og længtes efter at producere noget, der på uforfalsket måde var hans eget. Han læste Nietzsches værker igen og igen. Det var hans drøm at udgive et arbejde, der tydeligt udtalte hans egne visioner om virkeligheden med den samme lidenskabelige intensitet, den samme vitale, presserende karakter, den samme dynamiske energi, som den tyske filosof havde. Uden selv at være klar over det, søgte han gennem dette projekt at reetablere forbindelsen med sin underbevidsthed og sin slemt beskadigede følelsesnatur. Men da han påbegyndte sit arbejde, ville ordene ikke flyde, de ejede ikke den organiske karakter, som han tragtede efter. Snarere blev det pint frem sætning for sætning, omhyggeligt struktureret, strålende poleret, usvigeligt præcist, men på en eller anden måde åndløst og goldt. Og selv om hans opbyggelse af ideer tilfredsstillede selv den strengeste og mest fordringsfulde kritik, kunne det ikke skabe den bro til hans eget indre liv, som han havde søgt gennem det. I løbet af projektet oplevede Howard endvidere tilbagevendende perioder af goldhed, som fik arbejdet til at gå i stå. Med mellemrum kunne forholdet til en kvinde udløse en ny eksplosion af kreativitet. Aldrig så snart var dette indtrådt, førend Howard imidlertid trak sig tilbage, veg tilbage for forpligtelsen over for et andet levende menneske og foretrak at øde sin kærlighed på fantasiforestillinger – forestillinger, der lå hinsides den ydergrænse, han havde sat for forholdet. Som et forudsigeligt resultat kunne ingen af disse overfladiske forbindelser bryde gennem det skjold, han havde omsluttet sig med. Ingen af dem kunne føre ham ind i det rige, som han søgte vejen til, det rige, der ville sætte ham i stand til at øse af den samlede inspirations kilde. Howard følte sig især frastødt af følelsesorienterede kvinder, som han hånligt affærdigede som »overstrømmende« og sentimentale. Samtidig var hans hemmelige billede i overensstemmelse med denne type – overvældende, blødsøden, drivende af åndsforladt og overfladisk følelse, ude af stand til at tage del i hans egen verden af ophøjede ideer. Når Howard havde at gøre med kvinder, der personificerede dette billede, var han i stand til en grusomhed, der ellers ikke var karakteristisk for ham. Hvad han ikke var klar over, var, at hans

grusomhed i virkeligheden var rettet mod hans mor og mod en side af anima-figuren i ham selv.

Howards inferiøre sansefunktion førte ikke blot til hæmninger i seksuelle forhold, men også til helbredsmæssige vanskeligheder. Han var i det uendelige plaget af forkølelser, influenza, mavesmerter, hovedpine og besvær med bihulerne. Og noget inde i ham syntes faktisk at invitere disse sygdomme. Egentlig syntes han ubevidst rettet mod en ødelæggelse af sin egen krop ved enhver form for overdrivelse, der lå for hånden, inklusiv alkohol, cigaretter og et imponerende udvalg af medicin, lovligt såvel som ulovligt. Og udviste han uansvarlighed over for sig selv, udviste han endnu større uansvarlighed med hensyn til sine penge, idet han ødslede store summer på ubetydeligheder, konstant løb ind i gæld, smed omkring sig med checks, som var de tennisbolde. Men for tilskueren var intet af dette åbenbart. Det hele var skjult bag hans strålende ideer, hans glimrende præsentation af begreber såvel i bøger som ved forelæsninger. Kort sagt blev folk så fascinerede af Howards intellekt, at det ikke lykkedes dem at se Howard; og derfor er det ikke overraskende, at mennesket, der lå skjult inde i ham, begyndte at længes efter personlig varme. Da han til sidst konsulterede en astrolog, havde han ikke været engageret i en kvinde for nogen tid, og al hans kreative energi var tørret ud. Følgelig var han begyndt at føle sig bekymret. Skønt han var fortrolig med psykologi, rent teoretisk, kunne han ikke omsætte den i praksis, han kunne ikke anvende den på sig selv.

Der er adskillige vigtige punkter i Howards fødselshoroskop, der viser noget om dette. Grupperingen af planeter i Løven i femte hus, huset for kreativt udtryk, afspejler hans intense behov for at fuldbyrde sig selv gennem kreativ stræben. Det fremherskende ildelement i horoskopet – både solen i Løven og ascendanten i Vædderen – antyder den magtfulde intuition, der er den dominerende karakter i Howards mentale begavelse. Merkur i konjunktion med Venus i Jomfru-huset, det sjette, antyder hans knivskarpe, analytiske intellekt. Saturn i Tvillingerne i tredie hus, antyder ideernes strukturering og fine differentiering, såvel som den vanskelighed han har med at udtrykke eller forstå noget, der ikke kan tilpasses hans intellektuelle rammer. Månen i Fiskene, begravet i tolvte hus og det eneste vand i horoskopet, indikerer hvor dybt ubevidst og hvor sårbar hans følelsesnatur er, hvor isoleret og forsigtigt tilbageholdt den er i hans forhold til andre mennesker. Desuden er månen i opposition til Merkur-Venus konjunktio-

nen. Dette antyder, at Howards konstant kritiske vurdering af de forskellige forhold står i modsætning til hans længsel efter at fortabe sig i den strøm af følelser, som netop disse forhold måske kunne frigøre. Ubevidst higer han efter at fortabe sig i et andet menneske, men bevidst er han rædselslagen for at komme ud af det elfenbenstårn af ideer, hvor han arbejder og lever i sikkerhed. Venus i kvadrat til Saturn antyder det problem Howard har med at give udtryk for sine følelser. Det antyder også isolation, frygt for afvisning, en følelse af at være uønsket og uelsket, manglende lyst til at tillade sig selv følelsesmæssig blottelse i forholdet til andre mennesker. Som karakteristisk Løve har Howard stærke idealer og roser sig af en stærk følelse af loyalitet, hæderlighed og ære i sine forhold. Men disse dyder er ofte kun abstrakte begreber for ham, og han er ikke altid i stand til at udtrykke dem på de rigtige tidspunkter. Over for kvinder er han af og til alt andet end hæderlig.

Dette er en meget grov skitsering af de fremherskende temaer i Howards fødselshoroskop. Da vort emne er forholdet til forældrene, må vi nu undersøge, hvilke oplysninger Howards horoskop eventuelt kunne åbenbare angående hans mor, der har påvirket hans liv på en meget magtfuld, ofte destruktiv og totalt ubevidst måde.

Howards MC står i Stenbukken, hvilket antyder, at autoritet, struktur, ambitioner, position og materiel præstation er de dominerende temaer i forholdet til moderen. Dette bekræftes bestemt af den kendsgerning, at Howards mor primært betragtede ham som en opfyldelse af hendes egne ambitioner. Hun ønskede position, og hun ønskede den desperat. På trods af al sin umage, var det aldrig lykkedes hende at glemme, at hendes egen mor var et produkt af et slumkvarter. Derfor blev enhver af hendes søns præstationer øjeblikkeligt publiceret til naboer, venner og kolleger: Hendes søn var blevet Dr. phil., han havde vundet en akademisk pris, havde udgivet en yderst lovprist bog, og alle disse bedrifter gav hun på en eller anden måde sig selv æren for, som om det var hende, der havde udført dem. Der er ingen tvivl om, at hun elskede Howard, men kærlighed er så mange ting. Desuden antyder MC i Stenbukken i Howards horoskop, at han var specielt modtagelig for denne side hos sin mor og tilbøjelig til ikke at registrere de andre sider. Hun tænkte aldrig over, om Howard i virkeligheden havde noget ønske om at udrette det, hun selv tillagde så stor betydning, det blev simpelt hen taget for givet, at han ønskede det. Det blev også taget for givet, at han kunne nære ønsket om at være et

shownummer, og det var en selvbestaltet antagelse. Skønt Howard var typisk Løve i sit behov for beundring og accept, var han en genert dreng, der havde vokset sig til en genert mand, sensitiv og dvælende i hemmelige romantiske fantasier, intenst selvoptaget i forbindelse med den offentlige fremvisning, som hans succes medførte. Den tanke faldt aldrig hans mor ind, og efter et stykke tid faldt tanken heller ikke Howard ind, for Løven vil ofte prøve at opnå anerkendelse fra andre, hvis den ikke kan opnå det fra sig selv. For ikke at dømme for hårdt, kan man imidlertid sige, at Howard, via sin mor, blev i stand til at disciplinere sit intellekt og præstere et bidrag med det, som var værdifuldt og vigtigt. Hans filosofiske arbejde og undervisning var oplysende og inspirerende både for studerende og læsere. Han var i stand til at vække sindene hos dem, han kom i kontakt med; og hans naturlige dovenskab – måske afspejlet ved Mars, horoskop-herskeren (ascendanten er i Vædderen) i Tyren – blev modvirket af hans mors indflydelse. Dette tilskyndede ham til at udnytte sine evner produktivt.

Herskeren over MC, Saturn, befinder sig i Tvillingerne i tredie hus, huset for opdragelse og intellektuel udvikling. Det er en klar afspejling af den betydning, som forholdet til moderen udgjorde for Howard. Såvel mørke som lyse sider af denne placering er åbenbare – i hans forstands grundighed og dybde og i hans evne til at vurdere i det hele taget. Howard følte uden tvivl et eller andet sted inde i sig selv en dyb utilstrækkelighed – det kan ikke undgåes, når man altid forventes at skulle være et geni. Derfor indeholder noget af hans intellektuelle udvikling sandsynligvis en art kompensation, som tilfældet ofte vil være med Saturn. Og man kunne have en berettiget mistanke om, at skyggesiden af Howards psyke ville afsløre en helt igennem ordinær, uintellektuel person, måske en person, der har vanskeligt ved at udtrykke sig, en konventionel, en »spidsborger«, en særdeles menneskelig person. Det burde øjeblikkeligt minde os om Howards far, sådan som hans kone opfattede ham. Efter at have været vidne til, hvordan hans mor behandlede faderen, vovede Howard ikke at tillade sig den luksus det er at være menneskelig og give udtryk for almindelig menneskelig stupiditet.

Saturns kvadrater til Venus og Merkur udtrykker noget andet vigtigt om forholdet til moderen. På en eller anden måde udgør dette forhold en hindring for udviklingen ikke blot af Howards følelsesliv, afspejlet af Venus, men også for hans mentale udvikling, som den er afspejlet af Merkur. Bundet til teorier og intellektuelle konstruktio-

ner, antydet af Saturn i Tvillingerne, var han aldrig rigtigt i stand til at give udtryk for Merkur – der, idet den er i Jomfruen, et jordtegn, er naturligt indstillet på konkret, jordbunden erfaring og søger erkendelse via hverdagslivets ritualer og umiddelbarhed. Arbejde under enhver anden form end tænkning og undervisning var Howard en pestilens. Det appellerede ikke til hans sans for glamour og var derfor nedværdigende og noget, der for enhver pris skulle undgåes; og denne holdning forstærkes naturligvis af Løven, der gør sin indflydelse af stolthed gældende i den sag. Når Merkur befinder sig i Jomfruen, er den helt igennem beskeden. Gennem stille arbejde, gennem flittig praksis og en lav profil, søger den at bruge sin begavelse til forædling, skelnen og analyse af erfaring til at etablere kontakt med det almindelige liv. Men intet i Howards tankevirksomhed angik livet direkte. Snarere omfattede den en kunstfærdig hypotese *om* livet; og Howard kunne ikke altid se forskellen. Da han var ude af stand til at drage nytte af jordelementet i sit horoskop anslog hans filosofi, når han forsøgte at give udtryk for den, ikke den streng i læseren, som genlyder fra den sande arketypiske oplevelse. Man kunne ikke sige: »Dette er virkeligt for mig, fordi det er menneskeligt.«

Månen i Fiskene antyder Howards ubevidste billede af den dybere arketypiske oplevelse af moder og anima. Symboliseret af Fiskene er Moderen altgivende, altopofrende, altelskende, hengiven, uselvisk, sensitiv, følende og forsonende. Det er absolut muligt, at Howards mor kan have haft nogle af disse egenskaber. Ethvert menneske har sandsynligvis nogle af dem. Hun udtrykte imidlertid ikke disse egenskaber i sin personlighed, undtagen, da hun ydede det økonomiske offer det var at sende Howard på universitetet; og selv dette offer var besmittet af hendes egne ambitioner. Desuden er det tvivlsomt, om Howard ville have optaget Fiske-egenskaber, selv hvis hans mor havde lagt dem for dagen, for på grund af sin egen psykiske karakter projicerede han Saturn-figuren på hende. Anima er i Howard en digter, en drømmer, en mystiker, en romantiker og en idealist. Det er den arketype af hvis dybe kilde af kollektivt følelsesliv han må øse, hvis hans tanke og arbejde skal blive levende og tale umiddelbart til publikum. Mellem Howard og hans oplevelse af arketypen står hans mor – og han kan ikke overvinde eller omgå den forhindring før den beskadigelse, der er sket på hans egen følelsesnatur bliver fuldt bevidst. Dette vil han nødigt. Han vil hellere fortsætte med at gøre skaden større ved at nægte at forbinde sig med sine følelser undtagen

via sit intellekt. Der ligger meget af Howards mor i Howard, og hans bevidste værdinormer gør det endnu vanskeligere at bygge en bro mellem ham selv og den inspirationskilde, han søger. Han er helliget tankeverdenen og sig selv som en filosof i ordets klassiske forstand. Intet, som ikke kan omfattes af dette ideals sfære, ejer nogen virkelighed for ham. Da han ikke kan anerkende de oplevelser, der ganske enkelt indeholder det at leve, fortsætter han uafbrudt med at adskille sin tanke fra selve livet – en adskillelse han ofte fordømmer hos andre, fordi det slet ikke er gået op for ham, at han selv udviser den.

En undersøgelse af Howards mors horoskop giver yderligere interessant materiale. Af solen i konjunktion med Pluto i Tvillingerne med en Tvillinge-MC kunne man forvente, at hun er i besiddelse af en magtfuld maskulin kraft – måske kædet sammen med hendes egen moder-oplevelse med alt hvad den manglede – såvel som en ærefrygtindgydende, bydende personlig magt. En sådan kan enten være forvandlende eller destruktiv. Med dette par magtfulde planeter ved MC identificerer Howards mor sig med det maskuline princip og søger sin identitet gennem anerkendelse fra omverdenen, idet hun undervurderer det feminine og sit eget følelsesliv. Hendes ascendant i Jomfruen, igen et Merkur-behersket tegn, antyder, at hendes intellekt er yderst udviklet; og Merkur i niende hus antyder, at forædlingen og skelneevnen i hendes natur er rettet mod »kultiverede« kanaler, højere uddannelse og åndelig higen. Hendes egne vanskeligheder i forholdet til andre mennesker afspejles af konjunktionen mellem Venus og Saturn i ottende hus, og her er et eksempel på den »arv«, som ofte ses i familieforhold. Det er, som om Howard, der har et bestemt indre problem, har valgt en mor med et lignende problem, og som om hans mor på samme måde har valgt ham. De er af samme væsen, og hver især sårer de hinanden på grund af en iboende frygt for at blive såret i personlige forhold. Howards far, der har solen i Vandmanden og månen i Jomfruen i opposition til Saturn, har også en Venus-Saturn konjunktion. Det er ligesom forbandelsen over Atreus' hus – en gruppe mennesker, der deler kunstneriske og intellektuelle evner, men som følelsesmæssigt gør hinanden mere og mere brutale, fordi de alle har samme problem, og de alle giver hinanden skylden for deres egne vanskeligheder.

Vand-elementet i Howards mors horoskop burde måske have været udviklet, men hun er i den grad underlagt animus, at det forbliver uudviklet og ubevidst udfolder sig som sentimentalitet. Howards mor

hører til de mest ulykkelige af mennesker, en forfejlet følelsestype, en fundamentalt sensitiv og emotionel kvinde, der har øvet vold mod sin egen natur. Hun er venlig mod hunde og børn, som om hendes følelser er blevet stivnet til en stereotyp form; men hen er komplet ufølsom over for andre menneskers følelser. Hun foragter »overdrevent følelsesbetonede« og »impulsive« mennesker, og hendes egne undertrykte, men mægtige følelser, har fundet udtryk gennem en mangfoldighed af ubehagelige fysiske symptomer – fra for højt blodtryk til en kronisk dårlig galdeblære. Desuden er hun ensom, finder det vanskeligt at få venner og undrer sig over, hvorfor andre afviser, hvad hun selv kalder sin kærlighed og opofrelse. Med den faste overbevisning at en kvindes mål i livet er at være moder (et blik på Uranus, symbolet for uafhængighed i femte hus, forbundet med børn, antyder noget andet, men det er hende næppe bevidst), forsøgte hun at lade sine planeter i Krebsen komme til udtryk på en konventionel måde. Men hun udtrykte dem ikke med den mildhed og sensitivitet, som er karakteristisk for Krebsen, når den er mest kærlig og højest udviklet. Da disse planeter endvidere er i opposition til Uranus, lagde hendes magtfulde anima – den kreativitet hun aldrig levede ud – sig bestandigt imellem og gjorde hende besidderisk, anmassende, kritisk, klæbende, krævende og hemmeligt vred over at få sit liv spoleret ved at være reduceret til kun at være hunkøn. Og hun udmærkede sig ved manipulation gennem følelsesmæssig afpresning. Hendes behov for at holde af og blive holdt af blev forvansket af magtbegær, og hun kunne ikke give noget uden at forlange noget til gengæld. Dybt skuffet i sit ægteskab tilskrev hun ægtefællen manglen på kærlighed. Han turde ikke modsige hende. Før han mødte hende, havde han elsket en anden kvinde og giftede sig med Howards mor af skuffelse; og som det er tilfældet for nogle mennesker, havde han brugt sig selv helt, udtømt hele sin beholdning af kærlighed. Han havde intet tilbage at give af.

Forbindelserne mellem Howards og moderens horoskoper er værd at undersøge. Hendes sol-Pluto konjunktion falder på hans Saturn, MC-herskeren. Det antyder, at hun på trods af hans aldeles sorte billede af hende, i virkeligheden er en perfekt »knage« for hans projektion. For Howards mor var intellektuel udvikling et ambitionsmiddel og desforuden en kilde til glæde, men for Howard var det en besværlig opfyldelse af noget, som han var tvunget til, et ansvar, en pligt der var pålagt ham. Fordi han ikke rigtigt kunne identificere sig med moderens krav, hadede han hende for dem, idet han glemte, hvor

sande, nødvendige og betydningsfulde de var for hende. Han kunne heller ikke godtage, at hun, som Tvilling, ikke tog lærdom i sig selv som noget alvorligt, men blot som en nøgle til popularitet og kontakt med andre mennesker. Når hun udviste mindre interesse for hans tanker end for den prestige, de gav ham, følte han sig derfor forrådt. Hun forekom ham at være en hykler, der havde tvunget ham til en aktivitet, som for hende var blottet for nogen reel værdi. Med andre ord projicerede han sin skygge på hende.

Howards mors horoskop mangler fuldstændigt ild. Derfor kunne hun ikke komme i kontakt med det intuitive element i sin søn. Hun mente, at hans idealisme og ligegyldighed over for verdslige anliggender var både tåbelig og upraktisk. Filosofien var for hende midlet til et mål, et trinbræt til økonomisk og materiel sikkerhed; efter at have oplevet økonomisk depression og to verdenskrige tillagde Howards mor en sådan sikkerhed kolossal betydning. Howard, der var barn af efterkrigstidens æra, kunne ikke forstå hendes tvangstanker. Da penge ikke var af betydning for ham, kunne han ikke se nogen grund til, hvorfor hun ikke skulle hjælpe ham med hans evindelige gæld, og han følte ingen samvittighedsnag ved at ty til hende. Det var, som om han sagde: »Du har aldrig givet mig andet end penge – og jeg har i sinde at blokke dig for dem i resten af din levetid. Betal, betal, betal!«

Det er tydeligt, at Howard ubevidst er bundet til sin mor med nogle temmeligt destruktive bånd. Selv om han bor inden for en relativt kort afstand fra hende, forsøger han at hævde sin uafhængighed – og at skilte med den op i hendes åbne ansigt – ved kun at besøge hende en eller to gange om året. Ikke desto mindre hjemsøger hendes ånd hans psyke til stadighed. Den besværliggør tingene for ham i den materialistiske verden ved uophørligt at kaste ham tilbage til den virkelige kvinde efter finansiel hjælp. Den påvirker også hans følelsesliv. Hans sensitive følelsesnatur er blevet så krænket – af dem begge – at han ikke kan finde den, og såvel hans forhold som hans kreativitet truer bestandigt med at løbe tør. Hvis han ville begynde at arbejde med sine følelser, starte på at se og opleve sig selv som mere end et perfekt intellekt på to ben, kunne han måske begynde at udvikle sig til et menneske. I øjeblikket spøger moderens ånd dog stadigvæk i ham, herskende som Saturn, hjulpet af den usikre skygges ubevidste stemme. Sammen forvrider og manipulerer de med hans muligheder, så de giver ham deres bifald, men holder ham adskilt fra livet. Da Howard nærmer sig sin Saturn-runde, vil det ubevidste jord-vand element i

ham, måne-Venus aksen, begynde at komme op til overfladen. Det er muligt, at de mål og ambitioner, han hidtil har viet sine kræfter, ikke længere vil betyde så meget for ham. Da Løven evindeligt vil søge sine egne heroiske muligheder, og da hans Vædder-ascendant bestandigt vil søge en bedre fremtid, er det muligt, at det vil lykkes Howard at befri sig selv. I sin søgen efter sit eget Selv gennem den kreative drivkraft, han har i sig, vil han måske til sidst genopdage den tabte anima, den tabte Moder og Elskede, den tabte figur af Kvinden i sin egen psyke, der nu ligger begravet under resterne af det personlige moder-billede. Og dog kan netop de rester, hvis de bliver genopbygget og genintegreret udgøre en portal for den arketypiske Moder – Kvinden, der i sidste instans er nødt til at tale gennem ham, hvis hans visioner i sandhed skal blive levnede.

* * *

Hvis man skulle behandle forholdet til forældrene efter fortjeneste, ville de alene kræve et helt bind. Vi begynder og slutter med både stof og ånd, disse alt livs mægtige forældre, og hvilket forhold vi end har til de personlige forældre, ledsager de mægtige arketyper os på vejen, omfattende selve vort indre væsens rødder og struktur. Det er værd at rydde op i sumpen, illusionerne, sentimentaliteten, skylden og vreden for at genopdage disse to Forældre, for vi vil evigt være i deres hænder. Og anerkender vi dette, vil det til sidst være muligt ikke blot at betragte ens dødelige forældre som mennesker med deres del af lys og mørke, men som mennesker, der måske – eller måske ikke – er værdige til virkelig menneskelig kærlighed, frem for de tomme fagter vi i almindelighed tilbyder dem. Moderkærlighed kan være sort og stinkende som graven, eller rensende og forløsende som guddommelig nåde. Faderkærlighed kan være svidende og tilintetgørende som bøddelens ild eller strålende og livgivende som solen. Til syvende og sidst er det menneskets eget ansvar at opdage disse muligheder, ikke i den personlige mor og far, der næppe kan udøve en så ærefrygtindgydende magt, men gennem dem, i Moderen og Faderen. På den måde ærer vi dem alle.

VIII
Det indre, præcise ur

> Viljens frihed er evnen til med glæde at gøre det, man skal gøre.
>
> C.G. Jung

> Pærekerner vokser til pæretræer, nøddekerner vokser til nøddetræer: Guds kerner vokser til Gud.
>
> Meister Eckhart

Gåden om skæbne og fri vilje har gennem hele menneskets historie gjort selv de største tænkere rådvilde. Astrologien har i ikke ringere grad end filosofien og religionen kæmpet med denne gåde og på sit eget sprog forsøgt at give et svar på spørgsmålet, om der i virkeligheden findes noget, der hedder valg. På hver sin måde udforsker individuelle, psykologiske skoler ligeledes forskellige sider af det samme problem – hvor meget af menneskelig adfærd er betinget af arv, hvor meget af miljø, hvor meget af bevidst vilje. Her, som på andre områder, hvor mennesket stiller spørgsmål, vil man se det uundgåelige sammenstød af modsatte synspunkter. Gåden om skæbne og fri vilje er sandsynligvis som mange andre dybe spørgsmål, en gåde, hvor svaret i sidste instans består af et paradoks. Astrologien og den analytiske psykologi beskriver dette paradoks på hver deres måde.

> Mennesket er bundet til skæbnens hjul, indtil bevidstheden om det Gud-givne valg går op for ham. Så skimter han den paradoksale naturkraft, der både har bundet ham og givet ham magten til at bryde båndene, *hvis* han vil vælge den lidelse, der følger med kampen og acceptere de frihedens farer, der møder ham på den spiralvej, der strækker sig opad fra det brudte hjul.[1]

Skæbne og fri vilje er stort set filosofiske spørgsmål; og dog vedrører de ikke blot metafysisk spekulation, men også de mønstre, vi danner i vore forhold. Hvilken art valg er der tale om, når et menneske forel-

1. Frances Wickes: The Inner World of Choice, Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs N. J. 1976.

sker sig? Hvilken slags valg er involveret i fødslen af et barn, der i sig bærer sit eget medfødte temperament, et temperament, der måske og måske ikke udvikler sig i overensstemmelse med forældrenes planer? Hvilket valg står man overfor, når ens partner forlader en, på trods af, at man har udvist de ædleste bestræbelser for at bevare forholdet intakt? Og hvilken rolle spiller valg i den skade, der så ofte sker ved en vanskelig barndom, som vi somme tider må kæmpe med et helt liv for at få bragt i orden?

Der findes mennesker, som foretrækker at tro, at alt her i livet er tilfældigt, udelukkende underkastet tilfældighedens luner; og det er på en vis måde behageligt, fordi det letter byrden af det personlige ansvar. Der er også mennesker – og de udgør millioner i Østen – der tror, at livet flyder fuldstændig i overensstemmelse med en forudbestemmelse ifølge ens karma, virkninger af årsager, der udspringer af tidligere inkarnationer; og også det er trøstende, fordi det frikender en fra det øjeblikkelige ansvar. Endelig er der mennesker, der tror, at den afgørende faktor er ens egen vilje – et standpunkt, der er noget mindre trøstende, fordi livet i almindelighed stiller os ansigt til ansigt med ting, der ikke kan ændres ved en bestræbelse af selv den mægtigste vilje.

Der ligger øjensynligt en iboende modvilje i mange af os til at tage fat på dette spørgsmål om skæbne og fri vilje på en kreativ måde, fordi dét, at udforske det for nøje, ville være ensbetydende med påtagelsen af et ansvar, vi ikke er forberedt på, og måske heller ikke udrustede til. Dog må vi have nogen tro på valgets magt, ellers ville vi synke hen i hjælpeløs apati, og ligeledes nogen tillid til selve livets styrende love, for at deres virkninger ikke skal efterlade os uhjælpeligt tilintetgjort.

Problemet om skæbne og fri vilje ligger til grund for en af de mest almindeligt udbredte misforståelser angående astrologi. Dette skyldes overvejende, at der findes så lidt gængs forståelse for, hvad astrologien har at sige angående dette spørgsmål. Vi har allerede set, hvorledes et menneskes ubevidste projektioner vil føre det ud i konfrontationer, forhold og situationer, der antager forklædningen af skæbne, men som afspejler vedkommendes egen kamp for selverkendelse. Nogen overvejelse af skyggens virkninger, forældrebilleder, der dvæler i psykens dybder, de dynamiske kræfter, der ligger i anima og animus, kan hjælpe til at kaste lys over det mærkelige paradoks, som Novalis udtaler, når han erklærer, at skæbne og sjæl er én og samme ting. Fødselshoroskopet er kernen, og pærekerner vokser sig helt sikkert til pære-

træer; vi ville blive forbløffede, hvis de ikke gjorde det. Det er ikke vanskeligt selv for den pragmatiske tænker at anerkende, at fødselshoroskopet kun afspejler et reservoir af muligheder, der alt efter hvilket erkendelsesniveau, individet befinder sig på, kan benyttes til virkeliggørelse af den myte, hans liv er.

Så snart vi begynder at udforske progressioner og transitter – det område af astrologien, der i væsentlig grad bærer præg af forudsigelser – foreligger der dog megen flertydighed og en ikke ringe forvirring, selv fra astrologers side. Orientalsk astrologi er f.eks. næsten komplet fatalistisk i sin behandling af forudsigelser. Dette er forståeligt, fordi orientalsk astrologi har sine rødder i orientalsk filosofi, der overvejende hviler på de karmiske love og genfødselens hjul. For den indiske astrolog vil en Saturn-transit over solen ofte betyde, at man vil blive udsat for uheld, dårligt helbred eller problemer i sine forhold, fordi det er dikteret af karma. Vestlig astrologi derimod er ikke blot præget af den jødisk-kristne doktrin, der regner med en frivillig genløsning og Guds tilbøjelighed til at tilbyde nåde, men endnu dybere af hedensk tro, klassisk filosofi, såvel som gnostiske og hermetiske tanker. Underforstået i disse sidste traditioner er den »kætterske«, men dybe antagelse – som den moderne astrolog ofte ikke er sig bevidst – at mennesket ikke bare er »forudbestemt« af Gud på grund af den kendsgerning, at den menneskelige natur ikke er selvskabt. Mennesket er både Gud og Guds redskab til genløsning, Gud, der for at kunne nå til bevidsthed om Sig Selv er afhængig af menneskets frivillige valg om at vokse til bevidsthed. Denne gnostiske tankegang ligger sædvanligvis begravet under ugebladenes astrologispalter. Hvis vi graver den frem og har den i baghovedet, vil den være en hjælp i forklaringen på, hvorfor den vestlige astrologi, som rådgivende redskab, i så stor udstrækning er helliget udviklingen af den individuelle bevidsthed. For den vestlige astrolog er denne udvikling ikke blot umagen værd, men absolut afgørende for en meningsfyldt modtagelighed over for livet og udfoldelsen af dette. Den vestlige astrolog er derfor dristig nok til at betragte både mennesket og dets muligheder som værende krav på udøvelsen af den frie vilje.

Få astrologer med nogen kendskab til deres kunst vil hævde, at en transit, der involverer de samme planeter, men påvirker to forskellige mennesker, vil have nøjagtig ens virkninger. Ikke blot er menneskenes horoskoper forskellige, men man må også tage miljøet, de tilstedeværende omstændigheder, kønnet, den særlige psykiske konstitu-

tion og erkendelsesniveauet for hver i betragtning. Det eneste man kan sige er, at transittens indre betydning er den samme; og så snart vi begynder at tale om en begivenheds betydning for mennesket er det ikke længere de ydre omstændigheder, men psyken vi beskæftiger os med. Således befinder vi os på den analytiske psykologis domæne, og der forsøger man at udforske de love, der styrer og regulerer psykens aktiviteter. Det er i studiet af planetariske transitter og progressioner og det, som de indikerer med hensyn til individets udvikling, at astrologi og psykologi har mest at tilbyde hinanden. Psykologien kan forsyne astrologien med en struktur, der gør dens symboler begribelige og relevante i bestemte vendinger. Samtidig kan astrologien tilbyde psykologien en rettesnor angående individets muligheder, der ikke blot bestemmer hvilken slags kerne, men også hvilken »timing« og hvilket vækstmønster, der må tages i betragtning. I de menneskelige forholds sfære bliver det underforståede valgparadoks, der er til stede i både astrologien og psykologien, yderst åbenbart, yderst let at observere og yderst universelt.

Ordet progression forklarer sig selv. Der findes adskillige forskellige tekniske metoder, ved hvis hjælp man kan lave et progressivt horoskop, men det grundlæggende princip er det samme: Planeternes bevægelser efter fødslen afspejler bevægelsen af menneskets udvikling efter fødslen – afspejler med andre ord vækstmønstret og kernens iboende »timing«. Man kan med rimelighed forvente, at et linsefrø vil spire i løbet af to dage og give linser på tre måneder, fordi det er dets natur og i en vis forstand udgør dets »skæbne«. Et avocadofrø derimod, kan være tre måneder om at spire og ti år om at bære frugt. Det samme gælder mennesker. Livet er i evig bevægelse, og det er mennesker også. Der foreligger en naturlig udviklings-progression både psykologisk og fysiologisk, fra barndom til ungdom, til den voksne alder, til midalderen, til alderdom og til død. Vi er ikke i stand til at sætte det ur i stå. Vi oplever processen, fordi vi er en del af den. Dog foretrækker vi ikke at studere den på for nært hold. Gør vi det, rejser døden sig for truende i vor bevidsthed, som den uundgåelige konklusion på cyklen, og så skræmte er vi af dens genfærd, at det ikke lykkes os at erkende den som forudsætningen for genfødsel, begyndelsen på en ny cyklus.

Der findes kollektive, biologiske love, som styrer mange af vækstmønstrets aspekter. De arketypiske oplevelser af menneskelig udvikling – fødsel, pubertet, den vågnende seksualitet, frugtbarhed, par-

dannelse, børnefødsler, legemets langsomme forfald og selve døden – antager vi, at vi har dokumenteret omhyggeligt, fordi de kan iagttages universelt. Men det ville være mere præcist at sige, at vi har dokumenteret de fysiske manifestationer af disse oplevelser, fordi sådanne manifestationer er åbenbare og uigendrivelige. De kollektive, psykologiske udviklingslove er imidlertid ikke så veldokumenterede. Dette skyldes, at vi hidtil har været tilbøjelige til at ignorere psykens liv, idet vi har foretrukket at tro, at det på en eller anden måde er et tilfældigt biprodukt af krop og hjerne. Jung var den eneste blandt sine ligemænd, der viede den tid og den indsigt på udviklingens indre mønster, som den kræver.

Der er problemer og konflikter, der er karakteristiske for hver fase af livet. Higen, drømme og spændinger, der er enestående for én udviklingsfase og ikke giver mening i andre. Det er naturligt og passende, at et barn på to år er afhængigt af sin mor, men vi er forståeligt nok mistænksomme, når en trediveårig mand udviser den samme afhængighed. Vi kan forvente, at en kvinde i tyverne er interesseret i at blive gravid, men det forventer vi ikke af en firsårig – ikke bare fordi hendes biologiske udvikling gør spørgsmålet irrelevant, men også fordi hun psykologisk har lagt den livsfase bag sig. På lignende måde kan vi forvente af et menneske, der befinder sig i sit livs efterår, at han helliger sig indre realiteter, meningen med sine erfaringer og en tilbageskuende vurdering af de mønstre, som hans liv har udviklet sig i overensstemmelse med – mønstre, der måske giver et eller andet glimt af dets dybere betydning. Men vi ville næppe forvente at se en sådan aktivitet i et barn, der kun har få objektive erfaringer at tænke over og ringe individuel bevidsthedskontinuitet at foretage overvejelsen med.

Vi accepterer eller forsøger at acceptere disse grundlæggende menneskelige udviklingscykler, fordi de er uundgåelige, i overensstemmelse med naturen og fælles for hele livet. Det cykliske vækstmønster er i os og alle vegne rundt om os; og en af de få definitive ting, vi objektivt kan sige om livet er, at det ændrer sig. Ofte føler vi overraskelse eller lede ved de mennesker, der ikke kan lægge én fase i livet bag sig og tillade sig selv at vokse ind i en ny: Den unge mand, der er bange for at miste den psykologiske behagelighed, det er at have et moderkompleks og ikke vil vove sig ind i et alvorligt forhold til en kvinde; den unge kvinde, der følelsesmæssigt vælger at forblive en seksårig pige, der lokker velvilje frem hos en stedfortræder-far; den ældre kvinde, der, skjult under et lag af maling, ikke tør se sig selv i spejlet, fordi

hendes ungdoms ansigt og krop hidtil har været hendes eneste opfattelse af hendes egen kvindelighed. Måske burde vi være noget mere tolerante over for dem, vi er tilbøjelige til at kalde »neurotiske« af sådanne årsager. Der findes ikke mange mennesker, som ikke på et eller andet område af deres liv, klynger sig til noget, der har udlevet sit formål og sin nytte. I det progressive horoskop er den objektive fremstilling af død og fødsler af erkendelsesfaser en stor hjælp og afklaring. Man må dog først bruge tid på at lære den fornødne symbolik.

I modsætning til de rytmiske mønstre, der reflekterer cykler af hele menneskehedens udvikling, findes – som vævet ind i en gobelin – den individuelle udvikling, der skiller dag fra nat; og har vi endnu ikke det fulde kendskab til de kollektive cykler, har vi langt mindre kendskab til de individuelle. Dette er delvis en følge af vor opdragelse og vore sociale vilkår, for der forventes visse ting af det civiliserede, vestlige menneske, som måske til tider ikke er i overensstemmelse med den individuelle plan. Vi forventes f.eks. at være parate til at gå på universitetet i 18-årsalderen, udrustet til at vove os ud i verden og vælge en profession, når vi er i midten af tyverne; som kvinder er vi tilstrækkeligt modne til at blive gift og føde børn på ethvert tidspunkt efter sytten år, tilstrækkeligt målbevidste som mænd til at være etableret i en profession ved femogtredive, stabil nok til at have etableret sig med et hus og mindst én bil ved femogfyrre, tilstrækkeligt udmattet ved femogtres til at trække sig tilbage og begynde at tænke på pension og død. Hvad enten disse konventionelle forventninger er realistiske i teorien eller ej, vil de ofte være ulykkelige i praksis. Ethvert menneske har sit eget naturlige temperament, der spirer af individuelle, kreative muligheder. På samme måde har ethvert menneske sit eget naturlige vækstmønster og sit eget udviklingsskema. Alene dette kan bestemme, hvilke faser, der er passende for udtryk af forskellige psykiske sider og hvornår.

Nogle kvinder er psykologisk egnede til at føde børn, når de er enogtyve, andre ikke før de er femogtredive, og andre igen bliver det aldrig. Nogle mænd ved, hvad de ønsker at udrette her i verden, når de er atten, andre véd det først, når de er femogfyrre. Nogle mennesker når deres intellektuelle modenhed, når de er sytten og har ingen problemer med at tilpasse sig højere uddannelsers krav. Andre når ikke deres intellektuelle højdepunkt, før de er halvtreds, og ville have meget større udbytte af et akademisk studium på det tidspunkt. Nogle mennesker er følelsesmæssigt modne som tyveårige, mens andre rent

følelsesmæssigt forbliver som børn til op i en høj alder. Men folk ler af det menneske, der ønsker at starte en ny profession som fyrre-årig. Han bliver betragtet som en tåbe, der smider alt det væk, som han har bygget op; folk bliver helt perplekse over karrierekvinden, der i en alder af femogfyrre kommer til det resultat, at ægteskabet er det mål, hun ønsker. »Hun har skudt over målet«, siger folk, for gammel til ægteskabsmarkedet og burde lære at leve med det uheldige valg hun foretog i sin ungdom. Ved den blinde accept af kollektive synspunkter, invaliderer vi os selv og vore egne muligheder for meningsfyldt vækst og forandring, og kun sjældent forstår vi, hvor nært forbundet en sådan svækkelse er med depression, psykiske sygdomme, neuroser og død. Folk ændrer sig, men det kan vi tilsyneladende ikke så godt lide. Ingeniøren kan gå hen og blive digter midt i sin karriere, husmoderen til direktør, doktoren til gartner. Hvis disse ændringer er sande, spontane produkter af psykens indre udvikling, burde de opmuntres og næres. Vi burde ikke le ad dem, bare fordi vi selv mangler mod til at foretage dem. Vi burde ikke modarbejde dem, fordi de tvinger os til at tilpasse vore egne projektioner. Vi burde ikke foragte dem som ørkesløse drømme og som noget latterligt, fordi vi mener, at man i en vis alder burde være blevet »realistisk«. Enhver af livets udtryksfaser er passende og nødvendig på det tidspunkt den indtræder, og det kan være et spørgsmål om længere eller kortere varighed; men hvis den ikke får lov til at indtræffe og må vige for noget andet, når dens tid er opfyldt, bliver den til et kvælende bur, hvor sjælen begynder at hentæres.

Horoskopets individuelle progressioner afbilder den indre »timing« for de psykiske begivenheder. De indikerer i koncis form, hvilke områder af de grundlæggende muligheder, som fødselshoroskopet er udtryk for, der bliver »konstelleret« – dvs. givet chancen for bevidst erkendelse og fuldstændiggørelse – i forskellige perioder af livet. Som man kunne spørge med hensyn til andre sider af astrologien, kunne man vel også spørge, hvorfor det er nødvendigt at rådføre sig med et horoskop for at finde ud af, hvad ens psyke »er ude på«. Sandsynligvis vil det være nødvendigt, fordi vi har så ringe kontakt med og så lille erkendelse af den livsoprindelse, som det bevidste ego udspringer af, og så lille forståelse for de strømme, der virker i det ubevidste, idet de former vort liv og foretager vore valg i overensstemmelse med det, som Selv'et befaler. Det skal indrømmes, at visse yderst intuitive mennesker ejer en stærk sensitivitet over for den indre »timing«, der regu-

lerer fasernes slutninger og begyndelser, en vis evne til at ane det ubevidstes drivkræfter; og da en af den intuitive types fundamentale egenskaber netop er hans kærlighed til bevægelse og nye muligheder, overrasker skiftende cykler ham ikke. I sådanne tilfælde er den information, som det progressive horoskop ofte giver, udtryk for en bekræftelse og ikke ny indsigt. Men for dem, der er orienteret mod andre bevidsthedsfunktioner, kan astrologien ofte være til stor hjælp – ikke fordi den kan forudsige, hvad der vil ske, men fordi den i symbolsk form kan klassificere de indre vækstmønstre, der på et givet tidspunkt, stiger op til overfladen. Mange mennesker bliver rædselslagne ved det første pust af en overhængende, truende forandring. Følgelig projicerer de den på omgivelserne i stedet for at anerkende dens sande oprindelse inde i dem selv. Som resultat begynder ydre ting at forekomme ustabile og upålidelige, og der bliver gjort ihærdige forsøg på at fastnagle alt, for at sikre uforanderligheden i ens personlige vaner, synspunkter og besiddelser. Undertrykkelsen af naturlige, psykiske begivenheder provokerer selvfølgelig det ubevidste, der, når det bliver ledet bort fra sine naturlige udtrykskanaler, må ty til indirekte kanaler. Disse kanaler fører individet til, ubevidst, at opfordre til ødelæggelsen af netop de ting, han klynger sig til; og den påfølgende omvæltning, som han selv har fremmanet, vil han så påstå er udtryk for en ugunstig eller fjendtlig skæbne.

I »*The Secret Doctrine*« beskriver H.P. Blavatsky karma som »substans«, og det er nøglen til forståelsen af, hvorfor visse hændelser indtræffer i forbindelse med bestemte progressioner eller transitter. Den ydre hændelse er sammensat af kvintessensen af det samme princip som mennesket. Den er et levende symbol på de energier, der arbejder inde i psyken. Individet vil derfor tiltrække omstændigheder og fænomener, der i deres indre betydning og sammenhæng svarer til de kræfter, der bliver aktiveret i ham selv. Således vil personen og hændelsen være identiske – og vi er igen tilbage ved Novalis. og den regel: at skæbne og sjæl er to ord for det samme princip.

Det progressive horoskop bekræfter det, vi burde vide om os selv, men som vi er blevet for civiliserede til at kunne se. Det primitive menneske kan sanse og acceptere ændringer, fordi han ser efter tegn og varsler overalt. Han ved, at livet er i evig bevægelse, at intet er permanent, og han ser bebudere af skiftende mønstre i hvert et blad, der bevæger sig, i fuglens flugt, ånders »sindsstemning« i træer, sten, vandløb og dyr. I den henseende er det primitive menneske klogere

end det civiliserede menneske. Han er ikke lænket til den illusion, at hans dyrebare ego kan fastfryse tiden og ændre selve livets karakter ved at forstene og gennemsyre de former, som han personligt værdsætter med en kunstig bestandighed. Det primitive menneske ser ikke på forandringer som noget, der indtræffer »inde i « eller »uden for« ham selv, fordi han ikke kender nogen grænse mellem selv og ikke-selv, idet han er ubevidst om sig selv som individ og ikke skelner mellem disse to ting. Vi er både velsignet og forbandet med en større jeg-bevidsthed og har mistet det primitive menneskes evne til at reagere spontant på den kvalitet, der ligger i nu'et, ved at gribe det symbolske ekko, der netop befinder sig i nu'et.

> Den, der jager dyr uden hjælp af en forstmand,
> farer blot vild i skoven.
> Det højtudviklede menneske forstår tidens tegn.[1]

Det primitive menneske ved ligesom vore forfædre, at tingene forandrer sig, fordi hans drømme fortæller ham det, for drømme er en spontan kommunikation fra det ubevidste til det bevidste. Det arkaiske menneske respekterer drømme, fordi det betragter dem som budskaber fra guderne, der oplyser en om den kosmiske livsstrøm, der er rundt om en og inde i en. Vi tror ikke længere på hverken guder eller drømme og har som følge deraf mistet et af de mest værdifulde kontaktmidler til vort eget væsens kreative rødder, der uafladeligt forandrer sig. Ultra-civiliserede som vi er, og så nær vi er ved at kvæle os selv ved hjælp af vor egen klogskab, er vort behov nu så meget desto større for et levende symbolsk alfabet. Kun ved hjælp af sådanne alfabeter – astrologi, f.eks. eller drømme, som de benyttes af psykologien – kan vi opnå et glimt af de mønstre, der styrer udviklingen af den organisme, der er os selv.

Progressionen af en planet, der bevæger sig fremad i dagene efter fødslen for at nå til eksakt kontakt med en planets fødselsplacering, er i en vis forstand udtryk for det samme som klokken, der siger, at nu er kaffen klar. Progressioner »får« ikke noget til at ske, for progressioner er rent symbolske og hører ikke hjemme i den objektive virkelighed. Snarere er de synkrone med nogle psykiske hændelser, en konstellation af en bestemt energidannelse – arketyperne – i det ubevidste.

1. I Ching.

Det, en progression viser, er, at tiden nu er moden til at visse ting kan komme op i bevidstheden i overensstemmelse med kernens fundamentale vækstmønster. I kernen er såvel hovedegenskaberne som vækstmønsteret medfødt – de er faktisk én og samme ting – og begge er symbolsk repræsenteret i horoskopet. I det ubevidste findes ingen tid. Fortid, nutid og fremtid er samtidige, og kernen og den frugtbærende plante er ét. På den måde indeholder og er pærekernen pæretræet – selv om et lidt mere bogstaveligt anlagt menneske kun ville finde en blød masse, hvis han skar kernen i stykker. På et bevidst plan behøver vi lineær tid – tid, som ego'et erkender den – for at få mønstret til at udfolde sig.

> Oh, du blomstrende kastanietræ med dine dybe rødder.
> Er du blad, blomst eller stamme?
> Oh, du legeme, der svajer i takt til musikken,
> Oh, strålende syn.
> Hvordan kan vi skelne danseren fra dansen?[1]

Det er kun gennem det bevidste ego's filter, at fortid, nutid og fremtid ser ud til at være adskilt, og det er ego'ets stædige klyngen sig til dette sekventielle, uafbrudte forløb, der svækker vores forståelse. Den afskærer vores erkendelse fra den betydning en ydre hændelse har, fra den særlige betydning det tidspunkt den indtræffer på har, såvel som fra de chancer sådanne hændelser giver til udvikling af bevidsthed og til den magt, der ligger i frit at kunne vælge.

Når vi derfor forsøger at forudsige en hændelse ud fra en progression eller en transit, vil vi ikke altid kunne gøre det. En progression afspejler ikke så meget en konkret begivenhed som behovet for indre erkendelse af noget, behovet for at få en slumrende egenskab integreret til bevidst erkendelse. Det er ikke umuligt, at vi ville have en eller anden form for valg af redskab – den hændelse – som sætter os i forbindelse med erkendelsen, hvis vi vidste noget mere om disse ting. På den anden side passer hændelsen i almindelighed så godt med tidspunktet, at vi, når vi først har tydet meningen med det, ikke ville være i stand til at forbedre den. Imidlertid er vi, på grund af den manglende indsigt, underlagt hændelserne, og vi indser ikke, at vi selv via vort eget væsens magnetiske tiltrækning har tiltrukket os dem. Der

1. »Among School Children«, The Collected Poems of W.B. Yeats, Macmillan, N.Y. 1933.

kan ikke ske et menneske noget, som det ikke selv rummer. Desuden vil hændelserne ofte tage den retning, hvor modstanden er mindst – den frigjorte energi vil finde vej ud gennem en hvilken som helst dør, mennesket holder åben; og denne dørs natur afhænger af, hvilke muligheder der er til stede på det givne tidspunkt. Hvis et tog bevæger sig med en bestemt fart fra én station til en anden, kan man være ganske sikker på, at det vil nå sit bestemmelsessted til den fastsatte tid – med mindre maskinen bryder sammen eller en eller anden placerer en bombe, på sporet. Ingen ville anklage statsbanerne for spådomshistorier, men astrologen eller analytikeren anvender samme princip, når han vurderer de underforståede muligheder, der ligger i en bestemt progression eller en bestemt række drømme. En defekt maskine eller en bombe på sporet kan sammenlignes med den invadering af transpersonelle eller kollektive faktorer, der, som det sker bestandigt, støder sammen med det individuelle vækstmønster. En pærekerne kan vokse sig til et pæretræ, men hvis der indtræder tørke eller oversvømmelse, vil det lide under det, uanset dets naturlige vækstmuligheder. Ligeså vil omhyggelig vanding og pasning få det til at opnå muligheder, som det måske ellers aldrig havde kunnet opnå, hvis det havde været overladt til sig selv. For et menneske vil en progression udtrykke sig gennem de kanaler, som mennesket selv tillader. Derfor er det så åbenlyst vigtigt at forstå både betydningen af den indre hændelse og de ydre omstændigheder, der ledsager den.

Progressiv sol i kontakt med Venus formodes f.eks. traditionelt at varsle ægteskab. Dette var astrologiens fatalistiske syn tidligere, da man, i lige så høj grad som nu, ikke var i tvivl om, at psyke var ensbetydende med skæbne, men hvor alt blev tilskrevet Guds vilje og handling, og Gud opholdt sig på den tid udelukkende i Himmelen og forsmåede enhver plads i menneskets bevidsthed. Hvis vi ser nærmere på sol-Venus konfigurationen, kan den bestemt have forbindelse med ydre hændelser – eller også kan den tilsyneladende slet ikke have nogen som helst forbindelse dertil. For en indre forandring ledsages ikke altid af dramatiske virkninger og endda heller ikke altid af iøjnefaldende ydre virkninger. Solen, der symboliserer selvudtryk eller selvrealisering, i forbindelse med Venus, der symboliserer det aspekt af det feminine princip, som vi kalder forening, forbundethed, antyder, at der på en eller anden måde vil være en aktivering af sidst omtalte arketype i psyken. Som resultat vil det ubevidstes kreative kræfter frembringe eller drages mod en konkret oplevelse – fordi den

indeholder de samme egenskaber, som arketypen (eller er en afspejling af samme arketype) – en oplevelse, der giver bevidstheden adgang til oplevelsen af forening, forbundethed.

Man vil næppe forvente, at et tre-årigt barn med en sol-Venus progression vil gifte sig. På den anden side kan barnet godt befinde sig på det rigtige sted, på det rigtige tidspunkt og derved være udsat for en oplevelse, der afstedkommer forøget viden om forholdet mennesker imellem. Han kan knytte et nært og betydningsfuldt venskab, han kan lære noget om følelsernes verden og personlig kærlighed ved et højt elsket kæledyr, hans far kan gifte sig igen, eller hans forældre kan blive skilt, hans mor kunne lave et »sidespring«, der påvirker atmosfæren i hans hjem. Man kan aldrig være sikker på de bestemte, særlige omstændigheder, man kan kun gætte ud fra, hvad man har lært efter at have dannet sig et indtryk af den samlede situation, og selv da er det kun gisninger, som det måske var bedre at undlade – for folk er særdeles let påvirkelige. Det eneste man kan vide med sikkerhed er, at der bliver aktiveret en arketype i psyken, at den, i dette tilfælde, hænger sammen med oplevelsen af forening, og at den vil søge udtryk gennem de på det tidspunkt forhåndenværende kanaler, afhængigt af individets erfaring, køn, omgivelser og naturlige temperament. Måske kan man og måske kan man ikke vurdere betydningen af oplevelsen på det tidspunkt; men det kan ikke undgåes, at den vil påvirke, og resultatet vil helt sikkert dukke op til overfladen senere i livet.

En enogtyveårig kunne forventes at forelske sig eller gifte sig under sol-Venus progressionen, men denne progression betegner ofte også skilsmisse, eller at man får et barn. Den kan også betegne en opblomstring af ens æstetiske sans eller endda døden – som for nogle mennesker i dybeste forstand er en kærlighedsakt og en sand forening med sjælen. Man kan ikke forudsige oplevelsen og i en vis udstrækning vil den ofte kunne tilpasses et bevidst valg. Det, som progressionen viser, er, hvilken betydning oplevelsen har for mennesket, og det er yderst oplysende, på et senere tidspunkt, at betragte progressioner, der faldt sammen med så vigtige begivenheder som ægteskab, børnefødsler, job-ændringer, perioder, hvor der er forekommet en afgørende form for selverkendelse, som har bidraget til vækst. I sådanne tilfælde vil progressionen belyse det væsentlige af, hvad en bestemt oplevelse betød i sammenhæng med det samlede vækstmønster.

Astrologer bønfaldes ofte om at forudsige tidspunktet for ægteskab, eller mulighed for skilsmisse eller resultatet af et trekantdrama. Som

vi har set, kan horoskopet i sig selv ikke forudsige noget som helst, og sådanne forudsigelser er derfor umulige. Det er ulykkeligt, at den offentlige mening stædigt fastholder det modsatte. Nogle mennesker skræmmes af den grund væk fra astrologien af frygt for, at deres liv faktisk er »forudbestemt«. Andre bliver barnligt afhængige af astrologer, ude af stand til at tage deres egne beslutninger og frasiger sig enhver form for ansvar for bevidste individuelle valg. Astrologien kan ikke foretage noget som helst valg for et menneske på anden måde end et landkort af egen fri vilje kan vælge, om man vil tage på en rejse eller ej.

Man kan vinde megen indsigt ud fra det progressive horoskop angående de kræfter, der er virksomme i mennesket på et givet tidspunkt. Denne indsigt kan forklare betydningen af den situation, man befinder sig i og sætte en i stand til at træffe sit eget valg – eller at leve med en andens valg – med en større og klarere forståelse. Det vil i sidste instans være den totale psyke, der træffer vore valg, ikke ego'et. Erkender ego'et betydningen af et valg, kan det beslutte sig til at samarbejde, og så vil det høste den rigdom, som større vækst og forståelse giver. En anden mulighed er, at ego'et kan modsætte sig et valg og forblive blind for den værdi, der ligger i det, og så vil smerte, frustrationer og en følelse af meningsløshed ofte være følgen. Hvis vi ønsker frihed til at træffe valg, må vi lære noget mere om os selv – både om vores naturlige dispositioner og om den »timing«, der regulerer deres virksomhed. Kun da vil vi kunne se, hvorfor et bestemt valg melder sig på et bestemt tidspunkt, hvad der ligger i det, og hvilke vækstmuligheder, det kan give. Vi vil uden tvivl stadig lide under nogle af vore valg, men vi vil ikke længere lide blindt og mere kan vi måske ikke forlange, når man tager de modstridende elementer i betragtning, som vi er lavet af, og som vi kæmper imellem for at kunne opretholde en form for ligevægt.

En transit adskiller sig fra en progression ved, at den repræsenterer den position, som planeten indtager på himlen på nuværende tidspunkt i sit kredsløb rundt om solen, mens en progression er en rent symbolsk bevægelse uden direkte relation til planetens fysiske position på himlen på nuværende tidspunkt. Progressioner og transitter synes at have en virkning, der ligner hinanden – de indikerer, at der udformes noget på et *psykisk* plan, der måske og måske ikke manifesterer sig som en fysisk hændelse. I modsætning til progressioner, afspejler transitter, der er afspejlinger af indeværende planetare bevægelser,

imidlertid indeværende kræfter eller energier i den ydre verden, der rammer psyken ude fra og fremkalder en reaktion i overensstemmelse med individets natur. Progressioner derimod er ganske subjektive afspejlinger af individets indre vækstmønster. En transitcyklus er en planets tilbagevenden til den position, den havde i horoskopet ved fødslen; og hver planet har sin egen bane og sit eget tidsinterval for fuldførelsen af sin cyklus. Månen er lidt mere end otteogtyve dage om det, solen er et år om at fuldføre sin runde; det tager Pluto tohundredeogotteogfyrre år.

Der er to transitcykler, som det er vigtigt at tage i betragtning, når man skal beskæftige sig med forholdet mellem mennesker, og de indtræffer på næsten samme alderstrin for alle menneskers vedkommende: Saturns cyklus, der tager omkring niogtyve år, og Uranus' cyklus, der tager omkring fireogfirs år, og når sit kritiske punkt på halvvejen, når man er ca. toogfyrre år. Begge disse cykler symboliserer kollektive udviklingsmønstre, der gælder for hele menneskeheden, men den personlige form, som sådanne mønstre antager, vil variere fra menneske til menneske. Ingen undgår dem imidlertid ligesom ingen undgår puberteten og alderdommen; og fordi Saturns og Uranus' cykler ofte falder sammen med perioder, der er præget af kriser og nyorientering samt dannelse og afbrydelse af forhold, vil det være værdifuldt at udforske noget af det, der er generelt for dem. Vi kan så bruge det, vi lærer af det på det individuelle horoskop.

Saturns cyklus

Vi har set, at Saturn er forbundet med den primitive, »inferiøre« side af den menneskelige natur, som Jung kalder skyggen. Man kan betragte den som symbolet på alt det, der ligger langt nede, ubearbejdet, det, der ikke har været udsat for kritik, som er uudviklet og ubevidst i mennesket. Og den hører, som vi også har set, til fortiden, til forældrebilleder og til forstening og identifikation med det, der er gået forud. Alkymistisk symbolik afbilder Saturn som det fundamentale materiale, på hvilket den kongelige kunst fuldendes – verdens rå, ubearbejdede substans, som evigt er i konflikt med sig selv, ubevidst, med behov for forløsning, men som i sig indeholder alle fremtidsmulighedens kerner, som den livgivende ånd, det alkymistiske guld, kan fravristes.

I sin naturlige bane rundt om solen, når Saturn en kritisk forbindel-

se med sin egen position i et menneskes fødselshoroskop ca. hvert syvende år og danner en konjunktion med sit fødselssted, når man er omkring niogtyve. Hver gang Saturn som transit når sin originale fødselsposition, vil man opleve en betydningsfuld periode. Fuldendelsen af enhver sådan cyklisk runde indikerer, at den mørke, ubearbejdede og ubevidste side af personligheden bliver aktiveret og givet en chance for at vokse ved hjælp af en eller anden situation, der kræver kamp eller smerte. I en alder af niogtyve, kulminationen af den første Saturn-runde, får mennesket muligheden for at se sig selv i øjnene og løsrive sig fra smertefulde følelser af utilstrækkelighed, områder hvor man overkompenserer, forældrebindinger, og værdier der hører fortiden til. Man kan da begynde en ny niogtyveårig cyklus som et menneske, der udvikler sig i stedet for at være et produkt af sin baggrund, sin familie og sin ubevidste skygge.

Når Saturn-transitten når til sit fødested kaldes det Saturn-runden, og det år, der går umiddelbart forud for dette afgørende tidspunkt, vil ofte være et år, præget af gradvist sammenbrud, opløsning, desillusion, såvel som erkendelsen af det, der er falsk, ensidigt, afhængigt og uerkendt i personligheden. Dette år kan indebære en periode af depression og smertefuld selvrevision, modløshed og vanskeligheder, men det behøver ikke at være således – medmindre det ikke lykkes en at erkende, at det indvarsler den sande afslutning på den psykologiske barndom og er udtryk for et kolossalt skub fra det ubevidstes side, for at befri den udviklende personlighed fra presset fra fortiden, og således kaster en ud i en sand søgen i fremtiden. Fordi vi projicerer det ud, der er ubevidst i os selv, ledsages skyggens indre sammensætning ofte af noget, der ser ud, som om det er udefrakommende vanskeligheder og modstand. Derfor har mange ægteskaber en tendens til at gå i opløsning under Saturn-runden, mens individet – idet han ikke er klar over, at det er hans eget mørke, han står over for – skyder sin utilfredshed med sig selv over på sin partner. På et eller andet område af livet er han blevet for tykhudet. Det må enten give sig eller sprække for at kunne tilpasse de nye elementer, der dukker op af det ubevidste; og den lidelse, som den tilpasning kan afstedkomme, bliver alt for let tilskrevet en »indskrænket« partner.

Nogle gange ledsages denne konstellation af følelsen af hjælpeløshed og mindreværd. En persons selvtillid kan have lettere ved at gå i stykker, end han havde troet, mens de gamle sår, ængstelser og følelser af utilstrækkelighed – som han troede, han forlængst havde ladt

bag sig i barndommen – ofte kan dukke op til overfladen og få ham til at føle, at han pludselig bliver kastet derud, hvor han ikke kan bunde uden nogen form for støtte, orienteringspunkter eller skilte til at vise vejen. Ofte vil han ikke kunne kende sig selv igen, fordi visse behov, som han hidtil har foragtet hos andre, pludselig melder sig for hans eget vedkommende; og meget af det, han hidtil har sat pris på uden at sætte spørgsmålstegn ved det, begynder at synes falsk, indskrænket eller utilstrækkeligt. Denne omvurdering af tidligere værdier vil afhænge af, hvor ensidigt han har vurderet, eller hvor mange værdier han, uden at have været klar over det, blot har overtaget fra forældrene.

Mange ægteskaber undergår en krise på det tidspunkt, hvor Saturn vender tilbage, enten fordi selve ægteskabet var baseret på værdier, man nu er vokset fra, eller fordi man projicerer sine desillusionerede følelser på sin partner. På den anden side indgåes også mange ægteskaber under Saturn-runden. Ofte udspringer de af følelsen af hjælpeløshed – den pludselige erkendelse af, at barndommen er slut, og at der ligger en ukendt fremtid foran en, som man har brugt meget lidt af sit eget på at forberede sig til. Som resultat kan man blive drevet ind i et ægteskab, fordi det i en eller anden forstand tilbyder en følelse af tryghed, en forsikring om stabilitet på et tidspunkt, hvor alt i ens sjæl er under omvæltning. Sådanne ægteskaber behøver ikke nødvendigvis at være »forkerte«, og de skal heller ikke nødvendigvis undgåes. Tværtimod kan de være lige nøjagtigt det, der behøvedes. Men, som Parsifal i Gralsborgen, burde man måske spørge hvorfor, så man går ind i sin ægtepagt med åbne øjne og med forståelsen af sine egne sande motiver.

Man kan også indgå ægteskab under Saturn-runden, fordi det afspejler det psykiske behov for at løsrive sig fra fortiden. I sådanne tilfælde medfører valget af partner på en eller anden måde krise eller kamp eller et vigtigt, men vanskeligt valg. Og kun få – meget få – af de ægteskaber, der indgåes under Saturn-runden, indgåes i fuld bevidsthed, med erkendelsen af, at vejen til fremtiden nu er fri for mindst én større hindring – nemlig de illusioner, man havde om sig selv. I sådanne tilfælde er der tale om indgåelsen af en moden forpligtelse mellem to følsomme og ansvarsfulde voksne mennesker, der benytter magten til selv at vælge – fremfor det valg, som ubevidste, desperate, klyngende og afhængige børn foretager.

Saturn-runden har ikke altid noget med ægteskaber at gøre. Det,

den berører, afhænger af Saturns position i fødselshoroskopet. For nogle mennesker kan Saturn-runden være forbundet med arbejdslivet, med en følelse af voksende utilfredshed med de mål, man har valgt, og den ubehagelige erkendelse af, at ens motiver har været falske. Nogle gange følger der store ydre goder med Saturn-runden, men disse kan ledsages af en indre utilfredshed, fordi de oprindelige mål, som en sådan succes formodentlig førte til, i mellemtiden har ændret sig. Ofte opdager man den virkelige, skjulte herre i huset, skyggen, der har udnyttet ens naturlige evner til egne formål – sædvanligvis til tilfredsstillelse af det underernærede, ubevidste barn. Sker det, kan et menneskes tiltro til sin egen hæderlighed med hensyn til valg lide et alvorligt nederlag. Men mennesket kan ikke vælge uden at kende sin egen skygge; i modsat fald vil den uundgåeligt foretage valget, mens man selv i ord, men ikke i gerning, hylder sine egne ophøjede ideer.

Meget afhænger af, i hvor høj grad man i sandhed har udviklet sin individualitet på det tidspunkt, hvor Saturn-runden indtræffer, for transitten er kun en afspejling af, hvad man i sandhed har opnået. Behandlet rigtigt, kan den være chancen for den helt store ændring, konsolidering af længe nærede mål, konstruktiv selvrealisering og såning af frø, der vil modne i anden halvdel af livet, skabende et helt menneske som deres frugt. Behandlet dårligt, kan den i realiteten medføre det helt store sammenbrud. Så må man indse, at det, der er brudt sammen, ikke er en selv, men det, man troede, var en selv – men som det er bedst at kassere, fordi det ellers vil forsinke den fremtidige vækst. Nogle mennesker får et barn under Saturn-runden, for andre kan det være økonomiske ændringer, sygdom eller religiøse ændringer, der kommer for dagen. For at kunne se betydningen af disse oplevelser, må man altid vende sig mod mennesket bag. Når der sker forandringer under Saturn, er de forbundet med behovet for at sammenfatte skyggens tidligere foragtede, men vitale, ubevidste elementer i ens bevidste personlighed.

Hvilken natur en erfaring under Saturn-runden antager, vil være antydet af hus- og tegnposition og planetens aspekter i fødselshoroskopet. Saturn i syvende eller ottende hus kan pege på området for forholdet mennesker imellem. Saturn i tiende hus kan pege på ambitioner og målsætning, Saturn i niende hus kan pege på menneskets »*Weltanschauung*« eller »World-view«. Saturn i femte hus kan pege på ens holdning til børn eller ens kreative aktiviteter. Desuden vil adskillige erfaringsområder somme tider være kædet sammen af de samme

betydningsfulde forandringer. Det, som en person påbegynder under Saturn-runden, vil ofte vise sig at være et redskab, der giver ham plads til at vokse og til at udvikle sin egen indre styrke for resten af livet. Saturn sætter sædvanligvis dybe rødder, og Saturn-erfaringer har karakter af bestandighed. Saturn-runden er, når alt kommer til alt, en døds- og genfødselsproces, aflægningen af den gamle maske og opdagelsen af virkeligheden – det ofte mindre »perfekte« menneske, der hele tiden er vokset, skjult under stilladset af bevidste identifikationer. Hvor meget eller hvor lidt af dette nyoplevede selv, der er acceptabelt, afhænger af den måde, hvorpå ego'et opfatter det. I almindelighed er skyggen ikke let fordøjelig. Men hvad enten man finder den tiltalende eller ej, er den en realitet og må integreres i ens liv. Man kan ikke være anderledes, end man er. Sker det ikke frivilligt, vil det sædvanligvis ske ufrivilligt, fordi ego'et er lettere at overvinde, end det bryder sig om. I sidste instans har det valget mellem at samarbejde eller at gøre modstand mod det ubevidste. Uanset udfaldet af dette valg, ligger det endelige valg i kernen, men den form som dette valg antager og i hvor høj grad, man kender konsekvenserne, forbliver individets ansvar.

Uranus' cyklus

Uranus er fireogfirs år om at transittere rundt om solen og danner en opposition til sit fødselssted i fødselshoroskopet, når man er mellem fyrre og toogfyrre år. Derved falder den sammen med den fase af psykisk udvikling, som Jung kalder »mid-life«-krisen. Dette kritiske punkt involverer ikke Uranus' cyklus alene. Saturn danner, som vi husker, sin cyklus hvert niogtyvende år og bevæger sig ind i betydningsfulde aspekter med sit fødselssted hvert syvende år. Fjorten år efter Saturn-runden, vil den have fuldført halvdelen af en ny cyklus. I vort togfyrretyvende år vil den altså være i opposition til sit fødselssted. På det alderstrin bliver vi således berørt af presset fra to vigtige transitter. Det burde derfor ikke virke overraskende, at de samtidige ændringer i menneskets psyke under »mid-life«-krisen måske er den vigtigste af de kollektive cykler.

Som vi har set, er Uranus forbundet med frigørelse, frihed, et magtfuldt brud til nye udtrykssfærer og udvidelse af det mentale perspektiv. Det er en planet, der har meget at gøre med sønderrivelse af sløret. Og dens mytologiske forbindelse med tordenvejret, vinden og

højderne antyder, at den i højere grad opererer på et transpersonligt plan, end de planeter, der ligger inden for Saturns bane, gør det. Via Uranus kan man blive stillet ansigt til ansigt med de mægtige arketypiske billeder.

Jung beskriver »mid-life«-krisen som en tid, hvor psykens uudlevede sider – anima og animus i særdeleshed, ligesom de bevidsthedsfunktioner, der er forblevet »inferiøre« eller ubearbejdede – begynder at banke kraftigt på ego'ets dør og forlanger at komme til udtryk. Hvis ego'ets tidligere sammensætning har været meget ensidig, vil disse ubevidste egenskaber bryde frem med yderst dramatisk kraft, og individet kan foretage nogle pludselige og uforklarlige handlinger – han kan gå fra et modnet ægteskab, fra en stabil karriere, fra det land, som han har levet i hele sit liv. En sådan adfærd afspejler et behov for at bryde ud af ego'ets bindende indskrænkninger, et behov for at begynde at udforske de dybder og højder, man aldrig har levet i. En intens rastløshed ledsager ofte dette tidspunkt i livet, både for mænds og for kvinders vedkommende; selv om individet også her kan projicere sin virkelighed ud og blive det tilsyneladende offer for en andens handlinger. For kvinders vedkommende nærmer klimakteriet sig, og årene med børnefødsler er overstået. Børnene er nu ved at være voksne, de behøver ikke længere den moderlige støtte. En kvinde er således fri til, hvad enten hun vil eller ej, at konfrontere sig med det, som hun har bygget op i sit eget individuelle liv, tanke og identitet – det hun i realiteten er, uafhængigt af familieforhold. Derfor begynder mange kvinder for første gang at udforske et arbejdsområde, der giver mental stimulans og engagement i verden uden for. Animus er dannet, og tanke, ånd, objektivitet, det upersonlige bidrag til gruppelivet begynder at gå forud for personlig tilfredsstillelse eller følelsesmæssig forpligtelse over for mand og familie. For mænds vedkommende er succesen, eller i det mindste accepten af en fiasko, ofte opnået ved en alder af fyrre. Man har opnået stabilitet, og animas mystiske, indre verden begynder at lokke. Mange mænd, der samvittighedsfuldt har nydt et konventionelt ægteskab, vil pludselig finde en elskerinde eller bliver desperat forelsket i kvinder, der er langt yngre, en de selv er. En anden mulighed er, at en kones utroskab eller det, at hun forlader hjemmet, kan chokere en så stærkt, at man når til erkendelse af sin egen manglende evne til at oppebære et forhold til et andet menneske. Alle disse situationer er symbolske for den indre søgen efter animaværdier, for en dybere forståelse af forholdet mellem mennesker, for

udforskning af psykens kreative, fantasirige, indre verden.

Uranus' opposition til sin fødselsposition symboliserer den mægtige og kraftfulde frigivelse af det, der ikke har været levet ud. Alt afhænger af, hvor meget ulevet liv, der har samlet sig sammen, og af den viden, individet har om det, som det indebærer. Uranus' cyklus kan give en person fri til den mest kreative, produktive periode af hans liv; men modsætter han sig de forandringer, der indtræffer i ham kan det ødelægge ham mentalt, følelsesmæssigt eller fysisk. Vi skal måske nok til at lære trinene i en ny dans, men ligesom rytmen, vi bevæger os til, er trinene allerede inde i os, og ved at nægte at anerkende dem, gør vi kun vold på os selv.

Uranus' transit er endvidere ledsaget af Saturn i opposition til sin fødselsposition. Dette antyder en yderligere chance for at arbejde med en inferiør side af personligheden, de funktioner, der ikke er blevet værdsat eller udviklet; og et sådant arbejde kan gøre underværker og gøre livet spændende for det menneske, der forstår at udnytte det gunstige tidspunkt og dermed træffe konstruktive valg. På den anden side kan Saturn, ligesom Uranus, afspejle smerte, brud, usikkerhed, forvirring – eller alle disse ting på én gang. Men igen har vi ikke noget valg med hensyn til, om der vil indtræde vækst; men vi kan vælge at forstå det og forsøge at samarbejde med det.

Det individuelle progressive horoskop

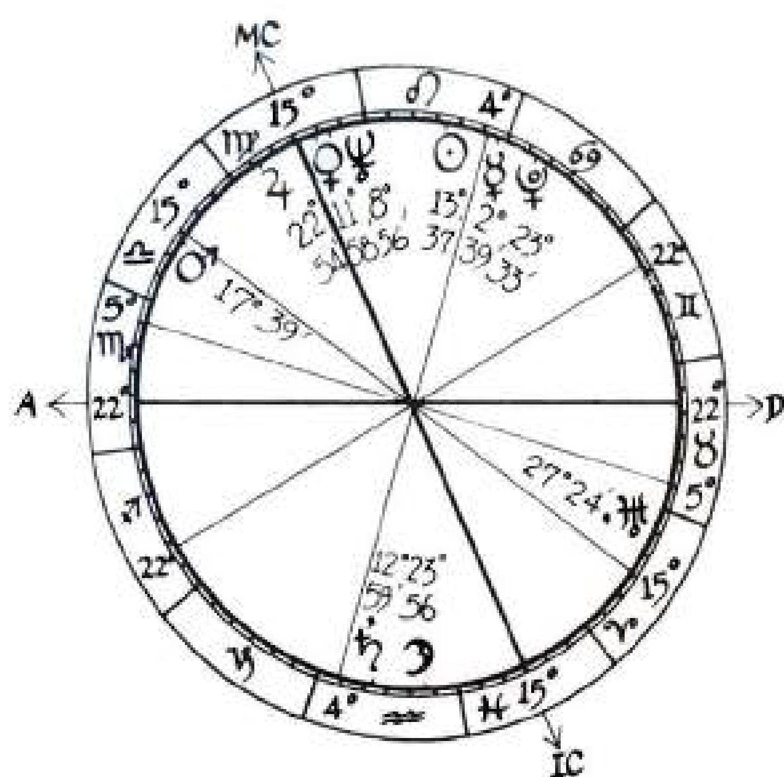
De flertydigheder og den indsigt, der ligger underforstået i det progressive horoskop, kan bedst illustreres ved et eksempel. På denne måde vil nogle af de vigtigste af de udsagn, som astrologien kommer med angående valg blive selvindlysende. Vi gør nok klogt i at opsummere disse udsagn. For det første betegner en progression eller en transit ikke en ydre hændelse, den hentyder til, at noget nyt fra det ubevidste kommer op, og at det skal bearbejdes i bevidstheden. For det andet kan ydre begivenheder, der tilsyneladende ikke er adskilte, men hænger sammen med den indre betydning, indtræffe samtidigt, inden for den implicerede periode – fra et til tre år. For det tredie indtræffer en bestemt hændelse ikke nødvendigvis samtidigt med progressionens kulminationspunkt, da sådanne hændelser er del af en indre gennemarbejdelse af ubevidst materiale; de indtræffer sædvanligvis *før* progressionen er eksakt. Progressionens kulminationspunkt antyder i almindelighed den periode, hvor forståelsen for det, der er

hændt, så svag den end kan være, begynder at dæmre. Den markerer således tidspunktet for den *indre* forandring, baseret på opfattelsen af den betydning, som forandringen indebærer. De ydre hændelser, hvis der ellers har været nogle, er sædvanligvis allerede indtruffet. Og for det fjerde, som måske er det vigtigste, har man mange valg stående til rådighed, når det gælder bearbejdelsen af ubevidste kræfter. Men ego'et kan ikke forhindre disse kræfter i at gøre sig gældende, eller nægte det ubevidste sin trang til at give udtryk for sig selv. Man kan vælge en bestemt udtryksmåde frem for andre – nogle gange – men én ting kan man være sikker på, og det er, at den indre virkelighed kræver sin anerkendelse.

Jean-Pierre, hvis horoskop er vist her, er en yderst kreativ, livlig og foranderlig mand, hvis tidligere forholdsmønster indbefatter tre ægteskaber og en særdeles dynamisk kærlighedsaffære, der indtraf henimod slutningen af første ægteskab. Dette mønster giver således en glimrende illustration af det progressive horoskops virken på det menneskelige forholds område.

Jean-Pierre blev født i en lille fransk by, hvor han havde en fattig baggrund. Mens han var dreng, blev han opdraget af sin mor og sin bedstemor, der blev boende i deres fødeby, indtil de døde. Han havde aldrig kendt sin far, en ungarsk emigrant, der en dag drog gennem byen, nød en kort forbindelse med en kræmmers datter, for så at fortsætte sin vej, efterladende sig et barn og stor følelsesbetonet smerte. Jean-Pierres barndom var præget af en indre kamp for at få etableret en følelse af mandighed og identitet over for sin tvivlsomme og socialt uacceptable herkomst; og denne kamp blev vanskeliggjort af moderens og mormoderens fromme katolicisme, der gav dem overbivisningen om, at han var et barn undfanget i synd.

Han havde en række jobs, som han ikke tjente noget videre ved, og mødte så sin første kone, Liliane, og giftede sig med hende, da han var femogtyve år. Hun var elleve år ældre, og giftermålet var i høj grad på hendes foranledning. At Jean-Pierre accepterede arrangementet antyder hans eget ubevidste hemmelige samarbejde og hans behov for en moder-figur, men den mest afhængige var helt tydeligt Liliane. Med sit stærkt intuitive temperament kunne Jean-Pierre mærke, at han indeholdt mange muligheder, som han ikke var i stand til at give udtryk for på det tidspunkt; men hans baggrund, den stærke pligtopfyldenhed, hans mangel på selvtillid og hans skyldfølelse fik ham til at give efter for det konventionelle pres. Derfor gik han ind i ægteskabet

Jean-Pierre

med mange halv-erkendte og modstræbende følelser og en nagende intuitiv følelse af ikke at have begyndt at realisere sine muligheder – at han endnu ikke var en individualitet og at han frasagde sig sit liv til gengæld for en overfladisk tryghed, der let kunne udvikle sig til et fængsel.

Næsten to år senere mødte Jean-Pierre ved en fest en amerikansk pige, Carol, og den efterfølgende affære var både tvangspræget og pinefuld. For første gang i sit liv følte han, at han var virkelig forelsket, men hans følelse af ægteskabelig utroskab og den dermed følgende skyld, gjorde det ikke bare umuligt for ham at leve med sin lidenskab, men lammede også hans beslutsomhed. Efter otte måneders stjålne stævnemøder vendte Carol tilbage til Amerika. Da hun ikke kunne overtale Jean-Pierre til at blive skilt, nåede hun til den konklusion, at hun ville blive alvorligt såret, hvis hun ikke gjorde en ende på forholdet. Da hun var rejst, forværredes Jean-Pierres hjemmeliv i stigende grad. Efter at have opdaget den hemmelige affære og set i øjnene, at hendes mands følelser var rettet mod et andet mål, blev Liliane mere og mere destruktiv og forsøgte til sidst at begå selvmord. I mellemtiden var det lykkedes Jean-Pierre at vikle sig ud af ægteskabet for at genoptage sit forhold til Carol og for at gifte sig med hende. Det endelige brud med Liliane fandt sted næsten tre år efter brylluppet, og da Jean-Pierre var otteogtyve år.

I seks år derefter fortsatte det foranderlige og eksplosive forhold mellem Jean-Pierre og Carol. I løbet af denne tid havde de begge andre affærer, og Carol giftede sig med en anden for derefter at forlade vedkommende og vende tilbage til Jean-Pierre. Ingen af dem kunne holde ud at leve sammen, men de kunne heller ikke forlade hinanden. I mellemtiden havde Jean-Pierre endelig fundet frem til en métier, der skulle vise sig at blive hans endelige arbejde – filmsindustrien. Til at begynde med var han engageret i en handelsudbredelse for et lille filmselskab og rejste rundt i Europa og Amerika som sælger, og tilegnede sig efterhånden erfaring på området. Til trods for sit bånd til Carol, var han derfor underlagt perioder af længere isolation i fremmede byer med intet andet end prostituerede og »call-girls«; og når der var lejlighed til det, genoptog han så sin forbindelse med Carol – selv om den nu var ved at miste den magiske karakter, som den tidligere havde været præget af. Kort sagt var Jean-Pierre tvangsmæssigt draget mod kvinder uden at være i stand til at finde den kvinde, som han søgte – for den Kvinde eksisterede kun inde i ham selv.

Ubevidst ledte han efter sin anima, og han udlevede under processen fantasier, som mange mænd kun tør opleve i deres dagdrømme. Til trods for, at han havde haft et utal af kvinder, forblev han dog ude af stand til at holde ét forhold gående for længere tid ad gangen.

Jean-Pierres endelige brud med Carol fandt sted, da han var fireogtredive. På det tidspunkt forlod han Frankrig og bosatte sig i England fast besluttet på at rive sig løs fra sin fortid og skabe sig et nyt liv. Gradvist begyndte han at etablere sig i sit arbejde og blev forfremmet til en overordnet stilling på distributionssiden i et stort filmselskab. Hans indkomst voksede, han udviklede tillid til sine egne evner, men han var stadigvæk frustreret, for han fandt ikke afløb for nogle af sine egne kreative kræfter. Desuden havde han vanskeligheder i forholdet til engelsk temperament. Ikke desto mindre var han fast besluttet på, at det skulle lykkes ham at bevise over for sig selv, både at han var mand, og at han var i stand til at gennemføre noget. Genfærdet af den far, han aldrig havde kendt, hjemsøgte han, og han var fast besluttet på ikke at blive den omflakkende og upålidelige døgenigt, som hans mor og mormor så levende havde beskrevet hans fader for ham.

Kort tid efter at han var flyttet til England, mødte han Sara, en engelsk kvinde, der var ansat ved det samme selskab. Tre uger efter deres første møde, giftede de sig. Sara var tredive år på det tidspunkt, fire år yngre end Jean-Pierre. Det lykkedes hende for nogle måneder at få ham til at dvæle i hans egen romantiske illusioner. Hendes rolige og fornuftige temperament og hendes stilfærdige omsorgsfølelse lod ham opleve det mor-forhold, som han savnede i sin barndom. Men lige så snart ægteskabet lagde sig til rette i et mønster, begyndte problemerne igen. Denne gang var Jean-Pierre fast besluttet på at undertrykke dem, idet han havde bestemt, at det nye ægteskab *skulle* lykkes, uanset de impulser, der skubbede til ham fra hans ubevidste følelsesliv. Som intuitiv tænkende type ejede han evne til at skille sine følelser fra sin bevidste erkendelse, og det lykkedes ham at overleve et stykke tid uden at anerkende, at der var noget alvorligt galt. Imidlertid begyndte symptomerne efterhånden at vise sig. Han begyndte at spise for meget og blev for kraftig, han begyndte at sove overdrevent meget, især når han var hjemme i week-enderne. Samtidig med, at han fik større og større succes, blev han mere og mere frustreret. Til sidst flyttede han og Sara tilbage til Frankrig, hvor han åbnede et kontor for sit filmselskab. Han var lykkeligere her, men det var Sara ikke.

Efter tre års ægteskab fødte Sara en søn, der for et stykke tid gav Jean-Pierre nyt håb og et udbrud af kreativ energi. Han projicerede sin egen glædesløse barndom på drengen, og han udviklede derved en dyb og intens hengivenhed for sin søn. Ligeledes gav udsigten til den lykkelige, stabile familie og det rolige, ordnede liv ham også en følelse af fred. Denne forventning eksisterede imidlertid udelukkende som et billede inde i ham selv og tillod ikke uregelmæssigheder hverken med hans egen følelsesnatur eller med Saras. Derfor fortsatte ægteskabet med at opløses under overfladen, med et sideløbende tab af følelsesmæssig seksuel kontakt. Det var nu blevet til en hul form med omhyggeligt tilberedte måltider og et smukt indrettet hjem og passende venner, der blev underholdt ved velorganiserede middagsselskaber.

Efter seks års ægteskab bukkede Sara under for en længere periode af alvorlig depression. Denne blev ledsaget af en dæmrende erkendelse af den moderprojektion, som hun havde valgt at antage, og det den indebar. Derfor besluttede hun sig til at gøre en ende på ægteskabet, en beslutning, der beredte Jean-Pierre betydelig smerte. Skønt han selv ubevidst havde hjulpet med til at skabe bruddet, kunne han for en tid ikke se den kendsgerning i øjnene og forsøgte desperat at genoprette forholdet. De hjemlige rammer, de havde bygget op, var en nødvendighed for ham. De var for ham blevet symbolet på en uopfyldt barndom og et forsvar mod hans egen psykes behov for vækst. Og kærligheden til sønnen gjorde situationen endnu mere vanskelig. Imidlertid forlod Sara ham med sønnen og vendte tilbage til England. I løbet af de to år, der gik mellem separationen og den endelige skilsmisse, kunne Jean-Pierre ikke helt acceptere den kendsgerning, at ægteskabet definitivt var slut. Skønt han havde adskillige affærer, bibeholdt han i sig selv en hemmelig forvirring og et ubevidst håb om, at der på mirakuløs vis ville indtræffe et eller andet, der kunne genoplive fortiden. At denne fortid primært kun havde eksisteret i hans fantasi, dæmrede kun langsomt for ham. Efterhånden som han begyndte at kunne forstå Sara bedre som menneske – hvilket han var nødt til for at kunne forstå, hvorfor hun havde forladt ham – begyndte han også at kunne skelne den fundamentale uforenelige karakter, deres respektive temperamenter besad.

På næsten samme tid, som ægteskabet begyndte at bryde sammen, var Jean-Pierre voksende utilfreds med at arbejde for andre mennesker, fordi han derved var nødt til at undertrykke sin egen kreativitet i arbejdsprocessen. Han besluttede sig til at lave sit eget filmselskab og

– på trods af Saras modstand og overbevisning om, at vovestykket ville blive en fiasko – løb han risikoen, gjorde den fornødne indsats og investerede størstedelen af sin kapital i det nye projekt. En lang og vanskelig kamp fulgte så for at gøre det nye selskab økonomisk levedygtigt. Lige før sin toogfyrretyve års fødselsdag opdagede Jean-Pierre en vækstbevægelse, der for ham udgjorde en ny verden. Med en voksende følelse af opvågnen, begyndte han at forske i psykologi, alternative helbredelsesmetoder og esoteriske tanker og gik i gang med at læse. På samme tid kom han i kontakt med temmeligt ukonventionelle mennesker og gjorde forsøg på at undersøge sin egen ukonventionelle mentalitet, idet han søgte at forstå, hvilke motiver, der havde drevet ham til så mange mislykkede forhold. Hans opgivelse af en sikker, men hæmmende karriere, hans vovestykke ud i det ukendte og den voksende bevidsthed, der fulgte, førte til hans møde med Katherine, en canadisk kunstner og tegner, der boede i Frankrig. Også hun var dybt engageret i den esoteriske bevægelse, som Jean-Pierre var løbet ind i, og det skabte en sfære af fælles interesser og visioner, som drog dem mod hinanden. På nuværende tidspunkt var han begyndt at anerkende det behov, han havde for individuelt kreativt udtryk, uanset de vanskeligheder, han måske ville møde på sin vej; og han mærkede i Katherine, trods hendes temmelig stærke personlighed, en respekt for det behov. På trods af visse personlighedskonflikter og den kendsgerning, at de begge havde samme intuitive, temperamentsfulde og egenrådige karakter, giftede de sig. Resultatet af dette ægteskab vil vise sig; men til vort formål er det ikke nødvendigt at forfølge Jean-Pierres »tilfælde« videre.

Der antydes adskillige vigtige punkter i Jean-Pierres fødselshoroskop, og dem må vi betragte, før vi går videre til det progressive horoskop. Det dominerende motiv i fødselshoroskopet er bevidsthedsvækst, antydet af solen i niende hus, hvor den er hersker, og Merkur i ottende hus. Pluto, ascendantherskeren, der er i konjunktion med Merkur, antyder en mægtig kraft mod selverkendelse, der graver sig ned i dybderne for at få kastet lys over ens motiver. Desuden vil Skorpion-ascendanten yderligere betone behovet for selverkendelse. En sådan betoning vil tydeligt antyde et menneske med behov for at søge viden om sig selv og om livet gennem kreativt udtryk. Løven, som soltegn antyder også, at der ligger et behov for at opdage ens Selv, og i niende hus hentyder den til, at man vil søge meningsfyldte erfaringer, der kan skabe en *Weltanschauung*, der inde-

holder så megen dybde og vidde som muligt.

Den eksakte opposition mellem Saturn og solen afspejler Jean-Pierres mangel på selvtillid, følelsen af utilstrækkelighed og fiasko, delvist udløst af hans vanskelige barndom. Selv om denne opposition afspejler mange bekymringer og følelsen af begrænsninger, antyder den også en beslutsomhed om at se dem i øjnene, overvinde dem og blive ens eget selv for enhver pris. Det intuitive temperament afspejles af en ildsol i et ildtegn og også af Uranus i Vædderen, også et ildtegn, i femte hus, huset for kreativt udtryk. Tankefunktionens fremherskende rolle reflekteres af månen i tredie hus i Vandmanden – et lufttegn i et lufthus – og af Saturns lignende placering. Og Mars, horoskopets medhersker, er ligeledes i et lufttegn, Vægten, i et lufthus, det ellevte. Derimod er følelsesfunktionen ubearbejdet. Dette antydes af Skorpion-ascendanten, et vandtegn, hvis primitive og intense følelsesorientering ikke er let fordøjelig for de fremherskende bevidsthedsfunktioner. Derfor vil den sandsynligvis blive projiceret på andre. Den sensuelle funktion er også svag, og grupperingen af planeter i Jomfruen i tiende hus, antyder egenskaber, som Jean-Pierre måske vil søge hos en partner: Jordbundethed, stabilitet, orden, struktur og forædling. Venus i konjunktion med Neptun i Jomfruen i niende hus, antyder en bestemt slags anima-billede: Mørkt, jordbundet, »fremmedartet« og yderst mystisk. På grund af den relative balance mellem elementerne, var det ikke let at typologisere hans horoskop; men véd man noget om det involverede temperament, er det muligt at undersøge horoskopet og forstå, hvorledes jord- og vandelementet er blevet undertrykt og projiceret på partneren.

Efter at have noteret disse grundlæggende temperamentstræk, må vi tage i betragtning, at faste tegn som Løven, Skorpionen og Vandmanden, som alle optræder med stor vægt i Jean-Pierres horoskop, altid vil vokse langsomt. De udvikler deres værdier langsomt, gennem direkte erfaring, og blomstrer sædvanligvis ikke før henad midten af livet. Modstandsdygtige, som de er, over for forandringer ude fra, klynger faste tegn sig som gruppe typisk til værdier og erfaringer, der allerede har udlevet deres formål. Desuden antyder sol-Saturn oppositionen i Jean-Pierres horoskop mange hindringer, som han er nødt til at konfrontere sig med, før han er fri til at give udtryk for sin individualitet. Den vigtigste er kløften mellem hans ego og hans skygge. Til syvende og sidst vil han være nødt til at slutte fred med det indre mørke. Dette mørke – afspejlet af Saturn i Vandmanden – truer med

at holde ham fanget i en følelse af ikke at være noget særligt, og bestandigt synes det ude fra at præsentere sig for ham i skikkelse af et hæmmende samfund eller et hæmmende menneske. Før han kan acceptere det »inferiøre« i sig selv og i den ydre verden uden at dømme, vil han finde sig selv konfronteret med tilsyneladende fjendligt indstillede omgivelser. Hans magtfulde følelser, antydet af Skorpion-ascendanten, må også accepteres, som de er og bearbejdes, frem for af hans tankefunktion at blive struktureret ind i kategorier af »gode« og »dårlige«. Der er en mægtig spænding mellem sol, måne og ascendant, og den bidrager uden tvivl til Jean-Pierres vitalitet og intensitet – sagt på en psykologisk, analytisk måde, er han fuld af »Eros«. Men han må lære at tilpasse sit idealbillede af sig selv og andre til den menneskelige naturs virkelighed, der både er mørk og lys. Som mange andre med højt udviklet tankefunktion, er Jean-Pierre yderst emotionel og forvirrer derfor Eros med følelser. De fleste af hans forhold har været præget af mægtige sindsbevægelser og intense lidenskaber, men følelsen er i stor udstrækning forblevet ubearbejdet. Jean-Pierre har virkelig et problem med at forstå andres følelser og motiver. Hele tiden projicerer han sin Skorpion-ascendants mørkere side ud, og tror så, at andre er brutale, aggressive, kontrollerende og mistænksomme, ude på at lægge hindringer i vejen for hans udvikling.

Venus i quincuns – en vinkel på 150° – til Saturn antyder et problem med hensyn til forhold. Det er et aspekt, der ofte optræder i forbindelse med de sår, der er indtrådt i barndommen ved et koldt og udeltagende hjemmeliv. Jean-Pierres mor var en hårdtarbejdende og lukket kvinde, men også hans mormor havde svært ved at vise sine følelser. Jean-Pierre er i bund og grund bange for at åbne for sin meget sårbare og barnlige følelsesnatur i nære forhold; men netop disse forhold, betegnet af Venus-Neptun-konjunktionen i niende hus, må for ham være midlet til selv-overskridelse og en vej til hans egen sjæl.

På det tidspunkt, hvor Jean-Pierre blev gift første gang, var adskillige interessante progressioner netop begyndt at trække sammen. Fordi Liliane i den grad pressede på, kunne hans første ægteskab se ud, som noget hun havde bestemt; men der skal to til en sammensværgelse, og Jean-Pierre iscenesatte ubevidst en situation for sig selv, som ville tvinge ham til at anerkende animas magt og den styrke, der lå i hans egen uerkendte følelsesnatur. I løbet af dette ægteskabs første år, gik den progressive sol i konjunktion med Neptun. Sidstnævnte planet symboliserer en særegen passivitet, en midlertidig træghed i den indi-

viduelle vilje, en lammelse, man kun kan befri sig for ved at ofre en eller anden side af sig selv.

Idet solen efterhånden bevægede sig mod en konjunktion med Venus, mødte Jean-Pierre Carol. Den progressive sol i konjunktion med Venus symboliserer konstellationen af anima, det arketypisk feminine. Derfor vil det næppe være overraskende, at han på det tidspunkt ikke blot blev gift og skilt, men også engagerede sig i sit livs mest lidenskabelige affære. Solens progression over Venus fortsatte under Jean-Pierres ægteskabelige sammenbrud og under de to første år af hans rejser. I det tidsrum søgte han på tvangspræget måde en kvinde, der kunne personificere det indre billede, der beherskede hans bevidsthed, det som de progressive kræfter havde aktiveret. Samtidig progresserede Venus også over Mars, hvorved et andet symbol på den lidenskabelige, erotiske side af anima blev dannet. I denne periode af sit liv var Jean-Pierre fuldstændigt behersket af sin erotiske og emotionelle natur. Der var i virkeligheden ikke andet, der havde nogen som helst betydning for ham. Mens disse progressioner virkede, oplevede Jean-Pierre også sin Saturn-runde, der var eksakt, da han var niogtyve og et halvt år. Som resultat blev det gamle selv brudt ned og opløst og et nyt dukkede op, belæsset med nye spørgsmål og nye skuffelser men endelig fri for fortidens strukturer og værdier.

Vi må huske, at progressionerne ikke fik nogen af disse ting til at indtræde. Ligesom vi hverken kan moralisere eller hævde, at Jean-Pierre burde have valgt anderledes. Både hans ægteskab og dets bånd var en nødvendig del af erfaringen. Det fik hans forbindelse med Carol til at være en sand krise i stedet for en behagelig kærlighedsaffære, og det splittede ham på en måde, der tvang ham til at bevidstgøre sine følelser. Gennem en sådan lidelse, leder anima en mand til livserfaring. Desuden var Jean-Pierres valg af partner katastrofalt, da Carol på grund af sine egne følelsesmæssige problemer ikke kunne opretholde et stabilt forhold. Også her kan man se animas præg, der vikler en mand ind i emotionelle bånd, der driver ham ind i sit eget følelseslivs jungle og konfronterer ham med valg, der gør ham vanvittig, fordi de hverken er sorte eller hvide, og fordi man ikke kan definere dem klart som værende enten rigtige eller forkerte. Jean-Pierre troede, at han kunne få sine følelser til at underlægge sig sin tankefunktion. Hele den periode, hvor solen progresserede hen over Neptun og Venus omfattede en erfaring, der bragte en side af hans natur op til bevidstheden, som han aldrig tidligere havde kendt eksistensen af. Det er nytteløst at

sige, at man burde eller ikke burde træffe bestemte valg, fordi der ellers er mennesker, der vil blive »såret«. Sådanne ting bestemmer det ubevidste for os, og kun det menneske, der er blevet overvældet af de aktive kræfter, der ligger der, kan vide, hvilken magt de har. Stillet over for disse kræfter må det rationelle intellekt med dets præcise rammer af passende adfærd forblive stumt.

På det tidspunkt, hvor Jean-Pierre giftede sig med Sara, progresserede Venus i trigon med månen, og den blev eksakt i løbet af første år i hans andet ægteskab. Samtidig var den progressive MC også i trigon til månen. Til at begynde med var ægteskabet en venden hjem, en tilbagevenden til en lyksalig fantasibarndom. Månen er symbol på moderen, og Jean-Pierre troede, at han endelig havde fundet en kvinde, der kunne sørge for den rolige og trygge omsorg, han aldrig havde oplevet i sin barndom. Disse progressioner symboliserede kort sagt dannelsen af et andet aspekt af anima: Moderbilledet.

Ægteskabets opløsning faldt sammen med to vigtige progressioner i Jean-Pierres horoskop: Progressiv Venus i opposition til Uranus, og progressiv Mars i kvadrat til både Saturn og solen. Den første symboliserer Jean-Pierres vågnende erkendelse af, at der manglede noget i hans ægteskab, noget, der havde manglet i samtlige forhold, han havde haft: Det transpersonlige element, animas evne til at handle som »psychopomp«, lederen af optoget til de åndelige dybder. Selv ikke hans engagement med Carol havde dannet dette aspekt af den feminine arketype. Hans lidenskaber var ganske vist blevet vakt, men Carol havde svaret til animas Venus-side, hetæren, den ideelle kurtisane og legekammerat; men nu havde han behov for noget dybere. Hans kreativitet var blevet aktiveret (Uranus er i femte hus, huset for kreativt udtryk), men det var i realiteten umuligt at udtrykke denne hidtil sovende side af hans natur inden for rammerne af det ægteskab, han havde med Sara, og som han bestemt til at begynde med gerne ville have. Moder-søn forholdet tillader hverken moderen eller sønnen at vokse sig til mand og kvinde. Jean-Pierre og Sara kunne mødes i vaner og ofte på det mentale plan, men ikke på det følelsesmæssige, og så sandelig ikke på det åndelige. Endvidere havde Jean-Pierre i sit ægteskab, med Sara, ligesom i sine øvrige forhold, en tilbøjelighed til at leve de forskellige sider af sin anima ud gennem kvinden, i stedet for at udvikle dem i sig selv gennem den stimulans, som forholdene gav. Den progressive Venus i opposition til Uranus viser, at det nu er på tide for ham at vågne op, at få den feminine side af de muligheder, der

ligger i hans egen psyke bevidstgjort, at udtrykke disse muligheder gennem sin egen kreativitet.

Det, at Mars progressivt udløser hans sol-Saturn opposition, symboliserer, at Jean-Pierre begynder at mærke behovet for at udvikle sig selv som menneske, at søge noget, der er hans eget, at møde udfordring – kort sagt blive voksen i dybeste forstand. Den kvælende dyne af sikker indkomst, pænt hus, have og søndagsaviser blev alvorligt bragt i uorden under denne progression. En ny ubevidst dannelse var startet: Uranus, Vækkelsen, var sat i bevægelse, og begyndte langsomt at komme op i bevidstheden. Det tog Jean-Pierre nogen tid at erkende sit eget hemmelige samarbejde i det sammenbrud, der fandt sted i hans andet ægteskab med Sara. Imidlertid var han til sidst tvunget til det, for han havde selv lagt kernen til det. Han kunne ikke blive ved med at være et barn i sine følelser, ligesom Sara ikke kunne blive ved med at være den hengivne og omsorgsfulde moder-hustru. Den verbale beslutning om skilsmisse har måske nok været hendes, men grundlaget var foretaget i samarbejde. Som så mange andre moder-søn forhold havde Jean-Pierres og Saras ikke været blottet for kærlighed, og det svarede til de fælles behov, som de havde på et bestemt tidspunkt. Men behov ændrer sig med vækst, og progressionerne af Venus til Uranus og Mars til solen og Saturn, varslede, at navlestrengen måtte skæres over.

På dette tidspunkt havde Jean-Pierre nået sin »mid-life«-krise. Uranus gik i opposition til sin fødselsposition, og han begyndte at udvide sin tænkning, at involvere sig i en ny bevægelse med nye mennesker, som han aldrig havde mødt før. Selv om hans intuitive temperament havde givet ham glimt tidligere, begyndte nu den videre betydning bag hændelserne at dæmre for ham på en bevidst måde. Hans forstand og ånd var ved at vågne, og han havde problemerne og glæderne med sit nye barn – filmselskabet – til at beskæftige sig. Han mødte sin tredie kone, Katherine, da Uranus var stationært på himlen i opposition til hans fødsels-Uranus. Samtidig var den progressive måne i trigon til Uranus, og den progressive MC var også kommet i opposition til Uranus. Man kan se denne planets mægtige magt blive aktiveret inde i hans psyke. Hans mål, hans »image«, hele hans bevidste syn på livet undergik en radikal ændring.

Denne korte oversigt lader hverken det individuelle horoskop eller de begivenheder, der afspejles af det, vederfares retfærdighed. Det, der ligger i hver progression, er enormt og omfatter langt mere end

det er muligt at udforske her. For blot at nævne én ting, kunne vi for hvert af Jean-Pierres fire vigtige forhold henvise til fire forskellige planetariske energier. Hans ægteskab med Liliane var afspejlet af progressiv sol over Neptun, hans møde og efterfølgende affære med Carol bar præg af Venus. Sara faldt sammen med progressioner til månen, og Katherine var forbundet med aktiveringen af den energi, der er symboliseret af Uranus. På grundlag af dette måske overforenklede skema, kunne man sige, at Jean-Pierres fire kvinder for ham var symboler på fire forskellige sider af det feminine, fire forskellige arketyper i virksomhed inde i hans egen psyke, som søgte udtryk i hans liv. De nye omstændigheder, der omgav hvert forhold, er også præget af en særlig og dertil svarende arketypisk energi.

Det vi har gjort os bevidst, projicerer vi. Fordi Jean-Pierres forhold ligesom for de fleste andre menneskers vedkommende, i stor udstrækning var ubevidste, blev arketypens egenskaber projiceret på de individuelle kvinder. Intet menneske kan selvfølgelig i bogstavelig forstand være en arketype, men undersøger man horoskoperne for de kvinder, der er tale om, kan man se, hvor stor en del af forholdene, der var rene projektioner fra Jean-Pierres side, og i hvor høj grad kvinderne selv var i overensstemmelse med det indre billede, han havde af dem. Carols horoskop, f.eks., viser en meget lille Venus-indflydelse, skønt hun, da de mødte hinanden, viste sig som Venus for Jean-Pierre; og en del af den skuffelse, der fulgte, skyldtes uden tvivl hendes manglende evne til at opfylde kravene for den projektion, der blev hende pålagt. En lignede modstrid findes i Saras horoskop, der ikke afspejler måne-egenskaber. Der er ingen planeter i Krebsen, og månen er faldende og skjult, meget ringe aspekteret i tolvte hus. Her projicerede Jean-Pierre igen kvaliteter, der ikke var i overensstemmelse med det menneske, han projicerede på. Sådanne »fejltagelser«, hvis det er en passende benævnelse, er hverken »gode« eller »dårlige«. Havde Sara virkelig været en måne-type, kunne moder-søn ægteskabet måske have varet meget længere og have været endnu mere kvælende for begge parters vedkommende. Når alt kommer til alt kan man kun acceptere sin erfaring som Erfaring, leve med den og gennem den vokse sig til viden; det er hverken »rigtigt« eller »forkert«. Det eneste, man kan sige er, at hvert af Jean-Pierres forhold var nødvendige, produktive og uundgåelige, fordi noget i hans psyke fik det til at virke på den måde. Desuden er Jean-Pierre under forløbet af denne prøvelses- og fejltagelsesproces blevet mere bevidst, således at

den partner, han nu har valgt, er i større overensstemmelse med anima inde i ham selv, og ikke er nødt til at bære byrden af selv at skulle udleve dette indre billede. Katherines horoskop viser f.eks. en dominant Uranus i hjørnehus, der aspekterer alle planeterne i hendes horoskop inklusiv sol og måne. Den er brændpunktet i et »skålhoroskop«. Måske vil hun vise sig at være i stand til at opfylde de behov, der førte til hans kærlighed til hende.

Ikke alle lever udløsningen af de energier, der bliver symboliseret af progressioner, ud på den åbenlyse måde, som Jean-Pierre gjorde. Hans temperament bærer måske ansvaret for dramaet i hans forhold, for andre mænds vedkommende behøver flere på hinanden følgende aspekter til Venus ikke at bevirke, at de hele tiden skifter partner. Imidlertid vil enhver mands billede af partneren ændres under progressioner, ligesom det, han søger i et forhold vil ændre sig. Er et ægteskab bevidst for begge parters vedkommende, kan sådanne ændringer behandles i samarbejde, og en ny og rigere side af livet kan på den måde bringes ind i forholdet. Er begge parter ubevidste, vil konsekvenserne sædvanligvis være eksplosive og destruktive. Nogle mennesker satser højt, andre satser lavt, og for nogle vil det være nødvendigt at handle for at få erfaringer på trods af alle forhindringer, for andre vil erfaringerne leve inden for den i forvejen eksisterende struktur. Man kan ikke på forhånd forudsige måden, man kan kun vente indtil vækst indvarsler forandring. Når dette sker, har det progressive horoskop meget at sige om hvorfor.

IX
Os imellem i Vandmandens tidsalder

Ikke blot ud fra det cykliske Menneske
erkender du planen her,
Ikke blot ud fra det cykliske Menneske, men ud fra det
cykliske Mig.
Afspejlingen viser sig ikke alene
ud fra Menneskehedens mægtige tidsaldre,
men ud fra årene i dit eget bryst, der i det uendelige
cirkler rundt i større og større kredsløb
stilende mod den fjerne fuldkommenhed, hvor kronet
Kærlighed ubesmittet vil synge ved sit eget ligbål.

Francis Thompson

Det er måske på tide at vende tilbage til den *Zeitgeist,* under hvis tegn denne bog blev påbegyndt, og bestemme, hvilken betydning selve Zeitgeisten og det i vide kredse bekendtgjorte komme af Vandmandens tidsalder har for de problemer, vi har med at blive bevidste i vort forhold til andre mennesker. Det store reflekteres i det små, og den ny bevidsthedsæra, symboliseret af Vandmandens tidsalder, er ikke et fænomen, der sker et eller andet sted langt borte, og hvis virkninger til sidst vil nå os gennem omgivelserne. Det er noget, der sker inde i hvert menneskes psyke, og som sådan skal det erkendes. Kun da vil vi kunne forstå forbindelserne mellem de skiftende behov og værdinormer, der optræder i vore forhold og den sukken og stønnen rundt om os, der tilkendegiver, at den ny tidsalders fødsel er i veer.

I sommeren 1967 iværksattes den første »Love-in« i Californien, en menighed på hundreder af »flippere« under tredive år, der fremkom med deres personlige erklæring om, hvad de mente var en stagnerende, vaklende og umenneskeliggjort social struktur. På tilnærmelsesvist samme tidspunkt blev rock-musicalen »Hair« et hit i U.S.A. og man kunne høre dens tema fra enhver radiostation over hele landet:

Når månen er i det syvende hus
og Jupiter stiller sig på linje med Mars
vil fred lede planeterne
og kærlighed vil beherske stjernerne.
Dette er daggryet til Vandmandens tidsalder.

Profeter, seere og fortolkere af Utopia viser sig ved fremkomsten af enhver tidsalder, og deres hurtige formering, dramatisk som den har været i det sidste årti, er set før. Det samme skete ved fremkomsten af Fiskens tidsalder, da en håndfuld fromme, troende holdt den nye religion, uudviklet og uerkendt, i live nede i de romerske katakomber. I en anden form skete det samme ved fremkomsten af Vædderens tidsalder omkring 2000 år f.Kr., da horder af blåøjede gulhårede stammer, med deres hierarkier af krigsguder fejede ned over Nord- og Centraleuropa og løb Middelhavslandenes store matriarkalske bondekulturer over ende. Vi er ikke i besiddelse af nogen sammenhængende optegnelse over fremkomsten af Tyrens tidsalder, der falder sammen med den periode, mellem 5000 og 4000 år f.Kr., da nomader fra ørkenstammer begyndte at dyrke landet og grundlagde kulturerne i Nilens og Eufrat-Tigris' floddale. Ikke desto mindre betragter vi disse kulturer som starten på den vestlige civilisation. Ligeledes har der fundet en mindre blomstring af visioner sted i løbet af hver astrologisk tidsalder. Alkymiens renæssance i det sene femtende og tidlige sekstende århundrede, Rosenkreutz-bevægelsen i det tidlige syttende århundrede, den »Romantiske bevægelse« med dens udbrud af kreative genier iklædt skikkelser som Blake, Goethe, Swedenborg og Novalis er få eksempler på disse efterklange i løbet af den sidste tidsalder. Hvor vigtige de end er, bærer de imidlertid på det fremherskende tema, der står for de mægtige arketypiske energier, som behersker denne seneste totusindeårs cyklus.

Astrologiske tidsaldre synes at begynde med en mægtig stønnen og sukken, ligesom enhver anden fødsel og er ledsaget af dødsveerne fra den gamle tidsalder, som svarer til det udviklingsmønster, der ligger til grund for den individuelle bevidsthed. Platon kaldte den astrologiske tidsalders cyklus for det Store År, en epoke på 25.000 år opdelt i tidsaldre eller æoner på hver 2.165 år. Han mente, at enhver af disse tidsaldre var en inkarnation af det makrokosmiske menneske, der igen begyndte en cyklus af død og genfødsel – egentlig på samme måde, som det individuelle mikrokosmiske menneske, ifølge esoterisk dok-

trin, forordner cyklen af den ene inkarnation efter den anden på den spiralformede vej til større bevidsthed. Vi må også huske alkymiens højt skattede princip – at Gud ikke bare er menneskets genløser, for mennesket er også Guds. Hvis det er rigtigt, er de bevidstheds-tidsaldre, der følger hinanden Guds udvikling såvel som udviklingen af menneskets guds-billede. Måske kan man ikke adskille de to ting.

Med alle de myter og profetier, der florerer angående Vandmandens tidsalder's komme, vil det være værd at overveje fænomenet set fra astronomiens synspunkt og derefter fra astrologiens. I særdeleshed har astrologien, hvis symbolske system har overlevet i så mange tusinde år, meget at komplettere dybdepsykologiens resultater med. Ved hjælp af disse to videnskabsgrene kan vi forsøge at forstå de mægtige cykler bag den menneskelige udvikling og deres virkning på mennesket.

Præcessionen af jævndøgn blev først opdaget af en græsk astronom-astrolog ved navn Hipparchos omkring år 150 f.Kr. og forårsages tilsyneladnede af, at Jorden slingrer på sin polarakse i sin bane rundt om solen. På grund af denne slingren veksler det nordlige punkt; og mens vi nu befinder os stik syd for Polarstjernen, Nordstjernen, har denne himmelske kompasreference for det sande magnetiske nord ikke altid eksisteret. I virkeligheden beskriver polaraksen en cirkel, som den er 25.000 til 26.000 år om at fuldende, og i løbet af den tid ændrer den hele tiden sin orientering mod stjernerne i rummet. Disse ændringer kan hvert år måles ved forårsjævndøgn, når solen krydser MC over ækvator og går ind i det dyrekredstegn, vi kalder Vædderen, starten på det nye astrologiske år. Ved det nuværende forårsjævndøgnspunkt, udgør stjernetæppet bag solen slutningen af konstellationen af Fiskene og begyndelsen af konstellationen af Vandmanden, og det er ind i det sidste, at forårsjævndøgnspunktet nu langsomt bevæger sig. For totusinde år siden passerede dette forårsjævndøgnspunkt fra Vædder-konstellationen og ind i Fiskene. Om totusinde år fra nu af, vil det bevæge sig ind i Stenbukken og endnu en ny tidsalder vil begynde.

Vi ved ikke, hvorfor et fysisk fænomen som den slingrende og ikke helt kugleformede jord med sin ustabile orientering i rummet skulle have nogen forbindelse med den menneskelige bevidstheds vækst. Måske er det en manifestation af synkronitet på en kæmpemæssig vægt. I hvert tilfælde synes den nye tidsalder at have tendens til at rive sløret fra naturens skjulte ansigt og dens hemmeligheder; og fortsætter

vi de sidste års gang fremad, vil vi uden tvivl opnå nogen forståelse for en hel del gamle mysterier udtrykt i et videnskabeligt sprog, så det passer til den disciplinerede Vandmands forstand. Men uanset hvad årsagen er, viser det gensidige forhold mellem jævndøgnenes præcession og den menneskelige udviklings skiftende tidsaldre sig at gøre sig symbolsk gældende, også selv om vi endnu ikke kender de love, der styrer gåden. Dette gensidige forhold kan man ikke undgå at stifte bekendtskab med, hvis man studerer historie, og især udviklingen i religion og myte hele historien igennem, da det er menneskets religiøse symboler, der klarest udtrykker de kræfter, der arbejder fra tidsalder til tidsalder. Ved slutningen af en tidsalder dør mange gamle guder, eller de får en underordnet stilling, og nye guder – guder, der er symboler på kræfter, der ikke tidligere er dukket op i menneskets bevidsthed – fødes. Kulten for den Store Moder blev f.eks. ved slutningen af Tyrens tidsalder fjernet til fordel for kulten for himmelguderne. Den forklaring, som den esoteriske tænkning giver, fortjener overvejelse: Universet, som vi kender det, er én levende organisme, og de fysiske og psykiske mønstre, som organismen på ethvert givet tidspunkt manifesterer sig selv igennem, afspejler symbolsk den samme karakter af mening. Vi kunne også tænke på det i forbindelse med vor *Zeitgeist* og hentyde til, at visse mægtige arketypiske energier, »tidsånder«, både fysisk og åndeligt aktiveres i naturen eller dannes ved begyndelsen af en tidsalder og giver både den ydre og den indre virkelighed det samme mønster og den samme mening – lige fra større verdensbegivenheder til det individuelle menneskes private liv.

Det ville kræve et udtømmende studium af religion og myte i enhver tidsalder i ethvert land i verden, hvis man præsist skulle kunne skildre manifestationerne af enhver af disse mægtige arketyper eller Zeitgeister. Læseren henvises ved yderligere udforskning til Frazer: »*The Golden Bough*,« Joseph Campbells studium på fire bind: »*The Masks of God*,« Neumann: »*The Great Mother*« og Jung: »*Aion*«. Imidlertid kan vi opsummere ved at lede tanken hen på, at betydningen af det astrologiske tegn, der hersker over en bestemt tidsalder, synes at gennemtrænge den pågældende tidsalders religiøse værdier. Det, som mennesket tilbeder som det højest mulige ideal, det højeste gode og det mest ophøjede mysterium bag livet, synes på en eller anden måde at blive symboliseret af det herskende astrologiske tegn, og dette mysterium vil altid indeholde noget helt nyt, noget hidtil ukendt for menneskets bevidsthed. Således udvider det makrokosmiske Menne-

ske sin viden igennem tidsaldrene og bliver mere fuldstændigt.

Da Tyrens tidsalder indtrådte, opdagede mennesket jordens frugtbarhed, og dets visioner om guddommen personificeredes af Den Store Moder, symbolet på forplantningens magt, en afspejling af det jordbundne, feminine tegn Taurus, Tyren. De mange beskrivelser af denne ledende feminine magt kan i realiteten findes i enhver kultur under denne tidsalder sammen med Moderens ægtefælle, Slangen. Når vi betragter et astrologisk tegn, må vi altid tage dets antitese i betragtning. Tyren er i opposition til Skorpionen; og hvad enten det kommer til udtryk gennem et individ eller gennem en tidsalder, vil den frugtbare jords enkelhed og passivitet stræbe mod det befrugtende livs dynamiske gnist – hvilket selvfølgelig resulterer i død og genfødsel. Dette genfødselsprincip symboliseres af Skorpionen, og Slangen – tegnets gamle symbol – bliver til Moderens ægtefælle. Slangen personificerer visdom og viden med hensyn til valg, og kun ved at vælge kan mennesket dø og blive genfødt. Uden valget forbliver mennesket som planteriget: Passivt, føjeligt og uden viden om sin egen oprindelse eller skæbne. *Zeitgeisten* i Tyrens tidsalder, afspejlet ved Den Store Moders og Slangens symboler, synes at have været mysterierne om den seksuelle forening, forplantning, død og genfødsel; og alle disse sider af arketypen kom på dramatisk måde til udtryk gennem forskellige former for tilbedelse i den tidsalder.

Astrologiske tidsaldre begynder og slutter ikke pludseligt. Den enes forfald befrugter fødslen af den næste. Ved begyndelsen af Vædderens tidsalder, begyndte Moderens matriarkat og ophøjethed at vige for et nyt panteon af guddomme, himmelguder, der levede højt oppe på deres bjergtoppe og holdt deres feminine ægtefæller i snor. Et meget slående træk viser sig i mange myter, der har deres oprindelse i Vædderens tidsalder: De guder, der tidligere ikke tog sig direkte af menneskets skæbne, blev nu engageret i mennesket og havde samliv med levende kvinder for at producere en race af helte og halvguder. Gud, eller guderne, er langsomt ved at nærme sig menneskets domæne. I løbet af Tyrens tidsalder blev guderne symboliseret ved dæmoniske naturkræfter, der måtte formildes og forsones, men som man aldrig direkte nærmede sig til. De var heller ikke altid – ja endda sjældent – menneskelignende. Men idet det guddommelige patriarkat dukkede op, begyndte guderne at nedlade sig til at interessere sig for, ja endda at bekymre sig om menneskelige affærer.

Vædderen er et maskulint tegn, et ildtegn, og begyndelsen af denne

tidsalder afspejler næste trin i menneskets bevidstheds-udvikling. Man er begyndt at betvinge naturkræfterne med det redskab, som den kreative vilje udgør. Visionen om det guddommelige var personificeret i symboler på den magt, der ligger i det maskuline princip, hvoraf det mest betydningsfulde er symbolet på Heroen. Vædderen er i opposition til Vægten, og denne polarisering afspejles i udviklingen af tankesystemer, lov, filosofi, militærstrategi, matematik og udviklingen af ideer. I Vædderens tidsalder var Gud, hvis han var personificeret som kriger og helt, også en Gud, der kunne tænke.

Ved begyndelsen af Fiskens tidsalder blev ildpanteonerne af himmelguder ikke styrtet på nogen åbenbar måde. I stedet for blev de infiltreret, opløst og fint tilsløret med nye navne – karakteristisk for Fiskene – af en mild, kærlig, medlidende og opofrende Gud. Det næste trin i menneskets udviklende bevidsthed er en voksende opmærksomhed på næsten: Udviklingen af følelsesværdierne. Fiskene er et vandtegn og et feminint tegn, der personificerer en sans for livets helhed. Det er også et naturligt dualistisk tegn, skildret ved symbolet af de to fisk, der kæmper for at svømme i hver deres retning, men som er bundet til hinanden med en guldsnor. Det kan være, at denne dualitet delvist hænger sammen med den forfærdelige kløft modsætningerne imellem, der netop har fundet sted i løbet af den sidste tidsalder. I både Tyrens og Vædderens tidsalder synes der at have bestået en relativ harmoni mellem de modsatte principper, der er symboliseret af tegnene i opposition til hinanden. Måske er dette en afspejling af menneskets instinktive niveau i disse tidsaldre. For det ubevidste har sin egen helhed. Men de værdier, som Fiskene og de værdier, som det modsatte tegn Jomfruen står for, har været fjendtlige over for hinanden i de sidste totusinde år. Dette fjendskab ligner meget det, som et menneske, der bekriger sin egen skygge, oplever. De egenskaber, som Jomfruen personificerer, blev undertrykt med magt i løbet af Fiskens tidsalder. Følgelig er den højeste værdi – den absolutte kærlighed og tilgivelse af menneskeheden, som Kristus er det mest betydningsfulde symbol på – ikke blevet balanceret og har ikke fået form af Jomfruens realistiske og jordbundne bevidsthed. Den enorme kløft, der er mellem, på den en side, menneskets åndelige higen efter renhed, perfektion og forening med Gud, og på den anden side det daglige liv, er stadigvæk indlysende, som den har været det i århundreder. Det bedste eksempel er søndagens kirkegænger, som absolut er oprigtig i sin religiøse overbevisning, men som på

enhver anden dag i løbet af ugen, udspyer had, jalousi, voldsomhed, brutalitet og ondskabsfuldheder over for sin næste, indtil næste søndags besøg hos Gud.

Mirakler og visioner er i høj grad en af de måder Fiskene udtrykker sig på, ligesom massefølelse, modtagelighed for den kollektive følelse, behov for gruppen uden individuel hensyntagen. Blind tillid, tro uden spørgsmål og selv fanatisme er udtryk for Fiske-energier. Jomfruen med sin vægt på skelneevne, dømmekraft og selvforædling er det naturlige kontrapunkt til Fiskenes indre trang til opløsning af individualiteten i massens hav. Jomfruens værdinormer, der er mere beskedne og i højere grad giver sig af med at leve det daglige liv inden for rammerne af personlighedens og tidens begrænsninger, blev dog på en temmelig tvangspræget måde tilsværtet. Selv om Jomfruen skelner, indrømmer den det urene en vis værdi. Den interesserer sig for det, der er nyttigt, praktisk og inden for rækkevide. Det er ikke et idealistisk tegn som Fiskene. Man kan se de tydelige spor af undertrykkelsen af Jomfru-værdierne i betoningen af renhed, cølibat og materiens iboende ondskab. Den ses også i den højeste kristne morallære, »de gode gerninger«, der ofte gøres uden nogen realistisk vurdering af, om modtageren ønsker disse tjenester eller ej. Jomfruen er et jordtegn, ligesom Tyren, men personifikationen af det feminine princip er ikke den primitive, frugtbare jord, som symboliseres af Tyren. Jomfruen er en indsigtsfuld kvindelig figur, der er modtagelig, men også ejer magten til eftertanke, skelnen og evnen til at kunne sige: »Nej«. Det er her, vi kan begynde at se, hvor utroligt meget, der ligger i denne kløft i menneskets kollektive ubevidste i Fiskens tidsalder. Jomfruen er et symbol på Kvinden, der i løbet af denne tidsalder er blevet bebyrdet med projektionen af den kollektive skygge. Djævelen, der også er en personificering af det samme princip for materie – »Rex Mundi« – virker altid gennem en kvinde i Fiskens tidsalder, og den en gang så hellige slange i paradiset er, efter at have mistet den værdifulde, instinktive visdom, som den engang ejede i Tyrens tidsalder, blevet Mørkets herre, forfølgende sine mål via det feminines svaghed og medfødte underlegenhed. Symbolet på den Store Moder, der en gang var personificeringen af Kvindens helhed, har delt sig i to og er blevet til Jomfru Maria og Skøgen Maria Magdalene; og de lykkelige, grove kredse af guder og gudinder bliver nu til den hellige Treenighed af maskulin guddom, mens kvinden, materien, Jorden, forbliver neden under i verdensherskerens magt, ude af stand til fuld genløsning –

indtil for nylig, hvor kirken til sidst tillod Maria adgang til himmelen, fuldkommen og legemliggjort.

En tidsalders kollektive værdier finder vej ind i menneskets psyke, for mennesker er kun mennesker indtil et vist plan. På den anden side af det plan er de del af den større gruppe. Betydningen af dette psykiske brud på et kollektivt plan har vidtrækkende konsekvenser for de menneskelige forhold, og det har været et af hovedproblemerne i Fiskens tidsalder. De værdier, der er fremherskende i en tidsalder kan holdes sammen med den modsatte maskuline pol, for det synes at være det maskuline princips funktion – hvad enten det befinder sig i en mand eller i en kvinde – at give form, sammenhæng, struktur og mening til de værdier, der er indeholdt i det herskende tegn. På den anden side synes det at være en feminin funktion at tilvejebringe forbindelser, intuition, indre mening, praktisk brug af mennesket og praktisk udtryk for de værdier, der er indeholdt i det modsatte tegn. Med andre ord har kvinden i den sidste tidsalder været bærer af den arketype, der er symboliseret af Jomfruen, ikke kun fordi Jomfruen selv er et symbol på kvinden, men fordi den er modsætningen, den der kompletterer tidsalderens herskende tema. Hele det område, der angår menneskelige forhold, hører sammen med det feminine princip, og devalueringen af det feminine – hvilket ikke blot vil sige kvinden, men også materien, kødet, instinktet, de små tings kunst – har i realiteten ødelagt vores evne til at opretholde forbindelsen til hinanden. Nu betaler vi prisen for komplet at have ignoreret en så vigtig side af det menneskelige liv, idet vi i stigende grad bliver mere indviklet i forsøget på at »gøre skaden god igen« gennem projektion af det forløsende symbol på seksualitet – der næppe er udrustet til at bære hele den værdi, der ligger i et forhold. Den kollektive anima har lidt slemt under Fiskens tidsalder, og det vil vare længe, før hun vil være i stand til at blive forløst fra sit mørke. Og denne forløsningsproces kan ikke klares på et kollektivt plan ved ændringer af lovformelig status eller ved »bevægelser«. Sådanne ting er produkter af indre forandringer, ikke årsagen til dem. Genvindelsen af det feminine princips værdier kan aldrig opnås ved tvangshandlinger eller optøjer eller lovgivning. Det kan kun foretages inde i mennesket, der først selv må lære at kræve disse værdier tilbage – hvad enten man er mand eller kvinde. Samfundet består af individer, og dette er en individuel opgave.

Hvis et menneske fuldstændigt undertrykker den mørke side af sin natur, vil den have tilbøjelighed til at bryde ud med fuld kraft omkring

livets midte, og man vil ofte ryge over i den modsatte grøft i forhold til alt det, man før værdsatte og udleve sit liv i total uoverensstemmelse med det, man var før. Det kunne se ud til, at det princip, der virker på det individuelle plan også virker på det kollektive. Faktisk kommer der med regelmæssige mellemrum små udbrud på det kollektive plan, nøjagtigt som der gør det på det individuelle. Små udbrud af damp, der afslører den rumlen, der ligger neden under og hjælper med til at opretholde hele strukturen – hvad enten det er for samfundets eller for ego'ets vedkommende – fra at bryde sammen med et øresønderrivende brag. I løbet af Fiskens tidsalder indtraf et af disse udbrud med f.eks. korstogstiden og blev i en vis udstrækning modvirket af en »høvisk Kærlighed«; et andet indtraf med Luther og Calvin og Renæssancen. Det største udbrud, *enantiodromia*, som Jung kalder det, tidsalderens »mid-life«-krise, indtraf ved begyndelsen af det, vi af en eller anden uforklarlig årsag kalder Oplysningens tidsalder. Skyggens tilsynekomst har taget form af blind materialisme og total forkastelse af åndelige værdier i materiel videnskab. Vi slider os stadigvæk igennem sumpen af dette udbrud, idet vi fabrikerer større og bedre våben uden nogen følelse for den menneskehed, vi formodes at fabrikere dem for. Den såkaldte seksuelle revolution, ligesom den dialektiske materialisme, synes også at være følger af den undertrykte Jomfru, der blindt rækker ud efter noget lys. Alt det, som har været lukket nede i kælderen i femtenhundrede år, vil sandsynligvis være temmeligt utiltalende, når det kommer op og også temmeligt vredt.

Før denne *enantiodromia* blev der gjort forsøg på at genoprette balancen til de i voksende grad skæve værdier i Fiskens tidsalder. Disse forsøg blev gjort af alkymien, der helligede sig kravet om at få Gud tilbage i materien; og også af udviklingen af legenderne om den hellige gral, der var helliget kravet om at få de feminine værdier tilbage. Som Jung har vist, brød begge disse forsøg frem fra det kollektive og var et forsøg på at skabe ligevægt i en håbløst énsidig kirke, der var domineret af maskuline værdier. De frø, der blev sået, skabte den italienske renæssance, det Elisabeth'anske Englands blomstringstid og som det mest betydningsfulde, den romantiske bevægelse, det eneste yderst vigtige mål, der gik ud på at nægte fornuften tilladelse til at gå amok og kræve intuition, følelse og den kvindelige ærefrygt tilbage. Imidlertid slog disse bevægelser ikke tilstrækkeligt igennem til, at de kunne omstøde den forhærdelse, der allerede var indtrådt i den vestlige kultur.

Vi befinder os nu på grænsen mellem to tidsaldre, og en ny *Zeitgeist* har rejst sig, en ny tidsånd og et nyt symbol på den guddom, der en gang i menneskets fjerne fortid var så langt borte og så fremmed, at man kun kunne bøje sig for dens magt, men som nu er så umiddelbart forestående, at det kunne synes, at Gud omsider ikke inkarnerer som Ét menneske, men som mennesker. Hvor er vi så på vej hen, og hvad drejer vor nye *Zeitgeist* sig om? Hvem er de nye guder?

> Hvis, hvilket synes sandsynligt, Fiskens evighed er behersket af det arketypiske motiv af de fjendtlige brødre, vil den næste platoniske måneds komme, nemlig Vandmandens, danne problemet med foreningen af modsætninger.[1]

Vandmanden er et lufttegn, hvilket hentyder til, at området for intellekt og viden bliver den dominerende værdi. Ifølge mønsteret er det det maskuline princips funktion at give struktur og form til denne indre trang til det at vide. Det er ikke streng materiel viden, indeholdt i materiel videnskab; for det er en manifestation af Fisken i forfald, og Jomfruen, der går over gevind. Tidsaldre begynder og slutter ikke pludseligt, de overlapper hinanden, og midt i de hensmuldrende ruiner af den ene, kan man se de langsomt spirende frø til den næste. Vandmanden symboliserer en bevidsthedsholdning, der er interesseret i at kende og forstå de love, som de energier, der står bag manifesteret liv, opererer efter. Det er videnskab, men ikke den videnskab, som vi har set i de sidste hundrede år med fornægtelse af alt på nær det, man kan tage og føle på. Det er videnskab i ordets oprindelige, latinske betydning, der simpelt hen betyder at vide. Vi kan se starten på dette, efterhånden som udforskningen af de subatomare partikler og lysets natur skrider frem. Vi kan se det i parapsykologiens nye område, »psi«-fænomener, der ikke længere betragtes som »uhyggelige« eller »overnaturlige«, men snarere som naturlige livsfunktioner, hvis natur opererer i overenstemmelse med logiske principper, som vi endnu ikke forstår til fulde. Områder som alternative helbredelsesmetoder, akupunktur, radioni, Kirlian fotografering, telepati, telekinese, udforskningen af æter- eller bioplasmalegemet er alle emner, som den forskende Vandmands forstand lægger vægt på sammen med en længsel efter at flænge sløret for mysteriernes ansigt. Astrologien

1. Aion.

får ligeledes ny opmærksomhed, ikke på den gamle måde, hvor man forudsagde hændelser, men som et kort over det lovsystem, som livsenergierne opererer efter – en astrologi forsvaret af statistiske undersøgelser og videnskabelig udforskning. Selve den menneskelige krop med dens energifelt og dens system af syv »chakras« eller energicentrer, er ikke længere et latterligt emne i Vesten; og ligeledes rejser psykologien sig fra sin barndom med studiet af seksuelle komplekser og adfærdsmekanismer til et sandt studium af de love, som psyken opererer efter – et studium, som ordet antyder, af sjælen. Vi taler nu om arketyper og energi frem for om guder. Set fra Vandmandens synsvinkel er alt energi og oprererer efter naturlige love; og disse energier eksisterer såvel inden i som uden for mennesket. Gud er, for Vandmanden, det intelligente princip, som disse love, både fysisk og psykisk opererer efter. Gud er virkeligt levende og har det godt i Vandmandens tidsalder og skjuler sig hemmeligt, ikke blot i materien, men også inde i den menneskelige psyke, forklædt i psykologisk sprogbrug, som Selv'et.

Vi må nu betragte tegnet i opposition til Vandmanden, for dette vil forsyne os med en nøgle, ikke blot til den rolle, som det feminine princip spiller i denne nye tidsalder, men også til hvad vi må udvikle inde i os selv, hvis vi, som Jung antyder, skal hele den forfærdelige kløft mellem modsætningerne, der indtrådte i den sidste tidsalder. I løbet af Fiskens tidsalder var Jomfru/Materie/Kvinde skyggen, og vi ved, hvad der sker med et menneske, der undertrykker sin naturs mørke side. Vi burde ikke blive overraskede over det voldsomme oprør, der kommer fra både kvinder og materialistisk videnskab efter så lang tid tilbragt i mørket. Løven er nu den skygge, som vi må kæmpe med, og dette tegn er et symbol på den kreative individualitet. Som ildtegn er Løven forbundet med intuition og med erkendelsen af individets egenværdi. Hvis vi er i stand til at optage disse værdier og arbejde dem ind i Vandmandens herredømme, vil vi kunne opleve en renæssance ikke blot på de kreative kunsters område, men i forholdet mellem mennesker, i kvindens plads i samfundet og i den individuelle bevidsthed. Det er mod denne syntese, vi nu bevæger os.

Vandmanden er primært et gruppeorienteret tegn. Det er upersonligt, opererer i overensstemmelse med tankeprincipper og beskæftiger sig snarere med gruppens energier end med individets personlige, kreative udfoldelse. Løven er individualistisk og uinteresseret i gruppen. Han søger frem for alt at blive til det, som han betragter som sine

egne heroiske muligheder. Vandmanden er logisk, konsekvent og principfast. Løven er dramatisk, intuitiv og søger myter frem for kendsgerninger. Individets værdi og hans ret til at være sig selv, er et fint kontrapunkt til den kollektivisering, som vi allerede er i færd med at opleve i sin tidlige og grove Vandmands-eksperimenteren som kommunisme, udvidelse af store korporationer og andre manifestationer af ulastelige organisationer på bekostning af den individuelle frihed. Organisationer er nøgleord for Vandmanden; og individets indre udvikling – som vi må antage sandsynligvis bliver af langt større vigtighed for kvinders vedkommende – må balancere med denne massementalitet, der sker under Vandmanden med dens tro på, at helheden er vigtigere end de dele, der udgør den. Vandmanden søger hårde »facts«, logiske principper, konsekvent opførsel i overensstemmelse med principper for, hvad der er rigtigt og forkert til gruppens bedste. Løven søger glæde, det at give udtryk for sig selv, spontanitet, retten til at tro på magi og gøre eventyret levende i et kreativt liv. Vi kan se nogle ord sive ind i daglig tale, der viser os, hvor langt fremskredne, de nye værdier er blevet: I Fiskens tidsalder talte man om kærlighed, medfølelse, uselviskhed og offer, mens vi nu taler om gruppebevidsthed, energi, organisation og opdragelse. Vandmanden med alle sine luftkasteller vil udslette individet, hvis den går over gevind; Løven er, hvis den bliver undertrykt og bryder frem, diktatoren, storhedsvanvid, antikrists sande skikkelse, som sætter sin egen individualitet som den højeste værdi. Vi må styre vores kurs hen imod et eller andet sted mellem disse to.

Der er ved at dukke en ny gud op under Vandmanden, skønt han ikke længere projiceres på himlen. Vi ved, at han lever i mennesket, men han er ikke desto mindre en gud. Han er højærværdigheden, Magikeren Hermes, som kommer lige fra Tarotkortene iklædt en laboratoriekittel. En ny arketype er ved at vise sig i den menneskelige bevidsthed, og den virker på individet ved at udvide dets bevidsthed – hvilket er ensbetydende med både at slippe mørke og lys ud. Til syvende og sidst vil det hverv, som fødslen af en tidsalder med nye værdier er, ligge, hvor det altid har ligget – i individets hænder.

Vi er ikke længere psykologiske børn. Al pomp og pragt, det tomme komediespil, glamour og voldsomhed i de sidste tidsaldre har været vores barndom, og vi har haft en barndom, der hverken har været værre eller bedre end ethvert individs barndom. Den har haft sine øjeblikke af skønhed, vision og opdagelse, og sine øjeblikke af mørke,

gru og brutalitet. Det voksne Menneske er begyndt at dukke frem og er endelig begyndt at bruge sin evne til eftertanke. Det er begyndt at gå op for ham, at han selv har skabt den verden, han lever i, og at hans egen psykiske virkelighed er den eneste virkelighed, han har mulighed for at kende. Der er ingen objektiv iagttager og ikke noget objekt at iagttage, for de er blevet én og samme ting. Han kan ikke længere skyde skylden for politiske fejlgreb på den herskende regering, for han har selv valgt den. Han kan ikke længere give sin arbejdsgiver skylden for sit ulykkelige arbejdsliv, for han har sin frihed til at vælge. Han kan ikke længere give sin partner skylden for sine kærlighedsproblemer, for han er ved at opdage, at de også ligger i ham selv. Han er ved at lære, at der ligger mere i hans psyke, end han havde troet, og at det er hans eget ansvar at bringe de muligheder, som den indeholder, til verden. Vandmanden giver ham det hellige påbud: Menneske kend dig selv, og Løven giver ham som kontrast et andet: Menneske, vær dig selv. Fanget mellem disse to, kan han ikke længere henvise til det ubevidste som undskyldning for sine fejltagelser. Han har passeret jord, ild og vand og er nu ved at lære at trække vejret – og man kan kun håbe på, at han ikke bliver så oppustet af det, at han sprænger sig selv i luften.

Vor nye *Zeitgeist* er en syntese af disse to påbud. Mennesket er, ledet af videnskaben, ved at udforske verden, for blot at opdage, at den er sammensat af den samme substans, som han selv. Han udforsker sig selv, ledet af psykologien, blot for at opdage, at han har udformet verden. Ingen kan hjælpe ham med at beslutte, hvad han skal gøre med sine opdagelser. I sidste instans må han placere sin troskab hos Selv'et og dørvogteren til hans egen væsenskerne, den indre partner, der lever inde i hans egen psyke og tjener som lederen til mysterierne. Den eneste måde, hvorpå han nogen sinde vil opdage denne indre partner og gøre den bevidst, er i sidste instans gennem en forståelse af den ydre partner, de mennesker, han lever sammen med og deler denne planet med. Han vil kun finde sig selv i spejlet. Måske vil han da kunne opfylde myten om det tegn, der hersker over denne begyndende tidsalder:

> Jeg er livets vand,
> udgydt for tørstige mennesker.[1]

1. Alice A. Bailey: Esoteric Astrology, Lucis Trust, N.Y. 1951.

X
Slutning

Hvis jeg drikker en dags glemsel
vil jeg indskrænke min sjæls vækst.
George Meredith

Menneske, hvis du i sandhed ved, hvad du gør,
er du velsignet; men hvis du ikke ved det,
er du forbandet og en lovovertræder.

Et kort over, hvordan man lever sammen med andre mennesker, hvad enten det er psykologisk, astrologisk eller noget andet, kan ikke forsyne os med genveje – hvis det skal lade den menneskelige natur vederfares retfærdighed. Vi har på det seneste haft en overflod af genveje strækkende sig fra LSD til fem-dages »sensitivitets-kurser«, og ingen af dem har løst de problemer, vi har i forholdet til hinanden. Menneskets vækst er langsom. Den begynder ved fødslen og ender ved døden og kræver et helt livs opdragelse. Den kan ikke fremskyndes. Et forholds vækst kan heller ikke fremskyndes, især ikke, hvis forholdet skal være bevidst. Ej heller kan psykologiske teknikker og øvelser så lidt som horoskoper befri processen for konflikter. Vi må alle, i sidste ende, acceptere konsekvenserne af vore valg, og valg er aldrig så enkle, som de ser ud til at være. Selv det viseste menneske foretager dårlige valg, og det er netop disse »fejltagelser«, med al deres lidelse som konsekvens, der gør en i stand til at opnå nogen visdom. For det menneske, der søger på en overfladisk måde, kan de spørgsmål, vi stiller, desværre kun besvares med flere spørgsmål. F.eks. kan spørgsmålet: »Burde jeg forlade min mand?« ikke besvares med enten »ja« eller »nej«. Var det hele så enkelt, ville vi slet ikke have nogen problemer, og vi ville ikke vokse. Derfor kan spørgsmålet kun besvares med andre spørgsmål: »Hvad betyder dit ægteskab for dig?« og »Hvad føler du, det betyder for din mand?« og »Hvad er, efter din opfattelse, hovedproblemet i ægteskabet?« og »Hvilken del har du i dette problem?« Som svar på ethvert af disse spørgsmål vil der komme endnu en snes spørgsmål. Den astrolog eller psykolog, der svarer »ja« eller

»nej« er en formastelig og en farlig tåbe. For ingen kan træffe valget for et andet menneske. I ethvert valg, hvor tilsyneladende sort-hvidt det end ser ud til at være, vil der ligge et væv af associationer og nuancer, der til syvende og sidst, hvis man ved, hvordan man skal stille de rigtige spørgsmål, kan belyse dets dybeste mening. Da Parsifal skulle forløse kongeriget, fik han ikke besked på at udføre en heroisk dåd; han skulle stille det rigtige spørgsmål.

Den vej til større forståelse, som denne bog foreslår, vil ikke være populær, fordi den kræver individuel ansvarlighed og ikke tilbyder nogen genvej. Det er langt lettere at give sine forældre skylden for ens egne psykologiske problemer ved, meget bekvemt, at glemme, at forældrenes magt udspringer af det, man har projiceret på dem. Det er lettere at skælde sin nabo ud ved et tilfældigt møde, og så gå hjem og glemme alt om det, end at søge i sig selv efter vredens virkelige årsag. Det er lettere at gå fra et forhold eller et ægteskab, fordi monogami er »umoderne«, eller fordi ens partner er et veritabelt bæst og har hele ansvaret for roderiet. Erkendelsen af projektionsmomentet er en byrde, som mange af os ikke ønsker at påtage os, for hvis vi virkelig påtager os denne byrde, vil ikke en eneste episode – et eneste skænderi, lune, raserianfald, skjult mistanke eller harme – kunne passere uden erkendelsen af ens egne motiver. Der må ligeledes tales om mange ting, der kræver en grad af tillid, som vi ikke er vant til at nære til vore medmennesker – fordi vi ikke har tillid til os selv. Ikke blot er vi aldeles uuddannede i denne indadgående måde at se på, men vi er også underlagt en vis apati, en træghed, der ikke gider have besværet med at lære at se, men foretrækker at tage tilflugten til det ubevidste. Men der findes ikke noget alternativ til den lange, sene, møjsommelige selverkendelsesproces det er, hver dag at leve som sig selv, at skabe et sandt og bevidst forhold til et andet menneske. Det kan ikke undgå at gøre ondt, det gør enhver fødsel. Man må turde tåle at se sine illusioner dø og sine projektioner gå i opløsning. Man må turde tage fejl. Man må turde være sårbar, at være underlegen, at være storsindet nok til at tillade andres fejltagelser, fordi man selv har den samme tilbøjelighed, og man må til tider turde udsætte sig for og påføre smerte og såret stolthed, som et fuldstændigt knust og medtaget ego, som det er nødvendigt at ryste ud af sin selvtilfredshed. Man må bevare sin humoristiske sans, og man må være villig til, i alle situationer, at acceptere elementet af ubevidste sammensværgelser, hvor meget det end ser ud til at være den andens skyld. Der indtræder ikke

noget i et menneskes liv, der ikke er en afspejling af noget inde i ham selv. Det vil aldrig helt være den andens skyld, for ved vort væsens dybeste rod, er vi alle én psyke, og det samme liv gennemstrømmer os alle. Vi ejer, i frøform, enhver mulighed, der ligger i den menneskelige natur fra det mørkeste til det lyseste. Inde i enhver af os eksisterer der en helgen, en martyr, en morder, en tyv, en kunstner, en voldsforbryder, en lærer, en helbreder, en gud og en djævel. Mennesker er forskellige, men den kollektive psyke giver fødsel til os alle.

I sidste ende må man anerkende både ringheden og storheden hos det personlige selv i alle spørgsmål om valg, og man må stå mellem den modsætning det er, at være intet og at være alt. Vælger vi at samarbejde med livets evige strøm, der uophørligt skifter og skabes og søger at nå til bevidsthed om sig selv, kan vi hverken tillade os at give efter for trangen til selvfornedrelse, selvbestaltet arrogance eller opblæsthed. Dog er der plads til det forsømte barn i enhver af os, det barn, der er fuldt af spirende muligheder, men som vi bestandigt fordømmer og undertrykker, fordi det ikke er i overensstemmelse med vort eget syn på os selv og med det syn, som vore omgivelser har på os. Værdsætter vi barnet, vil det tillade os at værdsætte os selv som hele mennesker, og vi er kun i stand til at værdsætte andre som hele mennesker, hvis vi selv er det. Vi er nødt til at lære os selv at se bagved selviskhed, begærlighed, afhængighed, jalousi, besiddertrang og magtbegær og erkende de behov og de kræfter, der styrer sådanne ting; og en sådan fordringsløs, udogmatisk undersøgelse af, hvad der er hvad, vil sætte os i stand til at forvandle det klodsede og hæslige til noget sårbart og værdifuldt. Vi må, kort sagt, alle blive alkymister, og forvandlingsarbejdet er det samme som at lære, hvordan man elsker. Kristus påbyder os at elske vor næste, som os selv. Men hvis du ikke elsker dig selv, hvad vil du så være i stand til at gøre for din næste, midt i al din selvretfærdighed?

Der er her tale om meget enkle principper, der ligger underforstået i ethvert eventyr. Selv et barn er fortrolig med dem, indtil vi hamrer visdommen ud af hovedet på det ved at have så travlt med at opdrage det til at »se livet i øjnene«. Men mens det er nemt at identificere sig med helten, er det noget vanskeligere at erkende, at fjenden, troldmanden, dragen, heksen og den onde stedmoder såvel som den elskede alle er figurer, der eksisterer som en autonom og udøvende magt inde i ens egen psyke. Tidligere i denne bog nævnte vi den inferiore søn, der blev skældt ud og latterliggjort, mens kongen og hans to

smukke efterkommere tilsidesatte ham. Hvem er denne inferiøre søn inde i os selv? Hvilken hemmelig visdom ejer han, hvilken nøgle har han, der fører ham derhen, hvor ingen andre kan komme – ind i selve jordens hjerte, hvor skatten ligger skjult? Det er ikke let at leve med sin inferioritet, anerkende den, give den asyl, drage omsorg for den og værdsætte den for dens egen skyld. Vi er alle frygtelig forlegne over at vise den, selv over for dem, vi elsker, det er så langt mere behageligt at synes vis, dygtig og altid rigtig; og så må vi komme med vore dårlige undskyldninger, når det, vi har fornægtet kræver sin arv tilbage som hævn, og vi gør andre stærkt fortræd. At se den transseksuelle side af ens egen natur i øjnene, at påbegynde det langsommelige arbejde med at befri og forløse den, kræver også mod. Vi foretrækker at lade en partner spille den rolle for os, således, at hvis resultatet bliver en fiasko, er det en andens ansvar.

Vor tidsalders *Zeitgeist* tilskynder os til at holde op med dette ubevidste hykleri – nøjagtigt på samme måde, som vi selv beder et ungt menneske i pubertetsalderen, der ikke længere er barn, at holde op med at opføre sig som en femårig. Selv om vi ikke altid forventer, at det skal lykkes ham, forventer vi i det mindste, at han prøver. Umodenhed er tilgiveligt, ja, kan endda være tiltrækkende hos et barn, men unddrager man sig med vilje at blive psykologisk voksen, især når det sker på andres bekostning, gør man selve livet fortræd, og det er måske i sidste instans det, som ordet synd i sandhed betyder.

Findes der ikke psykologiske genveje, findes der heller ingen astrologiske, for astrologiens store og gamle fond af visdom, indhyllet i evige symboler, er en afspejling af livet, ikke et middel til at undgå det. På et eller andet abstrakt plan af kosmiske energier, kan Krebsen være i overensstemmelse med Skorpionen og uforenelig med Vædderen, men i forholdet mennesker imellem, kan sådanne argumenter ikke bruges som undskyldninger for at skulke fra de ansvar, man forpligter sig til at tage. Det menneske der, så vidt angår den bevidsthed han udvikler – ikke er bundet af sit horoskop, er det menneske, der lever ved hjælp af og ud over det. Enhver der forsøger at diagnosticere et forholds problemer ud fra en formodet uoverensstemmelse mellem nogle tegn, vil blive sørgeligt skuffet. For i sidste instans vil man ikke kunne komme uden om den kendsgerning, at halvdelen af forholdet er noget, som man selv har skabt, og at det er noget, der må udforskes og behandles ved, at man lærer sin egen natur at kende, både bevidst og ubevidst – lige som man må erkende, hvilke motiver,

der ligger til grund for de handlinger, man foretager sig og de relevante beslutninger, man tager. Hvis et menneske skal opleve og lære et andet menneske at kende, må han først opleve og lære sig selv at kende, og for at kunne gøre det, må han, som eventyrene fortæller os det, gennemgå en prøve, en rejse, hvor hans egen indre verdens ukendte beboere vil stille sig over for ham i mærkelige former og iklædninger; og han må nå frem til at blive klar over, at de ikke er ego'ets frembringelser, men sammen med ego'et deltagere i en psykisk helhed – en helhed, hvor ego'et spiller rollen som den kærlige genløser og gudernes tjener og ikke som diktator eller slave.

Denne søgen kan føre ad et utal af veje. For os alle vil den sande terapeut og rådgiver nok på den ene eller den anden måde være ensbetydende med den proces, det er at leve; og kun ved at leve sit liv i loyalitet med hele ens selv, kan man lære at forstå det og i sandhed gøre den viden man derved får, hvad enten det er i psykologiens eller astrologiens sprog, til sin egen. På det rigtige tidspunkt kan nogle mennesker imidlertid have gavn af vejledning, rådgivning eller deltagelse i gruppeerfaringer; og det er kun frygt og meningsløs stolthed, der overbeviser os om, at vi altid bør være i stand til at se og hjælpe os selv i sammenbidt ensomhed. Mange af os kan ligeledes have stor gavn af astrologien. Men der findes utallige måder at udtrykke dét på, som horoskopet symboliserer, og ikke alle forstår de samme symboler. Det sker nogle gange, at et menneske, før han når til nogen som helst virkelig forståelse, må forsøge mange ting og i lang tid må vandre i mørke, med kun en vag intuition til at lede sig. Og når han så forstår, vil den sandsynligvis ikke vise sig som et tordenskrald, men snarere som et meget lille, næsten uhørligt, klik, der ændrer hans måde at opfatte på og afslører det, som han altid har vidst, blot set fra en lidt anderledes synsvinkel. Når den ubevidste psyke befinder sig i den største nød, vil den give bevidstheden sine egne symboler på helhed og vise det næste skridt på rejsen; og skal vi ikke rejse blindt, må vi lære at læse disse symboler i vore drømme og fantasier, såvel som i horoskopet. Det er ind i symbolernes rige, i drømmenes, skyggelandets domæne, den dumme søns kongerige og den indespærrede indre partner, vi må rejse og aftegne vort kort under rejsen. Og har man for travlt med at udmåle, hvor langt, man er nået, vil man måske aldrig vide, om eller hvornår man når frem. Man må simpelt hen gå i lag med det, må fortabe sig i den oplevelse det er at rejse. For til syvende og

sidst er rejsen og målet én og samme ting, og så kan man, som Parsifal, vågne op for at finde sig selv i det magiske slot, måske én gang, måske mange gange. Men ulig Parsifal, må man have forstanden til at spørge hvorfor.

Ingen af os er i stand til at definere, hvad kærlighed er. Vi erfarer den under mange forskellige former, og den erfarer os eller lever gennem os. Hvis vi skal kunne opnå bare et glimt af dens mysterier, må vi lære at respektere den som en magt og ikke som noget, der kan åbnes og lukkes som en vandhane eller klassificeres som en bestemt måde at opføre sig på. »Hvis du virkelig elskede mig, ville du ikke have talt på den måde, flirtet med servitricen, glemt at lave middagsmad til mig« er en holdning, der ikke har nogen plads i den guds helligdom, hvis tempel er hjertet.

Kærlighed er en skæbnens kraft, hvis magt rækker fra himmel til helvede, siger Jung. Da vi ikke er i stand til at definere kærlighed, må vi ganske enkelt tillade os selv at opleve den i hvilken form, den end kommer til os – selv hvis vi senere må tale om »forgabelse«, »illusion«, »behov« eller en hvilken som helst anden rationaliseret benævnelse for et mislykket forhold. Selv den mest forvrængede af alle projektioner, huser, hvis den har magt til at bevæge mennesket til at blive større end det var – at stræbe, at hige, at vokse, at række ud mod et andet menneske – et eller andet sted kærlighedens dæmon. Projektioner bør, selv om vi må stille os imellem dem, også respekteres, for de er udstrålinger fra vores sjæl. Det er ikke forkert at projicere, tværtimod er det meget sandsynligt, at vi selv er projektioner af Selv'et. Det er kun, idet vi nægter at erkende vore projektioner, at vi er dadelværdige. Indholdet af en projektion er en side, en uadskillelig del af menneskets eget væsen. Han må derfor kræve den tilbage så godt han kan, således, at han kan løslade den en anden gang, i stedet for, at den skal fravristes ham af skæbnen.

Vi er både prinsen og prinsessen; og det, at de så levede lykkeligt til deres dages ende, forbliver, selv om vi sandsynligvis ikke vil finde det i noget jordisk forhold, et virkeligt og levende symbol på et indre ægteskab, der kan indtræffe til hver en tid, i en hvilken som helst person, én gang, mange gange eller for altid. Dette hellige ægteskab er et af de største udødelige symboler i den menneskelige psykes dybeste plan og udgør både begyndelsen og enden på vor søgen: for det er dette ægteskab, der giver fødsel til nyt liv. Det er ikke et spørgsmål om barnlige

illusioner, man må vokse fra. Det er et spørgsmål om at lære at leve både i de indre og i de ydre verdener, erkendende sproget i begge og vor del i begge – og, at de og vi er dele af samme helhed.

> Ve det menneske, der kun ser masken. Ve det menneske, der kun ser, hvad der ligger skjult under den. Det eneste menneske, der ser sandt, er det menneske, der samtidigt og i et enkelt glimt ser den smukke maske og det frygtelige ansigt bag den. Lykkeligt det menneske, der bag sin pande, skaber denne maske og dette ansigt i en syntese, der stadig er naturen ukendt. Kun han kan med værdighed og ynde spille på livets og dødens dobbelte fløjte.[1]

1. Nikos Kazantzakis: The Rock Garden, Simon & Schuster, New York, 1963.

Register

LIZ GREENE

OS *imellem*

Dr. Greene anvender på symbolsk og praktisk måde fundamentale, astrologiske begreber i den jung'ske psykologis rammer, for at vise hvorledes mennesker kan forholde sig til hinanden på såvel bevidste som ubevidste niveauer. Bogen er et originalt, avanceret, provokerende og gennemarbejdet værk, fyldt med oplysninger. Begreber som »normal« og »unormal« sættes der ingen grænser for, men derimod respekt for de store forskelle, der er fra menneske til menneske.

For den almindelige læser vil den bogstaveligt talt åbne øjnene. Den vellykkede kombination af astrologi og psykologi vil være en åbenbaring for mange rådgivere, da forfatteren er en pioner på dette område. Bogen vil blive et opslagsværk for alle, der er interesserede i Jung, i transpersonlig og al post-Masloviansk psykologi, skønt forfatteren pointerer, at den er skrevet til alle mennesker, alle vegne, der ønsker en større erkendelse om sig selv og om deres forhold.

»Hvis De kun vil læse én astrologibog i år, så læs Liz Greene's *OS imellem* ... Hvis De i det hele taget kun vil læse én bog i år, vil *OS imellem* stadigvæk være et fortræffeligt valg.«

Horoscope Magazine

»... En tankevækkende og videnskabelig bog, der forener Jung's psykologi med astrologiens ældgamle videnskab og forsyner vor selverkendelse og vore forhold med ny indsigt.«

Psychology Today

STRUBES

ISBN 87-7508-289-6